

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Παιδαγωγικό Παιχνίδι και Παιδαγωγικό Υλικό στην Πρώτη
Παιδική ηλικία»

Το κουκλοθέατρο στην εκπαίδευση: εκπαίδευση, απόψεις, στάσεις και ανάγκες των νηπιαγωγών

1^{ος} Επιβλέπων Καθηγητής

Μαγουλιώτης Α.

(Αναπληρωτής Καθηγητής)

2^η Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Τσιλιμένη Τ.

(Επίκουρη Καθηγήτρια)

Ευαγγελία Α. Ναστά

Σ' αυτούς που είναι και σ' αυτούς που ήταν δίπλα μας....

Περιεχόμενα

Περίληψη	σελ. 6
Ευχαριστίες.....	σελ. 8
Εισαγωγή.....	σελ. 9

ΜΕΡΟΣ Α: Θεωρία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : Η ΚΟΥΚΛΑ ΩΣ ΜΕΣΩ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

1.1 Εισαγωγή.....	σελ. 12
1.2 Η κούκλα και οι δυνατότητές της	σελ. 12
1.3 Η κούκλα στο παιχνίδι	σελ. 15
1.4 Η κούκλα στο κουκλοθέατρο.....	σελ. 18
1.5 Από το κουκλοθέατρο των ενηλίκων στο θέαμα για τα παιδιά.....	σελ. 21
1.6 Συμπεράσματα.....	σελ. 26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΤΟ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1 Εισαγωγή.....	σελ. 27
2.2 Η σημασία της κούκλας και του κουκλοθεάτρου στην αγωγή των μικρών παιδιών.....	σελ. 27
2.3 Η αναγκαιότητα του κουκλοθεάτρου στην εκπαιδευτική διαδικασία....	σελ. 30
2.4 Το κουκλοθέατρο και τα αναλυτικά προγράμματα στην προσχολική εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	σελ. 36
2.5 Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην παροχή ποιοτικής κουκλοθεατρικής έκφρασης.....	σελ. 43
2.6 Συμπεράσματα.....	σελ. 49

ΜΕΡΟΣ Β: Έρευνα**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΜΕΘΟΔΟΣ**

3.1 Εισαγωγή.....	σελ. 51
3.2 Μεθοδολογία και ερευνητική προσέγγιση.....	σελ. 57
3.3 Συμμετέχοντες.....	σελ. 58
3.4 Ερευνητικά εργαλεία.....	σελ. 58
3.5 Διαδικασία.....	σελ. 59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Αποτελέσματα.....	σελ. 62
-------------------	---------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σχολιασμός: Αποτελέσματα- Συμπεράσματα.....	σελ. 85
---	---------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ..... σελ.95**6ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....**σελ. 105

1. Διαγραμματικές απεικονίσεις.....	σελ. 105
2. Ερωτηματολόγιο.....	σελ. 166

Το κουκλοθέατρο στην εκπαίδευση: εκπαίδευση, απόψεις, στάσεις και ανάγκες των νηπιαγωγών

Περίληψη

Σκοπός της φοιτήτριας στη παρούσα πτυχιακή εργασία, είναι να παραθέσει και να αναλύσει την θέση του κουκλοθέατρου στην προσχολική εκπαίδευση τόσο σε σχέση με την εκπαίδευση, τις απόψεις και τις ανάγκες των ίδιων των εκπαιδευτικών, όσο και τις στάσεις, τη χρήση και τις ανάγκες μέσα στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης-νηπιαγωγείου. Οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν στους ερωτώμενους που συμμετείχαν στην έρευνα, επεξεργάστηκαν με τη μέθοδο SPSS προκειμένου να θεωρούνται ως απολύτως ακριβή και παρατίθενται οι διαγραμματικές απεικονίσεις αυτών. Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται όσο αφορά τις ανάγκες των ίδιων των εκπαιδευτικών αφορούν την μη ικανοποίηση των εκπαιδευτικών με τις σπουδές τους στο κουκλοθέατρο κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και αναζητούν επιμόρφωση στο κουκλοθέατρο τόσο στην κατασκευή κούκλας, στην εμψύχωση κούκλας και στην παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων. Από την άλλη πλευρά μέσα στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης παρουσιάζεται πως το κουκλοθέατρο χρησιμοποιείται στις ελεύθερες και στις οργανωμένες δραστηριότητες και το μεγαλύτερο ποσοστό το οργανώνει δραστηριότητες μία φορά την εβδομάδα και σημαντικό ποσοστό δύο φορές. Ο οδηγός της Νηπιαγωγού χρησιμοποιείται συχνά και οι δραστηριότητες που σχεδιάστηκαν συχνότερα ήταν η εμψύχωση κούκλας τόσο από τα παιδιά όσο και από τον/την εκπαιδευτικό, για διασκέδαση, παρατήρηση συμπεριφορών, στάσεις συμπεριφορών και άκουσμα παραμυθιών ή ιστοριών. Οι κούκλες παρατηρούνται να είναι προσβάσιμες από τα παιδιά και να βρίσκονται τόσο στο χώρο του κουκλοθέατρου, όσο και σε άλλους χώρους μέσα στο νηπιαγωγείο. Τέλος μεγαλύτερα προβλήματα διαφαίνονται στο χώρο του νηπιαγωγείου για τη χρήση του κουκλοθέατρου, η έλλειψη εξοπλισμού και η έλλειψη επιμόρφωσης. Η σημασία των αποτελεσμάτων κρίνεται σημαντική για την γνώση των προβληματισμών των εκπαιδευτικών γύρω από το κουκλοθέατρο, για τη γνώση της χρήσης του κουκλοθέατρου από εκπαιδευτικούς και παιδιά μέσα σε αυτό αλλά και

Ευαγγελία Α. Νασιά

για την περαιτέρω γνώση των ειδικών πάνω στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και τη δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος στη προσχολική εκπαίδευση.

Λέξεις- κλειδιά: Κούκλα, Κουκλοθέατρο, Προσχολική Εκπαίδευση

Abstract

The purpose of the student in this thesis is to cite and analyze the position of puppet theatre in early childhood education both in relation to education, the views and needs of the teachers themselves, and to the attitudes, usage and needs in the area of pre-kindergarten education. The answers to the questionnaires distributed to the respondents who participated in the research, were elaborated through the method of SPSS so as to be completely accurate and depict them in graphic representations. The results presented on the needs of the teachers themselves concern the dissatisfaction with their studies in puppetry and their seeking of training not only in doll construction and animation but also in puppetry text construction. On the other hand, in the field of early childhood, it is indicated how the puppet is used in free and organized activities, and that most of the activities are organized once a week or twice by a significant percentage. The kindergarten teacher guide is used frequently and the activities more often designed were animation puppets. They were designed from both the children and their teacher for reasons of entertainment, behavior and attitude observation or listening to fairy tales and stories. The dolls are accessible by the children and they are both on the puppetry site and in other places in the nursery. Finally, the biggest problems emerging are the use of puppetry and the lack of equipment and training. The significance of the results is important to indicate the concerns of the puppet theatre educators, as to the awareness of its use by teachers and children and furthermore the specialization of teachers and the creation of the proper environment in early childhood education.

Keywords: Doll, Puppet- theater, Preschool Education.

Ευχαριστίες

Ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ στο επιβλέποντα της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας κο Μαγουλιώτη Απόστολο, Αναπληρωτή Καθηγητή του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για την πολύ μεγάλη βοήθεια του κατά την διάρκεια της έρευνας μου και το διαρκές ενδιαφέρον του.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, την κα Τσιλιμένη Τασούλα, Επίκουρη Καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για την στήριξη και την βοήθεια της καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Ακόμη ευχαριστώ ιδιαίτερα όλες τις νηπιαγωγούς που έλαβαν μέρος στην έρευνα.

Τέλος, θα επιθυμούσα να αποστείλω τις ευχαριστίες μου στα μέλη της οικογενείας μου, που στάθηκαν κοντά μου και βοηθούσαν με τη θετική τους στάση και τη συναισθηματική τους στήριξη. Ακόμα τους φίλους μου και τους ανθρώπους που με συντροφεύουν, οι οποίοι όλο αυτόν τον καιρό της προετοιμασίας της συγκεκριμένης εργασίας αλλά και έρευνας με στήριξαν σε υπέρτατο βαθμό με το κουράγιο και την αισιοδοξία τους.

Ευαγγελία Α. Ναστά

Εισαγωγή

Η κούκλα αποτελεί ένα από τα πρώτα παιχνίδια των παιδιών από τα αρχαία χρόνια έως σήμερα. Έτσι, παιδί και παιχνίδι, είναι δύο λέξεις άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους. Το παιχνίδι και συγκεκριμένα η κούκλα, συγκαταλέγεται στις πιο αγαπητές δραστηριότητες των παιδιών, τα οποία αυθόρμητα επιλέγουν να παίζουν από την βρεφική ακόμα ηλικία. Μάλιστα, φαίνεται πως η κούκλα εξυπηρετεί σε μεγάλο βαθμό βασικούς σκοπούς της ανάπτυξης και επιτελεί σημαντικές λειτουργίες στη ζωή ενός παιδιού, δηλαδή επηρεάζει θετικά τη συναισθηματική, γνωστική, γλωσσική, κοινωνική και σωματική ανάπτυξη. Στην παρούσα έρευνα η κούκλα θα παρουσιαστεί περισσότερο από την πλευρά της κούκλας- κουκλοθεάτρου, η οποία παρέχει όλα τα θετικά της κούκλας, αλλά περικλείει και τις δυνατότητες για ανάπτυξη στην προσχολική εκπαίδευση από τη σκοπιά του κουκλοθεάτρου.

Το κουκλοθέατρο, αφορά από την άλλη την θεατρική έκφραση μέσα από τη μορφή μιας κούκλας. Η ιστορία του κουκλοθεάτρου αναφέρεται με απαρχή τις αρχαίες Ινδίες και προσδίδεται σε ενήλικο κοινό. Με το πέρασμα των χρόνων το κουκλοθέατρο αναπτύχθηκε και για μικρότερες ηλικίες και στις μέρες μας χρησιμοποιείται τόσο για ψυχαγωγικούς, εκπαιδευτικούς, διαγνωστικούς και θεραπευτικούς σκοπούς. Η εκπαίδευση στην προσχολική αγωγή μέσω του κουκλοθεάτρου είναι αυτή που ενδιαφέρει και αναπτύσσεται.

Η προσχολική εκπαίδευση, λοιπόν, και συγκεκριμένα το ελληνικό αναλυτικό πρόγραμμα που έχει αναπτυχθεί για αυτή, στοχεύει στην ολόπλευρη και ισόρροπη ανάπτυξη του, μέσα από δραστηριότητες από όλα τα γνωστικά αντικείμενα παίρνοντας ως έναυσμα τα ενδιαφέροντα του παιδιού. Έτσι λοιπόν η ενότητα του αναλυτικού προγράμματος «Παιδί και Δημιουργία- Έκφραση», με την οποία στην έρευνα αυτή θα ασχοληθούμε περισσότερο, περικλείει και τις δραστηριότητες σχετικά με τη κούκλα- κουκλοθέατρο. Επίσης, όπως αναφέρει ο Οδηγός της Νηπιαγωγού (Δαφέρμου - Κουλούρη – Μπασαγιάννη, 2006), το κουκλοθέατρο γίνεται το μέσο για την έναρξη, ανάπτυξη και αξιολόγηση όλων των ενοτήτων του Δ.Ε.Π.Π.Σ. και κατά συνέπεια των γνωστικών αντικειμένων.

Με κεντρικό άξονα τις παραπάνω ιδέες και βασιζόμενοι στο γεγονός ότι δεν έχουν πραγματοποιηθεί στη χώρα μας τέτοιου είδους έρευνες, αποφασίσαμε να

ασχοληθούμε με αυτό το θέμα, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο. **Σκοπός** της ερευνήτριας στη παρούσα πτυχιακή εργασία, είναι: α. Να διερευνήσει τις σπουδές και στάσεις των εν ενεργεία εκπαιδευτικών σχετικά με το κουκλοθέατρο, β. Να διερευνήσει τη «θέση» της κούκλας- κουκλοθεάτρου μέσα στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης στην Ελληνική πραγματικότητα τόσο σε σχέση με το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα όσο και με τον τρόπο χρήσης του μέσα στη τάξη και γ. Να καταγράψει και να αξιολογήσει τις απόψεις και δυσκολίες σε σχέση με το Κουκλοθέατρο-Κούκλα.

Προκειμένου λοιπόν η εργασία να περιέχει μια σωστή ανάλυση, διαχωρίζεται αντίστοιχα σε θεωρητικό και ερευνητικό μέρος. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει δύο κεφάλαια, ένα σχετικά με την κούκλα ως μέσο έκφρασης γενικά και το δεύτερο αφορά το κουκλοθέατρο στη εκπαιδευτική προσχολική διαδικασία. Το δεύτερο μέρος της εργασίας, το ερευνητικό, ασχολείται με τα αποτελέσματα και τη μεθοδολογία της έρευνας που πραγματοποιήθηκε προκειμένου να απαντηθούν τα ζητούμενα προς ανάλυση.

Στο μεν θεωρητικό μέρος, αναλύονται οι έννοιες της κούκλας και του κουκλοθεάτρου στην παιδική ηλικία και στην ηλικία του παιδιού στο νηπιαγωγείο και πως εφαρμόζονται έως τις μέρες μας. Εδώ αναπτύσσονται δύο κεφάλαια και πιο συγκεκριμένα στο πρώτο εξετάζεται η κούκλα ως μέσο έκφρασης, τόσο σε σχέση με το παιχνίδι, το κουκλοθέατρο, αλλά και ως συνιστώσα του κουκλοθεάτρου ενηλίκων. Στο δεύτερο, το κουκλοθέατρο εξετάζεται και παρουσιάζεται ως προς τα ωφέλει του και τη θέση του στην εκπαίδευση. Θέματα όπως η αναγκαιότητα του στην εκπαίδευση, η παρουσίαση του σε σχέση με το αναλυτικό πρόγραμμα για το νηπιαγωγείο, αλλά ακόμη και ο ρόλος των εκπαιδευτικών σε σχέση με το κουκλοθέατρο στην εκπαίδευση, εξετάζονται. Η κούκλα ως μέσο για το κουκλοθέατρο έχει βοηθήσει σε σημαντικό βαθμό έως τις μέρες μας στην ψυχαγωγία και ανάπτυξη των παιδιών.

Αντίστοιχα στο ερευνητικό μέρος αρχικά παρουσιάζεται η αναγκαιότητα της παρούσας εργασίας, οι ερευνητικές υποθέσεις και τα ερευνητικά ερωτήματα που οδήγησαν την ερευνήτρια στην έρευνα αυτή, καθώς και οι στόχοι της. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των δεδομένων,

δηλαδή, ένα ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο προς εν ενεργεία εκπαιδευτικούς που διερευνά την ενασχόληση τους με το παιδικό κουκλοθέατρο και τέλος καταγράφεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας μέχρι να συλλεχθούν τα κατάλληλα δεδομένα. Η διαδικασία εκπονήθηκε, όπως αναφέρθηκε παραπάνω βάση ενός δομημένου ερωτηματολογίου, το οποίο περιείχε τέσσερις αλληλένδετες κατηγορίες και αφορούσε εκπαιδευτικούς προσχολικής εκπαίδευσης.

Τέλος, περιγράφονται τα δεδομένα που προέκυψαν από το ερωτηματολόγιο και έπειτα ακολουθεί μια συζήτηση γύρω από τα συμπεράσματα σχετικά με αυτά που αναφέρθηκαν στο θεωρητικό μέρος και στα αποτελέσματα που εξήχθησαν από την έρευνα, καθώς επίσης, παρατίθενται οι διαγραμματικές απεικονίσεις αυτών, κατόπιν επεξεργασίας τους με τη μέθοδο SPSS προκειμένου να θεωρούνται ως απολύτως ακριβή. Έπειτα, παρατίθεται η βιβλιογραφία και το παράρτημα, στο οποίο μπορεί κανείς να διακρίνει τις διαγραμματικές απεικονίσεις των αποτελεσμάτων, των ερωτήσεων αλλά και το ερωτηματολόγιο που δόθηκε προς συμπλήρωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η ΚΟΥΚΛΑ ΩΣ ΜΕΣΟ ΕΚΦΡΑΣΗΣ

1.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η κούκλα ολιστικά, τόσο ως αντικείμενο, όσο και ως παιχνίδι στο πέρασμα των χρόνων και σήμερα, ως κύριο χαρακτηριστικό του κουκλοθεάτρου, αλλά και αθροιστικά μαζί με το κουκλοθέατρο και τη χρήση της από τους ενήλικες και το πέρασμα της στο θέαμα για παιδιά. Δίνονται κάποιοι ορισμοί, που εξηγούν τον όρο κούκλα και παρουσιάζεται μια σύντομη ιστορική πορεία αυτής. Στη συνέχεια αναφέρεται η κούκλα ως παιχνίδι στα χέρια των παιδιών. Επίσης, παρουσιάζεται η κούκλα ως αντικείμενο που λειτουργεί ως μέσο για την κουκλοθεατρική έκφραση. Τέλος, παρουσιάζεται η κούκλα ως το πρωταρχικό μέσο που πραγματοποίησε την εξέλιξη του κουκλοθεάτρου από το κουκλοθέατρο για ενήλικες, σε θέαμα για παιδιά.

1.2 Η κούκλα και οι δυνατότητές της

Ο όρος κούκλα, παρουσιάζεται ως ομοίωμα ανθρώπου, που χρησιμοποιήθηκε κυρίως ως παιδικό παιχνίδι. Σήμερα στον όρο κούκλα περικλείονται και άλλα ομοιώματα, όπως και σημασίες (Μαγουλιώτης, 2009). Οι κούκλες είναι δημιουργήματα που απορρέουν από το χώρο των εικαστικών τεχνών και αντανakλούν τόσο μορφές από τον πραγματικό όσο και από το φανταστικό κόσμο. Οι ερευνήτριες του Μουσείου Μπενάκη Τσουρινάκη και Cortopassi (2000), θεωρούν πως ως κούκλα ορίζεται κάθε παιχνίδι που αναπαριστά συνήθως μια ανθρώπινη φιγούρα ή ένα πρόσωπο και προορίζεται κυρίως για τα παιδιά. Στην αρχαία Ελλάδα οι κούκλες αποκαλούνταν πλαγγόνες και ήταν ομοιώματα ανθρώπων με κάπως πεπλατυσμένο σώμα (Λάζος, 2002). Ο όρος κούκλα προέρχεται (μάλλον) από το σλαβικό όρο *kykla* (προφέρεται κούκλα) και συναντάται στη Ρώσικη, στη Βουλγάρικη, στην Πολωνική γλώσσα (Μαγουλιώτης, 2012).

Οι κούκλες κατασκευάζονται γενικά από διάφορα υλικά και τεχνικές. Κούκλες κατασκευασμένες από κερί, πηλό, ξύλο ή κόκαλο μπορούμε να διακρίνουμε στην αρχαία Ελλάδα. Στην αρχαία Ρώμη η κατασκευή του είδους αυτού γνώρισε

Ευαγγελία Α. Νασιά

άνθηση και υπήρχε ολόκληρη περιοχή που οι κουκλοκατασκευαστές είχαν εγκατεστημένα τα εργαστήρια τους. Το 15^ο αι. εμφανίστηκε η βιοτεχνία του είδους, που γνώρισε μεγάλη άνθιση ιδιαίτερα στη Γερμανία. Το παιχνίδι διαδόθηκε περισσότερο με τη χρήση καλουπιών που επέτρεπαν την απεριόριστη αναπαραγωγή πανομοιότυπων κατασκευών. Το 16^ο και το 17^ο αι. η εξέλιξη της κούκλας έφτασε στο ανώτερο σημείο ποιότητας. Κατασκευάστηκαν αριστουργήματα που χρησιμοποιήθηκαν μέχρι και για τη διακόσμηση των αυλών ή και σαν ακριβά διακοσμητικά δώρα. Κυριάρχησε η αναπαράσταση γυναικών με πλούσια εποχιακή ενδυμασία και στολισμό. Το 19^ο αιώνα εμφανίστηκε η κούκλα από πεπιεσμένο χαρτί με χαμηλό κόστος και πολλαπλή χρησιμότητα για τους οίκους μόδας της εποχής. Το 1823 επινοήθηκε από το Γερμανικό Μέγκελ η κούκλα που μιλάει και 3 χρόνια αργότερα, η κούκλα που βαδίζει ή ανοιγοκλείνει τα μάτια της. Η τεχνολογία, λοιπόν, μπαίνει στη ζωή των ανθρώπων και αυτό δεν αφήνει ανεπηρέαστο τον τομέα του παιδικού παιχνιδιού και συγκεκριμένα τη κούκλα. Η τεχνολογία επηρεάζει μέσω της κούκλας και τους κουκλοπαίχτες που αναζητούν όλο και περισσότερο νέες τεχνικές και μεθόδους τόσο κατασκευαστικά, όσο και πρακτικά με χρήση τεχνολογιών. Αργότερα οι υπολογιστές παίρνουν το ρόλο του κατασκευαστή, εμψυχωτή ακόμα και σχεδιαστή, τοποθετώντας τον καλλιτέχνη σε ανιχνεύσεις, αναζητήσεις, πειραματισμούς και ανακαλύψεις νέων τεχνικών στο κομμάτι του κουκλοθεάτρου (Μαγουλιώτης, 2009). Στις μέρες μας και όσο αφορά την προσχολική εκπαίδευση, αναφέρεται, (Μαγουλιώτης, 2009: 247) πως «δεν απαιτούνται εξειδικευμένα υλικά παρά φαντασία, παρατήρηση, κέφι για πειραματισμό και μεράκι για δημιουργία». Κάποια λοιπόν από τα υλικά που συναντάμε σήμερα για τη κατασκευή κουκλών τόσο από ενήλικες αλλά περισσότερο από παιδιά αποτελούν τα χαρτόνια, σφουγγάρια, υφάσματα, «άχρηστα υλικά», κλωστές- μαλλί, πηλός κ.ά.

Προχωρώντας από την κατασκευή, σειρά για την ίδια την κούκλα έχει η εμψύχωση. Η δύναμη που παίρνει η κούκλα από το χέρι του ανθρώπου, την ζωντανεύει. Ο Obratzov (Blundall, 1992), εξήγησε ότι η ψυχή της κούκλας είναι η παλάμη του χεριού και ότι όσο απέχει η κούκλα από το χέρι, τόσο λιγότερη ζωή, ψυχή και χαρακτήρα έχει. Είναι το ανθρώπινο χέρι λοιπόν, (ή κάποιο άλλο μέλος σώματος) που δίνει χαρακτήρα, άποψη, λόγο, υπόσταση και είναι αυτή που μεταφέρει απόψεις, παρουσιάζει προτάσεις, δίνει λύσεις, ακούει προβλήματα και συμμετέχει. Ο

Ευαγγελία Α. Ναστά

Γραμματάς (1999) αναφέρει πως είναι η δύναμη πειθούς που διαθέτει η κούκλα από μόνη της, που έρχεται από την ικανότητα της να παραμένει με αναλλοίωτα χαρακτηριστικά, με ατάραχη και εξωτερικά αμετάβλητη φυσιογνωμία, σε οποιαδήποτε κατάσταση, όσο κωμικά ή τραγικά και αν αυτή παρουσιάζεται.

Η κούκλα με όλα τα χαρακτηριστικά και το ζωντάνεμά της ανταποκρίνεται στις βαθύτερες ψυχολογικές ανάγκες του παιδιού, στη βαθύτερη ευαισθησία του, στη φυγή από τη πραγματικότητα της ζωής και στην πραγματοποίηση των προσδοκιών του μέσα σε ένα δικό του κόσμο, όπως αναφέρει ο Κόφφας, (1989). Μέσα από τις κούκλες τα παιδιά ανακουφίζονται με ομαλό τρόπο, από διάφορα προβλήματά τους, διότι μέσα από τη δραματοποίηση εκφράζουν την ψυχική του κατάσταση. Το μικρό παιδί βιώνει αβίαστα την πραγματικότητα, αφομοιώνει τους κοινωνικούς κανόνες, ηθικές και ανθρώπινες αξίες, μαθαίνει για τα ήθη και τα έθιμα, τις κρατούσες νοοτροπίες, τις απαγορεύσεις και τα ιδανικά, καθώς τη δομή και τη λειτουργία της κοινωνίας (Κοντογιάννη, 1992). Επίσης η κούκλα, για το παιδί λειτουργεί θετικά και μαζί της νιώθει μεγαλύτερη ασφάλεια όταν με άνεση αποκαλύπτει μερικά από τα ενδόμυχα μυστικά του (Malchiodi, 2009). Επίσης μέσα στη σχέση που αναπτύσσουν τα παιδιά με τη κούκλα, μπορούν να της εξομολογηθούν πράγματα τα οποία θα ντρεπόντουσαν ή δεν θα ήθελαν να τα πουν στον/ην παιδαγωγό τους.

Οι κούκλες- παιχνίδι προσφέρουν τη δυνατότητα ή επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς να ανακαλύψουν τι κρύβει μέσα του το κάθε παιδί. Επίσης προσφέρει στο/η νηπιαγωγό η ευκαιρία να παρατηρήσει το παιχνίδι των παιδιών, τον τρόπο που βιώνουν την καθημερινότητα, να ακούσει τα προβλήματά τους (Κοντογιάννη, 1992) ή να βοηθήσει στη διάγνωση προβληματικών καταστάσεων (Γιάνναρης, 1995). Μέσα από το δραματικό παιχνίδι μπορεί να μάθει: πώς αντιλαμβάνεται τους ανθρώπους στη ζωή του ή τι επιθυμεί το παιδί ή ακόμη τα συναισθήματα, τα οποία φοβάται να εκφράσει ανοιχτά (Cohen –Stern & Balaman, 1991).

Περνώντας στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης οι κούκλες μπορούν να παίρνουν μορφές: ζώντων ή φανταστικών όντων. Οι υποκριτικοί ρόλοι, τους οποίους δίνουν τα παιδιά στις κούκλες μπορεί να είναι: οικογενειακοί, πρακτικοί, περιφερειακοί, στερεότυποι ή φανταστικοί (Garvey, 1990). Με την εμπύχωση των κουκλών, παιδιά υποδύονται ρόλους, για εκτόνωση και έκφραση συναισθημάτων ή ιδεών, επιθυμιών ή φαντασιώσεων (Cohen –Stern & Balaman, 1991) και οι

Ευαγγελία Α. Νασιά

νηπιαγωγοί αναπαριστούν ιστορίες, παραμύθια ή περιστατικά από την καθημερινή ζωή ενός πολιτισμού ή αναπτύσσουν διάλογο με τα παιδιά διαφόρων πολιτισμών ή δημιουργούν αυθόρμητους διαλόγους με τα παιδιά, για να μπαίνουν εύκολα στο πνεύμα της ιστορίας ή για την επικοινωνία μεταξύ των παιδιών (Τσιούμης, & Κατσινάκη 2000· Αλεξανδρίδου & Μαγουλιώτης, 2012). Ο εμπυχωτής, με τη φωνή και την εκφραστικότητα των κινήσεων του, είναι που θα αποδώσει τα συναισθήματα και θα προκαλέσει στο θεατή τη βιωματική επικοινωνία με τη σκηνική πραγματικότητα.

Γι' αυτό, όταν οι εκπαιδευτικοί παρατηρούν και καταγράφουν τι λένε και τι κάνουν τα παιδιά στο ελεύθερο παιχνίδι τους, έχουν ανεκτίμητες πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη της σκέψης τους αλλά και αναγνωρίζουν πιθανά προβλήματα στη ζωή του παιδιού (Δαφέρμου, κ.ά., 2007). Επίσης οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αφήνουν τα παιδιά να αυτοαναπτυχθούν, να εκδηλώσουν ελεύθερα και αβίαστα τα ενδιαφέροντά τους, τις κλίσεις και τις προτιμήσεις τους. Όσο περισσότερο μόνο του μένει το παιδί με τα παιχνίδια του, και πόσο μάλλον με τις κούκλες, τόσο περισσότερο αυτοδιδάσκεται και τόσο περισσότερο αναπτύσσει γόνιμες και ουσιαστικές για τη πρόοδο του τις πρωτοβουλίες του.

1.3 Η κούκλα στο παιχνίδι

Ως παιχνίδι μπορεί να οριστεί το αντικείμενο και το σύνολο των ενεργειών, που ο ανθρώπινος οργανισμός αναλαμβάνει αποκλειστικά για την ευχαρίστηση της δράσης του (Kamii-Devries, 1979). Για τον Vygotsky (1994) παιχνίδι μπορεί να είναι οποιοδήποτε αντικείμενο με το οποίο θα ασχοληθεί και θα παίζει το παιδί. Είναι αυτό, στο οποίο το παιδί θα αποδώσει ένα νόημα, σύμφωνα με τις επιθυμίες και τις ανάγκες τους. Τα μικρά παιδιά δεν είναι ακόμη σε θέση να καταλάβουν τη διαφορά ανάμεσα στο έμπυχο και στο άμπυχο, θεωρούν πως και το άμπυχο έχει ζωή (Cohen-Stern- Balaman, 1991).

Το παιχνίδι αποτελεί βέβαια το προσφορότερο πεδίο έκφρασης συναισθημάτων. Κατά την διάρκεια του παιχνιδιού τα παιδιά αναπαριστούν συχνά καταστάσεις που ζουν καθημερινά και οι οποίες τα φορτίζουν συναισθηματικά, είτε

Ευαγγελία Α. Ναστά

θετικά, είτε αρνητικά. Αυτή η επανάληψη των γεγονότων, ιδιαίτερα των αρνητικών, ανακουφίζει σημαντικά τα παιδιά από την αγωνία, την ένταση και το άγχος που μπορεί να νιώθουν. Τα αρνητικά συναισθήματα εκφορτίζονται, μετουσιώνονται μέσω του παιχνιδιού και έτσι δεν προκαλούν «πληγές» στον ψυχικό κόσμο του παιδιού και δεν παρακωλύουν την ομαλή συναισθηματική του ανάπτυξη. Επίσης, παίζοντας το παιδί έχει την ευκαιρία να εξωτερικεύσει ένα τεράστιο ρεπερτόριο συναισθημάτων (χαρά, λύπη, θυμό κ.α.), και που βοηθά σε μεγάλο βαθμό στην επίτευξη συναισθηματικής ωριμότητας (Κλιάφα Μ., Βαλάση Ζ., 2000).

Το μοίρασμα, η συνεργασία, η αλληλοβοήθεια και ο σεβασμός αποτελούν εκτός των άλλων και βασικές αρχές στη ζωή κάθε ανθρώπου, χωρίς αυτές δεν θα μπορούσε να υπάρχει κοινωνική συμβίωση. Υπ' αυτή την έννοια, το ομαδικό παιχνίδι που μπορεί να προσφέρει συγκεκριμένα, το παιχνίδι με τη κούκλα, αποτελεί έναν από τους πιο εποικοδομητικούς τρόπους κοινωνικοποίησης, μαθαίνοντας στο παιδί να σέβεται βασικές και παγκόσμιες αξίες της ανθρώπινης συνύπαρξης. Βοηθά επίσης σημαντικά στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων. Μέσα από το ομαδικό παιχνίδι, το παιδί αρχίζει να λειτουργεί πλέον, όχι ως μονάδα, αλλά ως μέλος ενός συνόλου, με αποτέλεσμα να αυξάνει το κύκλο των συναναστροφών του και να αποκτά σχέσεις τις οποίες μπορεί να διατηρήσει και για μια ζωή (Παπαδιώτη – Αθανασίου, 2003). Αναμφίβολα λοιπόν το παιχνίδι αποτελεί μια δραστηριότητα που εκτός από τεράστια ευχαρίστηση, προσφέρει στα παιδιά και πολύ σημαντικά εφόδια για μια ισορροπημένη ανάπτυξη σε όλους τους τομείς.

Η κούκλα, το παιχνίδι που είναι κοντά στο παιδί για αιώνες τώρα αλλά και από τις πρώτες μέρες της ζωής του, παρουσιάζεται ως ένα αντικείμενο ιδιαίτερα σημαντικό. Το παιδί μπορεί μέσα από τη κούκλα να εξερευνήσει τον περιβάλλοντα κόσμο και να τον γνωρίσει καλύτερα. Όταν παίζουν, τα παιδιά έρχονται σε επαφή με πλήθος ερεθισμάτων όπως ήχους, χρώματα, σχήματα κ.α. Όλα αυτά τα στοιχεία το παιδί τα ενσωματώνει πολύ γρήγορα στα ήδη υπάρχοντα γνωστικά του σχήματα, με αποτέλεσμα να υπάρχει ένας διαρκής και σταθερός εμπλουτισμός του γνωστικού του συστήματος. Παράλληλα, δίνεται στο παιδί τη δυνατότητα να πειραματιστεί και να επιλύσει προβλήματα, συντελώντας σημαντικά στην ανάπτυξη της σκέψης.

Η υπερτροφικά ανεπτυγμένη στα νηπιακά χρόνια φαντασία δίνει στο παιδί τη δυνατότητα να ζωντανεύει τα άψυχα. (Δαράκη, 1978) Η κούκλα υπεισέρχεται μέσα

Ευαγγελία Α. Νασιά

στην πραγματικότητα και δημιουργεί μια άλλη πραγματικότητα, που μπορεί να είναι τόσο αληθινή και πραγματική όσο είναι και η ίδια η πραγματικότητα. (Κοντογιάννη Α. 1992) Κι έτσι η κούκλα του κουκλοθεάτρου γίνεται, είτε άλλος τη ζωντανεύει είτε το ίδιο το παιδί, ένα αληθινό πρόσωπο που με το συμβολισμό του παίζει καθοριστικό ρόλο στη διάπλαση της προσωπικότητάς του. Το παιδί ταυτίζεται με τη κούκλα, που παριστάνει κάποιο πρόσωπο του έργου, συμμετέχει στις δραματικές του περιπέτειες ή τις κωμικές καταστάσεις, που συχνά περιπλέκεται, από τα ίδια τα σφάλματα του. Το παιδί δε νιώθει απειλούμενο από αυτό που το κάνει να γελά και να χαίρεται. Ο Γιάνναρης (1995), αναφέρει πως το ζωντανέμα της κούκλας και η ικανότητά της να παραμένει ψύχραιμη, ατάραχη χωρίς να μεταβάλλει την εξωτερική της φυσιογνωμία σε κάθε κωμική ή τραγική κατάσταση, κεντρίζει τη φαντασία, δημιουργεί έκπληξη, χαρά, συγκίνηση και ικανοποιεί ποικίλες ανάγκες και προσδοκίες των παιδιών.

Στην περίπτωση που τα ίδια τα παιδιά παίζουν κουκλοθέατρο τους δίνεται η ευκαιρία να ταυτίζονται με τη κούκλα του κουκλοθεάτρου και να διοχετεύουν σ' αυτήν τις συναισθηματικές τους καταστάσεις, πάσχουν και συμπάσχουν, εκφράζονται ελεύθερα και αυθόρμητα, ζουν τον πραγματικό τους εαυτό, στον πραγματικό και στον φανταστικό τους κόσμο (Δαράκη, 1978· Κοντογιάννη, 1992· Μαγουλιώτης-Αλεξανδρίδου, 2012).

Ο Bromfield (1995) αναφέρει πως δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κούκλες που είναι πολύ μεγάλες ή πολύ μικρές ή άκαμπτες, που δε μπορούν να τις χειριστούν παιδιά. Επίσης, οι κούκλες με συγκεκριμένα, μη μεταβλητά, χαρακτηριστικά, όπως συνοφρυωμένα φρύδια, χαμόγελο ή ανέκφραστη δε θα πρέπει να χρησιμοποιούνται από τα παιδιά. Οι κούκλες που παρουσιάζονται ευχάριστες στην όψη και στην αφή (π.χ. μαλακές κούκλες), συστήνονται για χρήση, καθώς τα παιδιά μέσα από αυτές να αυτό- εκφραστούν και οι κούκλες αυτές παρέχουν μεγαλύτερη ευκαιρία για έκφραση. Ακόμη, παρουσιάζει ενδιαφέρον το πλήθος και τα είδη των κουκλών που παρουσιάζονται στο παιδί. Μερικές προτείνονται καθώς δίνουν στα παιδιά περισσότερες επιλογές και ακόμα περισσότερες ευκαιρίες ώστε το παιδί να συνδυάσει τις κούκλες δημιουργώντας οικογένειες, κοινότητες, ομάδες. Άλλοι ερευνητές διαφωνούν και επισημαίνουν πως μια καλά επιλεγμένη κούκλα είναι αρκετή, μιας και πολλές κούκλες μπορούν να αποπροσανατολίσουν το παιδί. (Epstein R. et al. 2008· Μαγουλιώτης. 2009)

1.4 Η κούκλα στο κουκλοθέατρο

Κούκλες μπορούμε να βρούμε και να παρατηρήσουμε σε κάθε χώρο που αφορά το παιδί. Στον μικρόκοσμο αυτό δε μπορούν να μην παρατηρηθεί και το απαραίτητο μέσο του κουκλοθεάτρου, η κούκλα, οι οποίες όμως αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία. Σύμφωνα με τον Raitorovskaya (1992), οι έννοιες «αντικείμενο», «θέμα», «καλλιτεχνική μεταφορά», «όργανο της τέχνης» περιλαμβάνονται στον όρο «κούκλα» όσο αφορά το κουκλοθέατρο. Οι παραπάνω έννοιες του όρου «κούκλα- κουκλοθεάτρου» αποτελούν εξαιρετικά χρήσιμο μέσο, στην ανάδειξη και εξωτερίκευση των σημαντικών ιδεών και των συναισθημάτων των παιδιών. Από τις αρχές του 1936, μια μελέτη ανέφερε ότι παιδιά με προβλήματα συμπεριφοράς αποκρίθηκαν ευνοϊκά για να αναπτύξουν δραστηριότητες με κούκλες κουκλοθεάτρου, όπως η ευκαιρία που έδινε το κουκλοθέατρο στα παιδιά, να αναγνωρίσουν τους χαρακτήρες στους οποίους εμπλεκόντουσαν μέσω των κουκλών. (Bender & Woltman, 1936).

Σημαντικό ρόλο παίζει όμως και η δράση των ίδιων των παιδιών στο κουκλοθέατρο, όχι πλέον ως θεατές, αλλά ως δημιουργοί και κουκλοπαίχτες. Αποτελεί ένα πρόσθετο μέσο έκφρασης και μια ακόμα ευκαιρία για ομαδική εργασία, συνεργασία και προσπάθεια, ελεύθερης έκφρασης, αυτοσχεδιασμού, προσπάθειας, να ασκούν τις δυνάμεις τους και τις προδιαθέσεις τους, δίνοντας τις ανάλογες κινήσεις στην κούκλα και μιλώντας, ανάλογα με τους ρόλους που παίζει, εκφράζοντας τα δικά τους συναισθήματα. Όπως αναφέρει και η Δαράκη (1978), είναι διαφορετική ή παιδαγωγική σημασία, του να δίνουμε στα παιδιά την ευκαιρία να δραστηριοποιούνται, να γίνονται τα ίδια πομποί καλλιτεχνικής δημιουργίας και όχι μόνο παθητικοί δέκτες της.

Η κούκλα μέσα στο κουκλοθέατρο παρουσιάζει ευελιξία μορφών τόσο για κάθε τύπο κουκλοθεάτρου, κειμένου, κοινού, όσο και ικανότητας. Αξίζει, λοιπόν εδώ να αναφερθούν κάποιο γενικοί τύποι κουκλών- κουκλοθεάτρου, κατηγοριοποιημένοι σε πέντε βασικούς τύπους:

- Κούκλες με κλωστές, οι οποίες εμψυχώνονται μέσω κλωστών.
- Κούκλες Ανδρείκελα, οι οποίες εμψυχώνονται τοποθετώντας το χέρι εσωτερικά (γάντι)

- Κούκλες με ραβδιά, στις οποίες η κίνηση παρέχεται από ξύλινα, πλαστικά ή μεταλλικά ραβδιά.
- Κούκλες επίπεδες, οι οποίες δεν παρουσιάζουν όγκο και διαθέτουν διάφορους τρόπους εμψύχωσης.
- Κούκλες σκιών, στις οποίες οι θεατές παρακολουθούν τις σκιές τους.

Αναλύοντας περαιτέρω τους παραπάνω τύπους κουκλών αξίζει να αναφερθούμε συγκεκριμένα στον καθένα.

Κούκλες με κλωστές: Εμψυχώνονται από ψηλά, με τον κουκλοπαίχτη να κινεί τα μέλη της κούκλας (χέρια, πόδια, κεφάλι) μέσω μιας κλωστής. Στην κατασκευή μιας κούκλας με κλωστές λαμβάνονται υπόψη τα υλικά κατασκευής της, τα οποία θα πρέπει να διαθέτουν κάποιο βάρος. Από την άλλη πλευρά, ο κουκλοπαίχτης στην εν λόγω περίπτωση δεν έχει άμεση επαφή με τη κούκλα και γι αυτό λέγεται «πως το ζωντάνεμα γίνεται από εξωγενή παράγοντα». (Μαγουλιώτης, 2009: 122). Ο σκηνικός χώρος παρουσιάζεται συνήθως πλούσιος σε σκηνογραφία, παλαιότερα έως και σήμερα, αν και δε θα πρέπει να αναφερθούν οι παραστάσεις από κούκλες με κλωστές στο δρόμο, όπου ο σκηνικός χώρος είναι αυτός που ορίζει νοητά ο κουκλοπαίχτης, χωρίς σκηνογραφία ή κάποια άλλη υποστήριξη. Γνωστές και ως «Νευρόσπαστα», «Μαριονέτες» ή ακόμα και «Rajasthan» από τις Ινδίες, οι κούκλες αυτές έχουν πάνω στη σκηνή ευχέρεια και πλήθος κινήσεων, η οποία εξαρτάτε από την ικανότητα του χειριστή, ο οποίος χρειάζεται αρκετή εξάσκηση.

Κούκλες Ανδρείκελα: Το χέρι του κουκλοπαίχτη είναι αυτό που κινεί τη κούκλα, από το κάτω μέρος. Σαν γάντι ο χειριστής τοποθετεί τη κούκλα στο χέρι του και γι αυτό το λόγω είναι και γνωστές ως «Γαντόκουκλες». Οι παραπάνω κούκλες στερούνται τα πόδια και παρουσιάζονται μισές. Οι παραστάσεις τους σκηνογραφικά παρουσιάζονται λιτές και μπορεί μια τέτοια κούκλα να παιχτεί οπουδήποτε. Όταν όμως η παράσταση γίνεται σε σκηνή, τότε ο σκηνικός χώρος της κούκλας είναι ψηλότερα από το ύψος του κουκλοπαίκτη, ώστε αυτός να μην φαίνεται. Ο τύπος αυτής της κούκλας αρχικά ενημέρωνε και διασκεδάζε το ενήλικο κοινό, αλλά στις μέρες μας απευθύνεται αποκλειστικά σε θέαμα για παιδιά.

Κούκλες με ραβδιά: Χαρακτηριστική κούκλα αυτής της κατηγορίας είναι η κούκλα τύπου Ιάβας, οι οποίες προέρχονται από την Ινδονησία. Οι συγκεκριμένες

Ευαγγελία Α. Ναστά

κούκλες έχουν ως «εργαλείο» για κίνηση τα ραβδιά, τα οποία έχουν θέση στα χέρια και κάποιες φορές στα πόδια και το κεφάλι στηρίζεται σε ένα μαστούνη το οποίο χρησιμοποιείται ως στήριγμα, αλλά και ως λαβή παίξιματος. Ο σκηνικός χώρος αυτού του τύπου κούκλας, παρουσιάζεται ίδιος με αυτόν που χρησιμοποιούν οι κούκλες Ανδρείκελα, με όλα τα χαρακτηριστικά του, αλλά μπορεί να παιχτεί και σε ελεύθερο σκηνικό χώρο.

Κούκλες επίπεδες: Οι κούκλες αυτές δεν παρουσιάζουν όγκο και λέγονται επίπεδες, μιας και κατασκευάζονται από χαρτί ή λεπτό ξύλο. Για την κίνηση τους ενσωματώνεται ένα ραβδάκι στο κάτω μέρος, το οποίο δεν τους επιτρέπει πληθώρα κινήσεων ή η κίνηση μπορεί να γίνει μέσω μελών του σώματος ή ολόκληρου του σώματος, αν πρόκειται για πολύ μεγάλη επίπεδη κούκλα. Ο σκηνικός χώρος παρουσιάζει πολυμορφία, μιας και οι κούκλες αυτές εμφανίστηκαν αρχικά ως παιδικό παιχνίδι. Ο σκηνικός τους χώρος, θα μπορούσε να είναι μία μικρή χάρτινη σκηνή κουκλοθεάτρου, ο σκηνικός χώρος που χρησιμοποιούν τα Ανδρείκελα ή ακόμα και ένας ελεύθερος σκηνικός χώρος.

Κούκλες σκιών: Κούκλες κατασκευασμένες από διάφορα υλικά (δέρμα, πλαστικό, χαρτί, λεπτό ξύλο κ.α.), οι οποίες δεν παρουσιάζουν όγκο και η φιγούρα τους απολαμβάνεται με τη μορφή σκιάς, είναι οι κούκλες που στην χώρα μας είναι γνωστές με την ονομασία «Καραγκιόζης». Το θέατρο σκιών παρουσίασε μεγάλη ιστορική εξέλιξη σε διάφορες χώρες και καθεμία παρουσίασε διαφορετική εξέλιξη σ' αυτό το είδος. Το αναπόσπαστο κομμάτι όμως των κουκλών σκιών για τη δημιουργία παράστασης είναι ο «μπερντές», το λευκό φωτιζόμενο πανί, πίσω από το οποίο λαμβάνει δράση ο κουκλοπαίχτης. Έτσι ο θεατής απολαμβάνει τις σκιές των κουκλών ή των αντικειμένων.

Παρακολουθώντας τους τύπους κουκλών γίνεται κατανοητό πως το κουκλοθέατρο είναι μια πολύ παλιά, παραδοσιακή μορφή τέχνης που χρησιμοποιείται σε πολλούς πολιτισμούς. Λέξη σύνθετη, με συνθετικά τη «κούκλα» και το «θέατρο», το κουκλοθέατρο, ενώνει τους ανθρώπους μέσω μιας γλώσσας μοναδικής, αποτελούμενη με κάτι περισσότερο από λέξεις, που μεταβιβάζει συναισθήματα, ιδανικά, και πάθη με έναν συνδυασμό χειρονομιών και λέξεων (Burn,1989). Η αντίληψη για το κουκλοθέατρο ως χωριστό είδος θεάτρου, όπου «το θαύμα του

θέματος ζωντανεύει», για πολλούς καλλιτέχνες αποτελεί ένα σημείο εστίασης το οποίο επικεντρώνεται στη σημασία της μορφής. (Raitoronskaya, 1992)

Το κουκλοθέατρο παρουσιάζεται ως ένας χρήσιμος μικρόκοσμος, ένα συνθετικό είδος θεάτρου που συνδυάζει όλες τις εκφραστικές τέχνες και τη χειροτεχνία, επίσης αποτελεί μια τέχνη απόδοσης με την ιδιαίτερη εκφραστική δυνατότητα που θα μπορούσε να υπερβεί τους περιορισμούς του ενεργού δράστη. Ένα θέατρο συμβόλου και μεταφοράς, ένα θέατρο της κίνησης του γλυπτού που ο κουκλοπαίχτης δίνει ζωή στο άψυχο αντικείμενο μέσω της δύναμης της φαντασίας και κυβερνάται από την αισθητική των εικαστικών τεχνών (Blundall, 1992. Knight, 1992. Δαράκη, 1978 Μαγουλιώτης, 2009).

1.5 Από το κουκλοθέατρο των ενηλίκων στο θέαμα για τα παιδιά

Το κουκλοθέατρο ενηλίκων αποτελείται από εκείνες ακριβώς τις συνθήκες, όπου οι κούκλες έχουν σατυρικό λόγο, σχολιάζουν μια παρωδία ή γεγονότα της επικαιρότητας ή ακόμα ψυχαγωγούν (Tillis, 1992). Το κουκλοθέατρο ενηλίκων αναφέρεται πάντα σε ενήλικο κοινό και από την απαρχή του, το κουκλοθέατρο και οι κούκλες γι αυτό, αναφερόταν είτε για θρησκευτικούς, είτε για ψυχαγωγικούς σκοπούς.

Διενεργώντας όμως μια ιστορική αναδρομή θα καταλάβουμε πως το κουκλοθέατρο, αναφερόταν ως μέσω χρήσης και διασκέδασης ενηλίκων, καθώς και τη σταδιακή του μεταφορά στο παιδικό θέαμα.

Οι κούκλες του κουκλοθέατρου, ήταν γνωστές σ' όλο τον κόσμο, πριν 3.000 χρόνια. (Δαράκη, 1978). Για την προέλευση του κουκλοθέατρου παρουσιάζονται διάφορες απόψεις, με κυριότερες τρεις εκ των οποίων η μία σύμφωνα με την αρχή του είδους αναφέρονται η αρχαίες Ινδίες και εξαπλώθηκε από την Ανατολή, στην Κεντρική Ασία και έπειτα στην Ευρώπη. Η δεύτερη εκδοχή αναφέρεται στον Μέγα Αλέξανδρο, ο οποίος από την Ελλάδα, μετέφερε τη τέχνη στην Ανατολή. Η τρίτη άποψη αφορά πως το κουκλοθέατρο ξεκίνησε σχεδόν ταυτόχρονα από δύο μέρη της γης.

Ευαγγελία Α. Ναστά

Κούκλες χρησιμοποιούσαν, στις θρησκευτικές τελετές τους, οι Ινδιάνοι της Αμερικής, όπως και οι Ασιάτες, όπου με τη πάροδο των χρόνων ο θρησκευτικός τους χαρακτήρας εξαφανίζεται και οι κούκλες γίνονται πρωταγωνιστές σε επικά έργα. Στην Ευρώπη παράλληλα με το Θέατρο Σκιών λειτουργεί τον 13ο - 14ο αιώνα και το κουκλοθέατρο με διάφορες παραλλαγές, συνοδευόμενες και από χορωδία και μουσικά όργανα. Αρχικά τα έργα είχαν θρησκευτικό και ιστορικό- επικό περιεχόμενο και παίζονταν με δύο μόνο κούκλες, από ένα κουκλοπαίκτη. Στο Μεσαίωνα στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης περιόδευαν διάφοροι κουκλοθίασοι και έπαιζαν τα πάθη του Χρίστου.

Αργότερα τον 19ο αιώνα έγινε παραδεκτό πως οι Αιγυπτιακές μαριονέτες είχαν καθαρά θρησκευτικό χαρακτήρα. Από κει συμπεραίνεται ότι γεννήθηκαν οι «μαριονέτες» (Δαράκη, 1978) Οι μαριονέτες από την Αίγυπτο ήρθαν στην Ελλάδα, όπου τις αποκαλούσαν «νευρόσπαστα». Το κουκλοθέατρο με αυτές ήταν γνωστό και το χρησιμοποιούσαν ευρύτατα, σαν καθημερινή λαϊκή ψυχαγωγία και οι αρχαίοι Έλληνες και οι αρχαίοι Ρωμαίοι. Το θέατρο με τις κούκλες, ήταν γνωστό επίσης και στους Βυζαντινούς, από όπου το πήραν, όπως πιστεύεται, οι Ινδοί (Δαράκη, 1978). Οι μαριονέτες αλλάζουν προσανατολισμό και με μυθικά θέματα, γίνονται υμνητές και θερμοί υποστηρικτές της Γαλλικής Επανάστασης και έτσι ο λαός συμμετέχει μαζικά. Οι ηθοποιοί του θεάτρου βλέποντας την ανέλιξη του είδους αρχίζουν διωγμό εναντίον του κουκλοθέατρου, αλλά ο λαός, με την αγάπη του, βοήθησε να επιζήσει και να εξελιχθεί. Όταν όμως οι μαριονέτες αρχίζουν να μπαίνουν και στις εκκλησίες και παίρνουνε το όνομα «Μικρές Μαντόνες» ή «Μικρές Μαρίες» («Petites Maries» στα Γαλλικά, δηλαδή «Marionnettes»), έως ότου η Εκκλησία απαγόρευσε τις παραστάσεις, γιατί τις χαρακτήρισε ειδωλολατρικές. Το δέκατο έβδομο αιώνα η μαριονέτα, που εισάγεται από τους Ιταλούς υιοθετείται ως ψυχαγωγίας στην εκπαίδευση, αν και από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο η κούκλα- κουκλοθέατρου παρουσιάζεται σπανιότερα. (Francis, 1992)

Πολλοί γνωστοί από την ιστορία άνθρωποι, προασπίστηκαν το κουκλοθέατρο και τις κούκλες. Ένας από αυτούς, ο βασιλιάς της Γαλλίας Λουδοβίκος 14ος προστάτεψε το κουκλοθέατρο και το βοήθησε να διαδοθεί πλατιά στο Γαλλικό λαό και να αποκτήσει μεγάλη δημοτικότητα. Τον 16^ο αιώνα στην Ισπανία, ο βασιλιάς Κάρολος της Ισπανίας δείχνει μεγάλο ενδιαφέρον για το κουκλοθέατρο, το οποίο

όμως καταδιώχτηκε έντονα από την ισπανική Εκκλησία και δεν καρποφόρησε. Αργότερα ο μεγάλος Ισπανός ποιητής και θεατρικός συγγραφέας Φ. Γκαρθία Λόρκα έγραψε θέατρο για μαριονέτες κι έπαιξε κι ο ίδιος. (Δαράκη, 1978) Επίσης, στην εποχή της Ελισάβετ γνώρισαν μέρες δόξας, με έργα παρμένα από την αρχαία και την εθνική ιστορία των Άγγλων.

Κατά τη διάρκεια των πουριτανών χρόνων στην Αγγλία, οι παραστάσεις κουκλοθεάτρου άκμασαν αφότου απαγορεύθηκαν τα θέατρα. Στην Ευρώπη μεγάλοι συγγραφείς όπως Goethe και σημαντικοί συνθέτες συμπεριλαμβανομένου Μότσαρτ και Haydn έγραψαν για το κουκλοθέατρο. Ο Balthasar ερευνώντας της επικράτησης του κουκλοθεάτρου κατά τη διάρκεια του Μπαρόκ και του Διαφωτισμού, σημείωσε: «Στην αρχή, το κουκλοθέατρο χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει την ουτοπία της δικαστικής ζωής και πιο πρόσφατα εφαρμόστηκε στην κριτική των ψεύτικων κοινωνικών συμβάσεων, τώρα (δηλ. στο δέκατο όγδοο αιώνα), όλο και περισσότερο, εξέφραζε το συναίσθημα ότι η ίδια η ύπαρξή μας έχει κατασταθεί πλασματική από κάποια άγνωστη, παράξενη μοίρα που τραβά τα σκοινιά. (Block, 2003)

Τη δεκαετία του '50, ο Burr Tilstrom παρουσιάζει το έργο Kukla, ενώ το «Fran and Ollie» ήταν μια δημοφιλής τηλεοπτική σειρά. Στη δεκαετία του '60, ο Jim Henson δημιούργησε μια ομάδα, γνωστή ως Muppets, η οποία εμφανίστηκε στην τηλεοπτική σειρά «Sesame Street» και στις χαρακτηριστικές ταινίες που δημιούργησαν. Κατά τη διάρκεια του πολέμου του Βιετνάμ και μετά, το «*Bread and Puppet Theatre*» χρησιμοποίησε γιγαντόκουκλες στα πολιτικά κομμάτια θεάτρων τους. Στο τέλος του 20ου αι. και στην αρχή του 21ου μια νέα γενεά δημιουργικών κουκλοπαικτών, συμπεριλαμβανομένων των Roman Paska, Julie Taymor, και Basil Twist, παράγει ποικίλες καινοτόμες νέες εργασίες και μεταφορές κλασικών συγγραφέων μέσα από τις κούκλες.

Γενικότερα, νέες πλοκές και τύποι κουκλών εμφανίστηκαν και νέα ακροατήρια και κουκλοπαιχτών αναμίχθηκαν σταδιακά, ώστε να φτάσουμε στη σημερινή μορφή του κουκλοθεάτρου. Στο πρώτο στάδιο παρουσιάζεται το παιδικό κουκλοθέατρο χωρίς τη συμμετοχή ενηλίκων, οι ενήλικες πρόδιδαν ενθάρρυνση αλλά μετέφεραν και το παρελθόν, και ο κύριος ρόλος τους ήταν αυτός του ακροατηρίου. Στο δεύτερο στάδιο το κουκλοθέατρο παρουσιάζεται οργανωμένος από τους ενηλίκους για τα παιδιά. Η πρωτοβουλία προέρχεται από τους ίδιους, χρησιμοποιείται

στην εκπαίδευση και τα παιδιά γίνονται το ακροατήριο ενώ οι ενήλικοι γράφουν και αποδίδουν το κουκλοθεατρικό έργο. Το τρίτο στάδιο αναφέρεται στους ενήλικους οι οποίοι απευθύνονται σε ενήλικους. (Solomonik, 1992) Το θέατρο αρχίζει να αγγίζει πολιτικά και κοινωνικά θέματα, να αναπαράγει τη λογοτεχνία και το κλασσικό δράμα, να σατιρίζει. Προσελκύει δημιουργίες διανοούμενων και γίνεται το κέντρο των σκηνικών πειραμάτων, ημι- επαγγελματικό, αλλά και λιγότερο συχνά, πλέον έχοντας επαγγελματική χροιά.

Ενώ στις μέρες μας, το κεντρικό κουκλοθέατρο της Μόσχας με ιδρυτή και διευθυντή το Σεργκέϊ Ομπράτζωφ, προβάλλει αντιλήψεις και πεποιθήσεις ότι το κουκλοθέατρο ανήκει στην οικογένεια των τεχνών, αλλά έχει το δικό του σκοπό, δικά του προβλήματα και δικιά του προσωπικότητα. (Δαράκη, 1978). Η εμφάνιση του κινηματογράφου στα τέλη του 19^{ου} αιώνα προκάλεσε την παρακμή του κουκλοθεάτρου για ενήλικες αλλά και η επιθυμία των μικρών για τον σχεδιασμό μιας νέας μορφής του κουκλοθεάτρου για παιδιά (Μαγουλιώτης, 2012). Και γύρω στο 1930 εμφανίζονται στην Ελλάδα τα πρώτα κουκλοθέατρα για παιδιά. Αργότερα στα μέσα του 20^{ου} αιώνα η εμφάνιση της τηλεόρασης η ανακάλυψη πολλών νέων υλικών κατάλληλων για γλυπτική, η γραφική τέχνη και επομένως η παραγωγή κουκλών-κουκλοθεάτρου, το νέο κοινωνικό φαινόμενο ενός πρόσθετου θεάτρου για παιδιά η σταθερή άνοδος της UNIMA και το άνοιγμα των διεθνών καναλιών της επικοινωνίας, δίνουν «χώρο» στο κουκλοθέατρο ώστε πέρα από το παιδικό κοινό να φέρει κοντά του το ενήλικο κοινό, τόσο ως απλό θεατή, όσο και ως μελετητή, σπουδαστή και γενικότερα εμπλεκόμενο με αυτή τη πολυποίκιλη τέχνη.

Ωστόσο αυτό που κυριαρχεί και αποτελεί τάση στο ενήλικο κοινό, είναι η χρήση της κούκλας για ψυχαγωγικό σκοπό με τη μορφή του κουκλοθεάτρου, αλλά και ως εκπαιδευτικό εργαλείο. Στην πρώτη περίπτωση, το κουκλοθέατρο αποτελεί μια διαδικασία επικοινωνίας, έκφρασης, δράσης, ψυχαγωγίας και απόλαυσης. Κατά την άποψη πολλών ερευνητών (Κοντογιάννη, 1992· Μαγουλιώτης, 2009), το κουκλοθέατρο μπορεί να πάρει δύο διαστάσεις: εκείνη του θεάματος και της δραστηριότητας. Στη πρώτη του διάσταση, εκπαιδευτικοί, κουκλοπαίχτες, εμψυχωτές και άλλοι παιδαγωγοί δίνουν οργανωμένες παραστάσεις για τα παιδιά. Στη δεύτερη διάσταση, το κουκλοθέατρο αποτελεί μια δραστηριότητα, η οποία μπορεί να προέρχεται ακόμη και από τα δημιουργήματα των παιδιών στο χώρο του σχολείου.

Η επιστήμη της εκπαίδευσης εισχώρησε μέσα στη τέχνη του κουκλοθεάτρου. Και, αν και η επιθυμία των εκπαιδευτικών να χρησιμοποιήσουν τις μαριονέτες για εκπαιδευτικούς λόγους ήταν ευγενής, ο συνολικός σφετερισμός του κουκλοθεάτρου από αυτούς, το γεγονός ότι μείωσαν το κουκλοθέατρο στη θέση μιας τέχνης που σήμαναν αποκλειστικά για τα μικρά παιδιά είχε μια καταστρεπτική επίδραση στο πεπρωμένο του κουκλοθεάτρου. Το κουκλοθέατρο έχει αναχθεί σε μικρό χρονικό διάστημα στη θέση της μέτριας ψυχαγωγίας, και η εργασία των κουκλοπαικτών, για λόγους άγνωστους, έχει γίνει λιγότερο εκτιμημένη από αυτός των συναδέλφων τους που εργάζονται σε άλλους κλάδους του θεάτρου. Απομονωμένο από τα ακροατήρια με τα οποία θα μπορούσε να επικοινωνήσει στη σύνθετη πλαστική γλώσσα του, το κουκλοθέατρο ταξινομείται στο χαμηλότερο επίπεδο της ιεραρχίας του θεάτρου, αρχίζει να χάνει τους πρώτης τάξεως καλλιτέχνες, τους ποιητές και τους θεατρικούς συγγραφείς. Μέχρι τώρα, παρά τις σημαντικές ανακαλύψεις των μεμονωμένων επιχειρήσεων στα ενήλικα ακροατήρια, το κουκλοθέατρο ακόμα δεν έχει ανακτήσει από το σκληρό χτύπημα που εξετάζεται από τους νικηφόρους εκπαιδευτικούς και που κερδίζεται πίσω τα ακροατήριά του που χάνονται μέσω του ελαττώματος των εκπαιδευτικών (Solomonik, 1992).

Η παρούσα στασιμότητα στο κουκλοθέατρο πιθανώς θα αλλάξει μόνο υπό όρους όπου ο καλλιτέχνης θέτει στην ίδια την τέχνη και η τέχνη του κουκλοθεάτρου επανεγκαθίσταται ως τέχνη για ενηλίκους. Αυτό δεν σημαίνει, φυσικά, ότι το κουκλοθέατρο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εκπαιδευτικούς λόγους, αλλά, επιπλέον, τα παιδιά πρέπει να εισαχθούν στην τέχνη του κουκλοθεάτρου με τον ίδιο τρόπο που εισάγονται στο μπαλέτο, την όπερα, το τσίρκο και στις καλές τέχνες. Αλλά πρέπει ειλικρινά να αναγνωρίσουμε ότι ακροατήρια παιδιών ηλικίας πέντε ή έξι ετών, δεν έχουν κανένα κίνητρο για την ανάπτυξη της τέχνης του κουκλοθεάτρου και η πρακτική του θεάτρου μας δίνει την απόδειξη αυτή. Το κουκλοθέατρο είναι πρώτα απ' όλα το θέατρο ενός καλλιτέχνη και μόνο όταν έχει ο καλλιτέχνης τα ηνία, θα ενδιαφέρεται για τη μαριονέτα και για την αρχική πλαστική συμπεριφορά της στο στάδιο που το πετυχαίνει (Solomonik, 1992)

1.6 Συμπέρασμα

Συνοψίζοντας, η κούκλα μέσα στο πέρασμα των χρόνων έως σήμερα αποτελεί ένα μέσο το οποίο οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν τόσο για να εκφραστούν, όσο και για να αναπαριστούν. Η κούκλα παίρνει μορφή τόσο ως αντικείμενο, ως παιχνίδι, παρουσιάζεται σχετικά με τη χρήση της και την άρρηκτη σχέση της με το κουκλοθέατρο και τέλος εξετάζεται από τη χρήση της από ενήλικο κοινό, μέσα στο πέρασμα των χρόνων για να καταλήξει σε θέαμα για παιδιά.

Η κούκλα για τα παιδιά έχει μια ιδιαίτερη αξία. Είναι αυτή που αγκαλιάζουν, εμπιστεύονται, προσέχουν, εκφράζονται και αυτή που τα βοηθάει σε διάφορους τομείς κατά την εξέλιξη τους. Η κούκλα στα χέρια των παιδιών βγαίνει από την ακινησία της και να μετατρέπεται σε ένα έμψυχο πλάσμα.

Επίσης, παρατηρείται η κούκλα, σε σχέση με το κουκλοθέατρο. Δηλαδή, πως η κούκλα έγινε και πως παρουσιάζεται σήμερα τόσο ως «πρωταγωνίστρια» της σκηνής.

Στο πέρασμα των χρόνων οι διάφοροι τύποι κουκλών που εμφανίστηκαν, τα νέα ακροατήρια και οι ομάδες κουκλοπαιχτών που αναμίχθηκαν σταδιακά, δημιούργησαν τη σημερινή μορφή του κουκλοθεάτρου που κινείται περισσότερο γύρω από το παιδικό κουκλοθέατρο και λιγότερο γύρω από το θέαμα ενηλίκων αν και στις μέρες μας με τους διάφορους οργανισμούς γίνεται μια προσπάθεια ανάπτυξης του κοινού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΟ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Το κουκλοθέατρο έχει μια συγκεκριμένη θέση μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου και εκτός από τα οφέλη που παρουσιάζει πάνω στο παιδί προσχολικής ηλικίας εξυπηρετεί και άλλα γνωστικά αντικείμενα για τα οποία γίνεται το μέσω και το περιβάλλον. Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται λόγος για αυτούς τους συντελεστές που έχουν να κάνουν με το κουκλοθέατρο και την προσχολική εκπαίδευση. Παρουσιάζεται η μεγάλη σημασία της κούκλας και του κουκλοθεάτρου στην εκπαίδευση και την αγωγή των μικρών παιδιών. Επιπλέον, αναπτύσσεται η αναγκαιότητα του κουκλοθεάτρου στην εκπαιδευτική διαδικασία και περνώντας στα αναλυτικά προγράμματα για την προσχολική σε σχέση με το κουκλοθέατρο, όπου αναπτύσσεται η μεγάλη αξία του, προχωράμε στο τρίτο παράγοντα, τον εκπαιδευτικό. Αναπτύσσοντας, λοιπόν όλα εκείνα που μπορεί να προσφέρει ώστε να αναπτυχθούν οι δεξιότητες και ικανότητες του παιδιού, να ικανοποιηθεί και να διασκεδάσει, παρουσιάζεται ο ρόλος του για παροχή ποιοτικής κουκλοθεατρικής έκφρασης.

2.2 Η σημασία του κουκλοθεάτρου και της κούκλας στην αγωγή των μικρών παιδιών

Ως κουκλοθέατρο ορίζεται εκείνο το είδος θεάτρου στο οποίο δρουν οι κούκλες τις οποίες εμψυχώνουν οι άνθρωποι συνήθως όντας κρυμμένοι από τους θεατές και τις χειρίζονται είτε από πάνω με κλωστές ή σχοινιά (μαριονέτες), είτε από κάτω με τα χέρια (κουκλοθέατρο). Ωστόσο «πρωταγωνιστής» σε μια παράσταση κουκλοθεάτρου μπορεί να μην είναι η κούκλα, αλλά ένα καθημερινό αντικείμενο ή οτιδήποτε άλλο το οποίο μπορεί να αποκτήσει ζωή μέσα από την κίνηση και τη φωνή του εμψυχωτή του (Γραμματας, 1996, Μαγουλιώτης, 1999). Όλοι οι παιδαγωγοί και ψυχολόγοι αντιμετωπίζουν σήμερα το κουκλοθέατρο ως βασικό παράγοντα αγωγής και προτείνουν να χρησιμοποιείται πλατιά σ' όλους τους χώρους που εφαρμόζεται η

νηπιακή αγωγή σαν ένα από τα θετικά και εποικοδομητικά μέσα λεκτικής άσκησης και έκφρασης όταν τα ίδια τα παιδιά παίζουν κουκλοθέατρο. (Δαράκη, 1978)

Εξετάζοντας το κουκλοθέατρο στην εκπαίδευση όπως παρουσιάζεται από τη δεκαετία του '50, οι συντάκτες περιγράφουν τα παρόμοια οφέλη εάν τα προγράμματά τους είχαν ως σκοπό να καλλιεργήσουν τις θεατρικές δεξιότητες ή να διδάξουν άλλες δεξιότητες μέσω του κουκλοθεάτρου. (Fisler, 2003). Υπάρχει ένας ιδιαίτερος όγκος της βιβλιογραφίας που αφορά το κουκλοθέατρο στην εκπαίδευση. Οι πηγές αναφέρουν την αξία του κουκλοθεάτρου ως ολοκλήρωση όλων των τεχνών και των πολλαπλών τομέων της μάθησης (δημιουργικός, διανοητικός, και τεχνικός), και μία οδός μέσα από την οποία αναπτύσσεται η κοινότητα. Η Zella Peavy (1952) κατέδειξε τις προόδους στις διαφορετικές περιοχές εκμάθησης, από τα μαθηματικά στην τέχνη, ως συνέπεια της εμπλοκής του κουκλοθεάτρου στα ανάμεικτα αμερικανικά σχολεία. Το πρόγραμμα της Ουάσιγκτον που αφορούσε το κουκλοθέατρο στη τάξη (1954) ενθάρρυνε τη δημιουργία κουκλοθεατρικών έργων, ζητώντας από τα παιδιά την επανάληψη των ιστοριών. Οι περιοχές εκμάθησης που επιδείχθηκαν περιέλαβαν τη γλώσσα, τον πολιτισμό και της μηχανικής.

Η πηγή υποστηρίζει ότι το κουκλοθέατρο ενθαρρύνει την ομαδική εργασία μέσω της βαθμιαίας κατασκευής των κουκλών, των μασκών, των κοστούμιών, των σταδίων, και του σκηνικού, και μέσω των κουκλών που απαιτούν το συλλογικό χειρισμό, όπως οι κούκλες bunraku (ιαπωνικές κούκλες που χειρίζονται από τρεις κουκλοπαίχτες που χρησιμοποιούν έναν συνδυασμό εξωτερικών ράβδων και εσωτερικών ελέγχων των χεριών). Για να μεγιστοποιήσουν τη διαφορετική παιδαγωγική χρησιμότητα του κουκλοθεάτρου, οι συντάκτες υποστηρίζουν ότι η διαδικασία, όχι η απόδοση, πρέπει να είναι η εστίαση των προγραμμάτων. Η Helen Lloyd (1967) προσφέρει μια ευρεία έρευνα για τη χρήση του κουκλοθεάτρου στη πρόσθετη εκπαίδευση και τις στατιστικές που προτείνει τις ιδιαίτερες προόδους στις γλωσσικές δεξιότητες μεταξύ των στοιχειωδών ομάδων.

Ο Roysdon (1982) εστίασε στο κουκλοθέατρο ως μέσο για να ενθαρρύνει την ανεξάρτητη σκέψη και τη δημιουργικότητα. Ακόμα, ερευνήθηκε πως το κουκλοθέατρο μπορεί να διδάξει μαθηματικά (μέσω της μέτρησης και της αναλογίας), φυσικές επιστήμες (πρόσθετες ιδιότητες των ανάμεικτων υλικών), τη κίνηση (εστίαση στις συγκεκριμένες, σαφείς ενέργειες), τις γλωσσικές δεξιότητες

Ευαγγελία Α. Ναστά

(ανάγνωση και προφορικό λόγο), και ενίσχυση στη ειδική εκπαίδευση (ως ένας μεσάζοντα για να υπερνικήσει τη δημόσια αμηχανία).

Από τη άλλη πλευρά η κούκλα, το βασικό μέσο του κουκλοθεάτρου, μπορεί να αποτελέσει οποιοδήποτε αντικείμενο, αρκεί ο κουκλοπαίχτης να του δώσει χαρακτήρα και κίνηση. Το παιδί, ο μικρός κουκλοπαίχτης, από την στιγμή που θα αρχίσει να συνειδητοποιεί τον εαυτό του και στη συνέχεια τον κοντινό του περίγυρο, θα αρχίσει να εκφράζεται μέσα από το παιχνίδι- κούκλα. Μαθαίνει να εξερευνεί το περιβάλλον του και να αναπτύσσει την αντίληψη του εαυτού του. Σύμφωνα με τον Μαγουλιώτη (2009), το παιχνίδι και συγκεκριμένα η κούκλα, συμβάλλει στην ανάπτυξη της σκέψης κατά την προσχολική ηλικία και η χρήση της κούκλας γίνεται το μέσο μίμησης ή αναπαράστασης των εμπειριών του παιδιού. Ακόμα, οι κούκλες μιας και αποτελούν παιχνίδι για τα παιδιά, μπορούν να λειτουργήσουν ως δημιουργικό παιχνίδι για αυτά και να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους (Rangarajan, 2011).

Η κούκλα λοιπόν ή το αντικείμενο, δεν παύει να είναι εκτός από διασκέδαση-ψυχαγωγία και ο κυριότερος τρόπος (μέχρι κάποιο συγκεκριμένο ηλικιακό σημείο) γνωριμίας, εξέτασης, ανακάλυψης του εαυτού του και του γύρω του κόσμου, μεταδίδοντας στο παιδί υψηλά ηθικά μηνύματα, πού διοχετεύονται στον ψυχοπνευματικό του κόσμο γίνεται κατά κάποιο τρόπο, συνεργός στην προσπάθεια του παιδιού να ενηλικιωθεί. Το παιδί εκφράζει συναισθήματα και ρόλους μέσα από την κούκλα (Αλεξανδρίδου & Μαγουλιώτης, 2012), η οποία αποτελεί το εργαλείο, το μέσο αναφοράς για το παιδί. Η αλήθεια κι η ζωντάνια της κούκλας είναι αυτή που ωθεί και αναγκάζει το παιδί να σκέφτεται, να κρίνει, και να κάνει τη σωστή επιλογή ανάμεσα στις πολλές επιθυμίες του (Μαγουλιώτης & Αλεξανδρίδου, 2012). Οι κούκλες, λοιπόν, γίνονται αφορμή για λειτουργήσει το παιδί με τη φαντασία του, να γνωρίσει τον εαυτό του αλλά και να καλλιεργήσει τις σχέσεις του με τους άλλους.

Από ένα σημείο και πέρα η κούκλα είναι πια το μέσο απελευθέρωσης για το παιδί. Όσο το παιδί μεγαλώνει, η κούκλα αρχίζει να μπαίνει σε μια σύνθετη διαδικασία. Η έννοια της αποστασιοποίησης (παιδί και κούκλα είναι δύο διαφορετικά πρόσωπα) εμφανίζεται. (Δαράκη, 1978· Αναστασόπουλος, 1991)

Οι παραπάνω έννοιες του όρου «κούκλα- κουκλοθεάτρου» αποτελούν εξαιρετικά χρήσιμο μέσο, στην ανάδειξη και εξωτερίκευση των σημαντικών ιδεών και των συναισθημάτων των παιδιών (Μαγουλιώτης 2011).

Σημαντικό ρόλο παίζει όμως και η δράση των ίδιων των παιδιών στο κουκλοθέατρο, όχι πλέον ως θεατές, αλλά ως δημιουργοί και κουκλοπαίχτες. Το κουκλοθέατρο αποτελεί όχι μόνο ευχάριστη απασχόληση των παιδιών στο νηπιαγωγείο, αλλά, όπως τονίζει στο βιβλίο του «Το σύγχρονο Νηπιαγωγείο και η ιστορία του» ο παιδαγωγός Ηλίας Ξυροτύρης, «η ηλικία των 2-6 χρόνων είναι η περίοδος του ατομικού, ομαδικού και συμβολικού παιχνιδιού. Το καινούργιο στοιχείο στη φάση αυτή είναι το «σύμβολο» που το χρησιμοποιεί ιδίως στο παιχνίδι του (ένα ξύλο για άλογο, μια κούκλα για ποικίλα πρόσωπα κλπ.). Από την άλλη πλευρά, το σύμβολο είναι κάτι που περιέχεται σε αφθονία και μέσα στο παραμύθι, που με την κατάλληλη διασκευή παίζεται στο κουκλοθέατρο (Δαράκη, 1978)

Με την ανεξάντλητη σκηνοθετική και σκηνογραφική ικανότητα, που διαθέτουν τα παιδιά, χρησιμοποιούν οποιοδήποτε υλικό, το «μεταμορφώνουν» σε παιχνίδι- κούκλα, για να παίξουν, δίνοντάς του νόημα, πάντα ανάλογα με τις επιθυμίες και τις ανάγκες τους (Vygotsky, 1994). Αποτελεί, ακόμα, ένα πρόσθετο μέσο έκφρασης και μια ακόμα ευκαιρία για ομαδική εργασία, συνεργασία και προσπάθεια, ελεύθερης έκφρασης, αυτοσχεδιασμού, προσπάθεια ώστε να ασκούν τις δυνάμεις τους και τις προδιαθέσεις τους, δίνοντας ανάλογες κινήσεις στην κούκλα και μιλώντας, ανάλογα με τους ρόλους που παίζει, εκφράζοντας τα δικά τους συναισθήματα. Έτσι, παρουσιάζεται διαφορετική ή παιδαγωγική σημασία, της παροχής στα παιδιά της ευκαιρίας για δραστηριοποίηση, ανεξάρτητα από τη μορφή και τον τύπο κούκλας που θα χρησιμοποιηθεί και το αποτέλεσμα που θα εξαχθεί (Αουερμπαχ 2007· Μαγουλιώτης, 2009)

2.3 Η αναγκαιότητα του κουκλοθεάτρου στην εκπαιδευτική διαδικασία

Εκπαιδευτική διαδικασία είναι ο χρόνος εκείνος που έχει οριστεί από το αρμόδιο υπουργείο ώστε κυρίως μέσα στο σχολικό πλαίσιο, ο εκπαιδευτικός μαζί με τους μαθητές να αλληλεπιδρούν με επιδίωξη την ολόπλευρη ανάπτυξη της

Ευαγγελία Α. Ναστά

προσωπικότητας του μαθητή και η επιτυχής κοινωνική ένταξή του, αφενός μέσα από τη συγκρότηση και αποδοχή κοινών αξιών και αφετέρου με την ανάπτυξη νοητικών, συναισθηματικών και ψυχοκινητικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας πρέπει να διαμορφώνει συνθήκες που προάγουν τις αξίες της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ειρήνης και της ελευθερίας.

Το κουκλοθέατρο λειτουργεί με σύμβολα αποτελεί κατά συνέπεια ένα από τα πιο πρόσφορα μέσα ψυχαγωγίας και αγωγής. Κι όχι μόνο για να βλέπουν τα παιδιά κουκλοθέατρο, αλλά να φτιάχνουν και τα ίδια κουκλοθέατρο». (Δαράκη, 1978· Μαγουλιώτης, 2009).

Το Ελληνικό αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (ΔΕΠΠΣ, 2003α) εμπεριέχει το κουκλοθέατρο στην ενότητα Παιδί και Δημιουργικότητα, αλλά διατρέχει και τις δραστηριότητες των περισσότερων γνωστικών αντικειμένων, ως μέσω γλωσσικής ανάπτυξης των παιδιών, αφόρμησης δραστηριοτήτων διάφορων γνωστικών αντικειμένων καθώς και ανάπτυξης δραστηριοτήτων και αξιολόγησης.

Γι αυτό το λόγο το κουκλοθέατρο θα πρέπει να το εξετάσουμε τόσο μέσα από τις δραστηριότητες των εικαστικών, όσο και μέσα από αυτές του θεάτρου-δραματικής τέχνης και τέλος από όλα τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα με τα οποία εμπλέκεται. Ξεκινώντας, από τις δραστηριότητες εικαστικών που εμπεριέχουν το κουκλοθέατρο η Κοντογιάννη (1992) αναφέρει πως η κατασκευή της κούκλας αναπτύσσει τις λεπτές κινήσεις, ενισχύει την έφεση για πειραματισμό και εξερεύνηση του περιβάλλοντος και των διάφορων υλικών, εκλεπτύνει τις αισθήσεις, αναπτύσσει τις συνθετικές ικανότητες. Επίσης, προσφέρει απόλαυση στα παιδιά και δημιουργεί θετικά συναισθήματα που προάγουν το αυτοσυναίσθημα.

Η πρόσληψη εμπειριών μέσα από την ενασχόληση των παιδιών με τις τέχνες, αναφέρεται μεταξύ άλλων από την Andress, η οποία αναφέρει πως «οι απλές, μικρές παραστάσεις μεταξύ των παιδιών στις οποίες υπάρχει η επιδοκιμασία και η ακρόαση, παίζουν βασικό ρόλο» (Andress, 1980:180). Ο Piscitelli (1991), από την άλλη πλευρά αναφερόμενος στην αξία που προσφέρει μια παράσταση, θεωρεί πως «... όταν μπορεί αυτή η ευκαιρία μπορεί να εκμεταλλευθεί σε ένα πνεύμα χαρούμενου ενθουσιασμού, τα παιδιά, ως ειδήμονες της ζωής, έχουν κερδίσει πολλά (Suthers & Larkin, 1997 Παρατηρείται, πως το κουκλοθέατρο και το θέατρο σκιών μπορεί να αποτελέσει το

μέσο, το οποίο θα παρακινήσει το ενδιαφέρον των παιδιών προς τις τέχνες, τη ζωγραφική, τη γλυπτική, τη μουσική, τη λογοτεχνία.

Περνώντας στις δραστηριότητες θεάτρου και δραματικής τέχνης στις οποίες εμπεριέχεται επίσης το κουκλοθέατρο, στο άτομο δίνεται η δυνατότητα να ζήσει την εμπειρία του θεάτρου, η ευκαιρία να εξερευνήσει το πραγματικό και το φαντασιακό και οδηγείτε σε μια πρόκληση για σημαίνουσες ανακαλύψεις. (Beauchamp, 1998). Ακόμα, συνειδητοποιεί ότι δεν αποτελεί το κέντρο του σύμπαντος, ότι είναι ένα μέλος σε μια ομάδα, με την οποία είναι συνδεδεμένο και στην οποία εγκαθιδρύονται δεσμοί και σχέσεις. Όπως αναφέρει και ο Γραμματάς (1998), η «αυτογνωσία», η συνειδητοποίηση του «εγώ» και του «οι άλλοι», η κοινωνικοποίηση και η βαθμιαία ένταξη στην ομάδα, αποτελούν παιδαγωγικά ζητούμενα που ταυτόχρονα είναι προϊόντα της δραστηριότητας των παιδιών που μετέχουν στο Θεατρικό Παιχνίδι, με την προϋπόθεση πάντα της σωστής καθοδήγησης από τον παιδαγωγό που το εμπνέει.

Η κούκλα, το παραμύθι και οι λειτουργίες του θεάτρου συντελούν ώστε το παιδί να βιώνει τους χώρους του φανταστικού, του συμβολικού και του πραγματικού και δίνει τη δυνατότητα στο παιδί να ζήσει τη παιδική του ηλικία. Αυτός είναι και ο λόγος που θεραπευτές, σχολικοί σύμβουλοι και εκπαιδευτικοί, έχουν αποδεχτεί τα οφέλη του κουκλοθεάτρου, ως εκπαιδευτικό ή διδακτικό εργαλείο καθώς και ως θεραπευτικό μέσο. Ο Frey (1993) αναφέρει πως τα παιδιά νιώθουν συνήθως άνετα όταν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού και της θεραπείας μέσα από το παιχνίδι δημιουργείται ή καθιερώνεται μια σχέση. Συνεχίζοντας ο Campbell, (1993) πιστεύει πως οι κούκλες στα πολύ μικρά παιδιά, ίσως είναι απαραίτητες ώστε να επικοινωνούν, μιας και τα αναπτυξιακά επίπεδα των παιδιών χρειάζονται αυτού του είδους την υποστήριξη. Επιπλέον, παιδιά τα οποία επιμένουν σε απευθείας ερωτήσεις, ίσως είναι ικανά να εκφράσουν τα συναισθήματά τους στον ασφαλή χώρο του ελεύθερου παιχνιδιού (Carter, R., & Mason, P. 1998). Από την άλλη πλευρά, παιδιά τα οποία αρνούνται να συμμετέχουν ή μένουν εκτός παιχνιδιού «βγαίνουν από το καβούκι τους» με μία κούκλα (Carter & Mason, 1998· Pitre, Et al. 2007).

Η κίνηση στον συμβολικό χώρο γίνεται μέσα από το παραμύθι και τη γλώσσα. Έτσι με το παραμύθι παρουσιάζονται συμβολισμοί. Λέξεις και εκφράσεις διέπονται από την αμφισημία και την πολυσημία τους σχηματίζοντας σύνολα και σχήματα.

Ευαγγελία Α. Νασιά

Μέσα από τις αφαιρετικές διαδικασίες διευρύνεται ο συμβολισμός. Επίσης μέσα από τα παθήματα των ηρώων δίνεται η δυνατότητα στο παιδί να αφομοιώσει τους ηθικούς νόμους, τους κανόνες, τους διάφορους κώδικες, τα ήθη, τα έθιμα τις κρατούσες νοοτροπίες, τις τάσεις, τις αξίες, τις απαγορεύσεις, τα ιδανικά, καθώς τη δομή και τη λειτουργία της κοινωνίας στην οποία ζει. Τέλος, δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να συμμετέχουν και ακόμα να καθορίζουν την εξέλιξη ενός παραμυθιού (Κοντογιάννη 1992).

Το κουκλοθέατρο και το θέατρο σκιών είναι μια πολυδιάστατη διαδικασία επικοινωνίας και συγχρόνως έκφρασης, δράσης, έκδρασης. Αποτελούν έναν ιδιόρρυθμο κώδικα, όπου η ανθρώπινη έκφραση διέρχεται μέσα από τη κούκλα. (Κοντογιάννη, 1992). Τα στοιχεία επικοινωνίας στο κουκλοθέατρο και το θέατρο σκιών είναι α. οι επικοινωνούσες- πομπός (κούκλα-φιγούρα και ο εμψυχωτής), δέκτης (παιδιά- θεατές), β. ο Κώδικας δηλαδή ο εκφερόμενος λόγος και η κούκλα-φιγούρα και οι κινήσεις της, γ. το μήνυμα, δ. ο διάυλος, δηλαδή ο τρόπος μεταβίβασης του μηνύματος, τα ηχητικά κύματα και τα οπτικά κύματα, ε. οι λειτουργίες εγγραφής, στ. οι συνθήκες επικοινωνίας. (Κοντογιάννη 1992).

Το να αναπτύξουν τα παιδιά τις δεξιότητες και τις ικανότητες εκείνες που θα τα κάνουν ικανά να μπορούν να αποφασίσουν από κοινού, για τη λήψη αποφάσεων, να προγραμματίζουν και να ολοκληρώνουν από κοινού μια εργασία, να βάζουν στόχους και να τους πετυχαίνουν, είναι κάτι ακόμα που θα πρέπει το παιδί να κάνει στο νηπιαγωγείο. Το κουκλοθέατρο λοιπόν αποτελεί ένα άριστο μέσο για το σκοπό αυτό καθώς, οι μαθητές μπορούν να πάρουν αποφάσεις σχετικά με το ποιοί θα χρησιμοποιήσουν τις κούκλες και για ποιο λόγο, τι είδους κούκλες θα ήταν κατάλληλες, ανάλογα με το κείμενο τι κούκλες θα χρειαστούν, η φύση του έργου και του σκηνικού, αλλά και τα εφέ που ίσως χρειαστεί να συνοδεύουν την παράσταση. Αυτές οι αποφάσεις θα ενισχύσουν ένα σύνολο τεχνικών, αισθητικής, κατασκευών και αποφάσεων σχεδιασμού (Barlex, 2005).

Τα παιδιά ίσως μπορούν να θυμούνται καλύτερα περιστατικά χρησιμοποιώντας το κουκλοθέατρο και ίσως ακόμα ευκολότερα να αντανakλούν τα συναισθήματα τους μέσα από τις κούκλες (James & Myer, 1987). Αυτό συμβαίνει γιατί η κούκλα, αποτελεί ένα μέσο, το οποίο τα παιδιά το αισθάνονται ψυχολογικά ασφαλές κι επιτρέπει την έκφραση των συναισθημάτων των παιδιών, που δεν είναι

αποδεκτά από τα ίδια (Bromfield, 1995). Οι κούκλες μπορούν να προβάλουν πιθανά μονοπάτια, ώστε να ελκύσουν το παιδί που δεν μπορεί να εκφράσει τα συναισθήματά του και να έρθει αντιμέτωπο με τους φόβους του. Δεδομένης της συναισθηματικότητας και του στιγματισμού γύρω από το θέμα της νοητικής ανικανότητας, το κουκλοθέατρο διαφαίνεται ως μια επιλογή ή οποία μπορεί μεταδώσει γνώση και να ερμηνεύσει κάποιους μύθους.(Pitre, et al. 2007).

Οι συναισθηματικές και νοητικές κινητοποιήσεις του παιδιού κατά τη διάρκεια μιας κουκλοθεατρικής παράστασης δίνει ισχυρά κεντρίσματα στο φανταστικό και το εξωπραγματικό (είτε αυτός είναι ιστορικά καθορισμένο, είτε μυθολογικά γνώριμο, είτε παραμυθιακά οικείο) και βιώνει μια νέα πραγματικότητα με την οποία ταυτίζεται, επενδύοντας σ' αυτήν αυτόματα τις βιωματικές εμπειρίες και τις συναισθηματικές λειτουργίες του, μεταθέτοντας και προβάλλοντας τελικά πάνω της το γενικότερο ψυχο- πνευματικό του κόσμο. (Γραμματάς, 1999· Δαράκη, 1978). Το παιδί στον φανταστικό χώρο του, ζει μια νέα «πλαστή» πραγματικότητα που είναι ένθετη στην πραγματικότητα του. Εύκολα λειτουργούν αμυντικοί μηχανισμοί ταύτισης, αναπλήρωσης, μετάθεσης και μεταφοράς. Η συγκινησιακή ένταση είναι υψηλή διότι προκύπτει από τη γρήγορη εναλλαγή αντίθετων συναισθημάτων (φόβος-τόλμη, στεναχώρια- χαρά). Οι φραγμοί ανασύρονται, τα όρια διευρύνονται, ο χωροχρόνος διαστέλλεται, ο ανιμισμός με το μεταφυσικό και το μαγικό στοιχείο εναρμονίζεται. (Κοντογιάννη, 1992) Κι όταν το παιδί συμμετέχει ενεργά στη δημιουργία και τη λειτουργία του ασκούνται όλες οι συναισθηματικές, πνευματικές και σωματικές του ικανότητες, αποκτά εμπειρίες και ταυτόχρονα σταθεροποιούνται όσες έχουν αποκτηθεί.

Ο Singh (2004), αναφέρει πως το κουκλοθέατρο είναι μια μορφή τέχνης που ενώνει τη βιοτεχνία, το σχεδιασμό και το δράμα αλλά και αποτελεί ένα εκπαιδευτικό μέσο, το οποίο μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικής σκέψης των μαθητών. Το κουκλοθέατρο παρέχει διεπιστημονικά στοιχεία τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν ως θεματικές από διάφορες ενότητες του προγράμματος σπουδών: αρθρώσεις του ανθρώπινου σώματος και η κίνηση τους, συμμετρία και αναλογίες σώματος, ομιλία, γραπτή έκφραση και περιγραφή χαρακτήρα γλώσσες, ενδυμασία και κινήσεις ανθρώπων από διαφορετικές περιοχές,

εκτιμήσεις και μετρήσεις, κοπή, ραπτομηχανές, διακόσμηση, μουσική, κοστολόγησης και αναγνώριση υλικών. (Mehrotra, et al. 2009· Μαγουλιώτης, 2009).

Το κουκλοθέατρο μπορεί να βοηθήσει να βελτιωθούν επικοινωνιακές δεξιότητες, γλωσσικά εμπόδια, και να διδάξει τον αυτοέλεγχο (Burn, 1989). Ο Hunt (1996) προτείνει ότι τα μικρά παιδιά συνήθως δέχονται τις κούκλες του κουκλοθεάτρου ως φίλους του. Η προσθήκη μιας κούκλας κουκλοθεάτρου στον κόσμο του παιδιού μπορεί θετικά να το επηρεάσει ώστε να γίνει πιο άνετο με αυτές, και να μπει στον κόσμο τους. Οι κούκλες μπορούν να γίνουν αναπόσπαστο κομμάτι του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, καθώς τα παιδιά νιώθουν ασφαλέστερα στο να παίρνουν ρίσκο χρησιμοποιώντας κούκλες (Wallace & Mishina, 2004)

Από την άλλη η άποψη που κυριαρχεί είναι παρόμοια με αυτή της Meher R. Contractor (1984) υποστηρίζει ότι η ανάμειξη του δημιουργικού δράματος με το κουκλοθέατρο, πρέπει να ασχοληθεί λιγότερο με την παραγωγή παραστάσεων με βάση την ενήλικη ποιότητα, αλλά να στηρίζεται περισσότερο στη διαδικασία. Υποστηρίζοντας την ανάπτυξη της ανεξάρτητης δημιουργικής έκφρασης, υποστηρίζει ότι ο εκπαιδευτικός πρέπει να αποφύγει τις παραστάσεις για όσο το δυνατό περισσότερο, αλλιώς η αισθητική των παιδιών γίνεται κατασταλμένη και οι καλλιτεχνικές αρχές του ενηλίκου επάνω σε αυτές. Η Nancy Renfro (1984), εξετάζοντας συγκεκριμένα τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, υποστηρίζει ότι οι κούκλες χτίζουν τη μόνη αξία, ενθαρρύνουν τη συναισθηματική απελευθέρωση, και παρέχουν ένα οπτικό υποκατάστατο των λεκτικών ελλειμμάτων και ένα κειμενικό υποκατάστατο των οπτικών βλαβών (Fisler, 2003)

Τέλος, θα πρέπει να γίνει αντιληπτό, ότι αυτή η μορφή θεατρικής έκφρασης δεν μπορεί να χαρακτηριστεί με διανοητικά/ γνωσιακά κριτήρια του τύπου σωστού/ λάθους, αλλά μόνο με παιδαγωγικά και καλλιτεχνικά δεδομένα του τύπου αυταρχικό/αντιαυταρχικό, ευχάριστο/δυσάρεστο, δημιουργικό/διαλυτικό. Στόχος του μαθήματος δεν είναι η μόρφωση, ούτε η διδασκαλία, αλλά η ψυχαγωγία και η διασκέδαση. Επιλογικά, διαλέγοντας μια δραστηριότητα κουκλοθεάτρου μεσαίας πολυπλοκότητας, παρουσιάζεται ως προτέρημα, καθώς τα παιδιά εμπλέκονται σε μια διασκεδαστική δραστηριότητα και έτσι είναι πιο πιθανό να παρακολουθήσουν και να προσέξουν αυτόβουλα (Campbell. 1993· Pitre, Et al. 2007).

2.4 Το κουκλοθέατρο και τα αναλυτικά προγράμματα στην προσχολική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Με τον όρο «πρόγραμμα» γενικά εννοούμε ένα ολοκληρωμένο και συγκεκριμένο σχέδιο με προκαθορισμένους σκοπούς. Το πρόγραμμα είναι ένα χρονοδιάγραμμα για σχεδιασμένες ενέργειες και διαδικασίες. Η θεμελιώδης και ουσιαστική διάσταση των Αναλυτικών Προγραμμάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία, έχει καταστήσει τα αναλυτικά προγράμματα πρωταρχικό ζήτημα μελέτης και ενδιαφέροντος στις διάφορες χώρες. (Γερογιάννης & Μπούρας, 2007). Παρουσιάζεται σε πρόσφατες έρευνες που αφορούν τα αναλυτικά προγράμματα εκπαίδευσης, να ασχολούνται με ευέλικτα μαθησιακά περιβάλλοντα και υποδεικνύουν εκπαιδευτικό υλικό, αλλά και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου (Σιβροπούλου, 2004· Γερμανός, 2006).

Οι εκπαιδευτικοί προσχολικής εκπαίδευσης αντιλαμβανόμενοι την σκοπιμότητα του κουκλοθεάτρου τόσο σε σχέση με την ανάπτυξη δεξιοτήτων στα νήπια, στην προώθηση της μαθησιακής διαδικασίας, αλλά και στην εποικοδομητική σχέση τόσο του εκπαιδευτικού με τα παιδιά, των παιδιών μεταξύ τους, αλλά και των παιδιών με τον εκπαιδευτικό, είναι προφανές ότι με τη χρήση των στόχων του Δ.Ε.Π.Π.Σ. για τη χρήση της κούκλας- κουκλοθεάτρου μπορούν να πετύχουν πολύπλευρους στόχους μέσα στη τάξη της προσχολικής εκπαίδευσης. Παρακολουθώντας λοιπόν τα τελευταία Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. προτείνεται η χρήση της κούκλας – κουκλοθεάτρου ως μέσο διαθεματικών προσεγγίσεων, δημιουργίας και έκφρασης, αλλά και ως μέσο αυθόρμητων δραστηριοτήτων. Ειδικότερα στον «Οδηγό Νηπιαγωγού» (Δαφέρμου κ.ά., 2006) προτείνεται η οργάνωση του κουκλοθεάτρου ως μέσου στην εκπαιδευτική διαδικασία, η δημιουργία γωνιάς κούκλας και η ύπαρξη κούκλας της τάξης. Έτσι, γίνεται αντιληπτό πως δίνοντας στα παιδιά τη δυνατότητα να ζήσουν την εμπειρία του κουκλοθεάτρου, τους προσφέρουμε την ευκαιρία να εξερευνήσουν το πραγματικό και το φαντασιακό, τους οδηγούμε σε μια πρόκληση για σημαίνουσες ανακαλύψεις και τους προσφέρουμε το κλειδί για την ανάπτυξη ευχάριστων δραστηριοτήτων (Beauchamp H. 1998· Μαγουλιώτης 2011). Άλλωστε, η κουκλοθεατρική παράσταση παρέχει ισχυρή φυσική

σύνδεση μεταξύ όλων των περιοχών του υπό ερεύνηση θέματος μελέτης, «ζωντανεύοντας» το πρόγραμμα σπουδών (Thomas, 2008)

Επαινεμένο ως εργαλείο στη σχολική τάξη, το κουκλοθέατρο αποτελεί ένα τρόπο για τους μαθητές ώστε να συμμετέχουν σε μια ολιστική δημιουργική διαδικασία. Οι Fong και Karlin (2003) προτίμησαν να περιγράψουν το κουκλοθέατρο στην εκπαίδευση όχι μόνο ως παραγωγή κουκλών αλλά και ως το μεγαλύτερο μέρος της διαδικασίας θεατρικής δημιουργίας. Οι μαθητές παίρνουν μέρος στο κείμενο συντονισμού, στον ήχο, στην εικόνα-από τη σύλληψη, το σχέδιο, και την κατασκευή στην πρόβα και την απόδοση. Κεντρική θέση σε όλο αυτό παρουσιάζει η σταθερή αλληλεπίδραση του κειμένου με την ανάπτυξη και την απόδοση της κούκλας. (Peck & Virkler, 2006). Ένα κοινό πρόβλημα με τις μαριονέτες στη τάξη- οι μαθητές να κατασκευάζουν κούκλες χωρίς να έχουν την ευκαιρία να παίζουν με αυτές, να τις ζωντανεύουν και να αλληλεπιδράσουν με αυτές με σημαντικούς για τα παιδιά τρόπους. (Peck & Virkler, 2006)

Δημιουργώντας οπτικά σχέδια ασκούνται επίσης στην τρισδιάστατη τέχνη και αυτό περιλαμβάνει τη χρήση μιας μεγάλης ποικιλίας άχρηστων υλικών- υπάρχουν υλικά εκτός από τα κουτιά αυγών, κεσεδάκια γιαουρτιού και πακέτα δημητριακών αλλά και η χρήση του αργίλου, ξύλου, ζύμης, λάσπης, πλαστελίνης. Υπάρχει η τάση να σκεφτεί δομικές μονάδες και έτσι, όχι μόνο προσπαθεί να ξαναδιπλώσει το πραγματικό πράγμα, αλλά γνωρίζει πολύ τη συμμετρία και τη μορφές που εμπλέκονται. Οι δομικές μονάδες είναι σημαντικές στο παιδί σε διάφορες πτυχές της ανάπτυξης. Όχι μόνο βοηθούν να αναπτύξουν τη μαθηματική και επιστημονική συνειδητοποίηση, τη χρήση των δεξιοτήτων μηχανών και τη δημιουργική συνειδητοποίηση, αλλά ενθαρρύνουν τις δυνατότητες επίλυσης προβλήματος (Curtis, 1998)

Η συνείδηση του ανήλικου θεατή μετεωρίζεται στο χώρο του φανταστικού, από τον οποίο αντλεί εύκολα μηνύματα και ιδανικά, δεχόμενη πρότυπα και αξίες που στη συνέχεια μπορεί να υλοποιήσει στην καθημερινή πραγματικότητα. Σ' αυτό έγκειται ο ιδιαίτερος παιδευτικός και παιδαγωγικός ρόλος του είδους και διαφαίνεται τόσο ως κίνητρο για τη δημιουργία ή ανάπτυξη ή εκδήλωση φιλίας (Αυγητίδου, 2001), όσο και στο πρόγραμμα των θεατρικών και ευρύτερα καλλιτεχνικών

δραστηριοτήτων του Σχολείου, κατεξοχήν στο Νηπιαγωγείο και τις πρώτες τάξεις Του Δημοτικού (Γραμματάς, 1999)

Η αξία της συζήτησης στην εκπαίδευση των παιδιών είναι τεκμηριωμένη. Η εργασία του Vygotsky (1994) για τη γλώσσα και την κοινωνική αλληλεπίδραση έχει στηριχτεί από τον Mercer και τους συναδέλφους του στην έρευνά τους για τις αλληλεπιδράσεις μέσα στη τάξη (e.g. Mercer, Wegerif & Dawes, 1999). Αυτοί και άλλοι ερευνητές έχουν διαπιστώσει ότι η ομιλία για τις ιδέες τους βοηθά τα παιδιά να διευκρινίσουν τη σκέψη τους και να αναπτύξουν την ικανότητά τους στο λόγο (Kuhn, Shaw & Felton, 1997. Venville, 2002). Το ποσό και η φύση της συζήτησης των παιδιών στα μαθήματα επιστήμης εξαρτώνται από τις αποφάσεις που λαμβάνονται από το δάσκαλο. Οι ευκαιρίες που παρέχονται για τη συζήτηση, το ερέθισμα για να παραγάγουν τη συζήτηση και το μαθησιακό περιβάλλον για να υποστηρίξουν τη συζήτηση όλες καθορίζονται από τους δασκάλους. Εντούτοις, η έρευνα όπως του Newton, Driver and Osborne (1999) δείχνει ότι σε πολλά μαθήματα επιστήμης οι δάσκαλοι δεν δημιουργούν τις περιστάσεις που μεγιστοποιούν τη συζήτηση των παιδιών. Οι λόγοι για αυτό μπορούν να περιλάβουν τους δασκάλους που παρουσιάζονται αβέβαιοι, για την αξία των συνομιλιών των παιδιών, την περιορισμένη γνώση των κατάλληλων στρατηγικών διδασκαλίας, και την επισφαλή γνώση του θέματος (Osborne and Simon, 1996; Solomon, 1998). (Naylor, κ.ά., 2007)

Η επικοινωνία μέσω της τέχνης επιτρέπει στα παιδιά να εκφράσουν νέες ιδέες και τα συναισθήματα τους και για μερικά είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος ώστε να ενημερώσουν τους άλλους για τις εμπειρίες τους. (Curtis A. 1998). Τα αφηγήματα έργα μπορούν να εμπνευστούν από τις ιστορίες (τόσο γεγονότα όσο και φαντασία) που οι ενήλικοι λένε στα παιδιά, καθώς επίσης και οι ιστορίες που τα παιδιά εφευρίσκουν. Ο Booth (1994) περιγράφει μερικές από τις ουσιαστικές ιδιότητες του δράματος και του παιχνιδιού ρόλων:

- μοιράζει τις δημιουργίες των φαντασιών τους
- χρησιμοποιούν τα στοιχεία ιστορίας για να κτίσουν τις ιδέες τους
- δημιουργούν νέους σημασιολογικούς κόσμους
- διαβιβάζει τις έννοιες ρητά στους άλλους
- παρακινεί τη πλευρική σκέψη

- παίζει τα προβλήματα και δυνατότητες
- εφευρίσκουν, διαμορφώνουν και επεκτείνουν θέματα
- συνδυάζει την εμπειρία και δημιουργεί γνώση
- κάνει τις νέες εμπειρίες παιγνιώδης
- κάνει συνδέσεις μεταξύ της γραπτής και προφορικής γλώσσας (Wood, & Attfield, 2005)

Στον ελληνικό χώρο, σύμφωνα με την Παρούση (2000), η κατασκευή κούκλας συμβάλλει στην ανάπτυξη και στην άσκηση της λεπτής κινητικότητας του μικρού παιδιού. Κατά τη διάρκεια της κατασκευής, το παιδί δημιουργεί. Γίνεται φανερό πως η κατασκευή μιας κούκλας από το παιδί ξεπερνάει την απλή χειροτεχνία, γιατί η κούκλα κατασκευάζεται με σκοπό την εμφύχωσής της (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2006). Ακόμα, ενισχύει την έφεση για πειραματισμό και εξερεύνηση του περιβάλλοντος και των διάφορων υλικών. Εκλεπτύνει τις αισθήσεις. Ευαισθητοποιεί και εξελίσσει την αισθαντικότητα. Αναπτύσσει τις συνθετικές ικανότητες. Ανελίσσει τις δημιουργικές δυνατότητες και καλλιεργεί την ευρηματικότητα. Προσφέρει απόλαυση στα παιδιά και δημιουργεί θετικά συναισθήματα που προάγουν το αυτοσυναίσθημα. Επίσης, η σύνθεση και παρουσίαση του έργου, ωθεί το παιδί σε εξωτερίκευση και εκφρασμένο λόγο. Επίσης, το κουκλοθέατρο συντελεί στη γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού. Το προωθεί σε συνεργατικότητα και βελτίωση της επικοινωνίας με τα άλλα μέλη, συνεργάτες. (Κοντογιάννη Α. 1992). Ένα σημείο που καθιστά τη κούκλα και ως συνέπεια το κουκλοθέατρο ικανό να αναπτύξει τον προφορικό λόγο του παιδιού αφορά το γεγονός πως είναι πιο εύκολο για το παιδί να μιλήσει, μέσα από το στόμα μιας κούκλας, παρά να πει απευθείας αυτά που δυσκολεύεται να εκφράσει (Malchiodi, 2009:89) ή μπορεί να έρθει σε επαφή με τις κούκλες, και να συνομιλεί μαζί τους και να αναδημιουργεί ή να επινοεί ιστορίες (Jennings & Minde, 1996).

Από την άλλη πλευρά ο Γραμματάς (1999), αναφέρει πως η Θεατρική Αγωγή, δεν μπορεί παρά να αρχίζει ήδη από τα πρώτα στάδια της προσχολικής ηλικίας, όταν η παιδεία στο σύνολο της παρέχεται υπό μορφή παιχνιδιού και εξοικείωσης των ανήλικων υποκειμένων που βρίσκονται στην πιο τρυφερή ηλικία της ζωής τους. Γι' αυτό και οποιοδήποτε Curriculum πρέπει να αρχίσει από εκεί. Μορφές και εκφράσεις του Θεάτρου, άμεσα συναπτόμενες με το παιχνίδι, αποτελούν τα κατεξοχήν μέσα

Ευαγγελία Α. Ναστά

αγωγής και παιδείας, που επεκτείνεται και πέραν του Νηπιαγωγείου, καλύπτοντας ολόκληρο σχεδόν το φάσμα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Γραμματάς, 1999)

Η έννοια της ομαδοσυνεργατικότητας καθώς και τα πλεονεκτήματα που προσφέρει το κουκλοθέατρο, μέσα από την ενότητα της δραματικής τέχνης σε σχέση με τον τρόπο που περιγράφεται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ αναφέρεται. Έτσι οι μορφές με τις οποίες εκφράζεται, βασικοί παιδαγωγικοί στόχοι όπως, η έκφραση και η ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών, η ενθάρρυνση της συνεργασίας και της ομαδικότητας, η εξοικείωση με τις τέχνες, μπορούν να επιτευχθούν και να κατακτηθούν από τα παιδιά (Μαυρίδου, 2008)

Παρ' όλες τις απόψεις σχετικά με το κουκλοθέατρο, τη θέση του και τη προσφορά του στην εκπαίδευση, καθώς και τα πολλαπλά πλεονεκτήματα που προσφέρει, θα πρέπει να παρακολουθήσουμε τη πορεία του τα τελευταία χρόνια στην ελληνική προσχολική εκπαίδευση.

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), προβάλλει ως σκοπό της προσχολικής εκπαίδευσης, να βοηθήσει τα παιδιά να αναπτυχθούν σωματικά, συναισθηματικά, νοητικά και κοινωνικά μέσα στο πλαίσιο των ευρύτερων στόχων της εκπαίδευσης. Ακόμα εξασφαλίζει προϋποθέσεις τέτοιες ώστε τα παιδιά να έχουν τη δυνατότητα για ομαλή και πολύπλευρη ανάπτυξη, καθώς και κοινωνικοποίηση. Έτσι, η ενσωμάτωση της Προσχολικής Αγωγής στο Ενιαίο σύστημα εκπαίδευσης και η συνεργασία των αρμόδιων φορέων, κρίνεται απαραίτητη αφού η Προσχολική Αγωγή συνιστά ένα αναπόσπαστο κομμάτι του Εκπαιδευτικού συστήματος για κάθε προηγμένη κοινωνία. (ΔΕΠΠΣ, 2003: 586).

Βασικός άξονας στον σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών αποτελεί ο τρόπος που μαθαίνουν και αναπτύσσονται τα παιδιά (ΔΕΠΠΣ, 2002: 586). Με την εφαρμογή της διαθεματικής προσέγγισης ως διδακτικής μεθοδολογίας για την προσέγγιση της γνώσης, το παιδί αντιμετωπίζεται ως ολότητα και εμπλέκεται ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία προσεγγίζοντας μέσα από τα βιώματά του όλες τις γνωστικές περιοχές (Δαφέρμου Χ., Κουλούρη Π., Μπασαγιάννη Ε., 2006: 9).

Αλλαγές και εξελίξεις παρουσιάστηκαν τόσο στον χώρο της εκπαίδευσης, όσο και στην καθημερινότητα. Παρόλα αυτά, τα αναλυτικά προγράμματα για το νηπιαγωγείο διατηρούν ορισμένες σταθερές, οι οποίες προσαρμόζονται και εξελίσσονται σύμφωνα με τη νέα τάξη πραγμάτων. Το κουκλοθέατρο, είναι μία από

τις σταθερές αυτές, όπου το συναντούμε σαν δραστηριότητα, ενταγμένο σε διαφορετικές γνωστικές ενότητες, στα αναλυτικά προγράμματα του Νηπιαγωγείου που θα αναπτύξουμε, αλλά και στον Οδηγό της νηπιαγωγού (Μαυρίδου, 2012)

Στο αναλυτικό πρόγραμμα του 1989 ως σκοπός του νηπιαγωγείου ορίζεται η υποβοήθηση της ολόπλευρης και ισόρροπης ανάπτυξης των νηπίων, ψυχοκινητικής, κοινωνικο- συναισθηματικής, ηθικής και θρησκευτικής, αισθητικής νοητικής καθώς και της καλλιέργειας δεξιοτήτων (κινητικών και νοητικών), μέσα σε κλίμα ελευθερίας, ασφάλειας και προβληματισμού (Μαυρίδου, 2012)

Το κουκλοθέατρο στο αναλυτικό πρόγραμμα του 1989, εντάσσεται στο τρίτο μέρος του αναλυτικού προγράμματος, «Αγωγή και αισθητική ανάπτυξη του νηπίου», στη γενική ενότητα της παιδευτικής διαδικασίας που αφορά την αισθητική καλλιέργεια του νηπίου στα πλαίσια της γενικότερης ανάπτυξής του. Οι κατασκευές κούκλας προτείνονται από το αναλυτικό πρόγραμμα ως δραστηριότητες που ενισχύουν την καλλιτεχνική έκφραση του παιδιού στο πλαίσιο της εικαστικής τέχνης βοηθούν το παιδί να εξοικειωθεί με τις δυνατότητες και τους τρόπους χρήσης διαφόρων εργαλείων και υλικών καθώς και να ανακαλύψει τις ποικίλες όψεις των αντικειμένων και των καταστάσεων αποδίδοντάς τους νέες σημασίες. Παράλληλα, να μπορέσει να εκφραστεί με τρόπο δημιουργικό μέσα από διάφορες μορφές της θεατρικής τέχνης και να νιώσει τη χαρά της προσωπικής δημιουργίας. Το κουκλοθέατρο, ως μια μορφή θεατρικής τέχνης δίνει στα παιδιά την ευκαιρία να εξοικειωθούν με τις εκφραστικές δυνατότητες του σώματος, του προσώπου και της φωνής (γλωσσικός και εκφραστικός κώδικας), καθώς και με τις τεχνικές του κουκλοθέατρου και του θεάτρου σκιών, ατομικά ή σε ομαδική δραστηριότητα.

Το ΔΕΠΠΣ (2002), επιφέρει αλλαγή στο τρόπο της διδασκαλίας. Η ενιαία συγκεντρωτική διδασκαλία που μέχρι τότε εφαρμόζονταν στο χώρο της προσχολικής αγωγής, δίνει χώρο στην ομαδοσυνεργατική μάθηση και στη διαθεματικότητα της γνώσης. Ωστόσο, το κουκλοθέατρο εμφανίζεται και σε αυτό το πρόγραμμα σε περιορισμένες δραστηριότητες. Σαν επιδιωκόμενος στόχος παρουσιάζεται η εξοικείωση του παιδιού με το κουκλοθέατρο και το θέατρο σκιών και ο δημιουργικό «παίξιμο» με τις κούκλες και τις μαριονέτες.

Στον Οδηγό Νηπιαγωγού του 2006, το κουκλοθέατρο παρουσιάζεται ως υποενότητα της δραματικής τέχνης και προτείνονται δραστηριότητες που μπορούν να

εφαρμοστούν μέσα στην τάξη του Νηπιαγωγείου. Η δημιουργία μιας γωνιάς με κούκλες, η ύπαρξη της κούκλας της τάξης, η κατασκευή κούκλας από τα παιδιά, η οργάνωση μικρών παραστάσεων με συγκεκριμένο θέμα μέσα στην τάξη, η παρακολούθηση επαγγελματικών παραστάσεων καθώς και ο αυτοσχεδιασμός των παιδιών με τις κούκλες, είναι τρόποι που μπορούν να εντάξουν το κουκλοθέατρο μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παράλληλα στην ενότητα της προφορικής επικοινωνίας, το κουκλοθέατρο προτείνεται για την ανάπτυξη παιχνιδιών ρόλων, όπου η επικοινωνία μεταξύ των νηπίων προσαρμόζεται και εξελίσσεται αναλόγως (Διαφέρμου, 2006).

Η πολυσημική διάσταση του κουκλοθεάτρου και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, ενεργοποιούν όλα τα επίπεδα της ψυχικής ζωής ενός ατόμου, νοητικό, συγκινησιακό, διαισθητικό και αισθητηριακό, ενισχύοντας έτσι την προσωπική του ανάπτυξη και την ολοκλήρωση της προσωπικότητάς του (Πουρκός, 2009: 29). Το ΔΕΠΠΣ, καθώς επίσης και ο Οδηγός της Νηπιαγωγού, δίνουν ευκαιρίες και κατευθύνσεις να αξιοποιηθεί το κουκλοθέατρο όχι μόνο στα γνωστικά πεδία με τα οποία εμπλέκεται άμεσα, αλλά και σ'ένα ευρύτερο «ανοιχτό» πρόγραμμα δραστηριοτήτων. (Μαυρίδου, 2012)

Όπως διαφαίνεται σ' όλες τις παραπάνω προοπτικές που προσφέρει το κουκλοθέατρο, ο ιδιαίτερος παιδευτικός και παιδαγωγικός ρόλος του είδους και η παρουσία του στο πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου παρουσιάζεται ιδιαίτερα σημαντικός τόσο για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που άπτονται των δραστηριοτήτων του κουκλοθεάτρου όσο και ως μέσο για την έναρξη και ολοκλήρωση δραστηριοτήτων των λοιπών γνωστικών αντικειμένων. Τα παιδιά απολαμβάνουν υλικά διαφορετικών μορφών, σύστασης και έχουν ανάγκη να τους δοθεί η ευκαιρία να δημιουργήσουν οπτικά σχέδια. Πρέπει να πειραματιστούν με κιμωλίες, κραγιόνια, μολύβια, στυλό, κάρβουνο και χρώματα καθώς επίσης και κομμάτια υλικών που μπορούν να κολληθούν, να κοπούν σε κομμάτια και να κολληθούν πάνω σε χαρτιά ή σε κάποιο άλλο υλικό.

2.5 Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην παροχή ποιοτικής κουκλοθεατρικής έκφρασης

Ως «νηπιαγωγό» εννοούμε τον επαγγελματία εκπαιδευτικό, του οποίου κύριο έργο είναι η αγωγή, η μόρφωση και γενικά η εκπαίδευση, η παιδεία των παιδιών προσχολικής ηλικίας (Κιτσαράς, 1991). Ο/Η νηπιαγωγός είναι ένα σημαντικό πρόσωπο μέσα στο σχολείο για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011) και αναλαμβάνει από μεταδότρια γνώσεων μετατρέπεται σε συνεργάτιδα των παιδιών στο «ταξίδι» τους προς τη μάθηση, αναλαμβάνοντας έναν ενεργητικό και συνάμα πολύπλοκο ρόλο (Ντολιοπούλου, 2005: 11- 12). Ο επαγγελματισμός του εκπαιδευτικού συνίσταται από:

- ✓ Την εξειδικευμένη γνώση πάνω στην εργασία του
- ✓ Τη χρήση της κρίσης του που βασίζεται στη γνώση αυτή
- ✓ Την υιοθέτηση κάποιων δεδομένων/ ορίων απόδοσης, κάτω από τα οποία κανένας επαγγελματίας δεν επιτρέπεται να πέσει (Βάρδα, 2010)

Ο εκπαιδευτικός, όπως αναφέρει ο Pascucci (2004) και ο Κιτσαράς (1991), είναι απαραίτητο να γνωρίζουν τον τρόπο που αναπτύσσονται τα παιδιά, τον τρόπο που μαθαίνουν και ποιες είναι οι γενικές και ειδικές ανάγκες κάθε παιδιού ξεχωριστά, ώστε να βοηθήσει αποτελεσματικά στη βελτίωση και την ικανοποίηση αυτών των αναγκών. Λαμβάνοντας υπόψη τους τις ανάγκες και την ατομική προσωπικότητα κάθε νηπίου ξεχωριστά, μέσα σε ένα κλίμα αμοιβαίου σεβασμού και παιδαγωγικής σχέσης, (Κιτσαράς, 1991) ο σημερινός εκπαιδευτικός μπορεί να έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Η νηπιαγωγός διοργανώνει τη σχολικής ζωής των παιδιών, βοηθώντας τα να κερδίσουν το παιχνίδι της γνώσης και της ένταξής τους στην μετέπειτα κοινωνία (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011). Για να πετύχει τα παραπάνω, θα πρέπει επίσης, να ακούει με προσοχή τα μηνύματα και τις σκέψεις των παιδιών, έτσι ώστε όλα αυτά να διευκολύνουν το σχεδιασμό και την πορεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011). Έτσι, από τη μια μεριά, έχει υποχρέωση να δημιουργεί συνεχώς ευκαιρίες παιχνιδιού, προσφέροντας στα νήπια κατάλληλα υλικά και χώρους, και να δημιουργεί συνθήκες κατάλληλες για παιχνίδι (Κόφφας, 1989: 76-77) και από την άλλη, υποχρέωση του αποτελεί η οργάνωση και ο προγραμματισμός

όλων των εργασιών του νηπιαγωγείου (Κιτσαράς, 2001). Τέλος οι γωνιές της τάξης πρέπει να παρέχουν ερεθίσματα στα παιδιά που θα συμβάλλουν στην καλλιέργεια της σκέψης, της φαντασίας και της δημιουργικότητάς τους (Ντολιοπούλου, 2000).

Η νηπιαγωγός λειτουργεί ως πρότυπο συμπεριφοράς και μίμησης για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, όπου το νήπιο καλείται να οικοδομήσει μαζί της συναισθηματικές σχέσεις και να μιμηθεί τη συμπεριφορά της (Ζαχαρενάκης, 1985: 85). Οι ειδικευμένοι επαγγελματίες αντιλαμβάνονται τη σημαντική παιδαγωγική ιδέα ότι δηλαδή, οι νέοι μαθητές μπορούν να εισαχθούν στις σύνθετες δεξιότητες και τις έννοιες εφ' όσον παρουσιάζονται με τους κατάλληλους, σημαντικούς τρόπους. Τα παιδιά αναζητούν ενεργά τη γνώση και τις δεξιότητες που είναι μέσα και πέρα από το τρέχοντα επίπεδο ή τη ζώνη τους, έτσι ώστε η διδασκαλία και η εκμάθηση είναι ομοεποικοδομητικές διαδικασίες παρά μια μονόδρομη ροή (Wood, E. Attfield J. 2005)

Έτσι, «η παιδαγωγική προσωπικότητα της νηπιαγωγού θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από πλήρη κατάρτιση και παιδαγωγικές δεξιότητες, αγάπη για το παιδί, συνεργατικότητα, ευσυνειδησία, υπομονή και πριν από όλα θέληση και ζήλο για διαπαιδαγώγηση και εργασία, πίστη και ψυχή στο έργο του (Κιτσαράς, 2001).

Ο εκπαιδευτικός κατακτά τα παραπάνω τόσο μέσα από τις σπουδές του, το προσωπικό του ενδιαφέρον και μέσα από περαιτέρω επιμόρφωση, αλλά και από την εμπειρία του πάνω στο αντικείμενο. Άλλωστε, η διαδικασία αγωγής και μάθησης, διαρκεί όσο και η ζωή του ανθρώπου και απαιτεί οργάνωση, σχεδιασμό και συγκεκριμένη μορφή (Παπανικολάτου 2012). Περνώντας στο ρόλο του νηπιαγωγού, περισσότερο συγκεκριμένα και όσο αφορά την εκπαίδευση του ή την εκπαίδευση που θα έπρεπε να του είχε παρασχεθεί σχετικά με τις κούκλες και το κουκλοθέατρο, παρουσιάζονται κάποια σημεία που προσδίδουν την ανάγκη επιμόρφωσης ή μαθήματα στα Πανεπιστημιακά Τμήματα σχολών Προσχολικής εκπαίδευσης. Σε έρευνα της Μαυρίδου (2012) παρουσιάζεται πως το 60% απάντησε πως έχουν παρακολουθήσει μαθήματα κουκλοθεάτρου, από αρκετά έως πολύ (με το 25% μόνο να απαντά πολύ) ενώ το 40% απάντησε όχι πολύ (32,5%) έως καθόλου (7,5%). Ακόμα, στην ίδια έρευνα παρουσιάστηκε πως έχουν εκπαιδευτεί από πανεπιστημιακά μαθήματα μόλις το 50% των ερωτώμενων. Έτσι αποδεικνύεται πως το κουκλοθέατρο, αν και από τα πλέον χρήσιμα παιδαγωγικά αντικείμενα για την ηλικία στην οποία απευθυνόμαστε, δεν χαίρει εκτίμησης από τα Παιδαγωγικά Τμήματα.

Ευαγγελία Α. Ναστά

Ωστόσο, το ότι κάποιος σπούδασε την παιδαγωγική επιστήμη, είναι και καλός εμπυχωτής κουκλοθεάτρου, δεν είναι καθόλου αυτονόητο. Το κουκλοθέατρο είναι μια πολυσύνθετη διαδικασία η οποία χρειάζεται γνώση και άσκηση. Το ταλέντο είναι ένα στοιχείο που βοηθάει αλλά δεν λύνει το πρόβλημα. Ασφαλώς οι εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής υπερέχουν των ολοκληρωτικά άσχετων με την παιδαγωγική επιστήμη. Η κούκλα (είδος, υλικά, κατασκευή, χρώματα), η κίνηση, η φωνή της, ο τρόπος που εμφανίζεται και εξαφανίζεται από τη σκηνή, καθώς και πολλά άλλα στοιχεία είναι πράγματα απλά, που όμως έχουν τεράστια σημασία να μπορούν να αποδοθούν από τον κουκλοπαίκτη αφού επηρεάζουν άμεσα τον αποδέκτη, που είναι το παιδί (Μαυρίδου, 2012)

Αν κάνουμε μια αναδρομή, το «Θέατρο στο Σχολείο» ως καλλιτεχνικό γεγονός υπήρχε στην ελληνική εκπαίδευση ήδη από το 19ο αιώνα. Σταδιακά όμως, λόγω της ξεπερασμένης θεματικής των έργων και των ποικίλων προβλημάτων υλικοτεχνικής υποδομής που αντιμετώπιζαν οι εκπαιδευτικοί, περιόριζαν τις όποιες φιλοδοξίες και τα ενδιαφέροντα τους απλώς σε σύντομα «σκετς» ιστορικο-θρησκευτικού χαρακτήρα που παίζονταν από μαθητές στο Σχολείο με αφορμή κάποια επέτειο ή γιορτή εθνικού, εκπαιδευτικού ή θρησκευτικού χαρακτήρα. Οι αρχικές αυτές αυτοσχέδιες απόπειρες που συχνά συνδυάζονταν με δραματοποιήσεις κειμένων και θεατρικούς αυτοσχεδιασμούς αρχίζουν σχετικά πρόσφατα να συστηματοποιούνται. Νεότεροι εκπαιδευτικοί με ευρύτερη καλλιέργεια και άνθρωποι του θεάτρου με παιδαγωγικές ευαισθησίες γίνονται οι μοχλοί πίεσης, η οποία προκαλεί μια πετυχημένη μεταστροφή του μεγαλύτερου μέρους των εκπαιδευτικών.

Τα επιμορφωτικά σεμινάρια που οργανώνονται από το Υπουργείο Παιδείας και άλλους φορείς, η διδασκαλεία του μαθήματος «Θεατρική Παιδεία» και «Αισθητική Αγωγή» και «Κουκλοθέατρο» στους φοιτητές των Παιδαγωγικών Τμημάτων, τα επιστημονικά συμπόσια και σεμινάρια, τα ειδικά μαθήματα στα ΠΕΚ τα Διδασκαλεία και, τέλος, τα παιδαγωγικά περιοδικά και η αύξηση της επιστημονικής βιβλιογραφίας αποτελούν τις δυνάμεις εκείνες που συντελούν στην αλλαγή του τοπίου, που φέρνουν όλο και πιο το κουκλοθέατρο στο σχολείο και αντίστροφα. (Γραμματάς, 1997)

Οι ευαισθητοποιημένοι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν στην πράξη μέσα στις τάξεις και στο χώρο του Σχολείου τα όσα διδάχτηκαν στο Πανεπιστήμιο ή στα ειδικά

Ευαγγελία Α. Ναστά

μαθήματα επιμόρφωσης που παρακολούθησαν. Γνωρίζουν πια καλά όχι μόνο Ιστορία και Θεωρία του Κουκλοθεάτρου, αλλά εξειδικευμένους τομείς, μεταφέροντας και διαδίδοντας με επιτυχία τη θεωρητική γνώση. Γνωρίζουν ακόμα να ελέγχουν και να κρίνουν το αισθητικό αποτέλεσμα μιας κουκλοθεατρικής παράστασης και επιλέγουν την κατάλληλη για τους μαθητές τους, από τις πολυάριθμες που δίνονται σε κάθε θεατρική περίοδο στην Αθήνα και τ' άλλα αστικά κέντρα της χώρας. (Γραμματάς, 1997). Εκπαιδευτικά μαθήματα πλήρους απασχόλησης στο θέατρο μαριονετών έχουν καθιερωθεί στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ισπανία και την Ολλανδία, και περισσότερο είναι στον τρόπο. Αναμφίβολα η Μεγάλη Βρετανία ακολουθήσει. Ήδη υπάρχουν διάφορες εντατικές σύντομες σειρές μαθημάτων σε επαγγελματικό επίπεδο στην παραγωγή και την εκτέλεση, οι υποτροφίες είναι διαθέσιμες και άλλες πρωτοβουλίες αναμένονται σύντομα. (Francis, 1992). Για να επιστρέψουμε στη δεκαετία του '50 και του '60, οι καλύτεροι κουκλοπαίχτες του νέου κύματος θεώρησαν τη κουκλοθεατρική τους εκτέλεση ως θεατρικά μέσα της έκφρασης που δεν ήταν πλέον μια μίμηση του ανθρώπινου θεάτρου. Η φιλοσοφία τους ήταν - και είναι - ότι το κουκλοθέατρο είναι ένας χωριστός κλάδος των τεχνών του θεάματος με τη δυνατότητά του, που χρειάζεται ένα διαφορετικό σύνολο δεξιοτήτων και ένα διαφορετικού ρεπερτορίου. Ήταν, δήλωσαν, ένα θέατρο της μεταφοράς και του συμβολισμού, των αρχέτυπων, της καρικατούρας και της φαντασίας. Τα κείμενα στο κουκλοθέατρο δεν πρέπει να αποτελείται από ένα προσανατολισμένο κείμενο- αλλά πρέπει να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες της σκηνογραφίας. (Francis, 1992)

Αναγνωρίζοντας την αξία του θεάτρου- κουκλοθεάτρου στην παιδαγωγική διαδικασία ο Γραμματάς (1999) προτείνει πως ο/η νηπιαγωγός θα πρέπει να αντιλαμβάνονται την ευρύτερη σκοπιμότητα ένταξης του Θεάτρου στο Πρόγραμμα Σπουδών και να εφαρμόζουν με παιδαγωγική ευαισθησία και καλλιτεχνική διάθεση τις αρχές και τους στόχους του. Ειδικότερα, το Ελληνικό Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών για το Νηπιαγωγείο αναφέρεται στο κουκλοθέατρο τόσο μέσα από τις δραστηριότητες των εικαστικών, όσο και μέσα από δραστηριότητες Θεάτρου- Δραματικής τέχνης. Όπως αναφέρεται και παραπάνω, το κουκλοθέατρο εμπεριέχεται στην ενότητα Παιδί και Δημιουργικότητα, όπου σ' αυτήν, οι δραστηριότητες τόσο των Εικαστικών όσο και του Θεάτρου- Δραματικής Τέχνης που έχουν να κάνουν με την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων που άπτονται της δημιουργικότητας,

Ευαγγελία Α. Ναστά

ενεργοποιούν τις φυσικές ικανότητες των παιδιών, συγκινούν, μαγεύουν, αφυπνίζουν την περιέργειά τους, κινητοποιούν τη φαντασία, ενθαρρύνουν την έκφραση, καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και δίνουν ευκαιρίες για πειραματισμό με υλικά και τεχνικές. Συχνά πολλές από τις δραστηριότητες που σχεδιάζονται και οργανώνονται εμπλέκονται και αλληλοσυμπληρώνονται ανοίγοντας νέους δημιουργικούς δρόμους.

Περισσότερο όμως απ' αυτά η/ο εκπαιδευτικός θετικό θα είναι να ενεργοποιήσει τους μαθητές να παρακολουθήσουν κουκλοθεατρικές παραστάσεις, τις οποίες, στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια του μαθήματος, θα συζητήσουν και θα σχολιάσουν. Με τον τρόπο αυτό, οι μικροί μαθητές θα μπορέσουν να έρθουν σε άμεση επαφή με το ολοκληρωμένο αποτέλεσμα μιας επαγγελματικής κουκλοθεατρικής και να συνδέσουν τη θεωρία και τη πράξη του χώρου του νηπιαγωγείου με αυτή της κουκλοθεατρικής σκηνής.

Σε ότι αφορά το Νηπιαγωγείο, όπου η θεατρική αγωγή πραγματοποιείται έτσι κι αλλιώς από τον εκπαιδευτικό και ειδικότερα το κουκλοθέατρο, είναι αντικείμενα που όχι μόνο δεν παύουν να είναι ενσωματωμένα στην εκπαιδευτική διαδικασία από την αρχή μέχρι το τέλος, αλλά χρειάζεται να δοθεί ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα στον τρόπο που αντιμετωπίζονται από τον επίσημο φορέα εκπαίδευσης των νηπιαγωγών, τα Παιδαγωγικά Τμήματα Προσχολικής Εκπαίδευσης. (Μαυρίδου, 2012)

Οι ειδικοί επιστήμονες και οι θέσεις στα πανεπιστήμια είναι περιορισμένες, με αποτέλεσμα η έγκυρη γνώση να συνυπάρχει με την εμπειρική των αυτοδίδακτων πρακτικών του θεάτρου, που κάποτε ωφελούν, αλλά πιο συχνά βλάπτουν τη θεατρική μόρφωση των μαθητών. (Γραμματάς 1997) Παλιότερα αλλά και τώρα, οποιοσδήποτε επιθυμεί να γίνει επαγγελματίας πρέπει να είναι αυτοδίδακτος, ή εάν είναι πολύ τυχερός πράγματι, γίνεται μαθητευόμενος σε ένα καθιερωμένο κουκλοπαίχτη. Αυτή η κατάσταση αλλάζει. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα των σύγχρονων κουκλοπαικτών, αποτελεί η δέσμευση τους, όχι μόνο στην κατάρτιση κουκλοπαικτών του μέλλοντος αλλά και στην αναγνώριση της ανάγκης να επεκταθούν και να συμπληρωθούν οι δεξιότητές τους. (Francis, 1992)

Σύμφωνα με έρευνα της Μαυρίδου (2012), η οποία πραγματοποιήθηκε στους Οδηγούς Σπουδών του έτους 2010-2011, των Παιδαγωγικών Τμημάτων όλων των Ελληνικών Πανεπιστημίων, μπορούμε να παρακολουθήσουμε τα αποτελέσματα της, στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 1), ο οποίος παρουσιάζει τα τμήματα προσχολικής

εκπαίδευσης, όλων των Ελληνικών Πανεπιστημίων και τα μαθήματα κουκλοθέατρου που παρέχουν.

Πίνακας 1: Μαθήματα κουκλοθέατρου Ελληνικών Πανεπιστημίων, Τμημάτων Προσχολικής Αγωγής

Πανεπιστήμιο	Τμήμα	Μαθήματα	Διδάσκων/ ούσα
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία	3 Μαθήματα: <ul style="list-style-type: none"> Εισαγωγή στο Κουκλοθέατρο (α' εξάμηνο) Κουκλοθέατρο κι αυτοσχεδιασμοί (β' εξάμηνο) Παιδαγωγικές προσεγγίσεις σ' ένα συνθετικό θέατρο κούκλα-φιγούρα-αντικείμενο (δ' εξάμηνο) 	Αντιγόνη Παρούση
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης	2 Μαθήματα: <ul style="list-style-type: none"> Κουκλοθέατρο –Τεχνική Θεματολογία (ζ' εξάμηνο) Κουκλοθέατρο: Κατασκευή κούκλας (στ' εξάμηνο) 	Αντώνη Λενακάκη
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (Βόλος)	Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολική Εκπαίδευσης	2 Μαθήματα: <ul style="list-style-type: none"> Κούκλα: Κατασκευή και χώροι χρήσης (γ' εξάμηνο) Εμφύχωση κούκλας στο χώρο του νηπιαγωγείου (ε' εξάμηνο) 	Απόστολος Μαγουλιώτης
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (Αλεξανδρούπολη)	Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία	Μάθημα: <ul style="list-style-type: none"> Κουκλοθέατρο για παιδιά (ε' εξάμηνο) 	Λαντζουράκη Μ.
Πανεπιστημίου Αιγαίου (Ρόδος)			

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (Φλώρινα)	Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών		
Πανεπιστήμιο Κρήτης (Ρέθυμνο)	Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης		
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων			
Πανεπιστήμιο Πατρών	Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία		

Από τον παραπάνω πίνακα μπορούμε να συμπεράνουμε πως από τα 9 Παιδαγωγικά Τμήματα Προσχολικής Εκπαίδευσης των Ελληνικών Πανεπιστημίων, στα 5 τμήματα διδάσκεται το κουκλοθέατρο, άρα, οι γνώσεις που έχουν οι εκπαιδευτικοί, αν δεν έχουν ασχοληθεί με δική τους πρωτοβουλία με το αντικείμενο κάθε άλλο παρά επαρκείς μπορεί να είναι. Δεδομένου πως το κουκλοθέατρο θεωρείται από την πλειοψηφία των νηπιαγωγών που ερωτήθηκαν σημαντικό εργαλείο μέσα στην τάξη, οι ίδιοι εκπαιδευτικοί δεν έχουν πάρει καν τις στοιχειώδεις γνώσεις από τον επίσημο φορέα επιστημονικής κατάρτισής τους. (Μαυρίδου, 2012)

2.6 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, το κουκλοθέατρο στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης εξαρτάται τόσο από τους εκπαιδευτικούς, όσο και από το περιβάλλον. Έτσι λοιπόν όταν συζητάμε για την αγωγή των παιδιών σε σχέση με το κουκλοθέατρο, εννοούμε μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ των παραπάνω παραγόντων.

Η σχέση του παιδιού με τη κούκλα από τα πρώτα του χρόνια είναι καθοριστική. Μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου η κούκλα παίρνει τόσο μορφή στα

χέρια των παιδιών ελεύθερα ή οργανωμένα, αλλά και γίνεται εργαλείο στα χέρια του εκπαιδευτικού στο σχολικό πρόγραμμα και την εκπαιδευτική διαδικασία.

Οι κούκλες έχουν πολλές δυνατότητες στο χώρο της εκπαιδευτικής πράξης, επιδρώντας θετικά σε διάφορους τομείς της ανάπτυξης των παιδιών. Η παρουσία τους μέσα στην τάξη μπορεί να εξυπηρετήσει αρκετούς μαθησιακούς σκοπούς. Από την άλλη ο εκπαιδευτικός με εφόδιο αυτή στα χέρια του μπορεί να αναπτύξει δραστηριότητες για κάθε γνωστικό αντικείμενο και να προχωρήσει σε μια παιγνιώδη και ποιο έμμεση προσέγγιση η οποία κινείται από το χώρο του μη υπαρκτού στο υπαρκτό.

ΜΕΡΟΣ Β: ΕΡΕΥΝΑ**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΜΕΘΟΔΟΣ**

Από τις θεωρητικές απόψεις, που παρουσιάστηκαν παραπάνω, γίνεται φανερό πως οι κούκλες και το κουκλοθέατρο αποτελέσουν ένα σημαντικό διδακτικό μέσο στα χέρια των εκπαιδευτικών, οι οποίοι θα πρέπει να λάβουν επιμόρφωση, ώστε να το χρησιμοποιήσουν. Το κουκλοθέατρο στην προσχολική εκπαίδευση αποτελεί ένα μέσο το οποίο παρουσιάζει ωφέλει τόσο ως αυτούσια δραστηριότητα όσο και ως μέσο για άλλες δραστηριότητες μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου για τη μάθηση των παιδιών προσελκύοντας το ενδιαφέρον και την προσοχή τους. Για το λόγο αυτό, αναπτύχθηκε το ενδιαφέρον και η περιέργεια για τα δεδομένα εκείνα που αφορούν τις νηπιαγωγούς σε συνάρτηση με τη χρήση του κουκλοθεάτρου μέσα στην προσχολική εκπαίδευση. Αποφασίστηκε λοιπόν να διερευνηθεί η **εκπαίδευση, οι απόψεις, οι στάσεις και οι ανάγκες των νηπιαγωγών** ώστε να δημιουργηθεί μία εικόνα γύρω από αυτά που μπορεί να επηρεάζουν τη χρήση της κούκλας- κουκλοθέατρο στο ελληνικό νηπιαγωγείο.

Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, θα εξεταστούν **τρεις από τους παράγοντες** που μπορεί να επηρεάσει τη χρήση του κουκλοθεάτρου στη προσχολική εκπαίδευση:

- α. Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών
- β. Οι απόψεις- στάσεις αυτών σχετικά με το κουκλοθέατρο στη προσχολική εκπαίδευση
- γ. Οι ανάγκες τους, ως παράγοντας ανασταλτικός για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων στο νηπιαγωγείο.

Πιο συγκεκριμένα, **γενικός στόχος της παρούσας έρευνας** είναι να διερευνηθεί η **εκπαίδευση, οι απόψεις, οι στάσεις και οι ανάγκες των νηπιαγωγών** ώστε να δημιουργηθεί μία εικόνα γύρω από αυτά που μπορεί να επηρεάζουν τη χρήση της κούκλας- κουκλοθέατρο στο ελληνικό νηπιαγωγείο.

Όπως αναφέρθηκε και αρχικά, η μέθοδος που ακολουθήθηκε για την συλλογή των αποτελεσμάτων αφορούσε την έρευνα με ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελούνταν από **4 μικρότερες σπονδυλωτές και αλληλένδετες κατηγορίες**, οι

Ευαγγελία Α. Ναστά

οποίες αποτελούν συνέχεια μεταξύ τους και κάθε μια από αυτές έχει το δικό της στόχο και στηρίζεται σε δικά της ερευνητικά ερωτήματα και ερευνητικές υποθέσεις. Αναλυτικότερα:

1^η Κατηγορία

Γενικά Στοιχεία: Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός πως το προφίλ του εκπαιδευτικού, μπορεί να παίζει ρόλο στη σχέση του εκπαιδευτικού με τη χρήση της κούκλας-κουκλοθεάτρου, η συγκεκριμένη κατηγορία αφορούσε τους ερωτώμενους και έδινε πληροφορίες σχετικά με την ηλικία τους, το φύλο τους, τις σπουδές τους, την επαγγελματική τους εμπειρία, την εργασία.

Στόχος της κατηγορίας αυτής είναι: η διερεύνηση του προφίλ του κάθε εκπαιδευτικού σχετικά με πρωταρχικές σπουδές, εργασία, φύλο, ηλικία.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που παρουσιάστηκαν κατά την διεξαγωγή της κατηγορίας αυτής, είναι τα ακόλουθα:

- E1.** Η ηλικία είναι ανάλογη με τα χρόνια υπηρεσίας;
- E2.** Οι σπουδές των εκπαιδευτικών ποιο επίπεδο αγγίζουν;
- E3.** Οι εκπαιδευτικοί εργάζονται σε ποιο τομέα;

Η παρούσα κατηγορία της έρευνας στήθηκε για να στηρίζει τα παραπάνω ερευνητικά ερωτήματα και να επιβεβαιώσει τις ακόλουθες **ερευνητικές υποθέσεις**:

Υ1. Η πρώτη υπόθεση που διατυπώθηκε για την έρευνα ήταν, ότι η ηλικία των εκπαιδευτικών δεν ήταν ανάλογη με τα χρόνια υπηρεσίας, καθώς υποθέτεται λόγω του μεγάλου όγκου εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης να εργάζονται λιγότερα έτη σε σχέση με την ηλικία.

Υ2. Η δεύτερη υπόθεση ήταν ότι οι εκπαιδευτικοί αποκτούν μόνο την πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

Υ3. Η τρίτη υπόθεση της παρούσας φάσης, ήταν ότι οι εκπαιδευτικοί εργάζονται στην δημόσια εκπαίδευση.

2^η Κατηγορία

Όπως αναφέρθηκε στο θεωρητικό κομμάτι της εργασίας, οι επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σχετικά με το κουκλοθέατρο, δεν είναι αρκετά οργανωμένη. Η κατηγορία του ερωτηματολογίου «**Σπουδές- Στάσεις**», διερευνούσε τις γνώσεις και στάσεις των νηπιαγωγών γύρω από τα ζητήματα του κουκλοθεάτρου προς διερεύνηση.

Στόχος λοιπόν αυτής της κατηγορίας ήταν: να διερευνηθεί ποιές είναι οι σπουδές και οι απόψεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης σχετικά με το κουκλοθέατρο στην προσχολική ηλικία.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που παρουσιάστηκαν κατά την διεξαγωγή της κατηγορίας αυτής, είναι τα ακόλουθα:

- E1.** Σε ποιο επίπεδο των σπουδών τους ασχολήθηκαν με το κουκλοθέατρο;
- E2.** Ποια η επαφή των εκπαιδευτικών με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο τους χρόνο και η επίσκεψη σε χώρους σχετικά με αυτό;
- E3.** Είναι ανάλογη η διδασκαλία κουκλοθεάτρου στις πανεπιστημιακές σπουδές, με την ικανοποίηση της εκπαίδευσης που παρέχει;
- E4.** Πόσο σημαντικοί είναι για τους εκπαιδευτικούς οι στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο;
- E5.** Ποια η ικανότητά των εκπαιδευτικών για οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων κουκλοθεάτρου;
- E6.** Ποια είναι τα στοιχεία που συνθέτουν και αποτελούν την κουκλοθεατρική έκφραση, σύμφωνα με την γνώμη των εκπαιδευτικών;

Η παρούσα κατηγορία της έρευνας στηρίζεται στις ακόλουθες **ερευνητικές υποθέσεις**:

- Υ4.** Η *τέταρτη υπόθεση* ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί ασχολήθηκαν με το κουκλοθέατρο στο πανεπιστήμιο/

Υ5. Η *πέμπτη υπόθεση* ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί δεν ασχολούνται στον ελεύθερο τους χρόνο με το κουκλοθέατρο και δεν επισκέπτονται χώρους σχετικά με αυτό.

Υ6. Η *έκτη υπόθεση* ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι ικανοποιημένοι ούτε από τις πανεπιστημιακές τους σπουδές σε σχέση με το κουκλοθέατρο.

Υ7. Η *έβδομη υπόθεση* ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί παρουσιάζονται ικανοί για να οργανώσουν και να πραγματοποιήσουν δραστηριότητες κουκλοθεάτρου.

Υ8. Η *όγδοη υπόθεση* ήταν, πως τα στοιχεία που συνθέτουν και αποτελούν την κουκλοθεατρική έκφραση, σύμφωνα με την γνώμη των εκπαιδευτικών ήταν αυτά που παρουσίαζαν ικανότητα και ταλέντο.

3^η Κατηγορία

Η κατηγορία του ερωτηματολογίου «*Δραστηριότητες κουκλοθεάτρου μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου*», διερευνούσε και παρουσίαζε την πραγματικότητα της θέσης του κουκλοθεάτρου στην προσχολική εκπαίδευση και αφορούσε την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων κουκλοθεάτρου, τη συχνότητα χρήσης του, τη θέση του στο χώρο του νηπιαγωγείου, το είδος των δραστηριοτήτων και τη χρήση υλικών.

Στόχος λοιπόν αυτής της κατηγορίας ήταν: η παρουσίαση την πραγματικότητα της θέσης του κουκλοθεάτρου στην προσχολική εκπαίδευση.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που παρουσιάστηκαν κατά την διεξαγωγή της κατηγορίας αυτής, είναι τα ακόλουθα:

E1. Πότε χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί το κουκλοθέατρο στη τάξη τους κατά τη διάρκεια της ημέρας και πόσες ώρες την εβδομάδα;

E2. Ποιες κούκλες κουκλοθεάτρου γνωρίζεται και που τις τοποθετείτε μέσα στο χώρο του κουκλοθεάτρου;

E3. Πόσο συχνά συμβουλευέστε τον Οδηγό της Νηπιαγωγού για δραστηριότητες σχετικά με το κουκλοθέατρο;

E4. Οι μαθητές επιθυμούν τη χρήση και ενασχόληση με το κουκλοθέατρο;

E5. Ποιες δραστηριότητες κουκλοθεάτρου συμπεριλαμβάνουν οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους;

Ευαγγελία Α. Ναστά

- E6.** Τι υλικά χρησιμοποιούν σε σχέση με τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου;
E7. Με ποιες δραστηριότητες συνδυάζουν τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου;
E8. Πως χρησιμοποιούνται οι κούκλες μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου;

Η παρούσα κατηγορία της έρευνας στηρίζεται στις ακόλουθες *ερευνητικές υποθέσεις*:

Y9. Η ένατη υπόθεση ήταν, πως οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν το κουκλοθέατρο στη τάξη τους, στις ελεύθερες και στις οργανωμένες δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της ημέρας και για μία ώρα την εβδομάδα στις οργανωμένες δραστηριότητες;

Y10. Η δέκατη υπόθεση ήταν, πως οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν τις κούκλες που χρησιμοποιούνται ευρέως από παιδιά προσχολικής εκπαίδευσης, όπως γαντόκουκλες και δαχτυλόκουκλες και τις τοποθετούν στο χώρο του κουκλοθεάτρου.

Y11. Η ενδέκατη υπόθεση ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί δεν συμβουλευονται συχνά τον Οδηγό της Νηπιαγωγού.

Y12. Η δωδέκατη υπόθεση ήταν, ότι οι μαθητές επιθυμούν τη χρήση και ενασχόληση με το κουκλοθέατρο.

Y13. Η δέκατη τρίτη υπόθεση ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί θα επέλεγαν δραστηριότητες σχετικά με τη κατασκευή και εμφύχωση της κούκλας.

Y14. Η δέκατη τέταρτη υπόθεση ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί θα επέλεγαν να χρησιμοποιήσουν υλικά τα οποία θα έβρισκαν εύκολα στο χώρο του νηπιαγωγείου και του σπιτιού.

Y15. Η δέκατη πέμπτη υπόθεση ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί θα συνδύαζαν τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου με δραστηριότητες εικαστικών, προφορικού λόγου και δραματοποίησης.

Y16. Η δέκατη έκτη υπόθεση ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί θα χρησιμοποιούσαν τις κούκλες στο νηπιαγωγείο τόσο σε δραστηριότητες κουκλοθεάτρου, όσο και σε δραστηριότητες άλλων γνωστικών αντικειμένων.

Y17. Η δέκατη έβδομη υπόθεση ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί θα χρησιμοποιούσαν τις κούκλες και σε άλλες γωνίες, πέραν αυτής του κουκλοθεάτρου.

4η Κατηγορία

Μετά την κατασκευή των προς διερεύνηση ερωτημάτων, το ερωτηματολόγιο ολοκληρώθηκε με τη **τέταρτη κατηγορία ερωτήσεων «Προβλήματα- Ανάγκες»** που αποτελεί την τελική και συμπερασματική ενότητα.

Στόχος της φάσης αυτής ήταν: η καταγραφή των αναγκών που μπορεί να έχουν οι εκπαιδευτικοί, όσο αφορά το κουκλοθέατρο, αλλά και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, ώστε να ληφθούν υπόψη για βελτίωση των συνθηκών, της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών ή σε περαιτέρω έρευνες.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που παρουσιάστηκαν κατά την διεξαγωγή της κατηγορίας αυτής, είναι τα ακόλουθα:

- E1.** Αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα προβλήματα σε σχέση με τη χρήση του κουκλοθεάτρου στη τάξη, οι εκπαιδευτικοί;
- E2.** Υπάρχουν συγκεκριμένοι τομείς του κουκλοθεάτρου στους οποίους θα επιθυμούσαν οι εκπαιδευτικοί επιπλέον επιμόρφωση;

Η παρούσα φάση της έρευνας στηρίζεται στις ακόλουθες **ερευνητικές υποθέσεις**:

- Y18.** Η δέκατη όγδοη ερευνητική υπόθεση ήταν, πως οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν προβλήματα σε σχέση με τη χρήση του κουκλοθεάτρου.
- Y19.** Η δέκατη ένατη υπόθεση της κατηγορίας αυτής ήταν, πως οι εκπαιδευτικοί θα επιθυμούσαν επιπλέον επιμόρφωση σχετικά με το κουκλοθέατρο.

3.2. Μεθοδολογία και ερευνητική προσέγγιση

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται οι τρόποι με τους οποίους ολοκληρώθηκε η συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων για την συγγραφή αυτής της διπλωματικής εργασίας. Η συλλογή των στοιχείων ολοκληρώθηκε μέσω βιβλιογραφικής έρευνας και συλλογής σχετικών πληροφοριών μέσω ερωτηματολογίων για τη μελέτη της ασχολίας των ατόμων με το κουκλοθέατρο και τις συναφείς δραστηριότητες που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη διαδικασία ψυχαγωγίας των παιδιών. Αντίστοιχα, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρατίθενται τα ποσοστά των απαντήσεων που επιλέχθηκαν και στο Παράρτημα Νο.1 παρατίθενται οι διαγραμματικές απεικονίσεις των συγκεκριμένων απαντήσεων και συχνοτήτων αυτών όπως προκύπτουν από το ερωτηματολόγιο της έρευνας μας.

Από τις αντίστοιχες πηγές που αφορούν το συγκεκριμένο αντικείμενο μελέτης, εξάχθηκαν χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με την ασχολία των ατόμων με το κουκλοθέατρο και τις συναφείς δραστηριότητες που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη διαδικασία ψυχαγωγίας των παιδιών. Επίσης, στην αναζήτηση συμπληρωματικών πληροφοριών βοήθησαν κάποιες σημειώσεις από βιβλία και πληροφορίες από το διαδίκτυο, τα οποία έχουν γραφτεί και παρουσιαστεί από άλλους συγγραφείς πρωτύτερα.

Θα πρέπει να αναφερθεί πως η συλλογή πληροφοριών και δεδομένων αποτελούν τα κύρια στοιχεία μιας έρευνας και καταγραφής αυτής, σχετικά με την μελέτη ενός φαινομένου ή γεγονότος όπως και στην συγκεκριμένη περίπτωση (Saunders,- Lewis and Thornhill, (2000). Επιπλέον μπορούν να χαρακτηριστούν ως πρωτογενή στοιχεία για την έρευνα ενός θέματος, αφού παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για αυτή αλλά και τις υποθέσεις που μπορούν να γίνουν. Οι πληροφορίες και τα δεδομένα σε αυτήν την συγκεκριμένη φάση μπορούν να τροφοδοτήσουν την σχεδιαστική διαδικασία του πλάνου θα παρουσιαστεί στην συγκεκριμένη έρευνα και πτυχιακή εργασία. Σε αυτό το πλάνο μπορούν να αναφέρονται ξεκάθαρα ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η συλλογή των πληροφοριών και πως τεκμηριώνονται μέσα στην μελέτη και εργασία.

Η έρευνα η οποία διεξήχθη στην συγκεκριμένη μελέτη, βοήθησε την ερευνήτρια στην κατανόηση του θέματος της διπλωματικής της εργασίας αλλά και στα καθημερινά γεγονότα που συνδέονται άμεσα με το θέμα που παραθέτει. Οι άνθρωποι διεξάγουν κάποια έρευνα για να συλλέξουν αποτελέσματα με ένα συστηματικό τρόπο, και επομένως να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους (Saunders et all, 2005). Κάθε ακαδημαϊκή έρευνα απαιτεί μια “μεθοδολογία” προκειμένου να αναλύσει τα αποτελέσματα.

Αυτή αποτελείται από τρόπους και μεθόδους παραγωγής και ανάλυσης δεδομένων, έτσι ώστε οι διάφορες θεωρίες να δοκιμαστούν και να γίνουν αποδεκτές είτε να απορριφθούν. Επομένως η μεθοδολογία η οποία χαρακτηρίζεται ως πρωταρχική, σχετίζεται τόσο με την λεπτομερή έρευνα μέσω της οποίας συλλέγονται τα δεδομένα καθώς και με τις πιο γενικές φιλοσοφικές απόψεις. Ο τρόπος που σκεφτόμαστε σχετικά με την ανάπτυξη των γνώσεων μας, επηρεάζει σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο διεξάγουμε την έρευνα (Zikmund, 2000).

3.3 Συμμετέχοντες

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελούν ογδόντα εν ενεργεία εκπαιδευτικοί προσχολικής εκπαίδευσης που εργάζονται στον Ελλαδικό χώρο και ποιο συγκεκριμένα στους νομούς Ροδόπης, Θεσσαλονίκης, Πιερίας, Φθιώτιδας, Λάρισας και Λέσβου.

3.4 Ερευνητικά εργαλεία

Η παροχή πληροφοριών στη παρούσα έρευνα έγινε με ερωτηματολόγιο, το οποίο σχεδιάστηκε για το σκοπό της έρευνας.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από ομάδα ή σειρά ερωτήσεων που στοχεύουν να εξασφαλίσουν κάποιες πληροφορίες σχετικές με ένα ή περισσότερα ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν την έρευνα. Αντανακλούν, τους στόχους της έρευνας με μορφή ερωτήσεων οι οποίες έχουν ως σκοπό να προκαλέσουν εκείνες τις απαντήσεις των υποκειμένων που εκφράζουν με τη μεγαλύτερη δυνατή πληρότητα τις απόψεις τους πάνω στο προς μελέτη πρόβλημα. Στο παρόν ερωτηματολόγιο

Ευαγγελία Α. Ναστά

χρησιμοποιούνται τρεις τύποι ερωτήσεων (Κομίλη, 1989): α) κλειστές ερωτήσεις ή ερωτήσεις με καθορισμένες απαντήσεις, β) ανοικτές ερωτήσεις και γ) ερωτήσεις με διαβαθμισμένες σε κλίμακα απαντήσεις.

Είναι συνηθισμένο να υπάρχουν στα ερωτηματολόγια ερωτήσεις στις οποίες τα άτομα να καλούνται να δηλώσουν το βαθμό αποδοχής ή απόρριψης για μια σειρά απόψεις, φράσεις, θέματα, πρόσωπα κλπ., στη βάση μιας αριθμητικής κλίμακας, η οποία μπορεί να είναι από 1 έως 5. Οι ερωτήσεις αυτού του τύπου ονομάζονται κλίμακες αξιολόγησης. Οι κλίμακες χρησιμοποιούνται όταν ενδιαφερόμαστε όχι μόνο αν τα υποκείμενα της έρευνας είναι υπέρ ή κατά μιας άποψης αλλά και για το βαθμό αποδοχής της άποψης αυτής (Μπεχράκης, 1999).

Το ερωτηματολόγιο οργανώθηκε σε τέσσερις τομείς:

- α. Ο πρώτος αφορούσε τα *Γενικά Στοιχεία* που συμπλήρωναν το ερωτηματολόγιο και έδινε πληροφορίες σχετικά με την ηλικία τους, το φύλο τους, τις σπουδές τους, την επαγγελματική τους εμπειρία, την εργασία.
- β. Ο δεύτερος τομέας αφορούσε τις *Σπουδές- Στάσεις* και αφορούσε τις γνώσεις και στάσεις τους γύρω από τα ζητήματα προς ερεύνηση.
- γ. Ο τρίτος τομέας αφορούσε τις *Δραστηριότητες κουκλοθέατρου μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου* μέσα στο εκάστοτε νηπιαγωγείο, δηλαδή παρουσίαζε την πραγματικότητα της θέσης του κουκλοθέατρου στην προσχολική εκπαίδευση και αφορούσε την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων κουκλοθέατρου, τη συχνότητα χρήσης του, τη θέση του στο χώρο του νηπιαγωγείου, το είδος των δραστηριοτήτων και τη χρήση υλικών.
- δ. Στο τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου οι ερωτούμενοι έθεταν τις *Προβλήματα- Ανάγκες*, σχετικά με το κουκλοθέατρο στη προσχολική εκπαίδευση.

3.5 Διαδικασία

Λόγω της βιβλιογραφικής και ερευνητικής φύσης της συγκεκριμένης εργασίας, ένα είδος πρωτογενούς και δευτερογενούς μεθοδολογίας χρησιμοποιείται για να οδηγήσει στα αποτελέσματα στα οποία επιθυμεί η ερευνήτρια. Ένας αριθμός μεθόδων εμπλέκεται, προκειμένου να την καταστήσει ικανή να επιτύχει μια

Ευαγγελία Α. Νασιά

μεγαλύτερη κατανόηση των πηγών που χρειάζονται για την ανάλυση των σκέψεων της σχετικά με το θέμα που ερευνά. Αυτό είναι αναγκαίο μέσα σε μια έρευνα και μελέτη, καθώς τα αποτελέσματα τα οποία συλλέγονται από μια συγκεκριμένη περιοχή μπορούν να είναι περισσότερο αποτελεσματικά από εκείνα που προέρχονται από κάπου αλλού. Κάθε μέθοδος συλλογής δεδομένων έχει τόσο πλεονεκτήματα όσο και μειονεκτήματα.

Ο συνδυασμός λοιπόν μεθόδων συλλογής πληροφοριών και δεδομένων, βοηθά σημαντικά στο να μειωθούν τα μειονεκτήματα που μπορούν να παρουσιαστούν στην έρευνα και τα οποία ο φοιτητής επιθυμεί να ελαχιστοποιήσουν. Βέβαια όπως θα αποδειχτεί και στην συνέχεια και όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, η έρευνα και μελέτη του συγκεκριμένου θέματος βασίζεται σε βιβλιογραφική έρευνα και συλλογή σχετικών πληροφοριών μέσω ερωτηματολογίων σχετικά με την ασχολία των ατόμων με το κουκλοθέατρο και τις συναφείς δραστηριότητες που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη διαδικασία ψυχαγωγίας των παιδιών.

Ως Δευτερεύων δεδομένα περιγράφονται εκείνα στα οποία οι πληροφορίες συλλέγονται και καταγράφονται από κάποιον άλλον νωρίτερα και για σκοπούς, οι οποίοι είναι διαφορετικοί από εκείνους του συγγραφέα (Saunders M., Lewis P. and Thornhill A., (2000). Τα δευτερεύων δεδομένα παρέχουν την βάση για ένα καλό ιστορικό πληροφοριών, θέτοντας ικανή την φοιτήτρια να καταλάβει το αντικείμενο εργασίας του καθώς και να παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για στήριξη των θεωριών από την πρωταρχική έρευνα. Είναι ευνόητο λοιπόν ότι μπορεί ευκολότερα κάποιος να βρει δευτερεύων δεδομένα για την έρευνα του, αφού αυτά έχουν γραφτεί προηγουμένως και έχουν εκδοθεί σε κάποια έντυπο τύπο ή στο διαδίκτυο. Τα περιοδικά και ο έντυπος τύπος είναι πρωταρχική φιλολογική πηγή για κάθε πληροφορία. Τα άρθρα σε αυτά είναι ικανοποιητικά προσβάσιμα και αναφέρονται σε ποικίλα θέματα της καθημερινότητας (Zikmund, 2000) .

Επιπλέον τα βιβλία αλλά και τα άρθρα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν σε αυτήν την συλλογή πληροφοριών και προτάσεων, παρείχαν πληροφορίες οι οποίες έδωσαν στον φοιτητή την ευκαιρία να αναπτύξει αναλυτικά τις θέσεις του στην συγκεκριμένη έρευνα. Πάντα τα βιβλία αποτελούν μια αξιόπιστη μέθοδο συλλογής πληροφοριών, καθώς έχουν γραφτεί για ένα συγκεκριμένο σκοπό και παρέχουν συγκροτημένη σκέψη και ανάπτυξη αντικειμένου. Το σημαντικότερο όμως πλεονέκτημα των

δευτερογενών στοιχείων αφορά το μικρό κόστος και το σύντομο χρονικό διάστημα που απαιτείται για τη συλλογή τους. Αν οι πληροφορίες που απαιτούνται είναι διαθέσιμες με τη μορφή δευτερογενών στοιχείων, ο ερευνητής απλά χρειάζεται να προστρέξει στην πηγή τους, να τα εντοπίσει και να τα συγκεντρώσει. Αυτό συνήθως απαιτεί μικρό χρονικό διάστημα και μικρό κόστος. Ακόμη και στην περίπτωση που υπάρχει κάποια χρέωση για τη χρήση τους, το κόστος είναι πολύ μικρότερο από αυτό που θα απαιτείτο για να συγκεντρώσει η εταιρία τα στοιχεία αυτά. Πρέπει όμως να έχουμε υπόψη μας ότι όταν χρησιμοποιούνται δευτερογενή στοιχεία, είναι πολλές φορές αναγκαίο να γίνουν υποθέσεις και παραδοχές ώστε να καταστεί δυνατή η όσο αποτελεσματικότερη χρήση τους.

Παρά την σπουδαιότητα αλλά και την χρησιμότητα που παρουσιάζουν τα δευτερογενή δεδομένα στην διεκπεραίωση και συλλογή στοιχείων, εμφανίζουν τρία (3) σημαντικά προβλήματα :

- ❖ *Διαθεσιμότητα:* Για συγκεκριμένα προβλήματα είναι δυνατόν να μην υπάρχουν δευτερογενή δεδομένα
- ❖ *Ακρίβεια:* Ελλείψεις και μεθοδολογικές λεπτομέρειες που τις περισσότερες φορές δεν αναφέρονται καθόλου
- ❖ *Επάρκεια:* Μπορεί να υπάρχουν δευτερογενή δεδομένα τα οποία είναι διαθέσιμα και αρκετά ακριβή, αλλά να μην επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες του συγγραφέα ή ερευνητή ενός θέματος.

Οι πηγές των δευτερογενών δεδομένων, χαρακτηρίζονται ως *εσωτερικές* και *εξωτερικές*. Ως εσωτερικές αναφέρονται εκείνες οι οποίες περιλαμβάνουν πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με την ασχολία των διαφόρων με την τέχνη και θεατρική παράσταση ενός κουκλοθέατρου και ως εξωτερικές χαρακτηρίζονται εκείνες που παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες και στοιχεία που έχουν δημοσιευθεί νωρίτερα σε διάφορες μελέτες ή παρέχονται επί πληρωμή από διάφορους οργανισμούς έρευνας, τις διάφορες κλαδικές μελέτες και δημοσιεύσεις Οργανισμών και Υπουργείων καθώς και οι απόψεις των ειδικών σχετικά με το ρόλο του κουκλοθέατρου στη παιδική και σχολική ζωή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε με βάση τη τεχνική του ερωτηματολογίου. Για κάθε ερώτημα αναφέρονται τα σημαντικότερα αποτελέσματα στο κάθε ερώτημα.

Πριν ξεκινήσει όμως η παρουσίαση των αποτελεσμάτων, σημαντικό είναι να αναφερθούν κάποια στοιχεία που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διεξαγωγή των αποτελεσμάτων και στη διενέργεια της έρευνας. Κατ' αρχήν το δείγμα των ενεργεία εκπαιδευτικών ή των εκπαιδευτικών που έχουν εργαστεί στην προσχολική εκπαίδευση δεν ήταν εύκολο να συλλεχτεί, μιας και πολλοί εκπαιδευτικοί δεν ήταν συνεργάσιμοι κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, λόγω εργασίας τους στο νηπιαγωγείο ή λόγω μη συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου. Επίσης, η εύρεση εκπαιδευτικών που να καλύπτουν την ελληνική επικράτεια παρουσίασε δυσκολίες μιας και έπρεπε πολλές φορές να αναζητηθούν.

Ένα άλλο σημείο που λειτούργησε κάπως ανασταλτικά αφορούσε το μέγεθος του ερωτηματολογίου, το οποίο παρουσιαζόταν ευρύ, αλλά ουσιαστικά η συμπλήρωση του ήταν εύκολη και γρήγορη, μιας και οι περισσότερες απαντήσεις ήταν κλειστού τύπου ή με κλίμακα. Έτσι, πιστεύεται ότι η εικόνα του όσο αφορά την έκταση του λειτουργούσε ανασταλτικά σε εκπαιδευτικούς που δεν ήταν πρόθυμοι από την αρχή να το συμπληρώσουν.

Έχοντας αυτούς τους δύο κύριους ανασταλτικούς παράγοντες τα στοιχεία συλλέχτηκαν και μπορούμε να παρακολουθήσουμε τα αποτελέσματα.

A. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ερώτηση 1

Κατά τον Πίνακα 2, παρατηρούμε πως η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος είναι γυναίκες (99%).

Πίνακας 2: Φύλο					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	Άνδρας	1	1,3	1,4	1,4
	Γυναίκα	73	96,1	98,6	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ευαγγελία Α. Ναστά

Ερώτηση 2

Οι περισσότεροι από το δείγμα είναι πάνω από 40 ετών (35%), ακολουθεί η κατηγορία 25-30 ετών (24%), ενώ σημαντικό μέρος είναι μεταξύ 30-35 ετών (19%) ή 35-40 ετών (19%), όπως παρουσιάζεται από τον Πίνακα 3 που δείχνει την ηλικία των ερωτώμενων.

Πίνακας 3: Ηλικία					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	20-25	2	2,6	2,7	2,7
	25-30	18	23,7	24,3	27,0
	30-35	14	18,4	18,9	45,9
	35-40	14	18,4	18,9	64,9
	40+	26	34,2	35,1	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 3

Σχετικά με τις σπουδές- Πίνακας 4, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος έχει σπουδάσει μόνο σε τμήμα προσχολικής αγωγής Α.Ε.Ι. (65%), ενώ αρκετοί δήλωσαν τη διετή σχολή νηπιαγωγών (28%), το ΠΕΚ, σε συνέχεια των σπουδών προσχολικής εκπαίδευσης (24%) και την εξομοίωση, σε συνέχεια των σπουδών προσχολικής εκπαίδευσης (23%).

Πίνακας 4: Σπουδές			
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
Τμήμα Προσχολικής Αγωγής Α.Ε.Ι.	48	63,2	64,9
Διετής Σχολή Νηπιαγωγών	21	27,6	28,4
ΠΕΚ	18	23,7	24,3
Εξομοίωση	17	22,4	23,0
Διδασκαλείο	4	5,3	5,4
Μεταπτυχιακό	3	3,9	4,1
Άλλο	6	7,9	8,1

Ερώτηση 3.1

Επίσης, μέρος του δείγματος δήλωσε τις ακόλουθες επιπρόσθετες σπουδές, οι οποίες παρουσιάζονται στον Πίνακα 5.

Πίνακας 5: Σπουδές- Άλλο (αν έχετε σπουδάσει κάτι άλλο παρακαλώ εξηγήστε)					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο		70	92,1	92,1	92,1

Ευαγγελία Α. Ναστά

Ειδικευση στο γερμανικό ποινικό δίκαιο για παιδιά και εφήβους και ανώτατη σχολή παιδαγωγικής στη Γερμανία	1	1,3	1,3	93,4
Διδακτορικό	1	1,3	1,3	94,7
KATEE (TEI) – Διοίκηση Επιχειρήσεων	1	1,3	1,3	96,1
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών	1	1,3	1,3	97,4
Τμήμα Διατροφής-Διαιτολογίας στο Χαροκόπειο	1	1,3	1,3	98,7
Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο	1	1,3	1,3	100,0
Σύνολο	76	100,0	100,0	

Ερώτηση 4

Σχετικά με τα χρόνια υπηρεσίας- Πίνακας 6, το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος (46%) δήλωσε έως 5 έτη, ακολουθούν τα 6-10 έτη (22%), ενώ οι υπόλοιποι δήλωσαν πάνω από 11 χρόνια.

Πίνακας 6: Χρόνια υπηρεσίας					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	έως 5	34	44,7	45,9	45,9
	6-10	16	21,1	21,6	67,6
	11-20	12	15,8	16,2	83,8
	20+	12	15,8	16,2	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 5

Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος (96%), όπως παρουσιάζεται από τον Πίνακα 7, εργάζεται σε δημόσιο νηπιαγωγείο.

Πίνακας 7: Εργάζεστε σε;					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	Δημόσιο νηπιαγωγείο	71	93,4	95,9	95,9
	Ιδιωτικό παιδικό σταθμό	2	2,6	2,7	98,6
	Δημοτικό παιδικό σταθμό	1	1,3	1,4	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		

Ευαγγελία Α. Ναστά

	Σύνολο	76	100,0		
--	--------	----	-------	--	--

Β. ΣΠΟΥΔΕΣ-ΣΤΑΣΕΙΣ

Ερώτηση 6

Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους- Πίνακας 8- δήλωσαν ότι έχουν απασχοληθεί με το κουκλοθέατρο στη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών (78%), ενώ οι μισοί περίπου έχουν απασχοληθεί και σε επιμόρφωση μέσα από ημερίδες- σεμινάρια- συνέδρια (54%) ή στο νηπιαγωγείο (53%).

Πίνακας 8: Σε ποια/ες βαθμίδα/ες των σπουδών σας ασχοληθήκατε με το κουκλοθέατρο;			
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
στη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών	58	76,3	78,4
σε επιμόρφωση μέσα από ημερίδες- σεμινάρια- συνέδρια	40	52,6	54,1
στο νηπιαγωγείο	39	51,3	52,7
σε συμμετοχή σας σε κουκλοθεατρικές ομάδες	12	15,8	16,2
στο δημοτικό	2	2,6	2,7
Πουθενά	1	1,3	1,4
στο γυμνάσιο	0	0,0	0,0
στο λύκειο	0	0,0	0,0
κάπου αλλού	2	2,6	2,7

Ερώτηση 6.1

Επίσης, δύο άτομα δήλωσαν το ιδιωτικό νηπιαγωγείο και την κατασκήνωση, όπως βλέπουμε στον Πίνακα 9.

Πίνακας 9: Έχετε ασχοληθεί κάπου αλλού με το κουκλοθέατρο- Άλλο (αν ασχοληθεί κάπου αλλού παρακαλώ εξηγήστε)					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο		74	97,4	97,4	97,4
	ιδιωτικό νηπιαγωγείο	1	1,3	1,3	98,7
	Κατασκήνωση	1	1,3	1,3	100,0
	Σύνολο	76	100,0	100,0	

Ερώτηση 7α

Το 70% των ερωτώμενων- Πίνακας 10, δήλωσαν ότι δεν έχουν απασχοληθεί με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο χρόνο τους, την τελευταία δεκαετία.

Πίνακας 10: Την τελευταία δεκαετία ασχολείστε με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερό

Ευαγγελία Α. Ναστά

σας χρόνο;					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	NAI	22	28,9	29,7	29,7
	OXI	52	68,4	70,3	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 7β.1

Από αυτούς που δήλωσαν ότι έχουν απασχοληθεί με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο χρόνο τους (30%)- Πίνακας 8, δήλωσαν επίσης ότι έχουν απασχοληθεί μέτρια όσο αφορά τη κατασκευή κούκλας, όπως φαίνεται στον Πίνακα 11.

Πίνακας 11: Αν ΝΑΙ, με ποια μορφή του κουκλοθέατρου ασχολείστε και σε ποιο βαθμό;

Κατασκευή ή κούκλας		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	Ελάχιστα	4	5,3	18,2	18,2
	Μέτρια	12	15,8	54,5	72,7
	Αρκετά	6	7,9	27,3	100,0
	Σύνολο	22	28,9	100,0	
Απόντα	Σύστημα	54	71,1		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 7β.2

Επίσης, από αυτούς που δήλωσαν ότι έχουν απασχοληθεί με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο χρόνο τους (30%)- Πίνακας 9, δήλωσαν ότι έχουν απασχοληθεί «αρκετά» με την παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων (59,1%) και με την εμφύχωση κούκλας αρκετά (45%), όπως βλέπουμε στον Πίνακα 12.

Πίνακας 12: Αν ΝΑΙ, με ποια μορφή του κουκλοθέατρου ασχολείστε και σε ποιο βαθμό;

Έγκυρο Ποσοστό	Εμφύχωση κούκλας	Κατασκευή σκηνικών
Ελάχιστα	18,2	30,0
Μέτρια	36,4	35,0
Αρκετά	45,5	35,0
Σύνολο	100,0	100,0
	Ιστορία κουκλοθέατρου	Παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων
Ελάχιστα	45,0	27,3
Μέτρια	30,0	13,6
Αρκετά	25,0	59,1

Ευαγγελία Α. Ναστά

Σύνολο	100,0	100,0
--------	-------	-------

Ερώτηση 7β.3

Επίσης δύο άτομα ανέφεραν, όπως φαίνεται στον Πίνακα 13, τις επαγγελματικές παραστάσεις και τη μουσική επιμέλεια, ως μορφές του κουκλοθέατρου με τις οποίες ασχολούνται.

Πίνακας 13: Αν ΝΑΙ, με ποια μορφή του κουκλοθέατρου ασχολείστε και σε ποιο βαθμό; Άλλο...					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο		74	97,4	97,4	97,4
	επαγγελματικές παραστάσεις	1	1,3	1,3	98,7
	μουσική επιμέλεια	1	1,3	1,3	100,0
	Σύνολο	76	100,0	100,0	

Ερώτηση 8α

Ο «Πίνακας 14» μας παρουσιάζει πως οι περισσότεροι (89%) δήλωσαν ότι δεν επισκέπτονται κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθέατρου.

Πίνακας 14: Επισκέπτεστε κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθέατρου;					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	ΝΑΙ	8	10,5	10,8	10,8
	ΟΧΙ	66	86,8	89,2	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 8β.1

Από αυτούς που δήλωσαν ότι επισκέπτονται κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθέατρου (11%) ανέφεραν τα παρακάτω, ως αυτά που είχαν επισκεφτεί πρόσφατα- Πίνακας 15.

Πίνακας 15: Αν ΝΑΙ αναφέρετε δύο κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθέατρου που επισκεφτήκατε πρόσφατα.					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο		68	89,5	89,5	89,5
	Πτολεμαΐδα	1	1,3	1,3	90,8
	Κουκλοθεατρική σκηνή Λαμίας	1	1,3	1,3	92,1
	Μουσείο Marionettes/Πράγα	1	1,3	1,3	93,4
	Μουσείο Σπαθάρη/Αθήνα	1	1,3	1,3	94,7

Ευαγγελία Α. Ναστά

	Σχέδια στην πόλη	1	1,3	1,3	96,1
	Τριτόμπα/Λάρισα	3	3,9	3,9	100,0
	Σύνολο	76	100,0	100,0	

Ερώτηση 8β.2

Επίσης 3 άτομα ανέφεραν τα παρακάτω, ως μουσεία ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου/ κούκλας στην επιλογή «άλλο» και διαφαίνονται στον Πίνακα 16.

Πίνακας 16: Αν ΝΑΙ αναφέρετε δύο κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου που επισκεφτήκατε πρόσφατα- Άλλο					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο		68	89,5	95,8	95,8
	charleville-Mezieres	1	1,3	1,4	97,2
	Φεστιβάλ Κούκλας Κιλκίς	1	1,3	1,4	98,6
	Μουσείο Κούκλας - Αθήνα	1	1,3	1,4	100,0
	Σύνολο	71	93,4	100,0	
Απόντα	200	5	6,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 8γ

Από αυτούς που δήλωσαν ότι δεν επισκέπτονται κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου (89%)- Πίνακας 14, δήλωσαν τους ακόλουθους λόγους, ανάμεσα στους οποίους ο σημαντικότερος είναι η μη ύπαρξη κουκλοθεάτρων ή εργαστηρίων κοντά (76%)- Πίνακας 17.

Πίνακας 17: Αν ΟΧΙ σημειώστε μια ή περισσότερες αιτίες.			
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
Γιατί δεν απολαμβάνω προσωπικά το κουκλοθέατρο	7	9,2	10,6
Γιατί δεν κατανοώ το νόημα/περιεχόμενο πολλών κουκλοθεατρικών παραστάσεων	0	0,0	0,0
Γιατί δεν δημιουργώ εγώ κουκλοθεατρικά έργα	6	7,9	9,5
Γατί δεν υπάρχουν κοντά μου μουσεία/εργαστήρια κούκλας- κουκλοθεάτρου	48	63,2	76,2
Γιατί δε διαθέτω αρκετό χρόνο	13	17,1	20,6

Ερώτηση 9α

Παρακολουθώντας τον Πίνακα 18, γίνεται αντιληπτό πως κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών οι περισσότεροι (81%) δήλωσαν ότι διδάχθηκαν το μάθημα του κουκλοθεάτρου.

Πίνακας 18: Κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας διδάχθήκατε το μάθημα του κουκλοθεάτρου:					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	ΝΑΙ	60	78,9	81,1	81,1
	ΟΧΙ	14	18,4	18,9	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 9β

Συγκεκριμένα όπως δείχνει και ο Πίνακας 19, διδάχθηκαν τα ακόλουθα με μεγαλύτερο ποσοστό στην κατασκευή κούκλας (79%) και την εμψύχωση κούκλας (62%). Επίσης αναφέρθηκαν από δύο άτομα οι παραστάσεις για σχολείο ή σε ομάδα πανεπιστημίου.

Πίνακας 19: Αν ΝΑΙ, σε ποιους από τους παρακάτω τομείς αναφέρονταν			
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό
Κατασκευή κούκλας	46	60,5	79,3
Εμψύχωση κούκλας	36	47,4	62,1
Κατασκευή σκηνικών	20	26,3	34,5
Ιστορία κουκλοθεάτρου	20	26,3	34,5
Παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων	18	23,7	31,0
Άλλο	3	3,9	5,2

Ερώτηση 9γ

Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους ανέφεραν ότι η διδασκαλία κουκλοθεάτρου είχε και θεωρητική αλλά και πρακτική μορφή κατά το ίδιο ποσοστό. Συγκεκριμένα, από τον Πίνακα 20 φαίνεται πως οι περισσότεροι (~70%) δήλωσαν ότι είχε μέχρι και 50% θεωρητική ή πρακτική μορφή.

Πίνακας 20: Σε ποιο περίπου ποσοστό είχε αυτή η διδασκαλία θεωρητική ή πρακτική/βιωματική μορφή		
Έγκυρο Ποσοστό	Θεωρητική μορφή	Πρακτική μορφή
0	1,8	1,8
5	1,8	5,3
10	12,3	7,0
20	7,0	3,5
25	1,8	5,3

Ευαγγελία Α. Ναστά

30	19,3	22,8
40	8,8	10,5
50	22,8	15,8
60	8,8	1,8
70	1,8	8,8
80	7,0	14,0
90	7,0	1,8
Σύνολο	100,0	1,8

Ερώτηση 10

Ο Πίνακας 21 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των ερωτηθέντων που απάντησαν σχετικά με το πόσο ικανοποιημένοι νιώθουν από τις σπουδές τους στο κουκλοθέατρο. Σε αυτήν την ερώτηση οι περισσότεροι απάντησαν λίγο (47%) ενώ το 26% καθόλου. Η αιτιολογία που αναφέρθηκε ήταν η μικρή ποσότητα (39%) και η χαμηλή ποιότητα (19%).

Πίνακας 21: Ως παιδαγωγοί, πόσο ικανοποιημένοι είστε από τις σπουδές σας στο Κουκλοθέατρο;					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	Καθόλου	19	25,0	25,7	25,7
	Λίγο	35	46,1	47,3	73,0
	Αρκετά	14	18,4	18,9	91,9
	Πολύ	6	7,9	8,1	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 11

Οι περισσότεροι δήλωσαν ότι η κουκλοθεατρική έκφραση είναι αποτέλεσμα εξάσκησης/ διδασκαλίας (27%) ή φαντασίας (22%), όπως παρουσιάζει ο Πίνακας 22.

Πίνακας 22: Η κουκλοθεατρική έκφραση είναι κατά τη γνώμη σας αποτέλεσμα;					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	Γνώσεων	12	15,8	16,4	16,4
	Προσωπικού ταλέντου	13	17,1	17,8	34,2
	Φαντασίας	16	21,1	21,9	56,2
	Εξάσκησης/διδασκαλίας	20	26,3	27,4	83,6
	Παρατηρητικότητας	2	2,6	2,7	86,3
	Διάθεσης/έμπνευσης	7	9,2	9,6	95,9
	Περίεργειας	0	0,0	0,0	0,0
	Κατάλληλων/ποιοτικών υλικών/εργαλείων	3	3,9	4,1	100,0
	Σύνολο	73	96,1	100,0	
Απόντα	200	1	1,3		
	Σύστημα	2	2,6		

Ευαγγελία Α. Ναστά

	Σύνολο	3	3,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 12

Ακολουθεί ο Πίνακας 23 που δείχνει αναλυτικά πόσο σημαντικούς θεωρούν τους αναφερόμενους στόχους με σειρά σημαντικότητας, όπου οι περισσότεροι (91%) δήλωσαν την ανάπτυξη της γλώσσας και της επικοινωνίας.

Πίνακας 23: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο;

Έγκυρο Ποσοστό	Καθόλου Σημαντικό	Λιγότερο Σημαντικό	Σημαντικό	Πολύ Σημαντικό
Ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν τη γλώσσα, την επικοινωνία.	0	1,4	8,1	90,5
Να συνεργάζονται και να δημιουργούν από κοινού.	0	1,4	16,4	82,2
Να εκφράζονται με το ελεύθερο δραματικό παιχνίδι, να αναπτύσσουν τη δημιουργικότητα τους, να γνωρίζουν τον εαυτό τους και τον κόσμο.	0	2,7	18,9	78,4
Να εκφράζονται με τον αυτοσχεδιασμό και τη μίμηση.	1,4	4,1	32,9	61,6
Να παρατηρούν και να προσπαθούν να ερμηνεύσουν το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον με πολλούς τρόπους και χρησιμοποιώντας ποικίλα υλικά.	0	4,1	43,2	52,7
Να αναπτύσσουν την αισθητική τους αντίληψη και έκφραση, να αποκτούν θεατρική παιδεία.	0	12,2	43,2	44,6
Διδασκαλία άλλων γνωστικών αντικειμένων μέσω του κουκλοθέατρου.	1,4	12,2	41,9	44,6
Να χρησιμοποιούν με πολλούς τρόπους διάφορα υλικά για να κάνουν μικροκατασκευές	1,4	13,5	48,6	36,5
Να πλάθουν και να μορφοποιούν.	1,4	16,2	48,6	33,8
Να αναπτύξουν την κριτική τους εκτίμηση σε δραστηριότητες κουκλοθέατρου, δικής τους δημιουργίας ή άλλων.	4,1	17,6	44,6	33,8
Να εξοικειώνονται με τις τεχνικές του κουκλοθέατρου και του θεάτρου σκιών, να “παίζουν” δημιουργικά με τις κούκλες και τις μαριονέτες.	0	21,6	50	28,4
Να δημιουργούν πολλαπλής φύσης καλλιτεχνικά δημιουργήματα (σκηνικά, κούκλες, κοστούμια).	0	23	51,4	25,7

Ερώτηση 13

Παρακάτω ακολουθούν οι πίνακες που αφορούν στις ικανότητες των ερωτώμενων με ελάχιστο το 1 και μέγιστο το 5. Συμπεραίνουμε ότι υψηλότερες ικανότητες (4 ή 5) δήλωσε το παρακάτω μέρος του δείγματος με σειρά σπουδαιότητας- Πίνακας 24.

Πίνακας 24: . Βαθμολογίστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα	
Ικανότητα	4 ή 5 (Εγκυρο Ποσοστό)
Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων αυτοσχεδιασμού και μίμησης.	41,1
Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση επισκέψεων σε κουκλοθεατρικές παραστάσεις/μουσεία κουκλοθεάτρου/ εργαστήρια κουκλοθεάτρου.	41,1
Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων κατασκευής κούκλας.	39,7
Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων άλλων γνωστικών αντικειμένων μέσω του κουκλοθεάτρου.	38,4
Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων γνωριμίας με διάφορα είδη κούκλας.	34,2
Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων κουκλοθεάτρου γενικά.	32,9
Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων εμψύχωσης κούκλας.	31,5
Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων κουκλοθεάτρου με αξιοποίηση τεχνολογίας (π.χ. φωτογραφική μηχανή, H/Y).	23,6
Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων ανάπτυξης της κριτικής τους εκτίμησης δραστηριότητες κουκλοθεάτρου, δικής τους δημιουργίας ή άλλων.	15,3

Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικοί Πίνακες 25- 33 που αφορούν την ικανότητα των νηπιαγωγών για οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων σχετικά με το κουκλοθέατρο. Παρουσιάζονται οι απαντήσεις σε κάθε μία ικανότητα αναλυτικά.

Ερώτηση 13.1

Πίνακας 25: Βαθμολογίστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνονται ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι. Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων κουκλοθεάτρου γενικά.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Εγκυρο	1	7	9,2	9,6	9,6
	2	16	21,1	21,9	31,5
	3	26	34,2	35,6	67,1
	4	17	22,4	23,3	90,4
	5	7	9,2	9,6	100,0
	Σύνολο	73	96,1	100,0	
Απόντα	200	1	1,3		

Ευαγγελία Α. Ναστά

	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	3	3,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 13.2

Πίνακας 26: Βαθμολογείστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνονται ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι. Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων κατασκευής κούκλας.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	1	8	10,5	11,0	11,0
	2	16	21,1	21,9	32,9
	3	20	26,3	27,4	60,3
	4	23	30,3	31,5	91,8
	5	6	7,9	8,2	100,0
	Σύνολο	73	96,1	100,0	
Απόντα	200	1	1,3		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	3	3,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 13.3

Πίνακας 27: Βαθμολογείστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνονται ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι. Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων εμφύγχωσης κούκλας.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	1	10	13,2	13,7	13,7
	2	13	17,1	17,8	31,5
	3	27	35,5	37,0	68,5
	4	13	17,1	17,8	86,3
	5	10	13,2	13,7	100,0
	Σύνολο	73	96,1	100,0	
Απόντα	200	1	1,3		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	3	3,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 13.4

Πίνακας 28: Βαθμολογείστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνονται ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι. Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων αυτοσχεδιασμού και μίμησης.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	1	6	7,9	8,2	8,2

Ευαγγελία Α. Νασιά

	2	11	14,5	15,1	23,3
	3	26	34,2	35,6	58,9
	4	17	22,4	23,3	82,2
	5	13	17,1	17,8	100,0
	Σύνολο	73	96,1	100,0	
Απόντα	200	1	1,3		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	3	3,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 13.5

Πίνακας 29: Βαθμολογείστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνονται ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι. Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση επισκέψεων σε κουκλοθεατρικές παραστάσεις/μουσεία κουκλοθέατρου/ εργαστήρια κουκλοθέατρου.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	1	20	26,3	27,4	27,4
	2	12	15,8	16,4	43,8
	3	11	14,5	15,1	58,9
	4	23	30,3	31,5	90,4
	5	7	9,2	9,6	100,0
	Σύνολο	73	96,1	100,0	
Απόντα	200	1	1,3		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	3	3,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 13.6

Πίνακας 30: Βαθμολογείστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνονται ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι. Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων γνωριμίας με διάφορα είδη κούκλας.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	1	7	9,2	9,6	9,6
	2	19	25,0	26,0	35,6
	3	22	28,9	30,1	65,8
	4	19	25,0	26,0	91,8
	5	6	7,9	8,2	100,0
	Σύνολο	73	96,1	100,0	
Απόντα	200	1	1,3		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	3	3,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 13.7

Πίνακας 31: Βαθμολογείστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνονται ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι. Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων άλλων γνωστικών αντικειμένων μέσω του κουκλοθεάτρου.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	1	8	10,5	11,0	11,0
	2	13	17,1	17,8	28,8
	3	24	31,6	32,9	61,6
	4	20	26,3	27,4	89,0
	5	8	10,5	11,0	100,0
	Σύνολο	73	96,1	100,0	
Απόντα	200	1	1,3		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	3	3,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 13.8

Πίνακας 32: Βαθμολογείστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνονται ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι. Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων κουκλοθεάτρου με αξιοποίηση τεχνολογίας (π.χ. φωτογραφική μηχανή, Η/Υ).

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	1	26	34,2	36,1	36,1
	2	16	21,1	22,2	58,3
	3	13	17,1	18,1	76,4
	4	12	15,8	16,7	93,1
	5	5	6,6	6,9	100,0
	Σύνολο	72	94,7	100,0	
Απόντα	200	2	2,6		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	4	5,3		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 13.9

Πίνακας 33: Βαθμολογείστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνονται ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι. Ικανότητα - Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων ανάπτυξης της κριτικής τους εκτίμησης δραστηριότητες κουκλοθεάτρου, δικής τους δημιουργίας ή άλλων.

		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	1	15	19,7	20,8	20,8
	2	23	30,3	31,9	52,8
	3	23	30,3	31,9	84,7

Ευαγγελία Α. Ναστά

	4	7	9,2	9,7	94,4
	5	4	5,3	5,6	100,0
	Σύνολο	72	94,7	100,0	
Απόντα	200	2	2,6		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	4	5,3		
	Σύνολο	76	100,0		

Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟΥ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ

Ερώτηση 14

Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους πραγματοποιούν δραστηριότητες κουκλοθέατρου μία ώρα (46%), ενώ σημαντικό μέρος δήλωσε δύο ώρες (30%), όπως παρουσιάζεται από τον Πίνακα 34.

Πίνακας 34: Πόσες διδακτικές ώρες πραγματοποιείτε σε δραστηριότητες κουκλοθέατρου στη τάξη σας κατά μέσο όρο την εβδομάδα; (σημειώστε)					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	0	10	13,2	14,3	14,3
	1	32	42,1	45,7	60,0
	2	21	27,6	30,0	90,0
	3	4	5,3	5,7	95,7
	4	1	1,3	1,4	97,1
	5	2	2,6	2,9	100,0
	Σύνολο	70	92,1	100,0	
Απόντα	200	4	5,3		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	6	7,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 15

Στον Πίνακα 35 παρακολουθούμε πως οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους χρησιμοποιούν το κουκλοθέατρο στην τάξη σε ελεύθερες και οργανωμένες δραστηριότητες (64%).

Πίνακας 35: Πότε συνήθως χρησιμοποιείτε το κουκλοθέατρο στη τάξη σας; (σημειώστε με X σε <u>μία</u> απάντηση)					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	Ελεύθερες δραστηριότητες	9	11,8	12,3	12,3
	Οργανωμένες δραστηριότητες	13	17,1	17,8	30,1
	Ελεύθερες και οργανωμένες	47	61,8	64,4	94,5
	Ποτέ	4	5,3	5,5	100,0

Ευαγγελία Α. Ναστά

	Σύνολο	73	96,1	100,0	
Απόντα	200	1	1,3		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	3	3,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 16

Ο Πίνακας 36 δείχνει πόσο συχνά οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν τον Οδηγό της Νηπιαγωγού όσο αφορά τη χρήση του κουκλοθεάτρου. Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους δήλωσαν πως τον χρησιμοποιούν συχνά (38%) ή κάποτε (32%).

Πίνακας 36: Πόσο συχνά συμβουλευέστε τον Οδηγό του Νηπιαγωγού για τη χρήση του κουκλοθεάτρου στη τάξη; (σημειώστε με Χ σε μία απάντηση)					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	Καθόλου	9	11,8	12,2	12,2
	Κάποτε	24	31,6	32,4	44,6
	Συχνά	28	36,8	37,8	82,4
	Πολύ συχνά	12	15,8	16,2	98,6
	5	1	1,3	1,4	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 17

Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους δήλωσαν πως τα νήπια επιθυμούν να ασχολούνται με δραστηριότητες κουκλοθεάτρου πολύ συχνά (49%) ή συχνά (23%), ενώ σημαντικό μέρος σημείωσε την απάντηση «πάρα πολύ» (20%). Παρακολουθώντας τον Πίνακα 37 μπορούμε να δούμε αναλυτικά τις απαντήσεις που προέκυψαν.

Πίνακας 37: Σε ποιο βαθμό επιθυμούν οι μαθητές (νήπια) σας να ασχολούνται με δραστηριότητες κουκλοθεάτρου; (σημειώστε με Χ σε μία απάντηση)					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	Καθόλου	3	3,9	4,1	4,1
	Κάποτε	3	3,9	4,1	8,1
	Συχνά	17	22,4	23,0	31,1
	Πολύ συχνά	36	47,4	48,6	79,7
	Πάρα πολύ	15	19,7	20,3	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 18

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 38, οι επικρατέστερες απαντήσεις αφορούν στην εμπύχωση κούκλας από τον εκπαιδευτικό και την εμπύχωση κούκλας από τα νήπια.

Πίνακας 38: Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθέατρου; (σημειώστε με X)

Έγκυρο Ποσοστό	Καθόλου	Κάποτε	Συχνά	Πολύ συχνά
Εμπύχωση κούκλας από τον εκπαιδευτικό	9,5	28,4	40,5	21,6
Εμπύχωση κούκλας από τα νήπια	8,1	24,3	47,3	20,3
Κατασκευή κούκλας	23	35,1	33,8	8,1
Παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων	31,1	36,5	27	5,4
Κατασκευή σκηνικών	25,7	55,4	16,2	2,7
Ιστορία κουκλοθέατρου	55,4	35,1	8,1	1,4
Επισκέψεις σε μουσεία κουκλοθέατρου/κουκλοθεατρικές παραστάσεις/εργαστήρια κουκλοθέατρου	51,4	39,2	8,1	1,4
Δραστηριότητα κουκλοθέατρου με αξιοποίηση τεχνολογίας (π.χ. φωτ. μηχανή, διαφανοσκόπιο, Η/Υ)	58,1	27	13,5	1,4

Ερώτηση 19

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 39, οι επικρατέστερες απαντήσεις αφορούν στα χρωματιστά υλικά, στα ανακυκλωμένα υλικά και στα υφάσματα. Επίσης ένα άτομα ανέφερε τις κούκλους κουκλοθέατρου του εμπορίου, ως υλικό που θα χρησιμοποιούσε στις δραστηριότητες κουκλοθέατρου στη τάξη, αλλά δεν αναφερόταν ως υλικό στη λίστα.

Πίνακας 39: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθέατρου; (σημειώστε με X)

Έγκυρο Ποσοστό	Καθόλου	Κάποτε	Συχνά	Πολύ Συχνά
Χρωματιστά (κανσόν, γκοφρέ, βελουτέ κ.α)	15,3	15,3	37,5	31,9
Ανακυκλωμένα υλικά (κουτιά, πλαστικά μπουκάλια κ.α.)	18,9	27	32,4	21,6
Υφάσματα/ Μαλλί/	9,5	31,1	37,8	21,6

Ευαγγελία Α. Ναστά

Κλωστές				
Φυσικά υλικά (φύλλα, λαχανικά, βότσαλα κ.α.)	35,6	26	21,9	16,4
Εφημερίδες/χαρτοπετσέτες	27	35,1	24,3	13,5
Πλαστελίνη	35,6	20,5	31,5	12,3
Κάλτσες	35,1	32,4	20,3	12,2
Ξύλο (Κομμάτια ξύλου, ξύλινες κουτάλες, κ.α.)	31,5	34,2	23,3	9,6
Σφουγγάρια	29,7	29,7	32,4	8,1
Μπαλόνια	31,5	27,4	35,6	5,5
Πηλός	41,9	25,7	28,4	4,1

Ερώτηση 20

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 40, οι επικρατέστερες απαντήσεις αφορούν στη διασκέδαση των παιδιών, στην παρατήρηση συμπεριφορών ή στάσεις χαρακτήρων και στο άκουσμα κάποιου παραμυθιού.

Πίνακας 40: Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθέατρου στην τάξη σας με: (σημειώστε με X)				
	Καθόλου	Κάποτε	Συχνά	Πολύ Συχνά
Τη διασκέδαση παιδιών	8,1	10,8	35,1	45,9
Για την παρατήρηση συμπεριφορών ή στάσεις χαρακτήρων.	13,5	24,3	41,9	20,3
Το άκουσμα κάποιου παραμυθιού	4,1	18,9	56,8	20,3
Την παρουσίαση ανέκδοτων ή παροιμιών ή τραγουδιών ή στοίχων	32,4	23	27	17,6
Την παρατήρηση κούκλων	27	28,4	32,4	10,8
Την ανακοίνωση ενός επίκαιρου γεγονότος	8,1	23	59,5	9,5
Κάποιο άλλο γνωστικό αντικείμενο	26	28,8	38,4	6,8
Την επίσκεψη σε ένα χώρο	23	45,9	29,7	1,4

Ερώτηση 21

Όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 41, οι επικρατέστερες απαντήσεις αφορούν στη δαχτυλόκουκλα (99%), στην γαντόκουκλα (97%), στη σκίων (85%) και στη μαριονέτα (80%). Επίσης, 3 άτομα ανέφεραν τις γιγαντόκουκλες και ένα άτομα την muppet.

Πίνακας 41: Ποιες κούκλες γνωρίζεται: (σημειώστε με X σε μία ή περισσότερες απαντήσεις)		
Έγκυρο Ποσοστό	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Δαχτυλόκουκλα	98,6	1,4
Γαντόκουκλα	97,3	2,7
Σκίων	85,1	14,9
Με κλωστές (μαριονέτες)	79,7	20,3
Επίπεδες	62,2	37,8
Μαρότα (ή με μπαστούνια)	40,5	59,5

Ερώτηση 22

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι (74%) δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν τις κούκλες στο χώρο του νηπιαγωγείου κατά την διάρκεια των ελεύθερων και των οργανωμένων δραστηριοτήτων. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται στον Πίνακα 42 που ακολουθεί.

Πίνακας 42: Πώς τις χρησιμοποιείται μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου (σημειώστε με X σε μία απάντηση)					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	Μόνο κατά τις ελεύθερες δραστηριότητες	7	9,2	9,5	9,5
	Μόνο στις οργανωμένες δραστηριότητες	11	14,5	14,9	24,3
	Κατά την διάρκεια των ελεύθερων και των οργανωμένων δραστηριοτήτων	55	72,4	74,3	98,6
	Ποτέ	1	1,3	1,4	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 23

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι (45%) δήλωσαν στο κουκλοθέατρο και σε άλλους χώρους είτε αποκλειστικά στο κουκλοθέατρο (36%). (Πίνακας 43)

Πίνακας 43: Σε ποιους χώρους βρίσκονται οι κούκλες στο χώρο του νηπιαγωγείου- παιδικού σταθμού: (σημειώστε με X σε μία απάντηση)					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	Αποκλειστικά στο κουκλοθέατρο	26	34,2	35,6	35,6

Ευαγγελία Α. Ναστά

	Σε διάφορους χώρους εκτός κουκλοθέατρου	10	13,2	13,7	49,3
	Στο κουκλοθέατρο και σε άλλους χώρους	33	43,4	45,2	94,5
	Πουθενά	4	5,3	5,5	100,0
	Σύνολο	73	96,1	100,0	
Απόντα	200	1	1,3		
	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	3	3,9		
	Σύνολο	76	100,0		

Δ. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-ΑΝΑΓΚΕΣ

Ερώτηση 24

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι (57%) απάντησαν καταφατικά και οι απαντήσεις τους παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 44.

Πίνακας 44: Αντιμετωπίζετε συγκεκριμένα προβλήματα σε σχέση με τη χρήση του κουκλοθέατρου στη τάξη; (σημειώστε με X σε μία απάντηση)					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Εγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Εγκυρο	ΝΑΙ	42	55,3	56,8	56,8
	ΟΧΙ	32	42,1	43,2	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ερώτηση 24.1

Ακολουθούν τα προβλήματα που δήλωσαν οι ερωτώμενοι, οι οποίοι είχαν απαντήσει θετικά. Παρουσιάζεται στον Πίνακα 45 που ακολουθεί, πως το μεγαλύτερο πρόβλημα που συναντούν οι νηπιαγωγοί, είναι αυτό του χώρου, ο οποίος δεν επαρκεί.

Πίνακας 45: Αν αντιμετωπίζεται προβλήματα σε σχέση με τη χρήση του κουκλοθέατρου στη τάξη, σημειώστε ποια προβλήματα είναι αυτά.

Συχνότητα απαντήσεων	Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νηπιαγωγοί σχετικά με το κουκλοθέατρο στη τάξη
17	Δεν υπάρχει πάντα αρκετός χώρος
4	Δεν υπάρχει κουκλοθέατρο
4	Επιμόρφωση σε πολλούς τομείς κουκλοθέατρου
3	Έλλειψη ενδιαφέροντος από τα παιδιά
2	Επιμόρφωση σε πολλούς τομείς
2	Ελλιπείς οικονομικές ενισχύσεις
1	Δεν υπάρχει κουκλοθέατρο
1	Αντιμετώπιση συμπεριφορών νηπίων

Ευαγγελία Α. Ναστά

1	Δεν υπάρχει εμπειρία
1	Έλλειψη προσωπικής ικανότητας
1	Δεν υπάρχουν πολλές κούκλες
1	Δεν γνωρίζω χρήση κούκλας
1	Δεν έχω διδαχθεί κουκλοθέατρο
1	Έλλειψη σκηνικών στο εμπόριο
1	Εμπλουτισμός πρωτότυπων κούκλων
1	Παιδιά δεν μιλούν ελληνικά
1	Παλαιότητα κουκλοθεάτρου
1	Παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων
1	Το κουκλοθέατρο πέφτει εύκολα
1	Αδυναμία νηπίων να εκφραστούν
1	Ανεπάρκεια υλικών
1	Δε συντονίζω ομιλία και κίνηση κούκλας
1	Έλλειψη διάθεσης
1	Έλλειψη διαφόρων κούκλων στο εμπόριο
1	Έλλειψη προσωπικής ικανότητας
1	Κάποιοι ιδιωτικοί σταθμοί δεν επιτρέπουν τη χρήση
1	Οι περισσότερες κούκλες αφορούν σε συγκεκριμένο παραμύθι
1	Τα παιδιά συγκινούνται περισσότερο με κούκλες εμπορίου
1	Έλλειψη αυτοπεποίθησης
1	Έλλειψη εργαστηρίου
1	Μη αξιοποίηση τεχνολογίας
1	Δυσκολία συνεργασίας μεταξύ νηπίων
1	Δεν μπορώ να αλλάζω φωνές προσώπων
1	Συνάδελφοι αρνητικοί στη συνεργασία (1 άτομο)
1	Πολλά παιδιά
1	Παιδιά με προβλήματα προσαρμογής
1	Τα παιδιά βαριούνται
1	Μουσεία κούκλας μόνο σε αστικά κέντρα
1	Καταστροφή κουκλοθεάτρου από τα παιδιά
1	Κατασκευή κουκλοθεατρικών σκηνικών

Ερώτηση 25

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι (66%) απάντησαν καταφατικά, δηλαδή όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 46, υπάρχουν συγκεκριμένοι τομείς του κουκλοθεάτρου στους οποίους επιθυμούν επιπλέον επιμόρφωση.

Πίνακας 46: Υπάρχουν συγκεκριμένοι τομείς του κουκλοθεάτρου στους οποίους θα επιθυμούσατε επιπλέον επιμόρφωση; (σημειώστε με X σε μία απάντηση)					
		Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Συγκεντρωτικό Ποσοστό
Έγκυρο	ΝΑΙ	49	64,5	66,2	66,2
	ΟΧΙ	25	32,9	33,8	100,0
	Σύνολο	74	97,4	100,0	
Απόντα	Σύστημα	2	2,6		
	Σύνολο	76	100,0		

Ευαγγελία Α. Ναστά

Ερώτηση 25.1

Ακολουθούν οι τομείς του κουκλοθεάτρου στους οποίους επιθυμούν επιπλέον επιμόρφωση, που δήλωσαν οι ερωτώμενοι, οι οποίοι απάντησαν θετικά. Ξεχωρίζει η απάντηση- Πίνακας 47- της επιμόρφωσης στη «Κατασκευή κούκλας», στην «Εμφύχωση κούκλας» και στην «Παραγωγή κειμένων»

Πίνακας 47: Αν απαντήσατε θετικά, δηλώστε τους τομείς του κουκλοθεάτρου στους οποίους επιθυμείτε επιπλέον επιμόρφωση	
Συχνότητα απαντήσεων	Τομείς του κουκλοθεάτρου στους οποίους επιθυμείτε επιπλέον επιμόρφωση
24	Κατασκευή κούκλας
13	Εμφύχωση κούκλας
11	Παραγωγή κειμένων
7	Σκηνικά
5	Αξιοποίηση τεχνολογίας
4	Οργάνωση παράστασης
3	Γενικές δραστηριότητες
2	Ιστορία κουκλοθεάτρου
1	Επίσκεψη σε μουσεία κούκλας
1	Αλλαγή φωνών κούκλας
1	Εμφύχωση παιδιών
1	Γενική επιμόρφωση
1	Μουσειακά προγράμματα
1	Θεραπευτική χρήση κούκλας σε ΑΜΕΑ
1	Μέθοδοι ελεύθερης έκφρασης
1	Οδηγίες σκηνοθεσίας
1	Σύνδεση με μουσική

Ερώτηση 26

Ακολουθούν τα σημαντικά σημεία που δήλωσαν οι ερωτώμενοι ότι έχουν μείνει έξω από το ερωτηματολόγιο και παρουσιάζονται στον Πίνακα 48.

Πίνακας 48: Εάν κατά τη γνώμη σας υπάρχουν σημαντικά σημεία που θεωρείτε ότι έχουν μείνει έξω από αυτό το ερωτηματολόγιο παρακαλώ αναφερθείτε σ' αυτά.	
Συχνότητα απαντήσεων	Σημεία που θεωρούν οι εκπαιδευτικοί πως δεν αναφέρθηκαν
1	Εκπαίδευση και εμφύχωση παιδιών, χρήση κούκλας σε σχέση με το σώμα μας (δαχτυλοκούκλες, γιγαντοκούκλες
1	Το αναλυτικό πρόγραμμα δεν το προτείνει αρκετά
1	Δεν υπάρχουν ερωτήσεις αν εμείς οι ίδιοι οι ερωτώμενοι πήγαμε νηπιαγωγείο/ παίξαμε κουκλοθέατρο

1	Περισσότερη εκπαίδευση κατά τη διάρκεια των σπουδών
1	Πολύ εμπειριστατωμένο το ερωτηματολόγιο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο**ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ**

Σκοπός της ερευνήτριας στη παρούσα πτυχιακή εργασία, είναι:

Α. Να διερευνήσει τις σπουδές και στάσεις των εν ενεργεία εκπαιδευτικών σχετικά με το κουκλοθέατρο

Β Να διερευνήσει τη «θέση» της κούκλας- κουκλοθεάτρου μέσα στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης στην Ελληνική πραγματικότητα τόσο σε σχέση με το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα όσο και με τον τρόπο χρήσης του μέσα στη τάξη.

Γ. Στην καταγραφή και αξιολόγηση των απόψεων και δυσκολιών σε σχέση με το Κουκλοθέατρο- Κούκλα.

Προκειμένου λοιπόν για την ερευνήτρια να επιτύχει μια αποτελεσματική ανάλυση των παραπάνω, διαχωρίζει την εργασία της αντίστοιχα σε Μέρος Α: θεωρία και Μέρος Β: έρευνα.

Βάση των όσων αναφέρθησαν, το παιχνίδι αποτελεί βέβαια το προσφορότερο πεδίο έκφρασης συναισθημάτων. Κατά την διάρκεια του παιχνιδιού τα παιδιά αναπαριστούν συχνά καταστάσεις που ζουν καθημερινά και οι οποίες τα φορτίζουν συναισθηματικά, είτε θετικά, είτε αρνητικά. Αυτή η επανάληψη των γεγονότων, ιδιαίτερα των αρνητικών, ανακουφίζει σημαντικά τα παιδιά από την αγωνία, την ένταση και το άγχος που μπορεί να νιώθουν. Η κούκλα αποτελεί ένα μέσο, στο οποίο τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν συναισθήματα, να αναπαράγουν την καθημερινότητα και να νοιώσουν ότι έχουν δίπλα τους έναν «φίλο».

Σύμφωνα με μια παράδοση στην Ινδία, η οποία αναφέρεται στις παλιές, φθαρμένες κούκλες, οι κούκλες δε θα πρέπει να καταστρέφονται ή να πετιούνται στα σκουπίδια, αλλά όταν καταστραφούν και δε μπορούν να διορθωθούν, θα πρέπει να τοποθετηθούν σε ένα ξύλινο κουτί, το οποίο θα το ρίξουν μέσα στο «άγιο» ποτάμι, ώστε να πάει πίσω στους θεούς που έστειλαν τη κούκλα. (Vella - Rickards , 1989: 8).

Το κουκλοθέατρο είναι μια πολύ παλιά, παραδοσιακή μορφή τέχνης που χρησιμοποιείται σε πολλούς πολιτισμούς. Λέξη σύνθετη, με συνθετικά τη «κούκλα» και το «θέατρο», το κουκλοθέατρο, ενώνει τους ανθρώπους μέσω μιας γλώσσας

μοναδικής, αποτελούμενη με κάτι περισσότερο από λέξεις, που μεταβιβάζει συναισθήματα, ιδανικά, και πάθη με έναν συνδυασμό χειρονομιών και λέξεων (Burn, 1989).

Συγκεκριμένα, αναλύοντας τα αποτελέσματα θα πρέπει να αναφερθούμε σε αυτά που αποτελούν σημαντικά στοιχεία μετά τη διεξαγωγή της.

Παρακάτω θα αναλύσουμε τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν κατηγοριοποιημένα, όπως είχαν παρουσιαστεί στο ερωτηματολόγιο και όπως παρουσιάστηκαν έπειτα στο κεφάλαιο αποτελέσματα.

α. Γενικά στοιχεία:

- ❖ Στην πρώτη φάση από τη συζήτηση των ερωτηματολογίων διαπιστώθηκε η διερεύνηση του προφίλ του κάθε εκπαιδευτικού σχετικά με πρωταρχικές σπουδές, εργασία, φύλο, ηλικία.
- ❖ Το συντριπτικό ποσοστό (99%) του δείγματος αφορούσε γυναίκες εκπαιδευτικούς και η ηλικιακή κλίμακα που απάντησε στο μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηματολογίων αφορούσε τα 40 και άνω έτη, με σημαντική την ηλικιακή κλίμακα 25-30 έτη που ακολουθούσε. Η Υπόθεση 1 λοιπόν επαληθεύεται μιας και η ηλικία των εκπαιδευτικών δεν παρουσιάζεται ανάλογη με τα χρόνια υπηρεσίας, καθώς υποθέτεται λόγω του μεγάλου όγκου εκπαιδευτικών προσχολικής εκπαίδευσης να εργάζονται λιγότερα έτη σε σχέση με την ηλικία. (Πίνακας 2)
- ❖ Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών έχει σπουδάσει σε τμήμα προσχολικής εκπαίδευσης σε Α.Ε.Ι. (63,2%), ενώ ένα σημαντικό ποσοστό (27,6%) έχει παρακολουθήσει τη Διετή Σχολή Νηπιαγωγών με το 1/5 σχεδόν αυτών να έχει παρακολουθήσει πρόγραμμα εξομοίωσης (22,4%). (Πίνακας 4) Αξίζει να σχολιαστεί πως μιας και το μεγαλύτερο δείγμα παρουσίαζε έως 5 έτη προϋπηρεσίας και ακολουθούσαν τα 6-10 έτη προϋπηρεσίας μόνο το (23,7%) είχε παρακολουθήσει

Π.Ε.Κ. ένας θεσμός που σκοπό την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για τις εξελίξεις στο χώρο της επιστήμης και της τεχνολογίας, τις νέες διδακτικές μεθοδολογίες, τις στρατηγικές και τα νέα διδακτικά μοντέλα, την αλλαγή στάσης και συμπεριφοράς, τις διαπροσωπικές σχέσεις. (Πίνακας 6) Άρα η *δεύτερη υπόθεση*, δηλαδή, ότι οι εκπαιδευτικοί αποκτούν μόνο την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, δεν επιβεβαιώνεται.

- ❖ Ακόμα, η συντριπτική πλειοψηφία αυτών εργάζεται σε δημόσιο νηπιαγωγείο (96%) και το μεγαλύτερο δείγμα είχε έως 5 έτη προϋπηρεσίας. (Πίνακας 6) Άρα η *τρίτη υπόθεση* της παρούσας φάσης, που ανέφερε πως οι εκπαιδευτικοί εργάζονται στην δημόσια εκπαίδευση, επαληθεύεται.

β. Σπουδές- Στάσεις:

- ❖ Η *τέταρτη υπόθεση* ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί ασχολήθηκαν με το κουκλοθέατρο στο πανεπιστήμιο. Σχετικά, λοιπόν, με την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών που έχουν να κάνουν με το κουκλοθέατρο είναι σημαντικό να αναφερθεί πως οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί έχουν διδαχθεί το κουκλοθέατρο στο πανεπιστήμιο ή κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και μόνο ένα μικρό ποσοστό έχει επιμορφωθεί από άλλους φορείς. (Πίνακας 8) Άρα οι *τέταρτη υπόθεση* επιβεβαιώνεται.
- ❖ Επίσης, οι εκπαιδευτικοί δε φαίνεται να αναζητούν επιμόρφωση εκτός της εργασίας τους σχετικά με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο χρόνο τους και δεν επισκέπτονται μουσεία κούκλας και κουκλοθεάτρου ή εργαστήρια (89%) και οι λόγοι είναι πως δεν υπάρχουν μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου κοντά τους ή δε διαθέτουν αρκετό ελεύθερο χρόνο. (Πίνακας 9-16) Τέλος δεν ασχολείται το μεγαλύτερο ποσοστό στον ελεύθερο χρόνο του με αυτό (70%) και το μικρότερο ποσοστό που ασχολείται (30%) προτιμά την κατασκευή κούκλας στην

οποία θεωρεί πως εμπλέκεται σε μέτριο βαθμό και την συγγραφή κουκλοθεατρικών κειμένων με αρκετή εμπλοκή στη συγκεκριμένη δραστηριότητα. (Πίνακας 14- 17) Ενώ οι εκπαιδευτικοί έχουν γνώσεις γύρω από το κουκλοθέατρο μιας και έχουν διδαχθεί ή επιμορφωθεί, νιώθουν ικανές να οργανώσουν δραστηριότητες μέσα στη τάξη του νηπιαγωγείου αλλά παρόλα αυτά δεν ασχολούνται στον ελεύθερο χρόνο με επισκέψεις σε μουσεία ή χώρους με εργαστήρια κουκλοθέατρου, κουκλοθεατρικές παραστάσεις και δεν ασχολούνται προσωπικά. Τέλος, άξιο αναφοράς παρουσιάζεται το γεγονός πως πρώτο στον διδασκόμενο χώρο του κουκλοθέατρου έρχεται η κατασκευή κούκλας, δραστηριότητα με την οποία ασχολούνται οι εκπαιδευτικοί στον ελεύθερο τους χρόνο. Έτσι, η *πέμπτη υπόθεση*, δηλαδή, ότι οι εκπαιδευτικοί δεν ασχολούνται στον ελεύθερο τους χρόνο με το κουκλοθέατρο και δεν επισκέπτονται χώρους σχετικά με αυτό, επιβεβαιώνεται.

- ❖ Οι ερωτώμενοι διδάχθηκαν κουκλοθέατρο τόσο σε Θεωρητική και σε Πρακτική μορφή, αλλά οι περισσότεροι δεν είναι ικανοποιημένοι από τις σπουδές τους σε σχέση με το εν λόγω γνωστικό αντικείμενο, λόγω της χαμηλής ποιότητας και της μικρής ποσότητας του μαθήματος. (Πίνακας 18-20) Επίσης κατά τη διάρκεια των σπουδών τους το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών (81%) διδάχτηκε κουκλοθέατρο και οι διδασκόμενοι τομείς που παρατήρησαν τη μεγαλύτερη καταγραφή ήταν η κατασκευή κούκλας (46%) και η εμψύχωση κούκλας (36%). Άρα η *έκτη υπόθεση* που αναφερόταν στο ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι ικανοποιημένοι από τις πανεπιστημιακές τους σπουδές σε σχέση με το κουκλοθέατρο, επιβεβαιώθηκε μιας και όπως αναφέρθηκε στη βιβλιογραφική ανασκόπηση, τα ελληνικά παιδαγωγικά τμήματα προσχολικής εκπαίδευσης δεν προσφέρουν στο σύνολο τους, επαρκή κουκλοθεατρική εκπαίδευση.

- ❖ Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως είναι αρκετά ικανές στην οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων κατασκευής κούκλας, κάτι που επιβεβαιώνει την *έβδομη υπόθεση*. Οι εκπαιδευτικοί επίσης θεωρούν τον εαυτό τους ικανές σε μεγάλο βαθμό να οργανώσουν και να πραγματοποιήσουν δραστηριότητες αυτοσχεδιασμού και μίμησης, σε δεύτερο βαθμό θεωρούν τον εαυτό τους ικανό να οργανώσει επισκέψεις και έπειτα ικανά να αναφερθούν παρουσιάζονται η κατασκευή κούκλας- κομμάτι στο οποίο οι εκπαιδευτικοί επιζητούν επιμόρφωση, και παρουσίαση άλλων γνωστικών αντικειμένων με τη χρήση κούκλας.
- ❖ Η όγδοη υπόθεση ήταν, πως τα στοιχεία που συνθέτουν και αποτελούν την κουκλοθεατρική έκφραση, σύμφωνα με την γνώμη των εκπαιδευτικών ήταν αυτά που παρουσίαζαν ικανότητα και ταλέντο. Διαφαίνεται όμως από τη πεποίθηση των ερωτώμενων πως η κουκλοθεατρική έκφραση είναι αποτέλεσμα εξάσκησης/ διδασκαλίας(27%) ή φαντασίας (22%), αποτελέσματα που αποτελούν σημαντικές απόψεις, ώστε το κοινό να εκπαιδευτεί- επιμορφωθεί. (Πίνακας 22) Άρα, η όγδοη υπόθεση δεν επιβεβαιώνεται.

γ. Δραστηριότητες κουκλοθέατρου μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου:

- ❖ Σημαντικό σημείο αποτελεί πως παρόλο την επιμόρφωση που δηλώνουν πως επιζητούν οι εκπαιδευτικοί, αξιολογούν τη χρησιμότητα του θετικά μιας και αφιερώνουν μία ώρα την εβδομάδα (46%), αλλά και δύο ώρες την εβδομάδα (30%) τόσο κατά τη διάρκεια των οργανωμένων όσο και κατά τη διάρκεια των ελεύθερων δραστηριοτήτων. (Πίνακας 34- 35) Η ένατη υπόθεση λοιπόν, επιβεβαιώνεται μιας και οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν το κουκλοθέατρο στη τάξη τους, στις ελεύθερες και στις οργανωμένες δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της

ημέρας και για μία ώρα και αρκετά μεγάλο ποσοστό για δύο φορές την εβδομάδα στις οργανωμένες δραστηριότητες.

- ❖ Η *δέκατη υπόθεση* ήταν, πως οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν τις κούκλες που χρησιμοποιούνται ευρέως από παιδιά προσχολικής εκπαίδευσης, όπως γαντόκουκλες και δαχτυλόκουκλες και τις τοποθετούν στο χώρο του κουκλοθεάτρου. Η υπόθεση αυτή επιβεβαιώνεται από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών μιας και το μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευτικών γνώριζε σε μεγάλα ποσοστά αρκετά είδη κούκλας όπως δαχτυλόκουκλα (99%), γαντόκουκλα (97%), σκιών (85%) και μαριονέτα (80%). (Πίνακας 41)
- ❖ Οι εκπαιδευτικοί για να αναπτύξουν τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου, διαφαίνεται πως το μεγαλύτερο ποσοστό χρησιμοποιεί τον οδηγό συχνά ή κάποτε. Άρα, η *ενδέκατη υπόθεση* πως οι εκπαιδευτικοί δεν συμβουλευούνται συχνά τον Οδηγό της Νηπιαγωγού, δεν επιβεβαιώνεται. (Πίνακας 36)
- ❖ Η *δωδέκατη υπόθεση* ήταν, ότι οι μαθητές επιθυμούν τη χρήση και ενασχόληση με το κουκλοθέατρο. Τα παιδιά παρουσιάζεται να επιθυμούν τη χρήση του εξεταζόμενου αντικειμένου πολύ συχνά, όπως παρουσιάζεται. (Πίνακας 37)
- ❖ Η *δέκατη τρίτη υπόθεση*, αποτελούσε την άποψη πως οι εκπαιδευτικοί θα επέλεγαν δραστηριότητες σχετικά με τη κατασκευή και εμφύχωση της κούκλας. Παρουσιάζεται λοιπόν, από τις στάσεις των εκπαιδευτικών πως στις δραστηριότητες του πρωταρχική θέση αποτελεί η εμφύχωση του κουκλοθεάτρου τόσο από τη νηπιαγωγό όσο και από τα νήπια. (Πίνακας 38)
- ❖ Τα υλικά που χρησιμοποιούνται στις δραστηριότητες αυτές, αφορούν χρωματιστά υλικά, ανακυκλωμένα αντικείμενα και ύφασμα, υλικά που μπορούν εύκολα να βρεθούν από

εκπαιδευτικούς και παιδιά στο πλαίσιο της προσχολικής εκπαίδευσης. (Πίνακας 39) Άρα, η δέκατη τέταρτη (Υ14) υπόθεση, δηλαδή, ότι οι εκπαιδευτικοί θα επέλεγαν να χρησιμοποιήσουν υλικά τα οποία θα έβρισκαν εύκολα στο χώρο του νηπιαγωγείου και του σπιτιού, επιβεβαιώνεται.

- ❖ Η δέκατη πέμπτη υπόθεση επιβεβαιώνεται μιας και οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν να προβούν οι εκπαιδευτικοί σε συνδυασμό άλλων δραστηριοτήτων με αυτές του κουκλοθεάτρου με πρωταρχικό σκοπό τη διασκέδαση των παιδιών, έπειτα για παρατήρηση της συμπεριφοράς τους, για τη στάση που τα παιδιά παρουσιάζουν σε δεδομένη κατάσταση με χρήση του κουκλοθεάτρου- κούκλας, αλλά και τέλος ως μέσο για το άκουσμα παραμυθιών ή ιστοριών (Πίνακας 39) Σύμφωνα είναι και η άποψη της Μαυρίδου (2012), που αναφέρει πως «άλλες δημιουργικές δραστηριότητες μπορούν να υποκινηθούν ως συνέπια των ιστοριών και των ποιημάτων που διαβάζονται στα παιδιά. Η ζωγραφική, ο σχεδιασμός, η διαμόρφωση στη ζύμη ή τον άργιλο, η πρότυπος-παραγωγή με τα υλικά ξύλου ή παλιοπραμάτων μπορούν να προκληθούν μακριά από ένα λογοτεχνικό ή μουσικό ερέθισμα. Η πλέον πιθανή δημιουργική απάντηση σε μια ιστορία ή ένα ποίημα θα είναι υπό μορφή κοινωνικού- δραματικού παιχνιδιού. Για το μικρό παιδί, το παιχνίδι είναι δημιουργικότητα.»
- ❖ Υ16. Η δέκατη έκτη υπόθεση ήταν, ότι οι εκπαιδευτικοί θα χρησιμοποιούσαν τις κούκλες στο νηπιαγωγείο τόσο σε δραστηριότητες κουκλοθεάτρου, όσο και σε δραστηριότητες άλλων γνωστικών αντικειμένων. (Πίνακας 23) Η υπόθεση αυτή επιβεβαιώθηκε μιας και οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν σε ένα συντριπτικό ποσοστό πως το κουκλοθέατρο αναπτύσσει τη «γλώσσα» των νηπίων (91%) και ακολουθεί η ανάπτυξη της

συνεργασίας και της έκφρασης- αυτοσχεδιασμού, σημεία που κρίνονται μέγιστης προσοχής στη προσχολική εκπαίδευση.

- ❖ Τέλος, η δέκατη έβδομη υπόθεση επιβεβαιώνεται, επίσης, μιας και το μεγαλύτερο ποσοστό εκπαιδευτικών έχει τοποθετήσει τις κούκλες του κουκλοθέατρου τόσο μέσα στο κουκλοθέατρο αλλά και σε άλλους χώρους (45%) και ένα ακόμα σημαντικό ποσοστό μόνο μέσα στο κουκλοθέατρο (36%), δηλαδή και σε άλλους χώρους, πέραν της γωνιάς του κουκλοθέατρου. (Πίνακας 43)

δ. Προβλήματα-Ανάγκες:

- ❖ Οι ανάγκες και τα προβλήματα που φαίνεται να αντιμετωπίζουν αναφέρεται στο χώρο των νηπιαγωγείων, ο οποίος παρουσιάζεται μικρός, η έλλειψη κουκλοθέατρου και η έλλειψη επιμόρφωσης. (Πίνακας 44- 45) Έτσι, η δέκατη όγδοη υπόθεση φαίνεται να επιβεβαιώνεται μιας και οι εκπαιδευτικοί παρουσιάζονται να αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με το κουκλοθέατρο μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου.
- ❖ Οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν να επιμορφωθούν και το μεγαλύτερο ποσοστό αναζητά γνώσεις γύρω από τη κατασκευή κούκλας, έπειτα γύρω από την επιμόρφωση στην «εμφύχωση κούκλας» (59%) και την παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων (30%) σημεία που είχαν αναφέρει παραπάνω πως υστερούσαν. Τέλος, θεώρησαν πως θα έπρεπε να ερωτηθούν και θέλουν να μάθουν για τη χρήση της κούκλας σε σχέση με το σώμα. Άρα, και η τελευταία υπόθεση (Υ19), επιβεβαιώθηκε, με τους εκπαιδευτικούς να αναζητούν επιμόρφωση γύρω από το κουκλοθέατρο. (Πίνακας 46- 48)

Αντίστοιχα σε σχετικό κεφάλαιο παραπάνω, παρουσιάστηκαν οι τρόποι με τους οποίους ολοκληρώθηκε η συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων για την συγγραφή αυτής της πτυχιακής εργασίας. Η συλλογή των στοιχείων ολοκληρώθηκε μέσω βιβλιογραφικής έρευνας και συλλογής σχετικών πληροφοριών μέσω ερωτηματολογίων για τη μελέτη της ασχολίας των ατόμων με το κουκλοθέατρο και τις συναφείς δραστηριότητες που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη διαδικασία ψυχαγωγίας των παιδιών. Αντίστοιχα, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρατίθενται τα ποσοστά των απαντήσεων που επελήφθησαν και στο Παράρτημα Νο.1 παρατίθενται οι διαγραμματικές απεικονίσεις των συγκεκριμένων απαντήσεων και συχνοτήτων αυτών όπως προκύπτουν από το ερωτηματολόγιο της έρευνας μας.

5.1 Προοπτικές- Προτάσεις

Προτάσεις οι οποίες μπορούν να εξαχθούν από τη παρούσα έρευνα, μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμο υλικό σε μελλοντικούς ερευνητές, σε εκπαιδευτικούς και σε ανθρώπους που ασχολούνται με το κουκλοθέατρο και την εκπαίδευση.

Από το ερωτηματολόγιο παρουσιάζεται πως οι εκπαιδευτικοί δεν επισκέπτονται μουσεία κούκλας, κουκλοθεατρικά εργαστήρια ή παραστάσεις κουκλοθεάτρου μιας και δεν υπάρχουν κοντά τους. Ας ακούσουμε λοιπόν, τις ανάγκες και ας δημιουργηθούν ομάδες κουκλοθεάτρου, ας αναδειχθούν οι υπάρχουσες, ας ενημερωθεί το κοινό για τα δρώμενα.

Επίσης, υπάρχουν θέματα τα οποία θα μπορούσαν να ερευνηθούν σε άλλες έρευνες και ένα από αυτά θα μπορούσε να αποτελεί μια άλλη έρευνα στην οποία θα λαμβανόταν οι απόψεις των ίδιων των παιδιών σχετικά με τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου που διεξάγονται μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου, σε συνδυασμό με τις απόψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών, ώστε να υπάρχει μια πιο σφαιρική εικόνα.

Το κουκλοθέατρο αποτελεί μια μορφή τέχνης η οποία εφαρμόζεται τόσο ως αυτόνομη δραστηριότητα στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης, όσο και σε συνδυασμό με όλα τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα που παρουσιάζει το ΔΕΠΠΣ και η κούκλα αποτελεί ένα από τα παιχνίδια- μέσο, που συνοδεύουν το παιδί, το συντροφεύουν, εξωτερικεύονται μέσα από αυτή και είναι αυτή πάνω στην οποία τα παιδιά βρίσκουν ένα μοναδικό, «σιωπηλό» φίλο. Ας ακούσουμε τις ανάγκες τους και

Ευαγγελία Α. Ναστά

ως εκπαιδευτικοί ας δημιουργήσουμε το περιβάλλον εκείνο που θα τους παρέχει ερεθίσματα και προοπτικές εξελίξεις σύμφωνα με τα «θέλω» τους.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αλεξάνδρου Κ. (2000). *Οι Διαταραχές συμπεριφοράς στην προσχολική, σχολική και εφηβική ηλικία*, Αθήνα: Δανά.
- Αναστασόπουλος Χ. (1991). *Κουκλοθεατρικά και όχι μόνο*. Πάτρα: Εκδ. Αχαϊκές.
- Αυγητίδου Σ. (2001β). «Το παιδικό παιχνίδι: Διερεύνηση της συνεργατικής δόμησης του κόσμου των παιδιών στην προσχολική εκπαίδευση». Στο: Αυγητίδου Σ. (Εισ.), *Το παιχνίδι, σύγχρονες ερευνητικές και διδακτικές προσεγγίσεις*/ μετ. Άσπα Γολέμη. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Βάρδα Α. (2010). *Διαθεματική προσέγγιση: ο νέος αναβαθμισμένος ρόλος του παιδαγωγού και η διαμόρφωση της παιδαγωγικής σχέσης στο σύγχρονο ελληνικό νηπιαγωγείο*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Γερμανός Δ. (2006). *Οι τοίχοι της γνώσης: Σχολικός χώρος και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Γερογιάννης Κ., Μπούρας Α. (2007). *Αναλυτικά προγράμματα – Σχολικά εγχειρίδια*. Στο Πρακτικά συνεδρίου: Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας. Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Γιάνναρης Γ. (1995). *Θεατρική Αγωγή και Παιχνίδι*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Γραμματάς Θ. (1996). *Fantasyland, Θέατρο για παιδικό και νεανικό κοινό*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Γραμματάς, Θ. (1997). *Θεατρική παιδεία και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δάρδανος.
- Γραμματάς, Θ. (1999). *Διδακτική του θεάτρου*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δάρδανος
- Δαράκη Π. (1978). *Κουκλοθέατρο*. Αθήνα: Gutenberg.
- Δαφέρμου Χ., Κουλούρη Π., Μπασαγιάννη Ε., (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο- ΟΕΔΒ.

- ΔΕΠΠΣ, (2003α). *ΦΕΚ 303 και 304 / 13-3-2003, τχ. Β, τόμοι Α' και Β'*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Ζαχαρενάκης Μ. Κ. (1985). *Κοινωνικοποίηση ως θεωρία και πράξη στα πλαίσια της προσχολικής αγωγής*. Αθήνα.
- Κάκουρος Ε., Μανιαδάκη Κ. (2006). *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων, Αναπτυξιακή προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Κιτσαράς, Γ. (1991). *Εισαγωγή στην προσχολική παιδαγωγική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Κιτσαράς, Γ. (2001). *Προσχολική Παιδαγωγική*. (Αθήνα: Έκδ. του συγγ, Β' έκδ.).
- Κλιάφα Μ., Βαλάση Ζ., (2000), *Ας Παίζουμε Πάλι*, Αθήνα: Κέδρος.
- Κοντογιάννη Α. (1992). *Κουκλο-θέατρο σκιών*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Κομίλη Α., (1989). *Βασικές αρχές και μέθοδοι επιστημονικής έρευνας στην Ψυχολογία*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Κόφφας, Α. (1989). *Δραστηριότητες αισθητικής αγωγής στο νηπιαγωγείο*. Αθήνα.
- Λάζος Γ. (2002). *Είδωλα καμώντων*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Μαγουλιώτης Α. (1999). *Κουκλοθέατρο Ι- Πως στήνεται ένα έργο (Τρόποι, Είδη, Πατρόν)*. Αθήνα: Καστανιώτη.
- Μαγουλιώτης Α. (2009). *Κούκλες- στην κοινωνία, στις τέχνες, στην εκπαίδευση*. Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
- Μαγουλιώτης Ν. Α. (2011). *Εικαστικές δημιουργίες*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη
- Μαγουλιώτης, Α., & Αλεξανδρίδου, Ε., (2012). «Κούκλες -Παιχνίδια: οι προτιμήσεις των μικρών παιδιών στο χώρο του νηπιαγωγείου». Στο Βελιώτη Μαρία (επιμ.) *Κουκλοθέατρο, το θέατρο της εμπύχωσης. Διεπιστημονικές αναγνώσεις-Καλλιτεχνικές συναντήσεις* (υπό έκδοση) Αθήνα: εκδόσεις Αιγόκερως.
- Μαγουλιώτης Ν. Α. (2012). *Ιστορία του νεοελληνικού κουκλοθέατρου: 1870-1938*. Αθήνα: Παπαζήση.

- Μαυρίδου Μ. (2008). *Το κουκλοθέατρο στο σύγχρονο νηπιαγωγείο. Θέσεις και απόψεις των νηπιαγωγών*. FORUM ΝΕΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ στους τομείς της Λογοτεχνίας, του Θεάτρου, του Κινηματογράφου, της Μουσικής, της Αισθητικής Αγωγής και της Γλωσσολογίας. Πανεπιστήμιο Αθηνών- Π.Τ.Δ.Ε.
- Μαυρίδου Μ. (2012). Αισώπειοι μύθοι: Ειδολογική μετάσταση και κουκλοθεατρική αξιοποίηση τους: Παιδαγωγική πρόταση «Αισωποπαιχνιδίσματα». Διδακτορική διατριβή. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας: Εκδόσεις Τόπος.
- Μπεχράκης Θ. (1999). *Πολυδιάστατη Ανάλυση Δεδομένων*. Αθήνα: «Νέα Σύνορα» - Α. Α. Λιβάνη.
- Ντολιοπούλου, Ε. (2000). Σύγχρονα προγράμματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Αθήνα: Gutenberg.
- Ντολιοπούλου, Ε. (2005). Η εφαρμογή της μεθόδου Project σε ελληνικά νηπιαγωγεία. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Ξηροτύρης, Η. (χ.χ.). Το σύγχρονο νηπιαγωγείο και η ιστορία του. Αθήνα: Ατλαντίς.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2011). Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου. Ανακτήθηκε: http://primarymusic.primarymusic.gr/primarymusic/images/stories/Eggrafa/2011-09-27/odigos_gia_nipiagwgeio.pdf στις 20/07/2012.
- Παπαδιώτη- Αθανασίου Β. (2003). *Θέματα ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης του παιδιού*. Ιωάννινα: Πανεπιστημιακό Τυπογραφείο.
- Παπανικολάτου Α. (2012). Η κούκλα ως βοηθός της νηπιαγωγού σε σχέση με την προσέλκυση της προσοχής των παιδιών και τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες ανάγνωσης παραμυθιού. Διπλωματική Εργασία. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης.
- Παρούση Α. (2000). *Η Ιστορία της κούκλας*. Ρυθμοί, Νο. 33, σ. 48-50.
- Πουρκός, Μ. (Επιμ.) (2009). *Τέχνη-Παιχνίδι-Αφήγηση: Ψυχολογικές και Ψυχοπαιδαγωγικές Διαστάσεις*. Αθήνα: Τόπος.
- Σιβροπούλου Ρ. (2004). *Η οργάνωση και ο σχεδιασμός του χώρου (νηπιαγωγείου) στο πλαίσιο του παιχνιδιού*. Αθήνα: Πατάκη.

- Τσιάντης Γ. (2000). *Παιδί και Έφηβος, Ψυχική Υγεία και Ψυχοπαθολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη. 2: 1.
- Τσιάντης Γ. (2000). *Παιδί και Έφηβος, Ψυχική Υγεία και Ψυχοπαθολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη. 8: 2.
- Τσιούμης, Κ., Κατσινάκη Σ. (2000). *Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτελέσματα μιας εκπαιδευτικής παρέμβασης διαπολιτισμικής εκπαίδευσης για το νηπιαγωγείο με επίκεντρο τον πολιτισμό*. Ερευνώντας τον Κόσμο του Παιδιού. 4: 79-90.
- Τσουρινάκη Σ., Cortopassi R. (2000) Τεύχος 75. Οι αιγυπτιακές κούκλες του Μουσείου Μπενάκη. *Αρχαιολογία και τέχνες*. 75: 69-79.

Ξενόγλωσση

- Andress, B. (1980). *Music experiences in early childhood*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Astles, C. (2007). *Catalan puppet theatre: A process of cultural affirmation*. *Contemporary Theatre Review*, 17:3, 323- 334.
- Barlex D. (2005). *The centrality of designing – an emerging realization from three curriculum projects*. England: Brunel University.
- Bee H. (1997) *The developing child, eighth edition*. Addison-Wesley Educational Publishers Inc.
- Beitchmn H. J. (1996). *Language, learning and behaviour disorders: developmental, biological and clinical perspectives*. England: Cambridge University Press.
- Ben-Peretz M. (2001). *The impossible role of teacher educators in a changing world*. *Journal of Teacher Education*. Vol. 52. No. 48.
- Bender, L.; Woltman, A. G. (1936). The use of puppet shows as a psychotherapeutic method for behavior problems in children. *American Journal of Orthopsychiatry*. 6: 341-354.
- Block E. (2003). *Heinrich Von Kleist: On the puppet theater, the broken jug , and tensions in the romantic theatrical paradigm*. *European Romantic Review*, 14:1, 65- 79.

- Blundall J. (1992). *One individual's view of the value of the study of Russian art and puppet theatre*. Contemporary Theatre Review. Vol. 1. No 1: 55- 61.
- Booth, W. J. (1994). *On the Idea of the Moral Economy*. The American Political Science Review. 88. 3: 653- 667.
- Bromfield, R. (1995). The use of puppets in play therapy. Child and Adolescent Social Work Journal, 12 (6), 435-444. Beauchamp H. (1998). Το παιδί και το δραματικό παιχνίδι. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Burn, J. (1989). *Express it with puppetry—an international language*. In S. Hoffman, and L. Lamme (Eds.), Learning from the inside out. Wheaton, MD: Association for Childhood Education International.
- Campbell, P. S. (1993). *Music instruction: Marked and molded by multiculturalism*. American Music Teacher, 42(6), 14-17.
- Carter, R., & Mason, P. (1998). *The selection and use of puppets in counseling*. Professional School Counseling. 1(5), 50. Retrieved July 14, 2008, from Professional Development Collection database.
- Cohen, D. H., Stern, V. & Balaban, N. (1991). Παρατηρώντας και καταγράφοντας τη συμπεριφορά των παιδιών. Επιμ. Βοσνιάδου, Στ. Αθήνα: Gutenberg.
- Curtis A. (1998). *A curriculum for the pre-schoool child*. London: Routledge.
- Epstein, R.; Schmidt, S.M., Warfel, R. (2008). "Measuring and Training Creativity Competencies: Validation of a New Test". Creativity Research Journal 20: 7–12.
- Fisler B. (2003). *Quantifiable Evidence, Reading Pedagogy, and Puppets, Research in Drama Education*. The Journal of Applied Theatre and Performance. Vol. 8. No. 1: 25- 38.
- Fong K., & Kaplin, S. (2003). *Theatre on a tabletop: Puppetry for small spaces*. Charlottesville, VA: Newplays.
- Francis P. (1992). *British puppet theatre: Its present state and future perspectives*. Contemporary Theatre Review, 1: 1, 67- 74.

- Frey, D. E. (1993). *Learning by metaphor*. In C. E. Schaefer (Ed.), *The Therapeutic Powers of Play* (pp. 223 – 239).
- Gardner H. (2010). *Frames of Mind Η θεωρία των Πολλαπλών Τύπων Νοημοσύνης*/ μετ. Πέτρος Γεωργίου. Αθήνα: Μαραθιά.
- Garvey, K., 1990, Το παιχνίδι, η επίδρασή του στην εξέλιξη του παιδιού, μτφ. Σ. Σταυροπούλου. Αθήνα: Κουτσουμπός.
- Hutchinson P. (2002). *Children Designing & Engineering: Contextual Learning Units in Primary Design and Technology*. *Journal of Industrial Teacher Education* Vol. 39, No. 3.
- Irving L. (2000). *Promoting Size Acceptance in Elementary School Children: The EDAP Puppet Program, Eating Disorders*. Vol. 8 No. 3: 221-232.
- James, R. K., & Myer, R. (1987). *Puppets: The elementary school counselor's right or left arm*. *Elementary School Guidance and Counseling*, 21, 292-299.
- Kamii C., DeVries R. (1979). *Physical Knowledge in pre-school Education. Implications of Piaget's Theory*. New York:Prentice Hall.
- Knight M. (1992). *Scottish puppet theatre: The reality behind the revival*. *Contemporary Theatre Review*. 1. (1): 75- 81.
- Kuhn, D., Shaw, V. & Felton, M. (1997). *Effects of dyadic interaction on argumentative reasoning*. *Cognition and Instruction*. 15. (3). 287-315.
- Lloyd, H. (1967). *Puppetry as a Technique for Teaching Slow Learners*. Bowling Green Ohio: Bowling Green State University. Retrieved July 14, 2011.
- Mash J. E., Terdal G. L., (2001). *Assessment of childhood disorder*, Brassey's.
- Meher & Contractor M. (1984). *The shadow puppets of India*. Mallika Sarabhai.
- Mehrotra S. et al. (2009). *Collaborative learning in technology education: D&T unit on puppetry in different Indian socio-cultural contexts*. *Int J Technol Des Educ*. Vol. 19: 1- 14.

- Mercer, N., Wegerif, R., Dawes, L. (1999). Children's Talk and the Development of Reasoning in the Classroom. *British Educational Research Journal*. 1: 95-111.
- Naylor S., Keogh B., Downing, B., Maloney, J. and Simon, S. (2007). *The PUPPETS Project: puppets and change in teacher practice*. Paper presented at the European Science Education Research Association Conference, Malmo, Sweden.
- Newton, P., Driver, R., & Osborne, J. (1999). The Place of Argumentation in the Pedagogy of School Science. *International Journal of Science Education*, 21(5), 553-576.
- Noshpitz D. J. (1979). *Basic Handbook of child psychiatry*, New York: Basic Books, Inc. Vol I: Development.
- Noshpitz D. J. (1979). *Basic Handbook of child psychiatry*, New York: Basic Books, Inc., Vol II: Disturbances of development.
- Osborne, J., & Simon, S. (1996). *Primary science: Past and future directions*. *Studies in Science Education*. 27: 99-147.
- Pascucci, M. (2004). *Gli insegnanti e I loro problemi*. Pedagogia e Scuola. Roma: Carocci.
- Peck S., Virkler A. (2006). *Reading in the shadows: Extending literacy skills through shadow-puppet Theater*. *International Reading Association. The Reading Teacher*. 59(8): 786–795.
- Pitre N. et al. (2007). *The use of puppets with elementary school children in reducing stigmatizing attitudes towards mental illness*. *Journal of Mental Health*. Shadowfax Publishing and Informa UK Ltd. 16(3): 415- 429.
- Polyakova N. (1992). About my work as a puppet theatre scenographer. *Contemporary Theatre Review*. 1(1): 63- 66.
- Piscitelli B (1991). Children in museums. In S. Wright (Ed.) *The arts in early childhood* (pp. 195-216). Sydney: Prentice Hall.
- Raitorovskaya N. (1992). *The Artist' s Puppet*. *Theatre Contemporary Theatre Review*. Harwood Academic Publishers GmbH. 1(1): 31-36.
- Rangarajan S., Jagsi R., Decastro R., Griffith KA., Churchill C., Stewart A., Ubel PA. (2011). *Similarities and Differences in the Career*

Trajectories of Male and Female Career Development Award Recipients.
Acad Med. 2011 Nov;86(11):1415-1421.

- Renfro N. (1984). *Puppetry, Language, and the Special Child: Discovering Alternate Languages.* Portland: Green Earth Books.
- Roysdon, D. (1982). *Puppetry: Opportunities for Success.* Pennsylvania, U.S.: Arts in Special Education Project. Schmidt, J. J., & Biles, J. W (1985). *Puppetry as a Group Counselling Technique with Middle School Students.* Elementary School Guidance & Counselling, 20(1), 67 - 73.
- Rutherford R. B., Quinn M. M., Mathur R. S. (2004). *Handbook of research in emotional and behavioural disorders*
- Saunders N. K. M., Lewis P., Thornhill A. (2000). *Research Methods for Business Students.* Essex: Pitman Publishing.
- Shepherd T., Koberstein J. (1989). *Books, puppets, and sharing: teaching preschool children to share.* Psychology in the Schools. 26: 311-316.
- Singh, P (2004). *Globalization and Education.* Educational Theory. Blackwell Publishing Limited. 54(1), 103-115..
- Solomon D. S. (1998). *Psychosocial treatment of posttraumatic stress disorder. Psychotherapy in Practice. Vol.3 4: 27–41.*
- Solomonik I. (1992). *Puppet theatre in the home in pre-revolutionary Russia.* Contemporary Theatre Review. 1(1): 25- 30.
- Solomonik, I. (1992). *Reasons for the present-day situation in soviet puppet theatre.* Contemporary Theatre Review. 1(1): 83- 84.
- Suthers L., Larkin V. (1997). *An Examination of a Young Child's Responses to Performance: Implications for Arts Curricula.* Journal of Australian Research in Early Childhood Education. 1: 115-122.
- Talan H. K. (2007). *Help your child or teen get back on tracks: what parent and professionals can do for childhood emotional and behavioural problems.* Jessica Kingsley Publishers.
- Thomas B. (2008). *Civil war puppets.* Arts and activities. 32-36.
- Tillis S. (1992). *Toward an Aesthetics of the Puppet: Puppetry As a Theatrical Art.* New York : Greenwood Press.

- Timmreck, T. C. (1978). Creative health education through puppetry. *Health Education*, 9(1), 40 - 41.
- Vella M., Rickards H. (1989). *Theatre of the impossible- Puppet Theatre in Australia*. Roseville: Craftsman House.
- Venville G. J. (2002). Enhancing the quality of thinking in Year 1 classes in Learning Intelligence: Cognitive Acceleration across the curriculum from 5 to 15 years. Buckingham, United Kingdom: Open University Press.
- Vygotsky (1978) Vygotsky, L. S. (1994), «Ο ρόλος του παιχνιδιού στην ανάπτυξη», στο Σ. Βοσνιάδου (επιμ.), Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας, τ. Β': Σκέψη, Αθήνα: Gutenberg. Garvey, C. (1990). Το Παιχνίδι. Η επίδρασή του στην εξέλιξη του παιδιού. (μτφρ. Σ. Σταυροπούλου), Αθήνα: Κουτσομπός. αταγράφοντας τη συμπεριφορά των παιδιών. Αθήνα: Gutenberg.
- Wallace A., Mishina L. (2004). *Relations between the use of puppetry in the classroom, student attention and student involvement*. Ανακτήθηκε από: www.puppetools.com/amys_thesis.pdf, στις 01.11.2009.
- Wisniewski D., & Wisniewski D. (1997). *Worlds of shadow: Teaching with shadow puppetry*. Englewood, CO: Teacher Ideas Press.
- Wood E. Attfield J. (2005). *Play, learning and the early childhood curriculum*. London: Paul Chapman Press (2nd edition)
- Zella M. Peavy (1952). The use and evaluation of puppets as a medium of classroom activity in the elementary school. Southwest Texas State University: Thesis (M.A.).
- Zikmund W. G. (2000). *Business research methods*. Dryden Press.

Μετεφρασμένη

- Αουερμπάχ Σ. (2007). *Έξυπνα παιχνίδια έξυπνα παιδιά*/ μετ. Μιράντα.
- Beauchamp H. (1998). Τα παιδιά και το δραματικό παιχνίδι-εξοικείωση με το θέατρο. Αθήνα: Τυπωθύτω-Γιώργος Δάρδανος.
- Jennings S. & Minde A. (1996). *Μάσκες της ψυχής, Εικαστικά και θέατρο στη θεραπεία*/ μετ. Γιάννα Σκαρβέλη. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Hunt Y. (1996). Traditional dance in Greek culture. *Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών. Μουσικό και Λαογραφικό Αρχείο. (επιμ.)* Markos Ph. Dragoumis. Αθήνα : Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών.
- Malchiodi C. A. (2009). *Κατανοώντας τη ζωγραφική των παιδιών/* μετ. Χρύσα Ξενάκη, Λίνα Παπαδοπούλου, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Vygotsky L. S. (1994). «Ο Ρόλος του παιχνιδιού στην Ανάπτυξη». Στο Βοσνιάδου Στέλλα (επιμ.), *Κείμενα Εξελικτικής Ψυχολογίας*, τ. Β': Σκέψη. Αθήνα: Gutenberg.

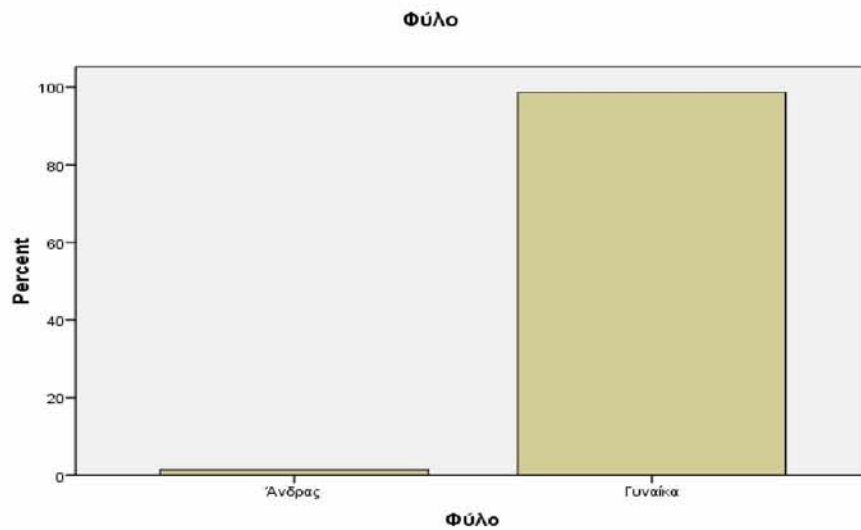

Παράρτημα

1. Διαγραμματικές απεικονίσεις

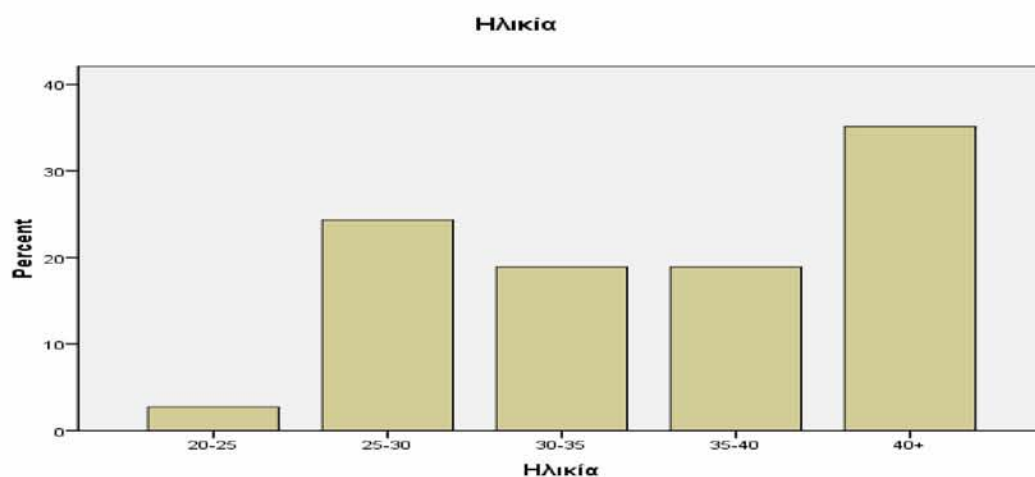
Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ερώτηση 1

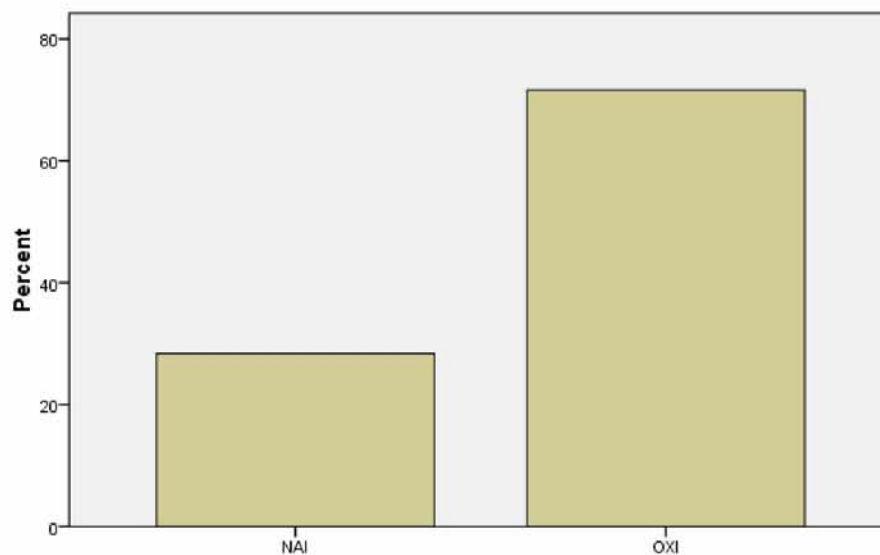
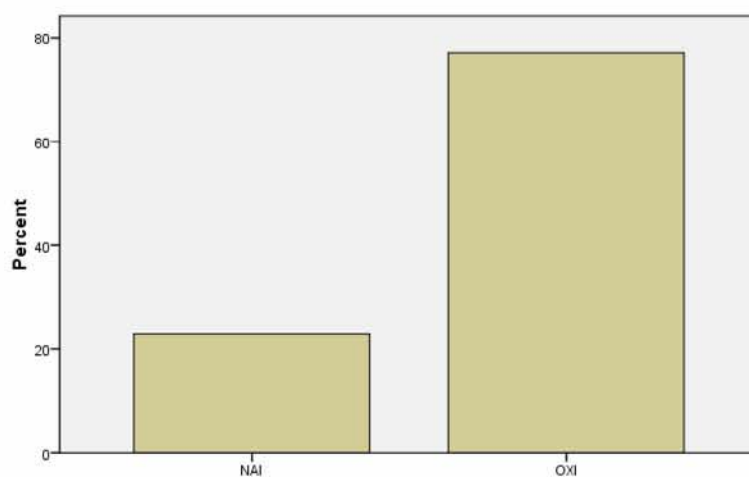
Διάγραμμα 1: Φύλο

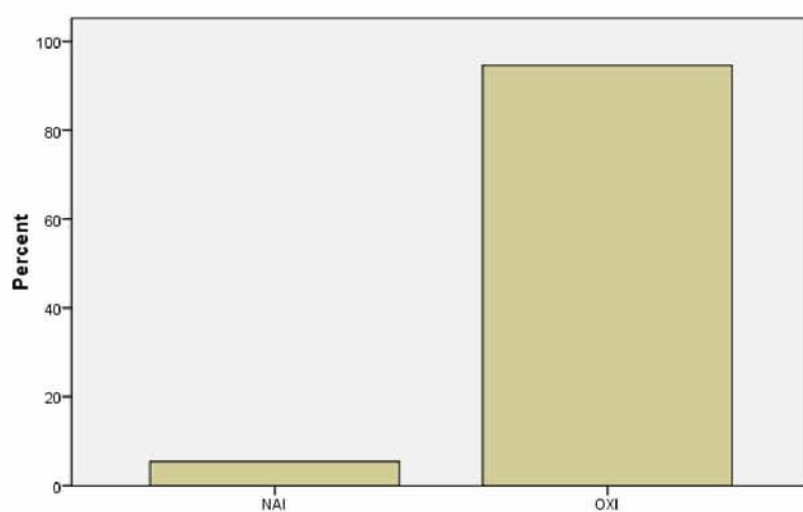
Ερώτηση 2

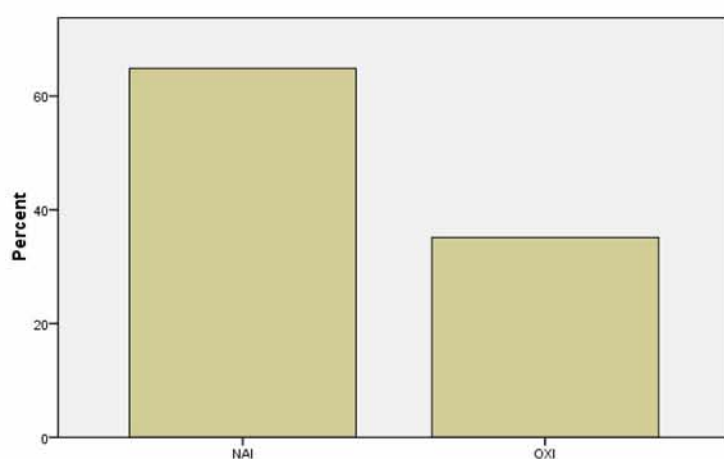
Διάγραμμα 2: Ηλικία

Ευαγγελία Α. Ναστά

Ερώτηση 3**Διάγραμμα 3: Σπουδές- Διετής Σχολή Νηπιαγωγών****Διάγραμμα 4: Σπουδές- Εξομοίωση**

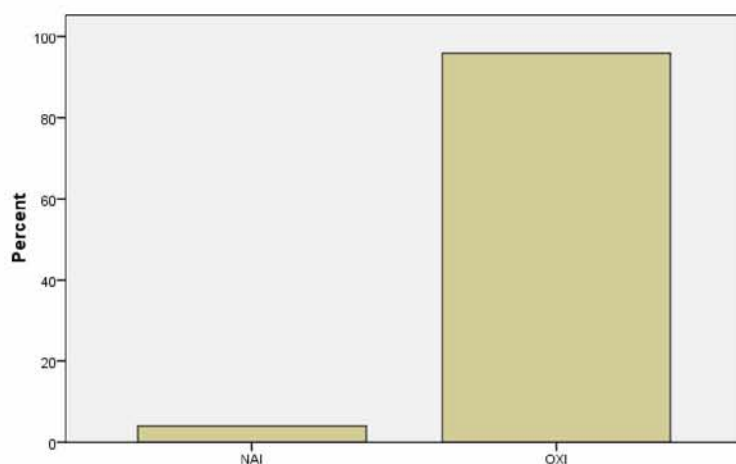

Διάγραμμα 5: Σπουδές- Διδασκαλείο

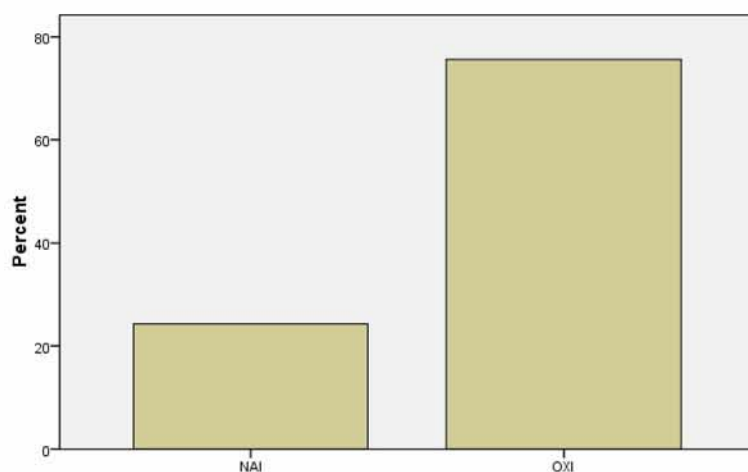

Διάγραμμα 6: Σπουδές- Τμήμα Προσχολικής Αγωγής Α.Ε.Ι.

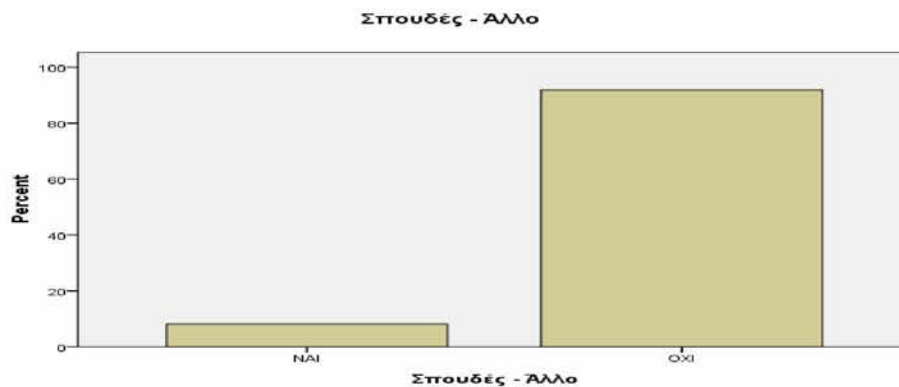

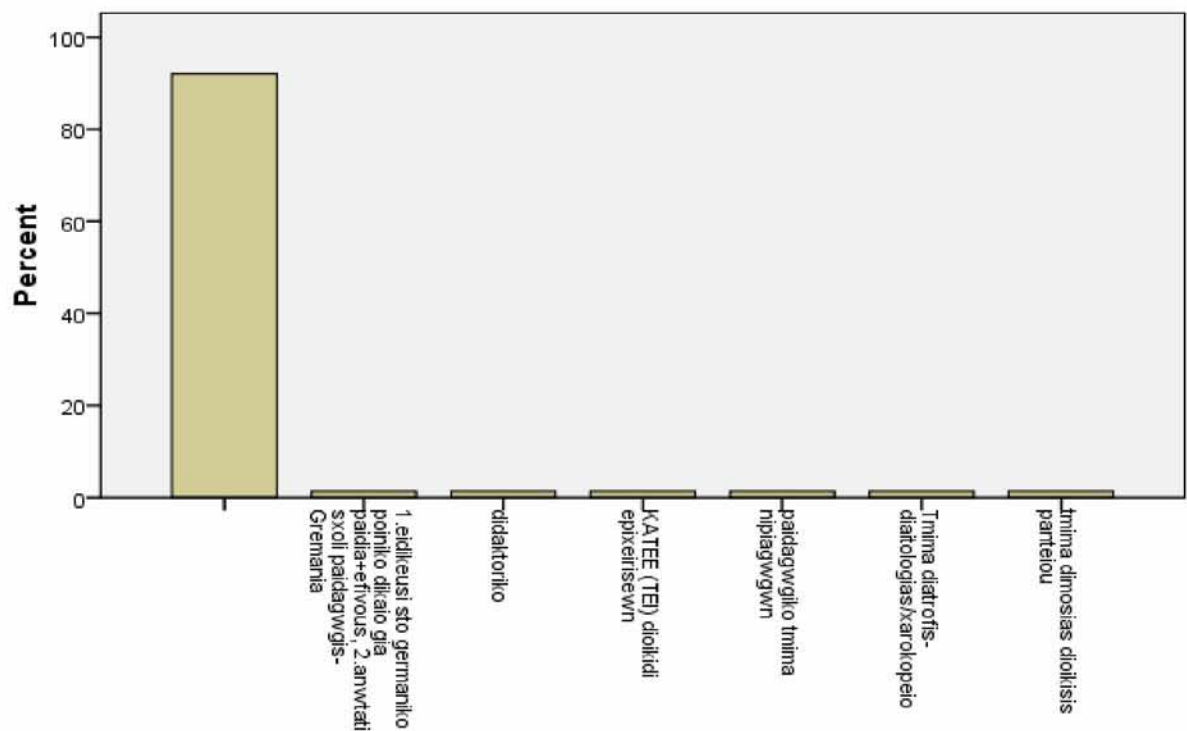
Διάγραμμα 7: Σπουδές- Μεταπτυχιακό

Διάγραμμα 8: Σπουδές- Π.Ε.Κ.

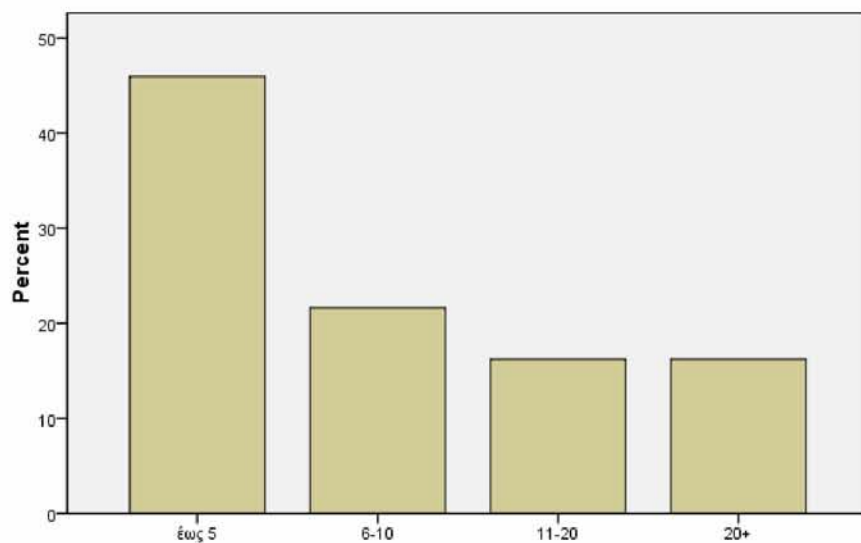
Ερώτηση 3.1

Διάγραμμα 9: Σπουδές- 'Άλλο (αν έχετε σπουδάσει κάτι άλλο παρακαλώ εξηγήστε)

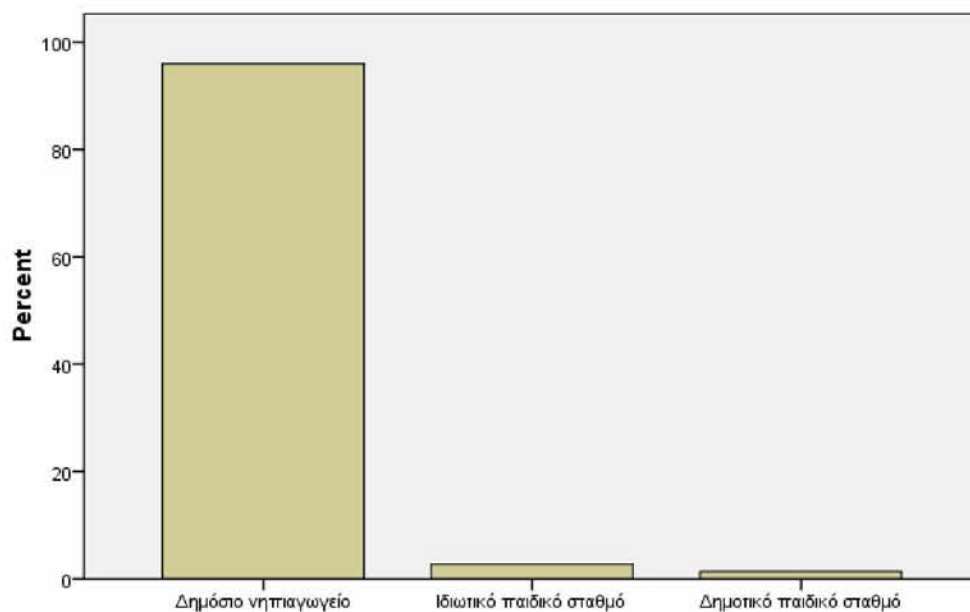
Διάγραμμα 10: Σπουδές- 'Άλλο (αν έχετε σπουδάσει κάτι άλλο παρακαλώ εξηγήστε)

Ερώτηση 4

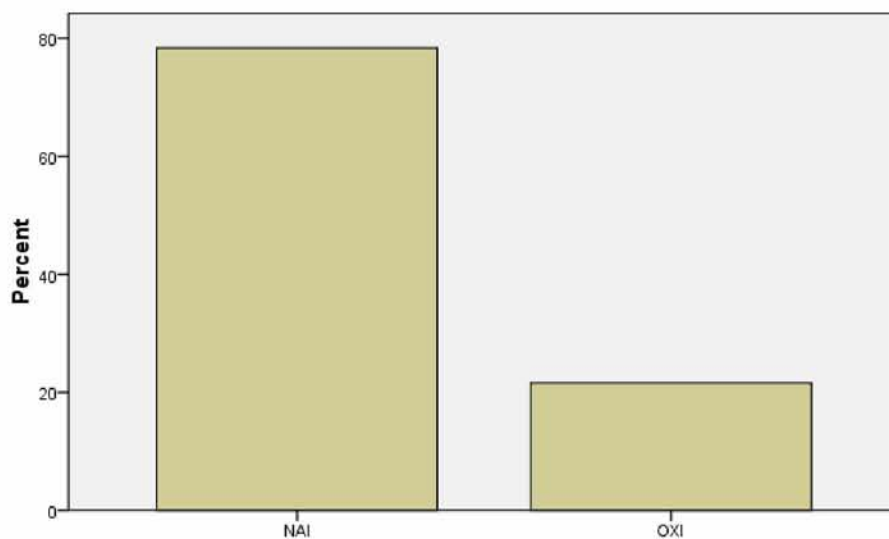
Διάγραμμα 11: Χρόνια υπηρεσίας

Ερώτηση 5

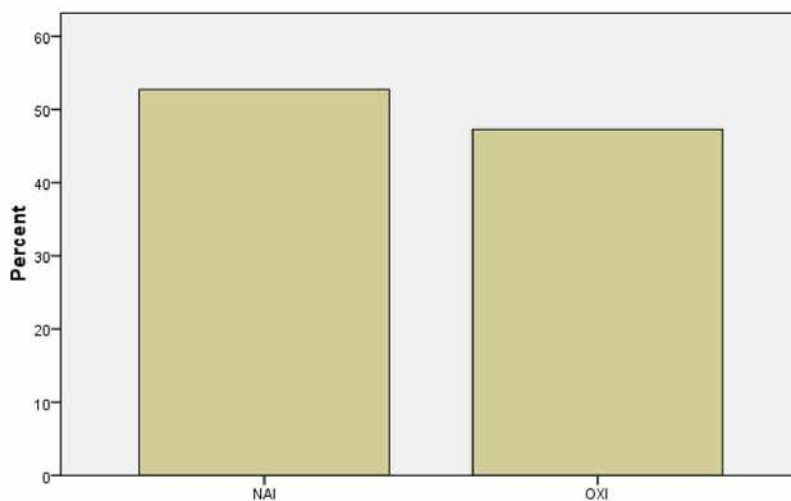

Διάγραμμα12: Εργάζεστε σε;

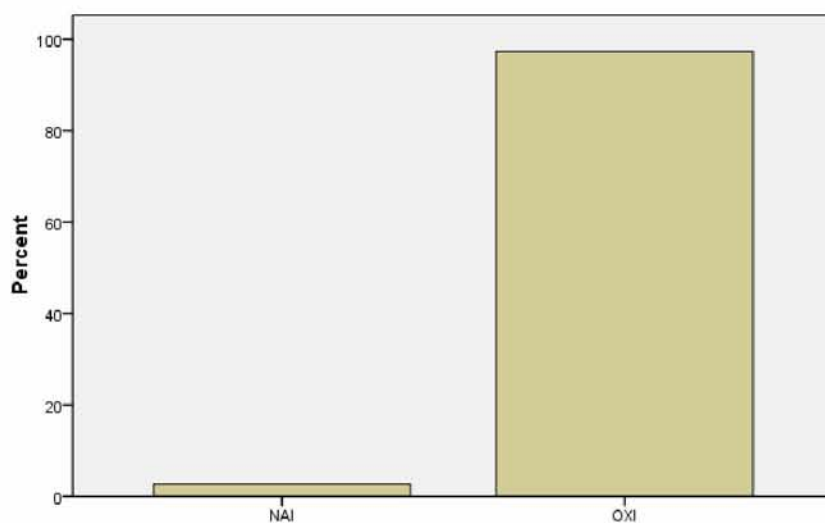

Β. ΣΠΟΥΔΕΣ-ΣΤΑΣΕΙΣ**Ερώτηση 6**

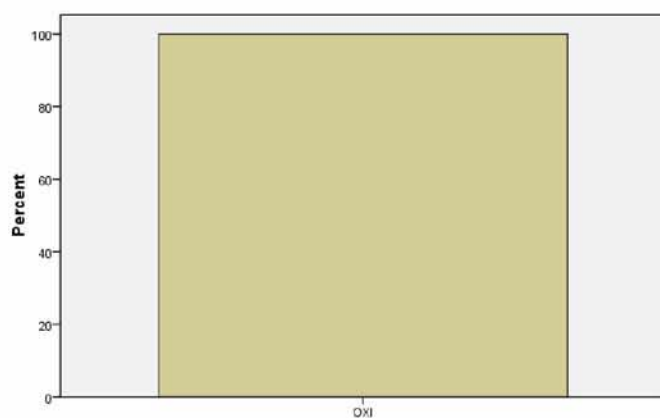
Διάγραμμα 13: Ασχοληθήκατε με το κουκλοθέατρο στη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας;

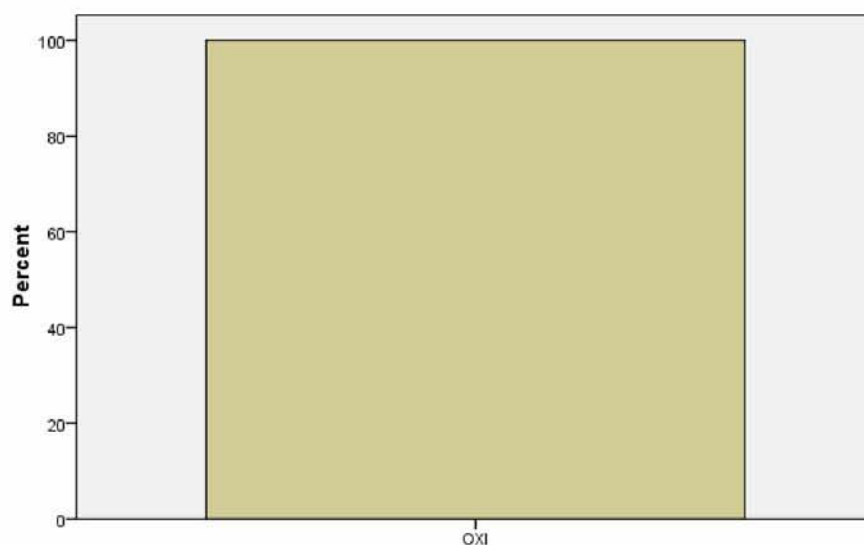
Διάγραμμα 14: Ασχοληθήκατε με το κουκλοθέατρο στο νηπιαγωγείο;

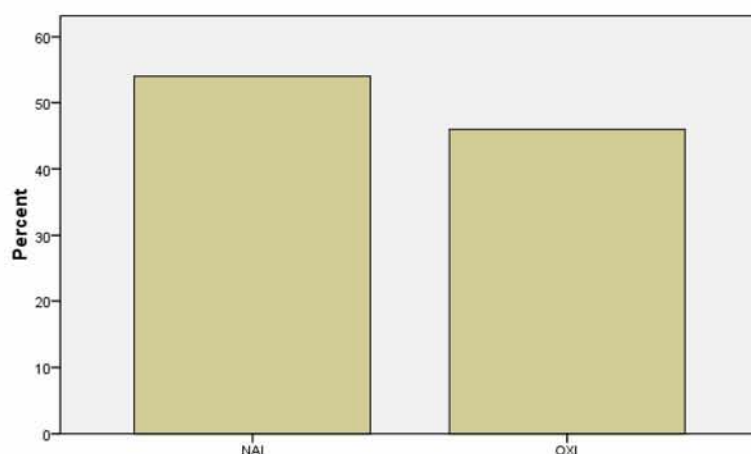
Διάγραμμα 15: Ασχοληθήκατε με το κουκλοθέατρο στο δημοτικό;

Διάγραμμα 16: Ασχοληθήκατε με το κουκλοθέατρο στο γυμνάσιο;

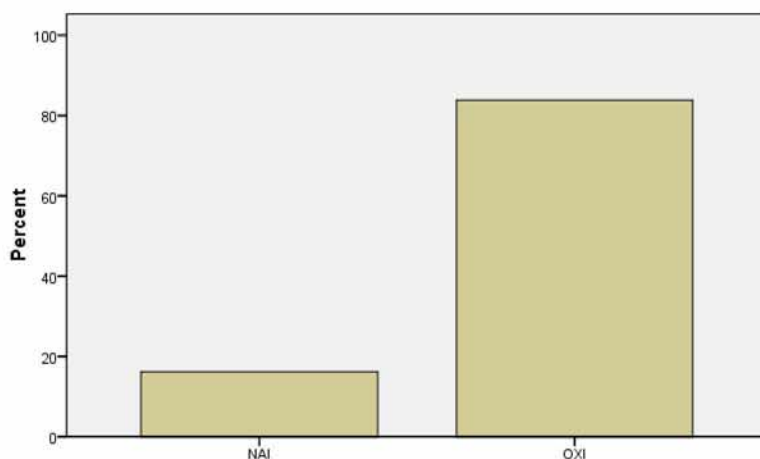

Διάγραμμα 17: Ασχοληθήκατε με το κουκλοθέατρο στο λύκειο;

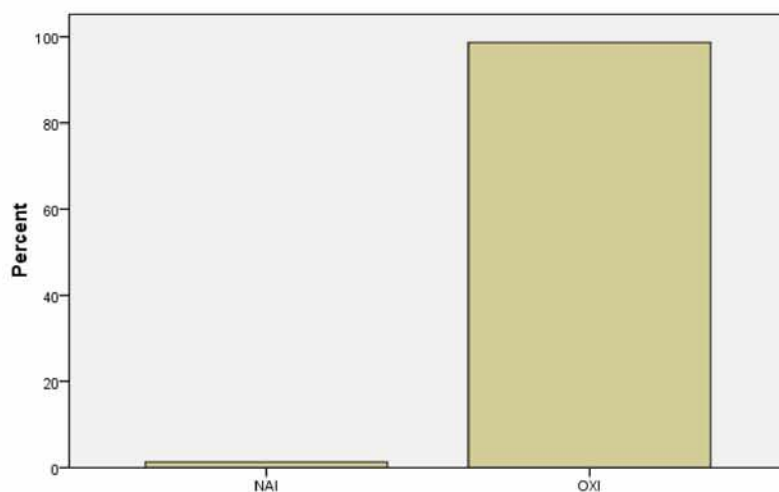

Διάγραμμα 18: Ασχοληθήκατε με το κουκλοθέατρο σε επιμόρφωση μέσα από ημερίδες-σεμινάρια- συνέδρια;

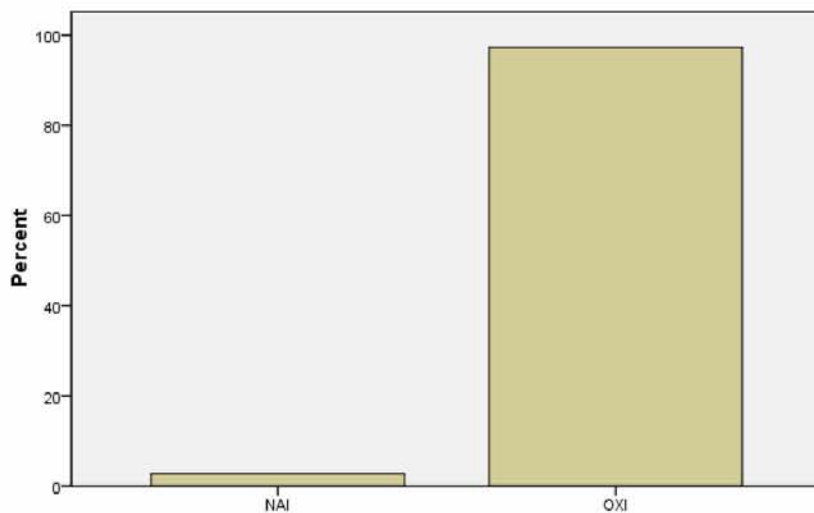

Διάγραμμα 19: Ασχοληθήκατε με το κουκλοθέατρο σε συμμετοχή σας σε κουκλοθεατρικές ομάδες;

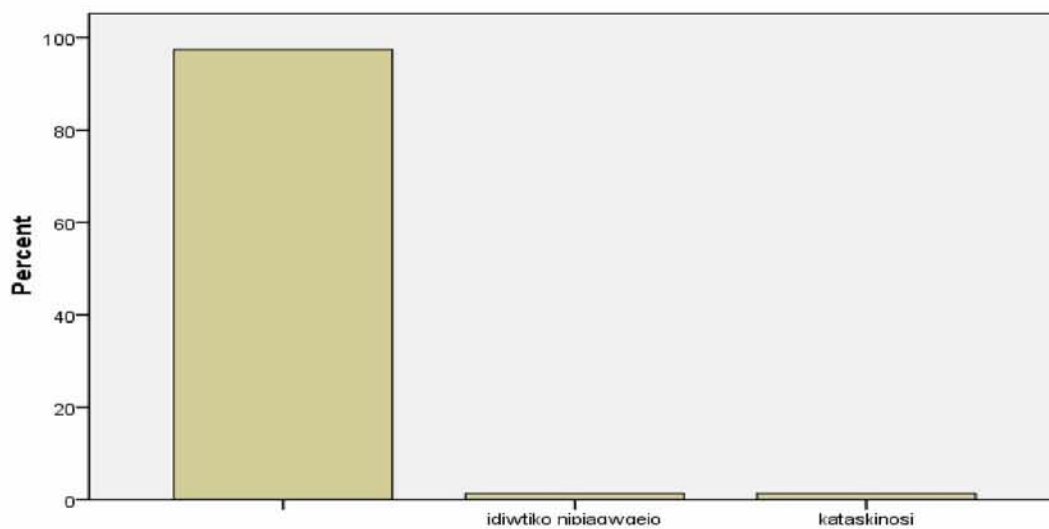

Διάγραμμα 20: Δεν έχετε απασχοληθεί ποθενά με το κουκλοθέατρο;

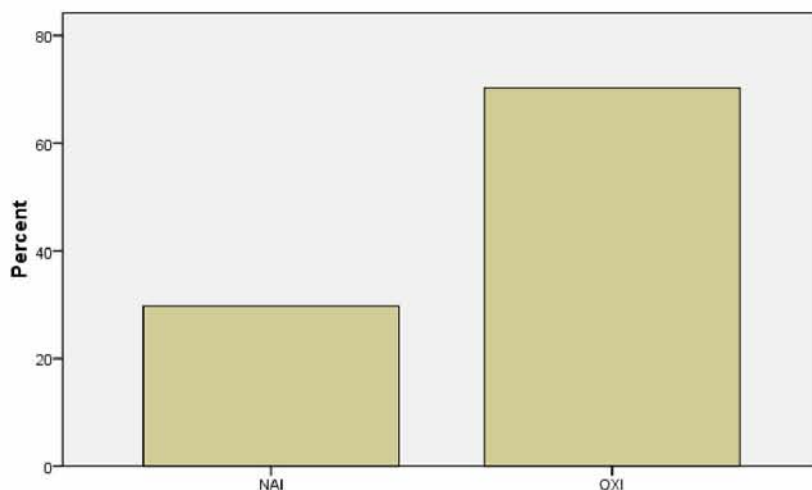
Ερώτηση 6.1

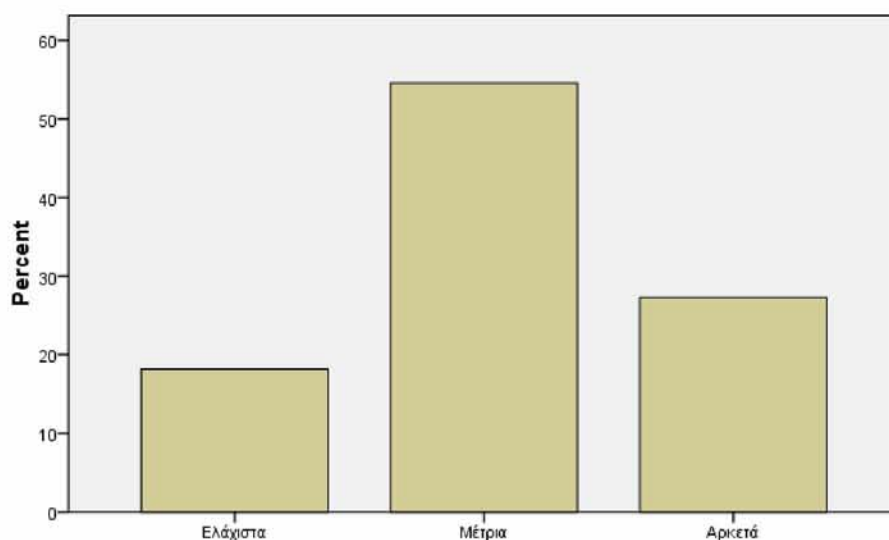
Διάγραμμα 21: Έχετε απασχοληθεί κάπου αλλού με το κουκλοθέατρο;

Διάγραμμα 22: Έχετε απασχοληθεί κάπου αλλού με το κουκλοθέατρο; Που;

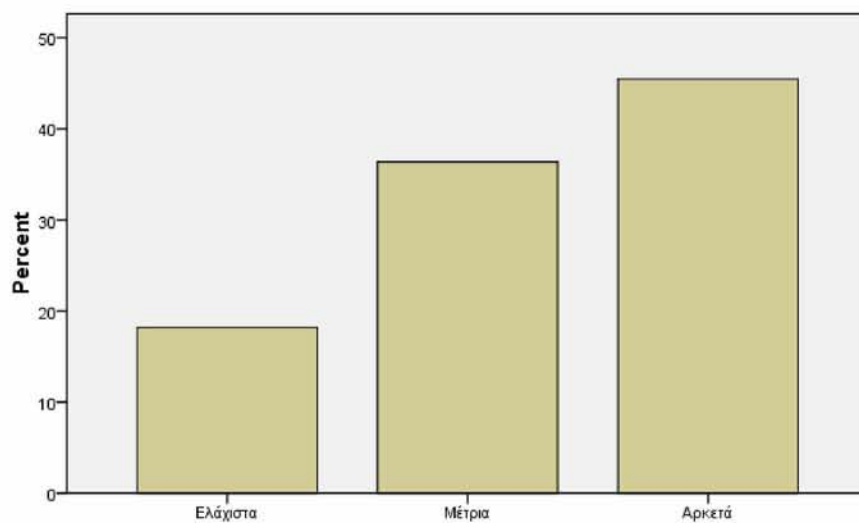
Ερώτηση 7^α

Διάγραμμα 23: Την τελευταία δεκαετία ασχολείστε με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο σας χρόνο;

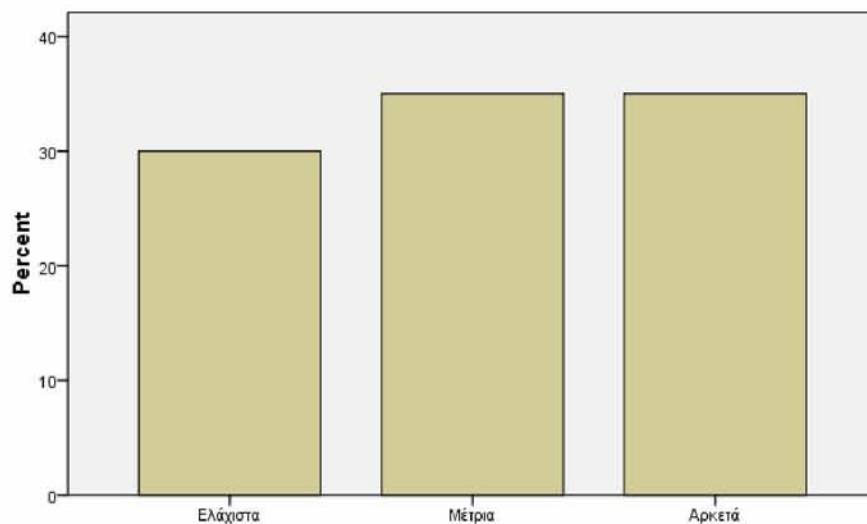
Ερώτηση 7β.1

Διάγραμμα 24: Την τελευταία δεκαετία ασχολείστε με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο σας χρόνο;- Αν Ναι, σε ποιο βαθμό ασχολείστε με τη Κατασκευή κούκλας;

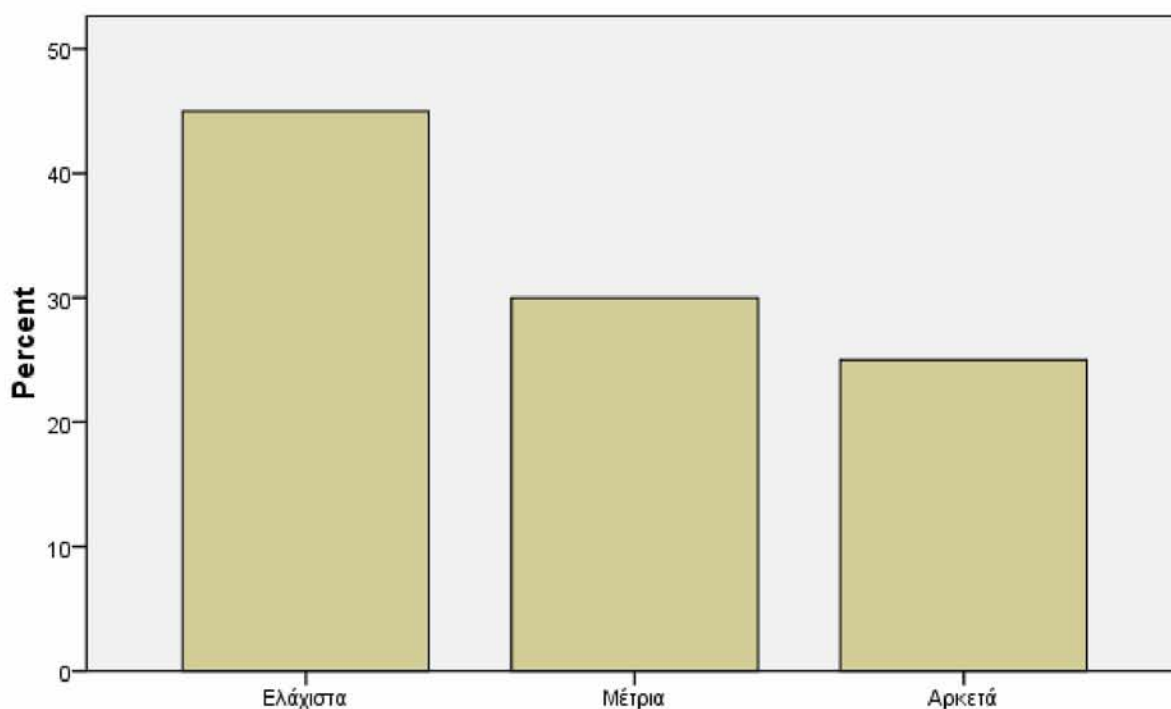

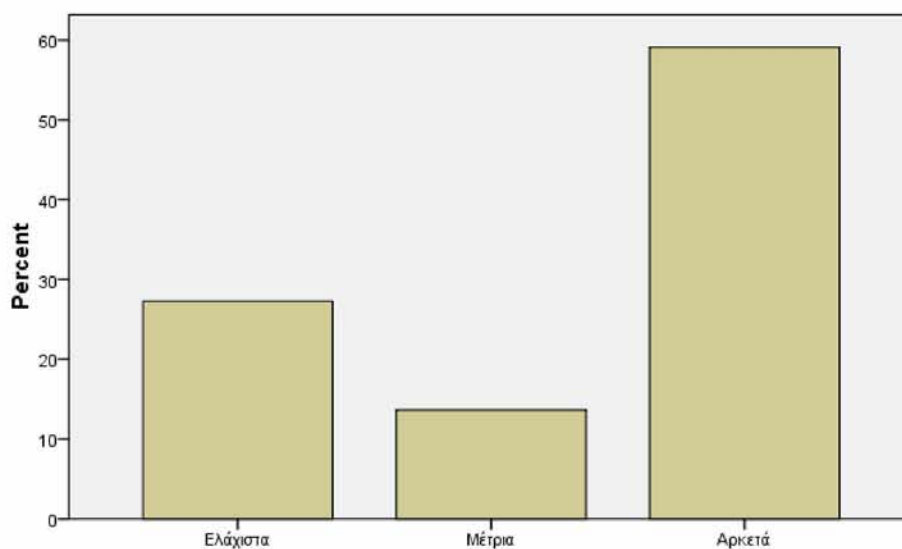
Διάγραμμα 25: Την τελευταία δεκαετία ασχολείστε με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο σας χρόνο;- Αν Ναι, σε ποιο βαθμό ασχολείστε με την Εμφύχωση κούκλας;

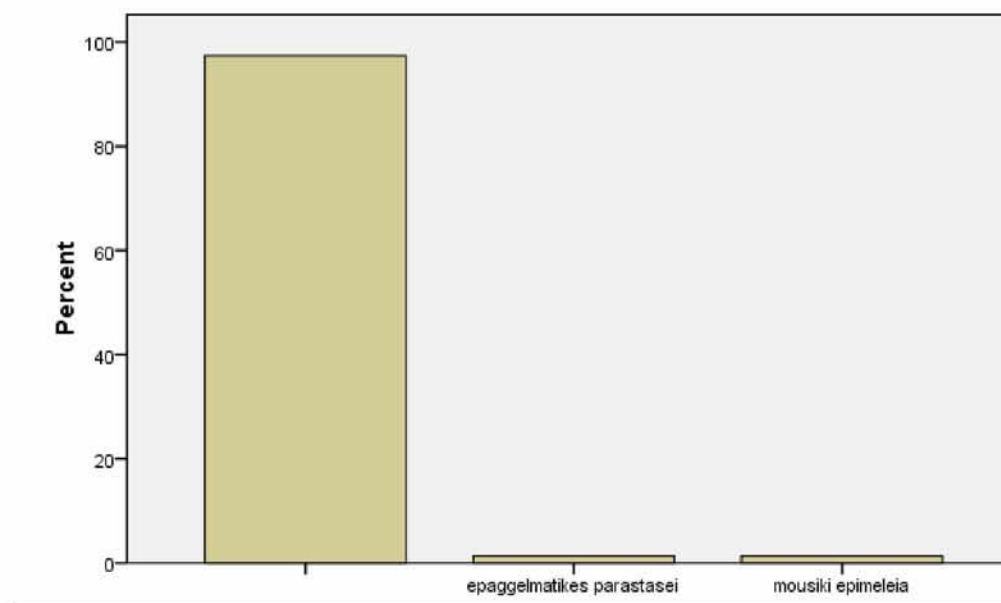
Διάγραμμα 26: Την τελευταία δεκαετία ασχολείστε με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο σας χρόνο;- Αν Ναι, σε ποιο βαθμό ασχολείστε με τη Κατασκευή σκηνικών;

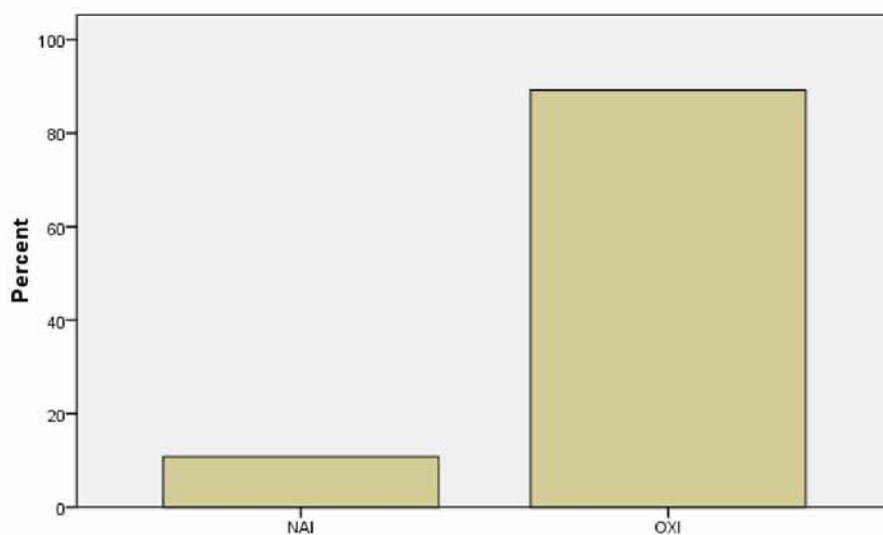
Διάγραμμα 27: Την τελευταία δεκαετία ασχολείστε με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο σας χρόνο;- Αν Ναι, σε ποιο βαθμό ασχολείστε με τη Ιστορία κουκλοθεάτρου;

Διάγραμμα 28: Την τελευταία δεκαετία ασχολείστε με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο σας χρόνο;- Αν Ναι, σε ποιο βαθμό ασχολείστε με τη Παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων;

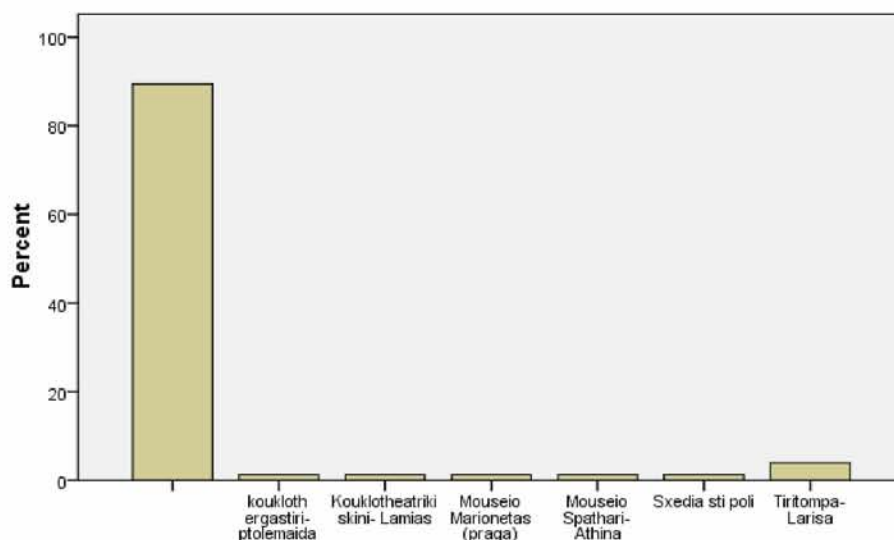
Ερώτηση 7β.2

Διάγραμμα 29: Την τελευταία δεκαετία ασχολείστε με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερο σας χρόνο;- Αν Ναι, σε ποιο βαθμό ασχολείστε και σε ποιο βαθμό; Άλλο...

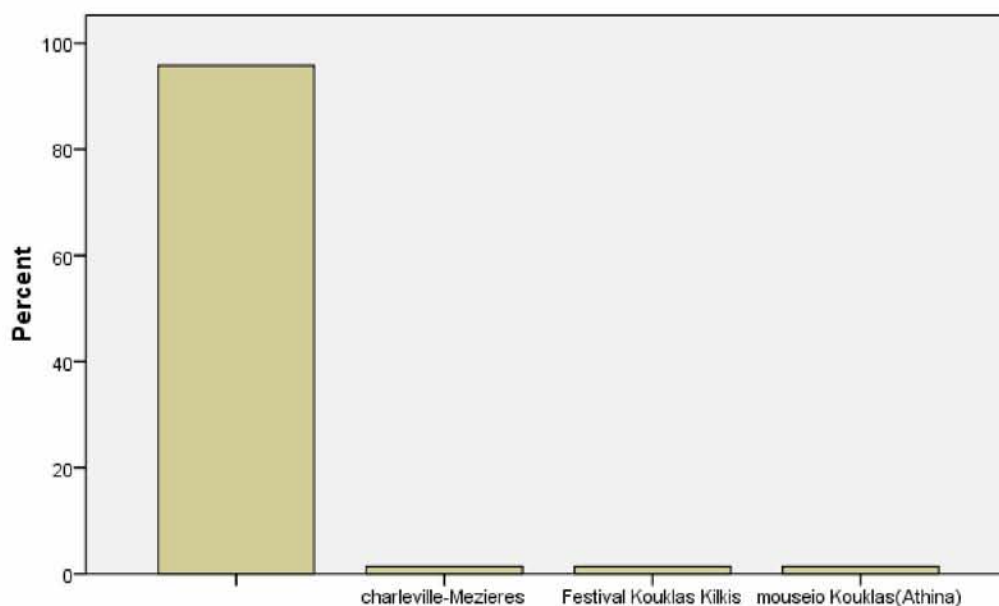
Ερώτηση 8α

Διάγραμμα 30: Επισκέπτεστε κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου;

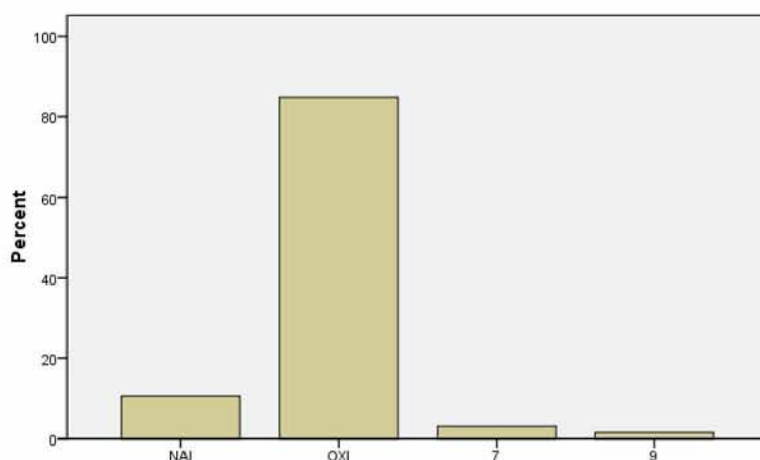

Ερώτηση 8β.1

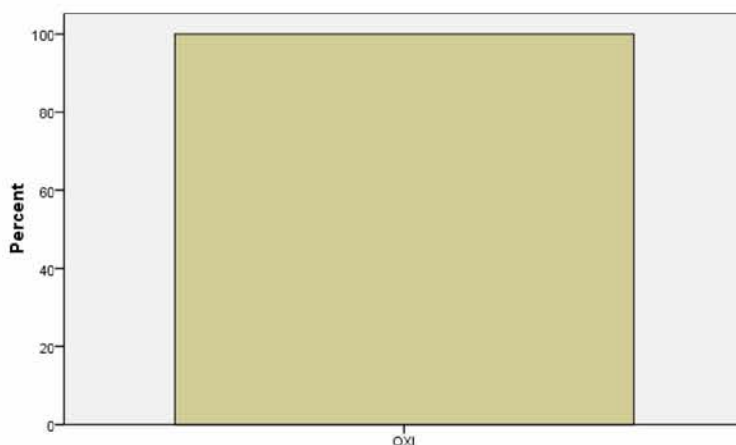
Διάγραμμα 491: Αν Ναι αναφέρεται δύο κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρων που επισκεφτήκατε πρόσφατα;

Ερώτηση 8β.2

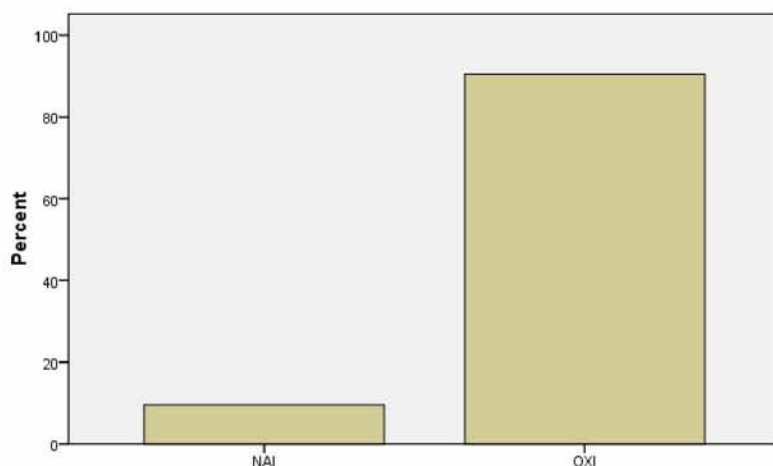
Διάγραμμα 32: Αν Ναι αναφέρεται δύο κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρων που επισκεφτήκατε πρόσφατα;- Άλλο.

Ερώτηση 8γ

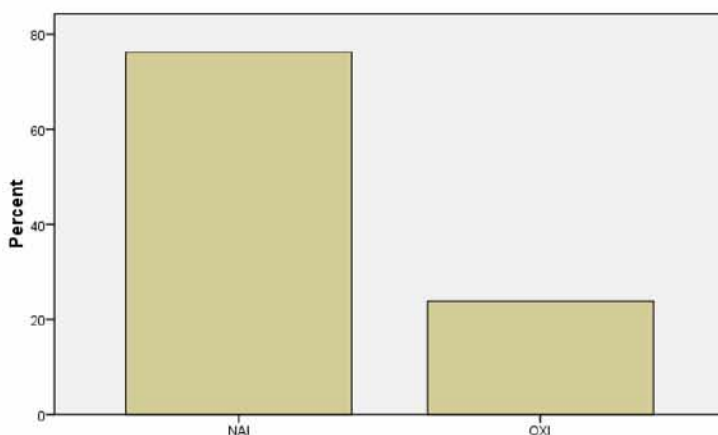
Διάγραμμα 33: Αν δεν επισκέπτεστε κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου, σημειώστε μία οι περισσότερες αιτίες.- Γιατί δεν απολαμβάνω προσωπικά το κουκλοθέατρο.

Διάγραμμα 34: Αν δεν επισκέπτεστε κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου, σημειώστε μία οι περισσότερες αιτίες.- Γιατί δεν κατανοώ το νόημα/ περιεχόμενο πολλών κουκλοθεατρικών παραστάσεων.

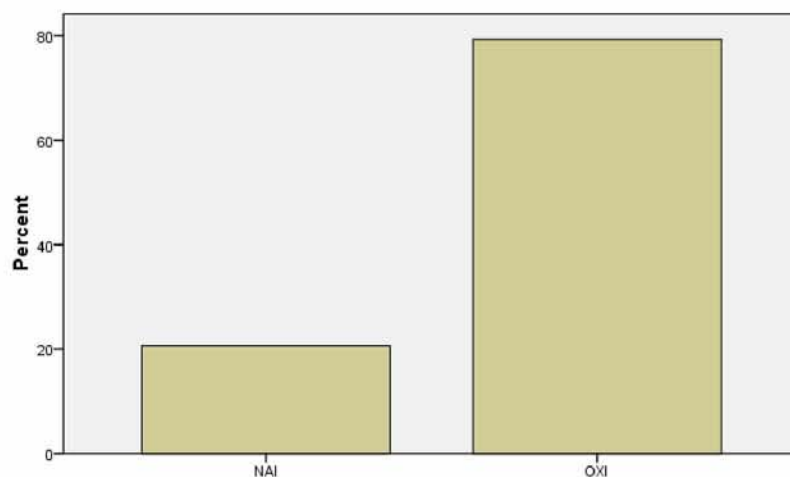

Διάγραμμα 35: Αν δεν επισκέπτεστε κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου, σημειώστε μία οι περισσότερες αιτίες.- Γιατί δεν δημιουργώ εγώ κουκλοθεατρικά έργα.

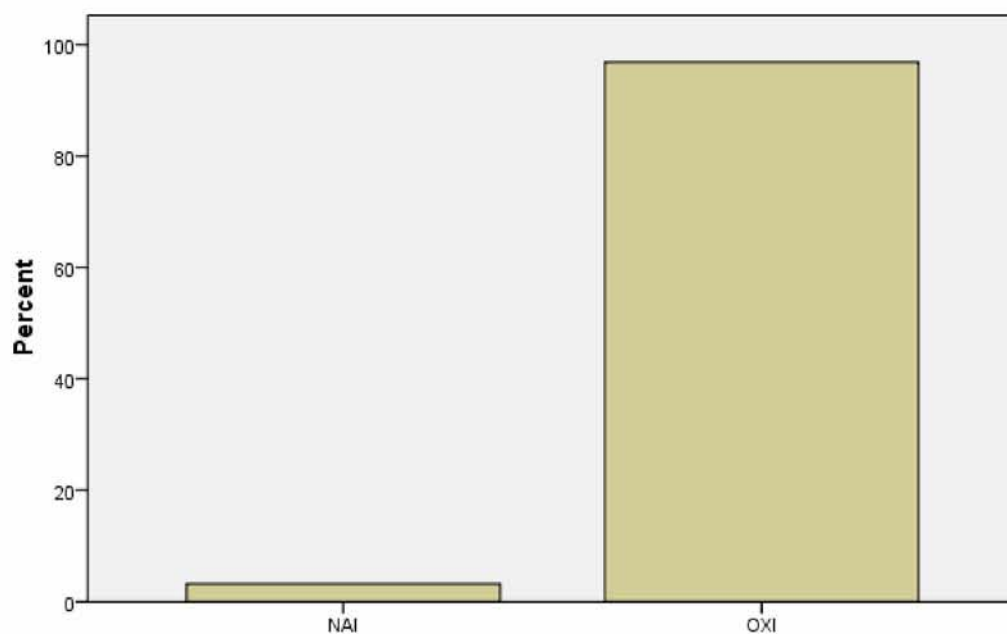

Διάγραμμα 36: Αν δεν επισκέπτεστε κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου, σημειώστε μία οι περισσότερες αιτίες.- Γιατί δεν υπάρχουν κοντά μου, μουσεία/εργαστήρια κούκλας- κουκλοθεάτρου.

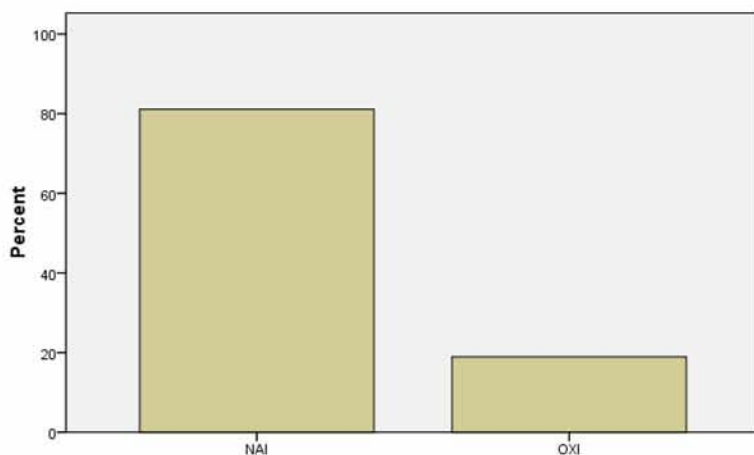

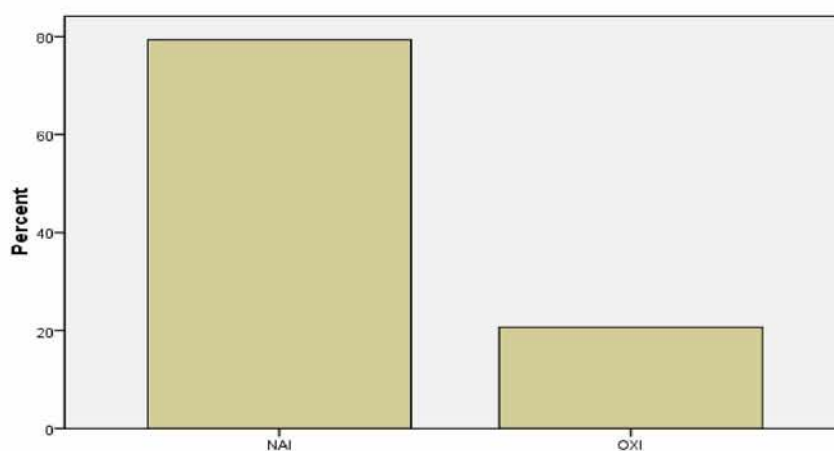
Διάγραμμα 37: Αν δεν επισκέπτεστε κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου, σημειώστε μία οι περισσότερες αιτίες.- Γιατί δεν διαθέτω αρκετό χρόνο.

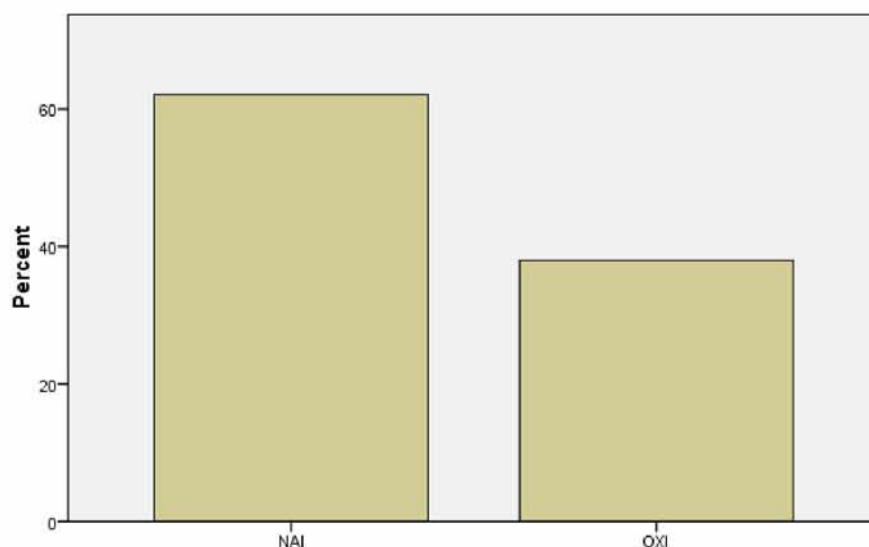
Διάγραμμα 38: Αν δεν επισκέπτεστε κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθεάτρου, σημειώστε μία οι περισσότερες αιτίες.- Άλλο.

Ερώτηση 9α

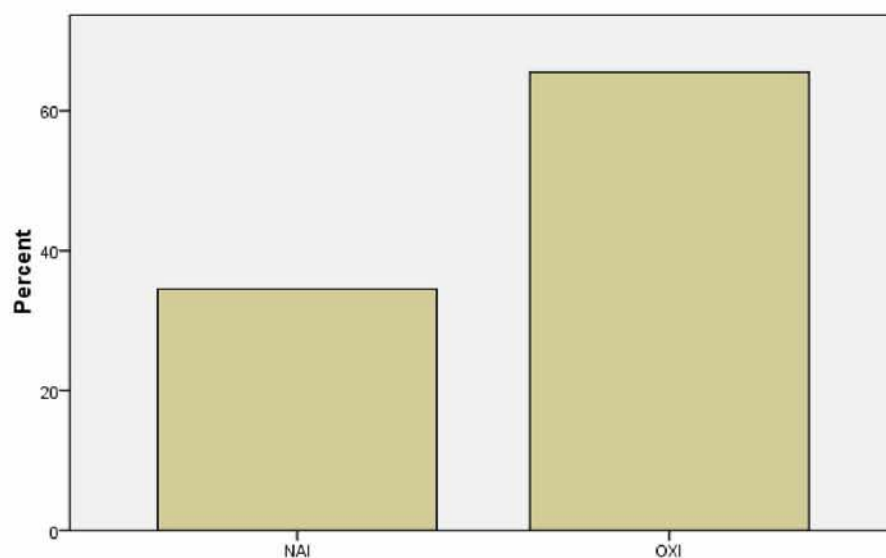
Διάγραμμα 39: Κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας διδαχθήκατε το μάθημα του κουκλοθέατρου;

Ερώτηση 9β

Διάγραμμα 40: Κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας διδαχθήκατε το μάθημα του κουκλοθέατρου; Αν ΝΑΙ, σε ποιους από τους παραπάνω τομείς αναφερόταν;- Κατασκευή κούκλας

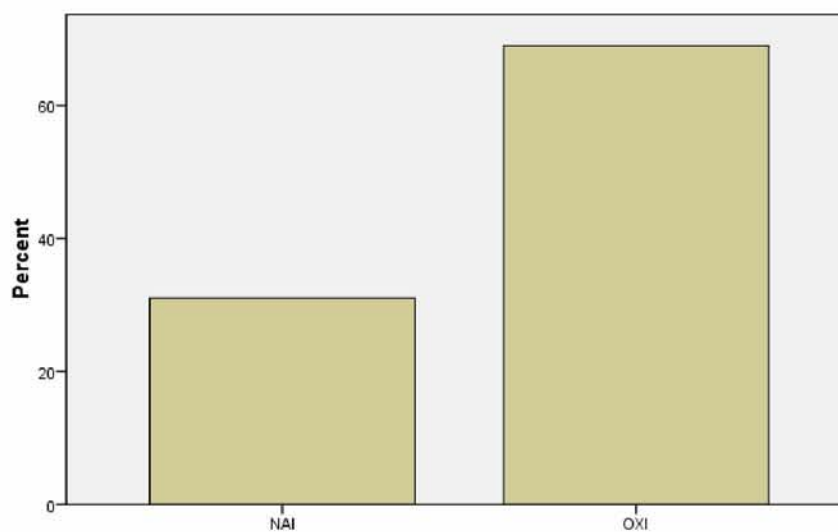

Διάγραμμα 41: Κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας διδαχθήκατε το μάθημα του κουκλοθεάτρου; Αν ΝΑΙ, σε ποιους από τους παραπάνω τομείς αναφερόταν;- Εμπύχωση κούκλας

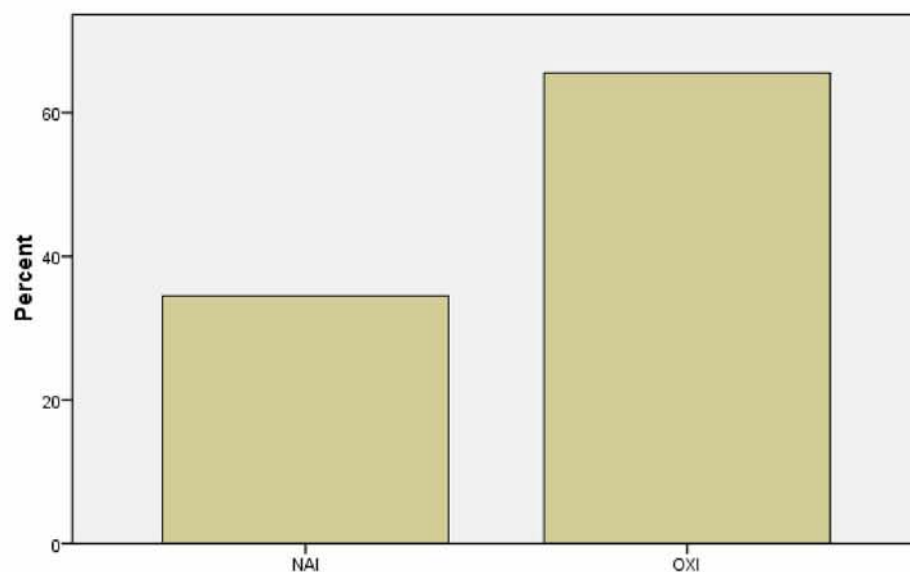

Διάγραμμα 42: Κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας διδαχθήκατε το μάθημα του κουκλοθεάτρου; Αν ΝΑΙ, σε ποιους από τους παραπάνω τομείς αναφερόταν;- Κατασκευή σκηνικών

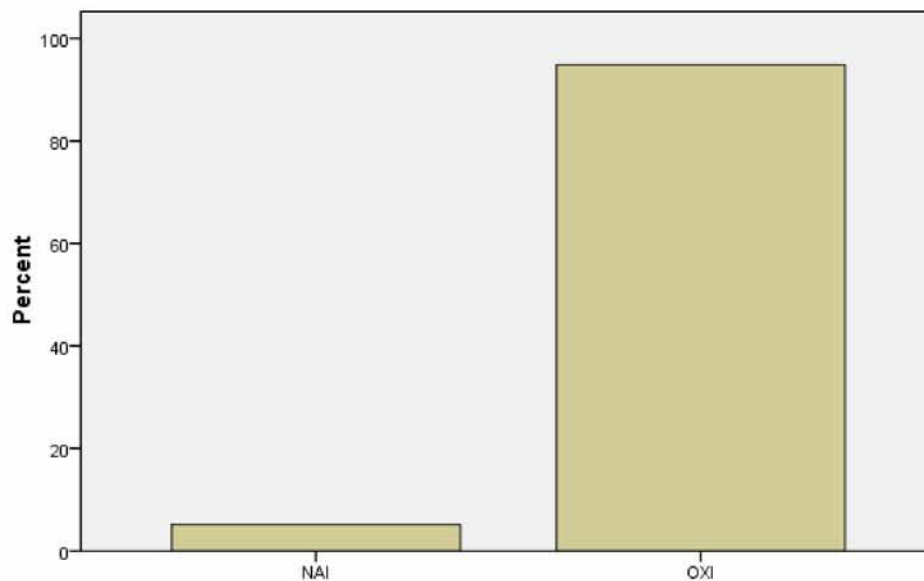

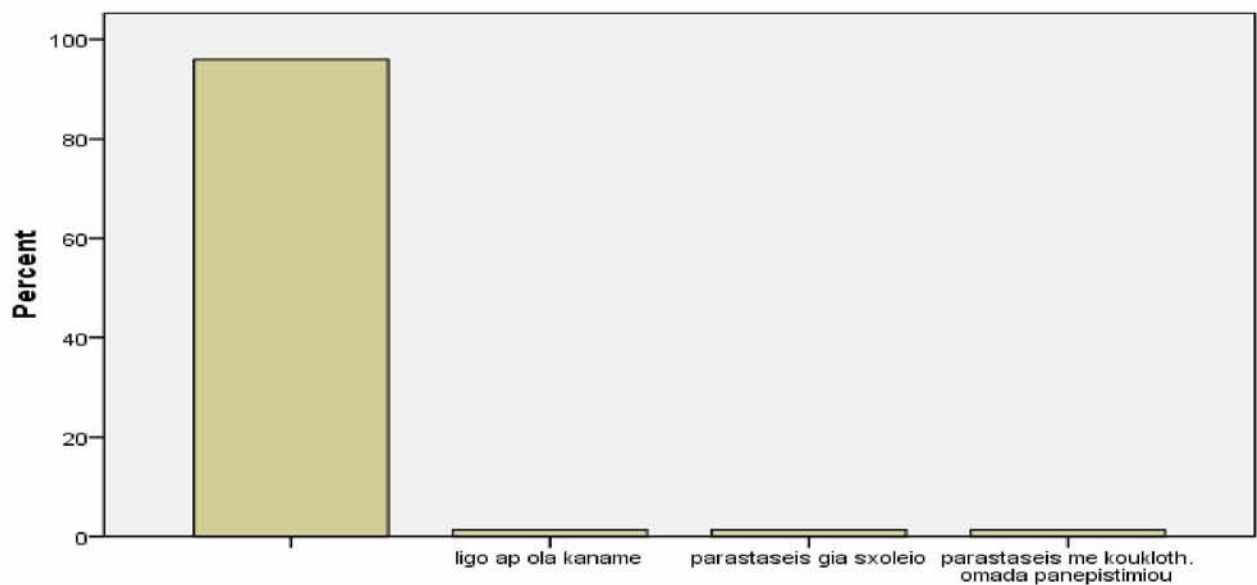
Διάγραμμα 43: Κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας διδαχθήκατε το μάθημα του κουκλοθεάτρου; Αν ΝΑΙ, σε ποιους από τους παραπάνω τομείς αναφερόταν;- Παραγωγή κουκλοθεατρικών καμένων

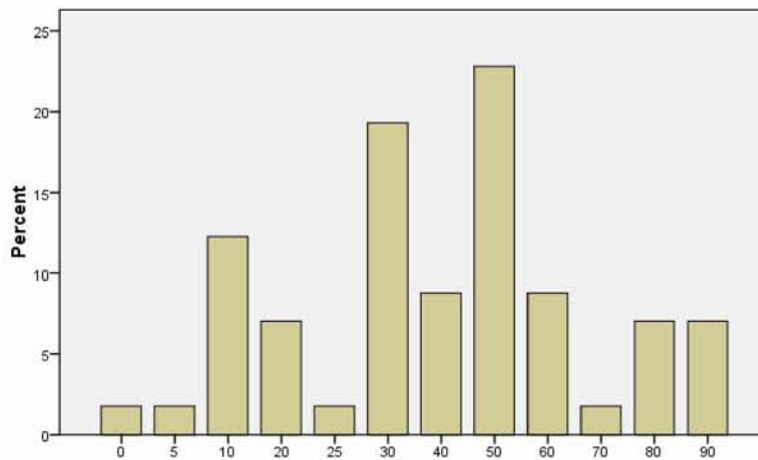
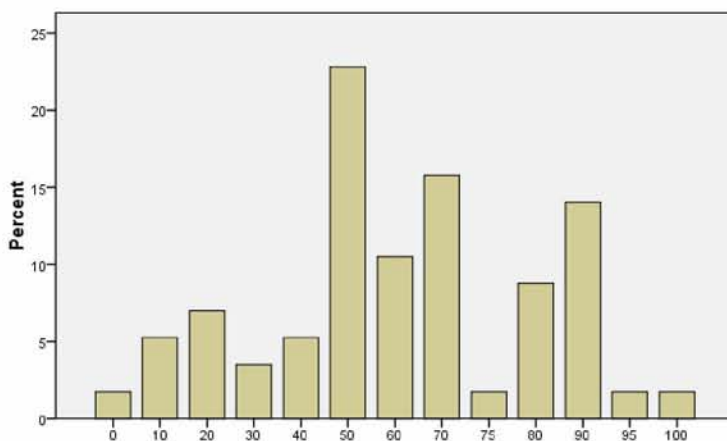
Διάγραμμα 44: Κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας διδαχθήκατε το μάθημα του κουκλοθεάτρου; Αν ΝΑΙ, σε ποιους από τους παραπάνω τομείς αναφερόταν;- Ιστορία Κουκλοθεάτρου

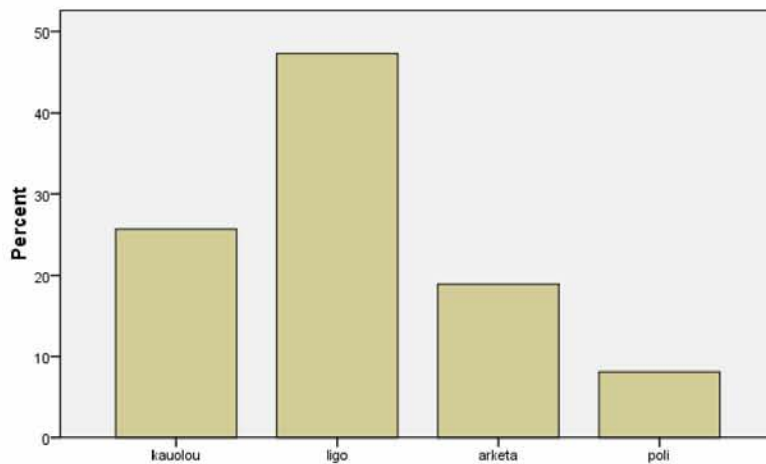
Διάγραμμα 45: Κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας διδαχθήκατε το μάθημα του κουκλοθεάτρου; Αν ΝΑΙ, σε ποιους από τους παραπάνω τομείς αναφερόταν;- Άλλο.

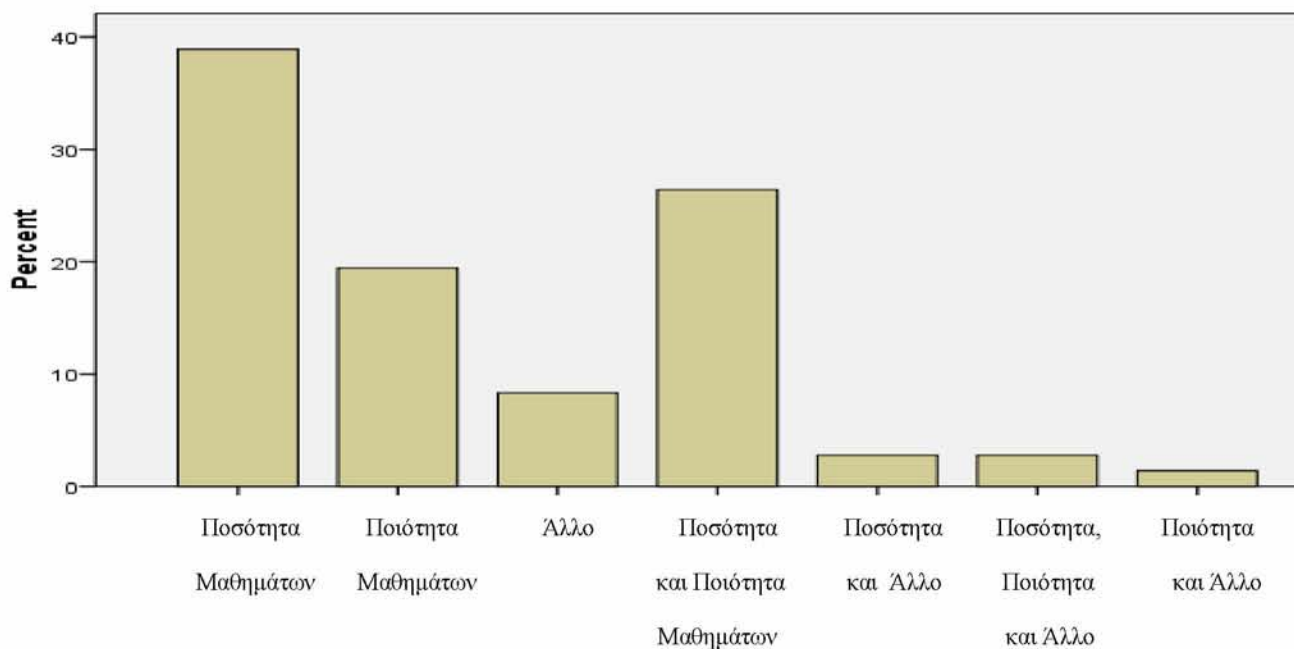
Διάγραμμα 46: Κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας διδαχθήκατε το μάθημα του κουκλοθεάτρου; Αν ΝΑΙ, σε ποιους από τους παραπάνω τομείς αναφερόταν;- Άλλο, παρακαλώ σημειώστε.

Ερώτηση 9γ**Διάγραμμα 47: Σε ποιο περίπου ποσοστό είχε αυτή η διδασκαλία θεωρητική μορφή;****Διάγραμμα 48: Σε ποιο περίπου ποσοστό είχε αυτή η διδασκαλία πρακτική μορφή;**

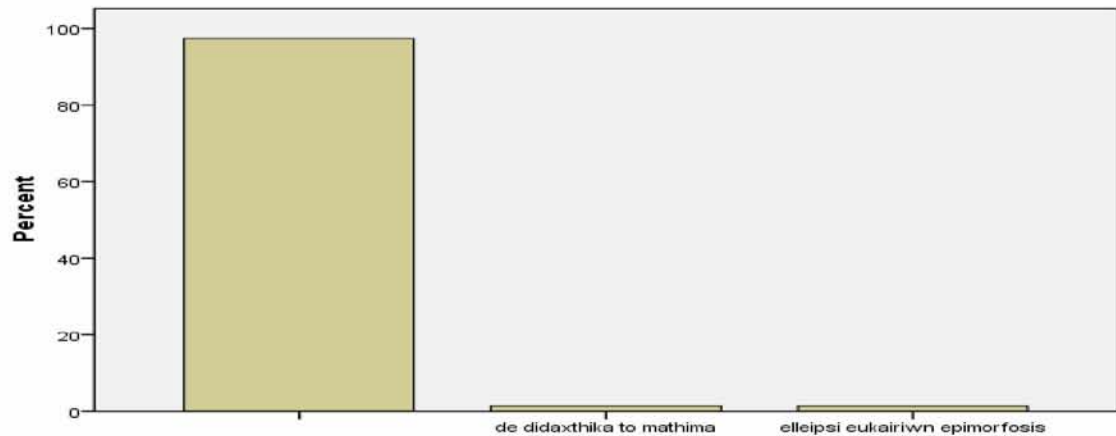
Ερώτηση 10α

Διάγραμμα 49: Ως παιδαγωγοί πόσο ικανοποιημένοι είστε από τις σπουδές σας στο κουκλοθέατρο;

Ερώτηση 10β

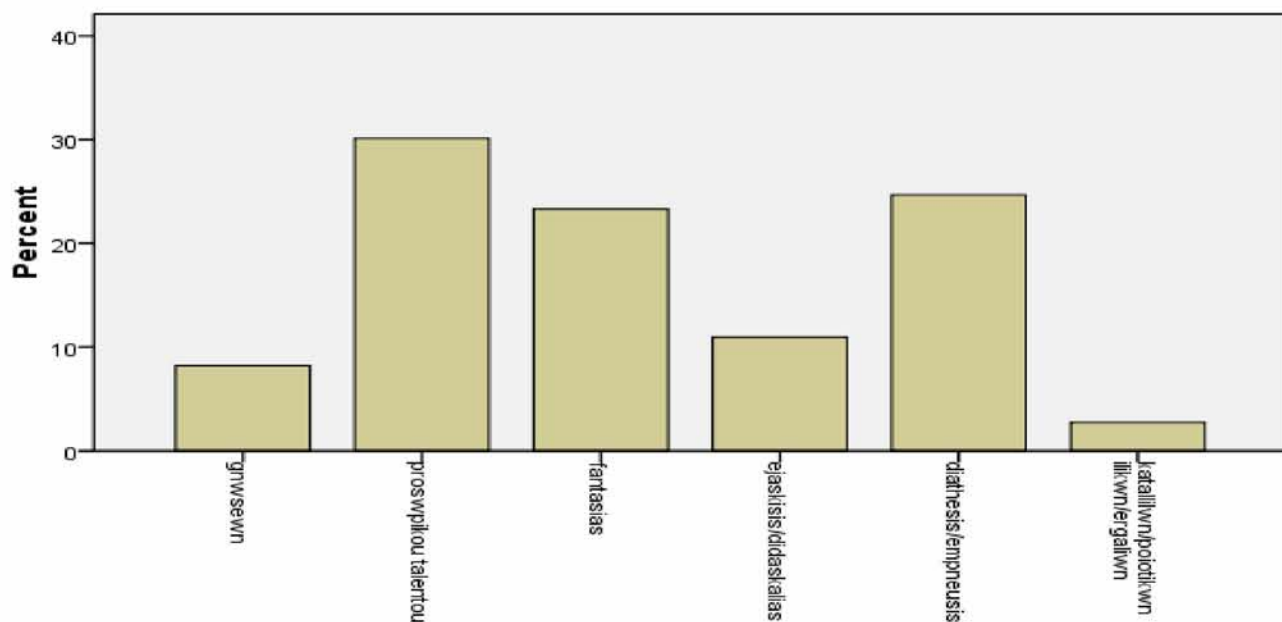
Διάγραμμα 50: Ως παιδαγωγοί πόσο ικανοποιημένοι είστε από τις σπουδές σας στο κουκλοθέατρο;- Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

Ευαγγελία Α. Ναστά

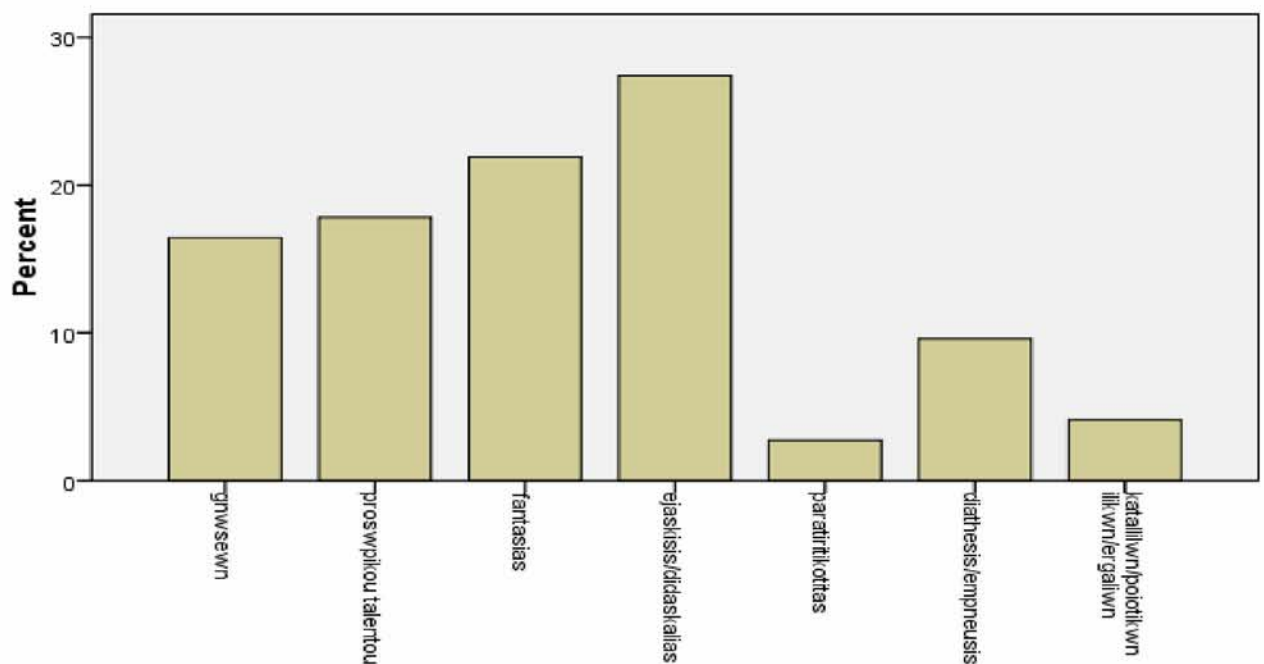
Διάγραμμα 51: Ως παιδαγωγοί πόσο ικανοποιημένοι είστε από τις σπουδές σας στο κουκλοθέατρο;- Δικαιολογήστε την απάντησή σας.- Άλλο

Ερώτηση 11

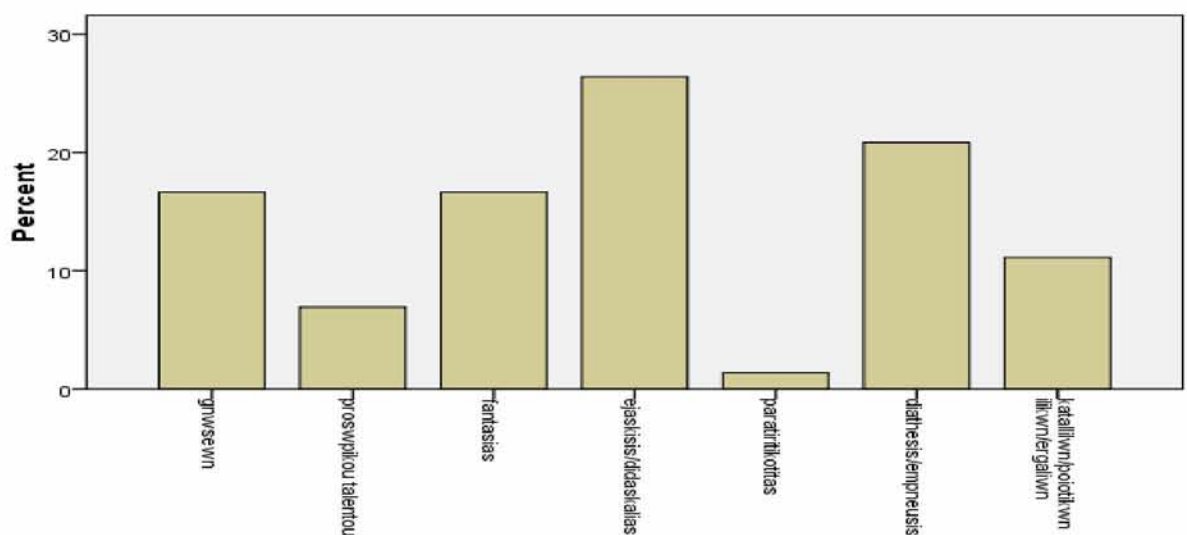

Διάγραμμα 52: Η κουκλοθεατρική έκφραση είναι κατά τη γνώμη σας αποτέλεσμα: Απάντηση «3»- Λιγότερο σημαντικό.

Ευαγγελία Α. Ναστά

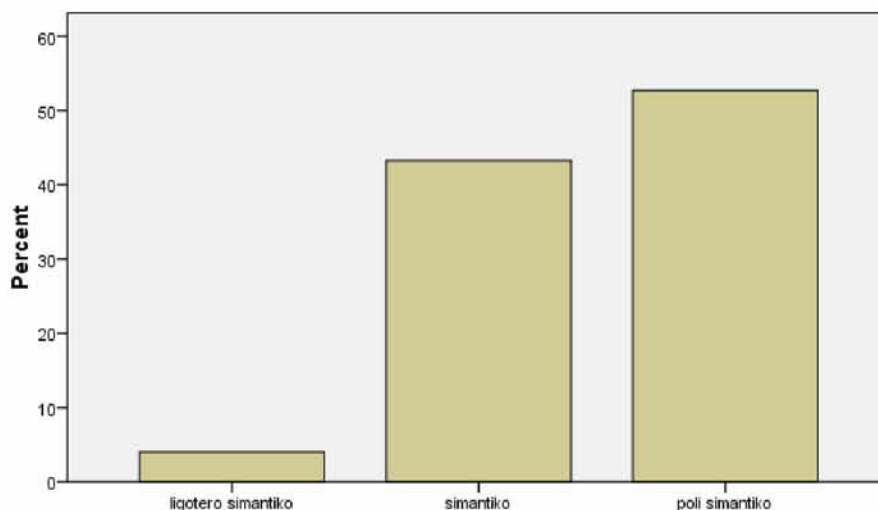

Διάγραμμα 53: Η κουκλοθεατρική έκφραση είναι κατά τη γνώμη σας αποτέλεσμα: Απάντηση «1»- Πολύ σημαντικό.

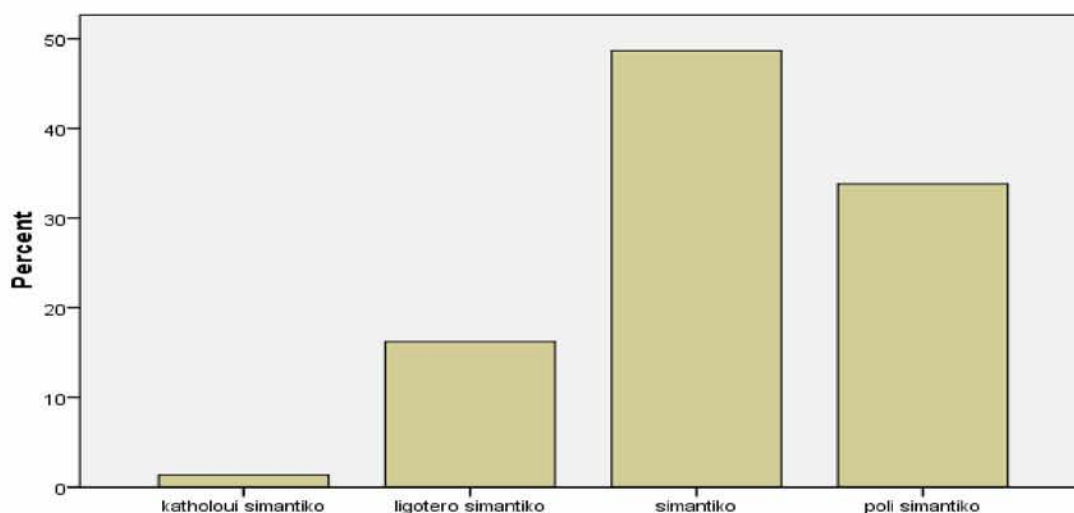

Διάγραμμα 54: Η κουκλοθεατρική έκφραση είναι κατά τη γνώμη σας αποτέλεσμα: Απάντηση «2»- Σημαντικό.

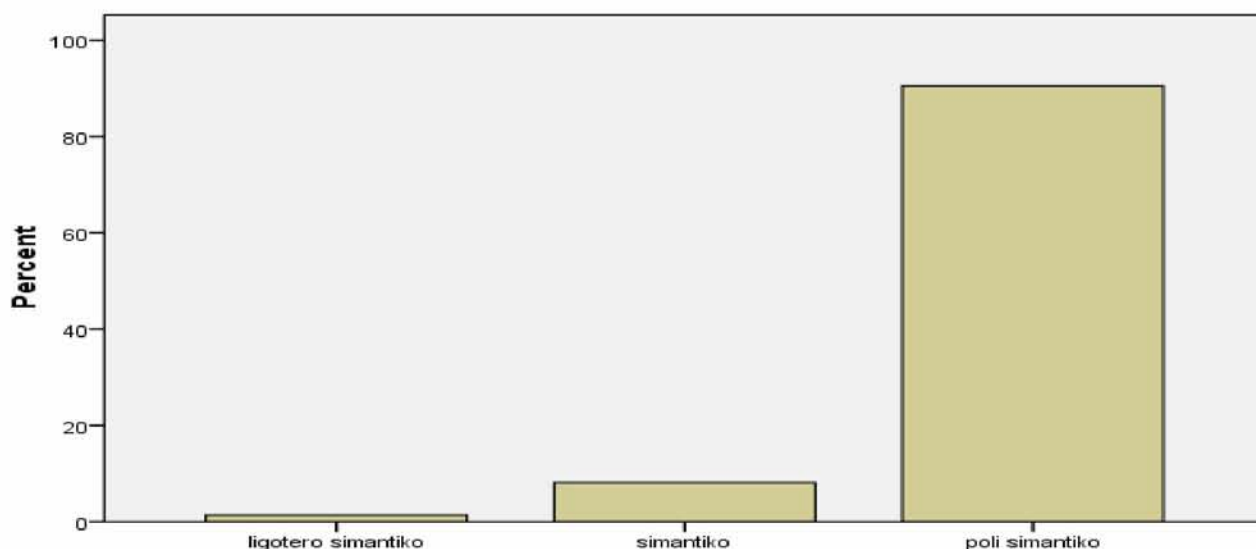

Ερώτηση 12

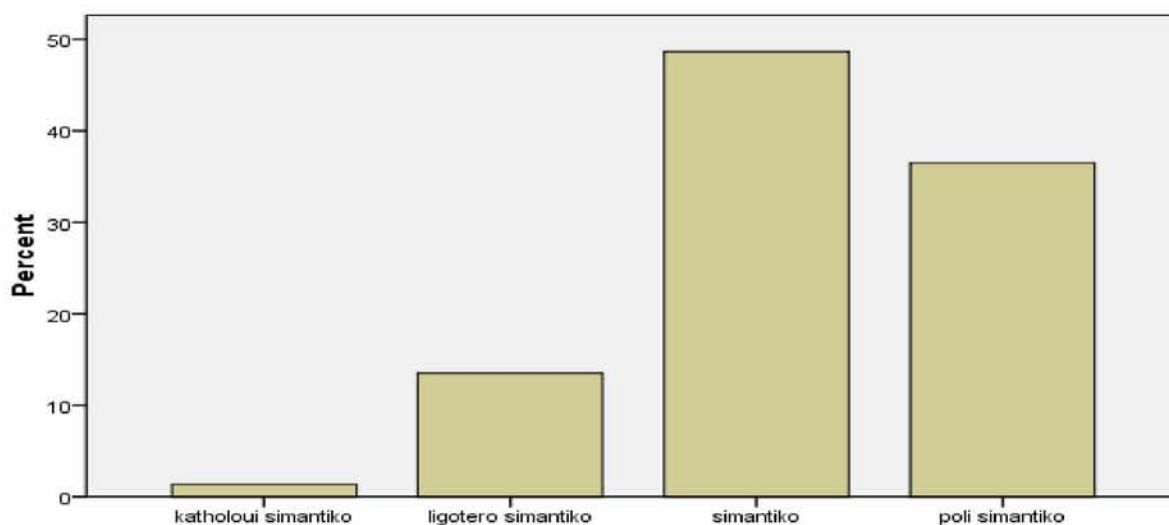
Διάγραμμα 55: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Να παρατηρούν και να προσπαθούν να ερμηνεύσουν το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον με πολλούς τρόπους και χρησιμοποιώντας ποικίλα υλικά.

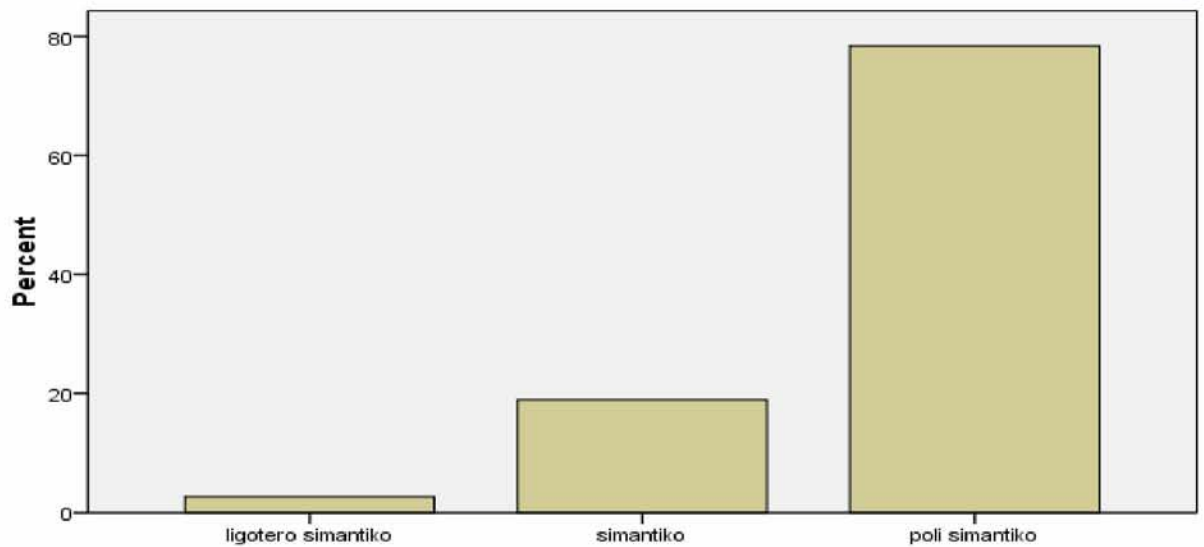
Διάγραμμα 56: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Να πλάθουν και να μορφοποιούν.

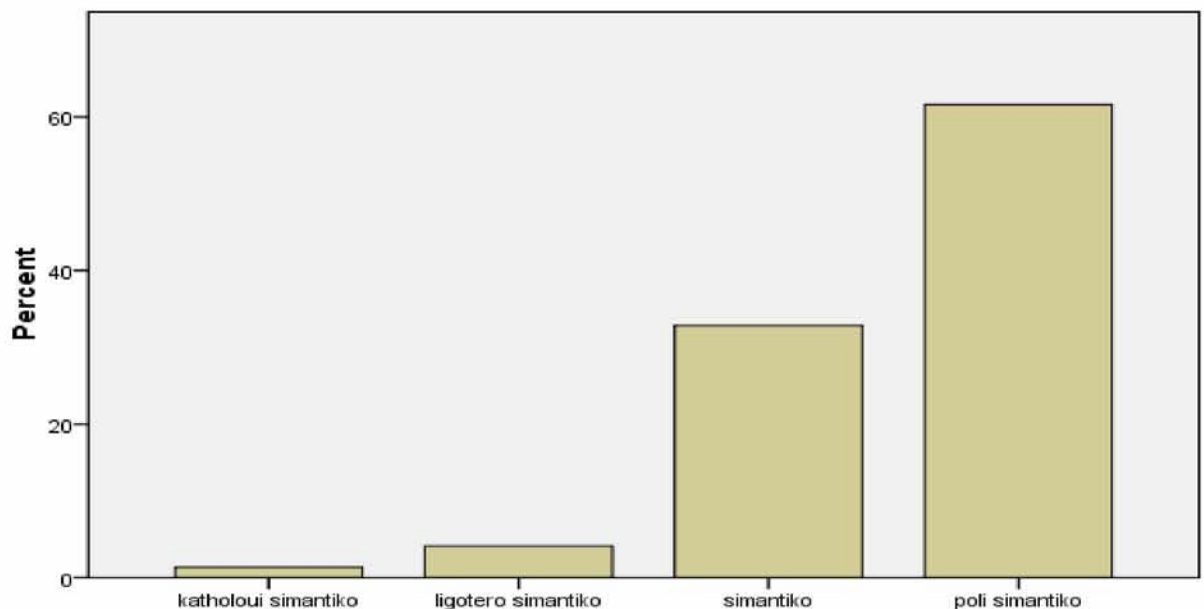
Διάγραμμα 57: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν τη γλώσσα και την επικοινωνία.

Διάγραμμα 58: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Να χρησιμοποιούν με πολλούς τρόπους διάφορα υλικά για να κάνουν μικροκατασκευές.

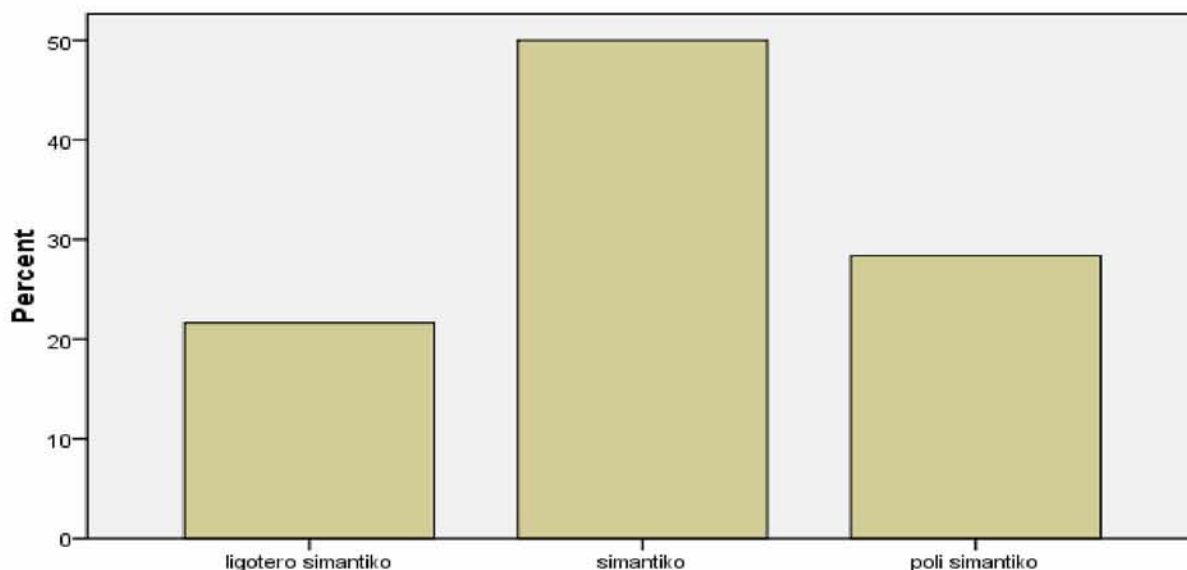

Διάγραμμα 59: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Να εκφράζονται με το ελεύθερο δραματικό παιχνίδι, να αναπτύσσουν τη δημιουργικότητα τους, να γνωρίζουν τον εαυτό τους και τον κόσμο.

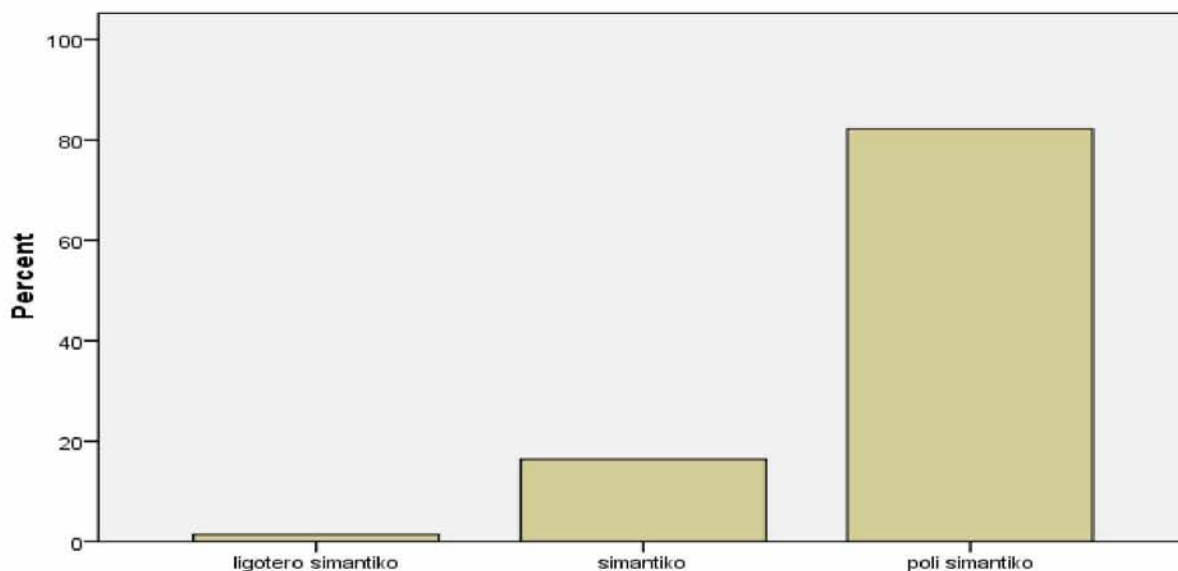

Διάγραμμα 60: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Να εκφράζονται με τη μίμηση και τον αυτοσχεδιασμό.

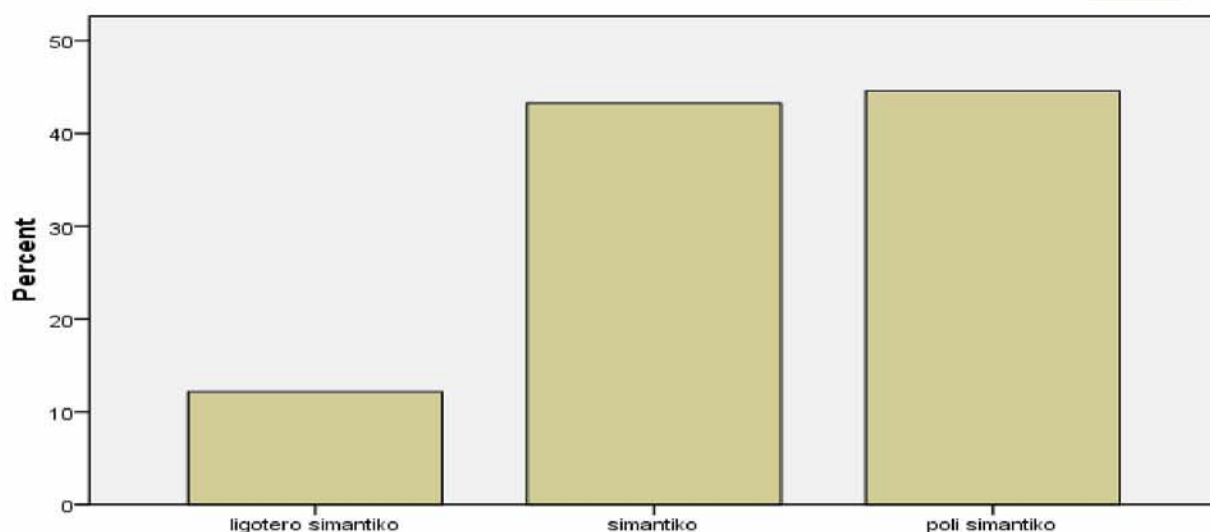

Διάγραμμα 61: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδιά: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Να εξοικειώνονται με τις τεχνικές του κουκλοθεάτρου και του θεάτρου σκιών, να «παίζουν» δημιουργικά με τις κούκλες και τις μαριονέτες.

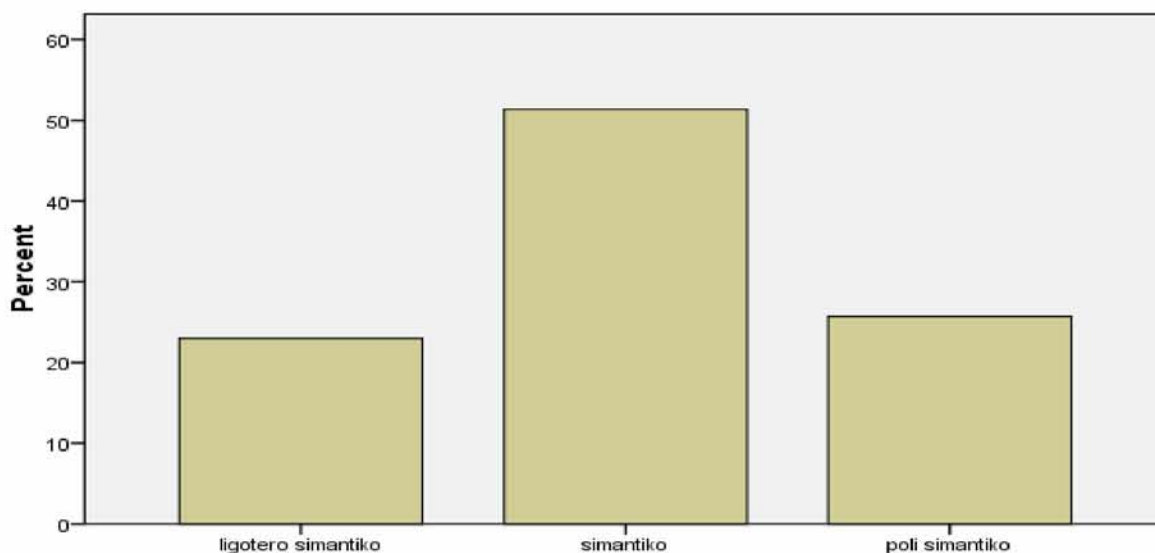

Διάγραμμα 62: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδιά: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Να συνεργάζονται και να δημιουργούν από κοινού.

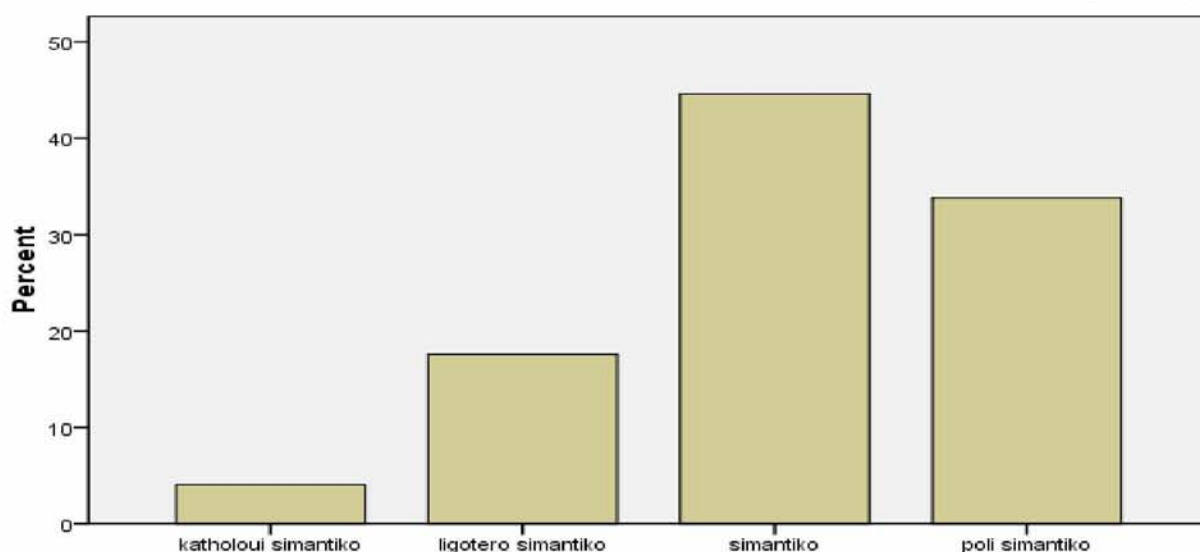
Ευαγγελία Α. Ναστά

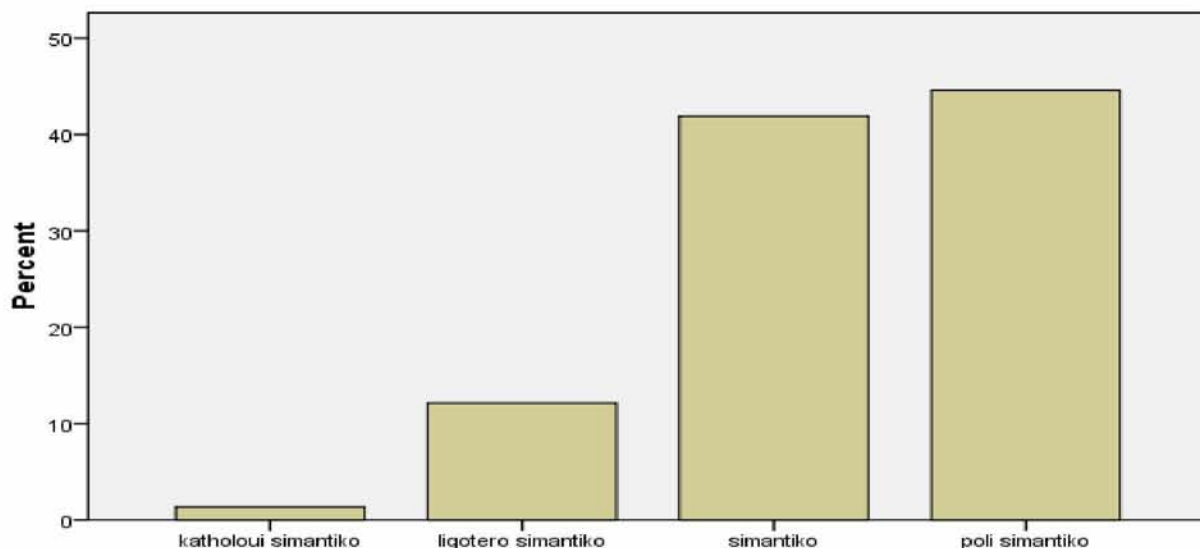
Διάγραμμα 63: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Να αναπτύσσουν την αισθητική τους αντίληψη και έκφραση, να αποκτούν θεατρική παιδεία.

Διάγραμμα 64: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Να δημιουργούν πολλαπλής φύσης καλλιτεχνήματα- δημιουργήματα (σκηνικά, κούκλες, κοστούμια).

Διάγραμμα 65: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Να αναπτύξουν την κριτική τους εκτίμηση, σε δραστηριότητες κουκλοθεάτρου, δικής τους δημιουργίας ή άλλων.

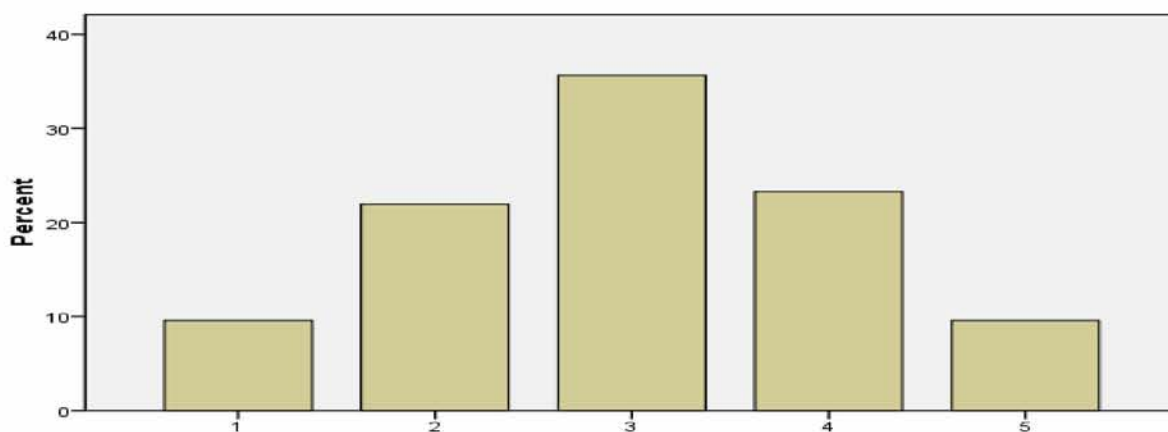

Διάγραμμα 66: Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; Στόχος- Διδασκαλία άλλων γνωστικών αντικειμένων μέσω του κουκλοθεάτρου.

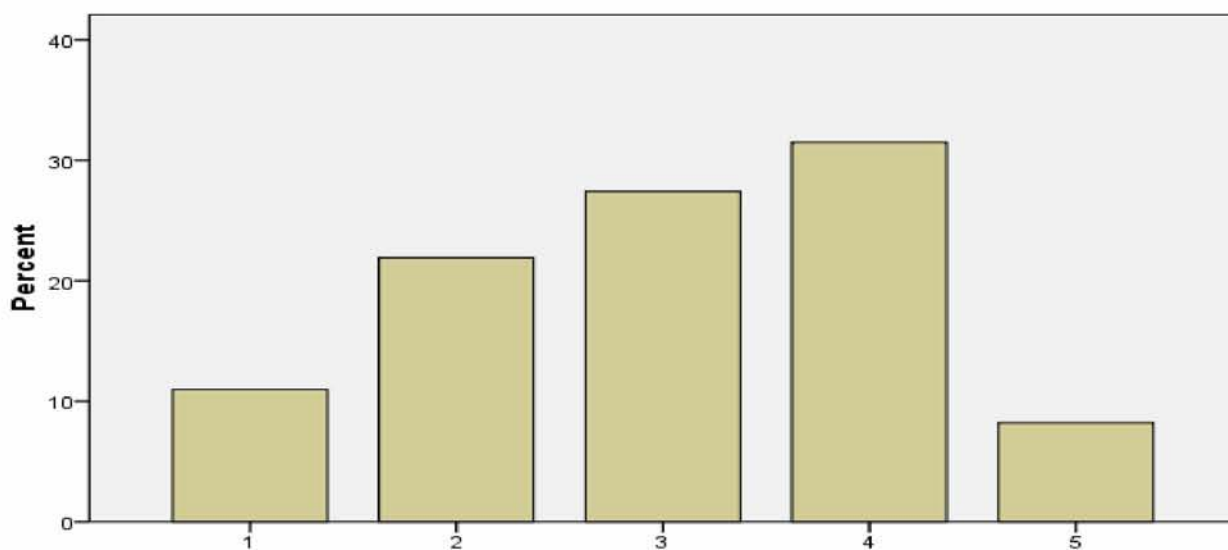
Ερώτηση 13

Ευαγγελία Α. Ναστά

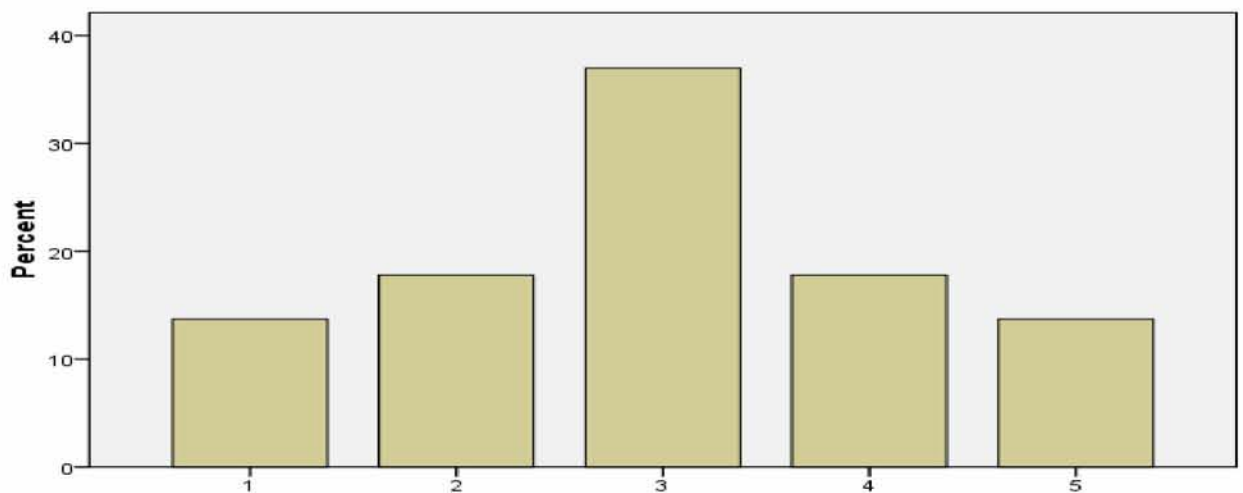

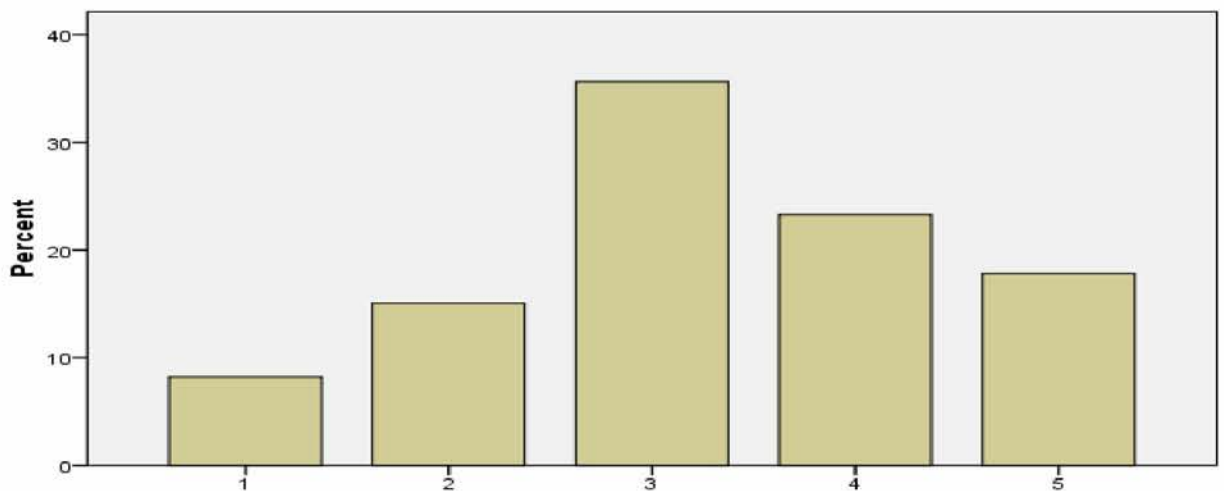
Διάγραμμα 67: Βαθμολογείτε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: (Κύκλωσε τον κατάλληλο αριθμό στην κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνεστε ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι.) Ικανότητα- Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων γενικά.

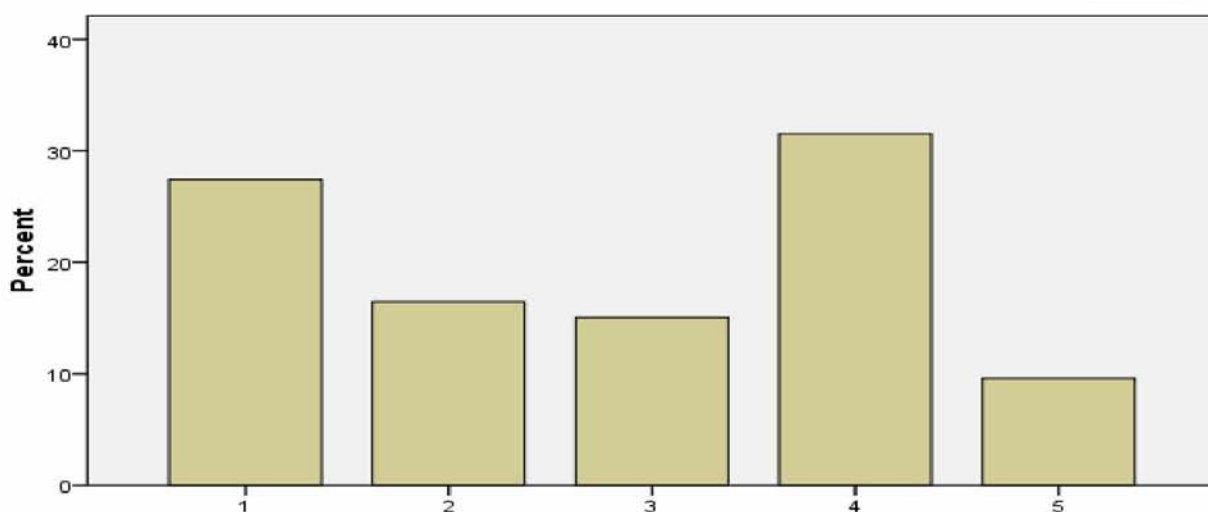
Διάγραμμα 68: Βαθμολογείτε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: (Κύκλωσε τον κατάλληλο αριθμό στην κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνεστε ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι.) Ικανότητα- Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων κατασκευής κούκλας.

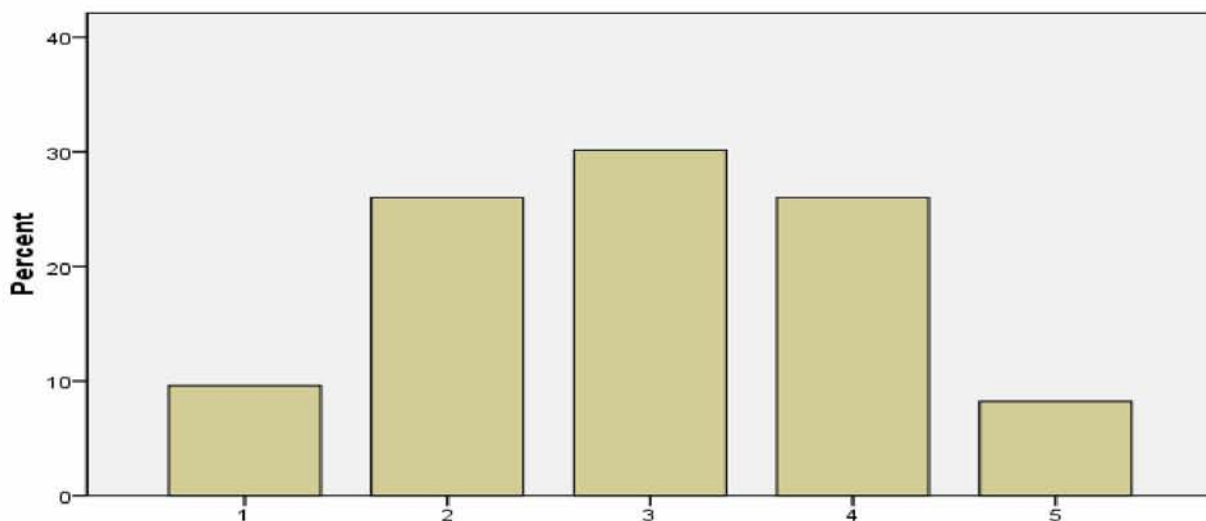
Διάγραμμα 69: Βαθμολογείστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: (Κύκλωσε τον κατάλληλο αριθμό στην κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνεστε ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι.) Ικανότητα- Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων εμφύχωσης κούκλας.

Διάγραμμα 70: Βαθμολογείστε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: (Κύκλωσε τον κατάλληλο αριθμό στην κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνεστε ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι.) Ικανότητα- Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων αυτοσχεδιασμού και μίμησης.

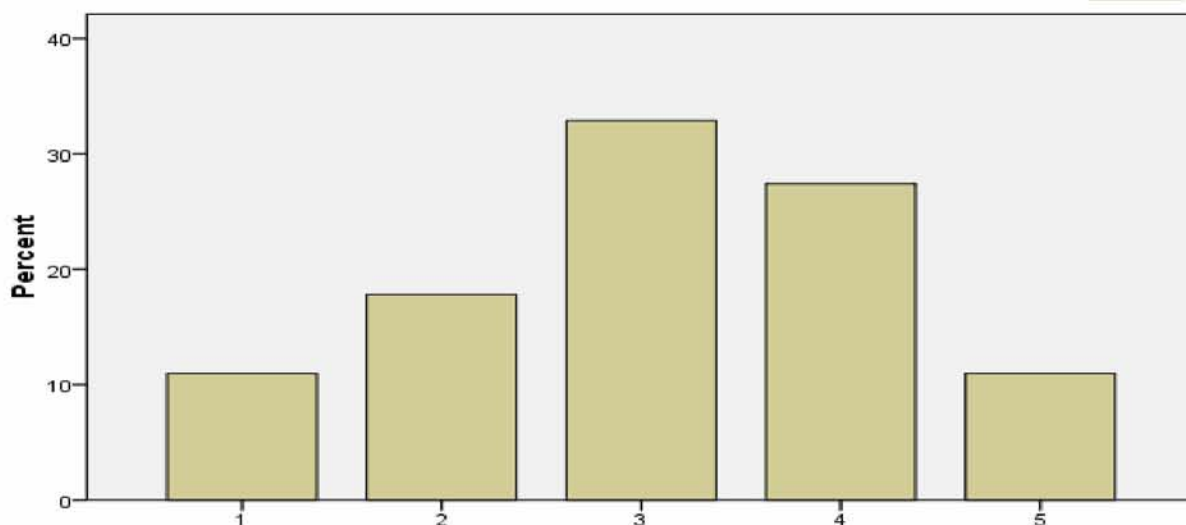

Διάγραμμα 71: Βαθμολογείτε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: (Κύκλωσε τον κατάλληλο αριθμό στην κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνεστε ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι.) Ικανότητα- Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων επισκέψεων σε κουκλοθεατρικές παραστάσεις, μουσεία κουκλοθέατρου, εργαστήρια κουκλοθέατρου.

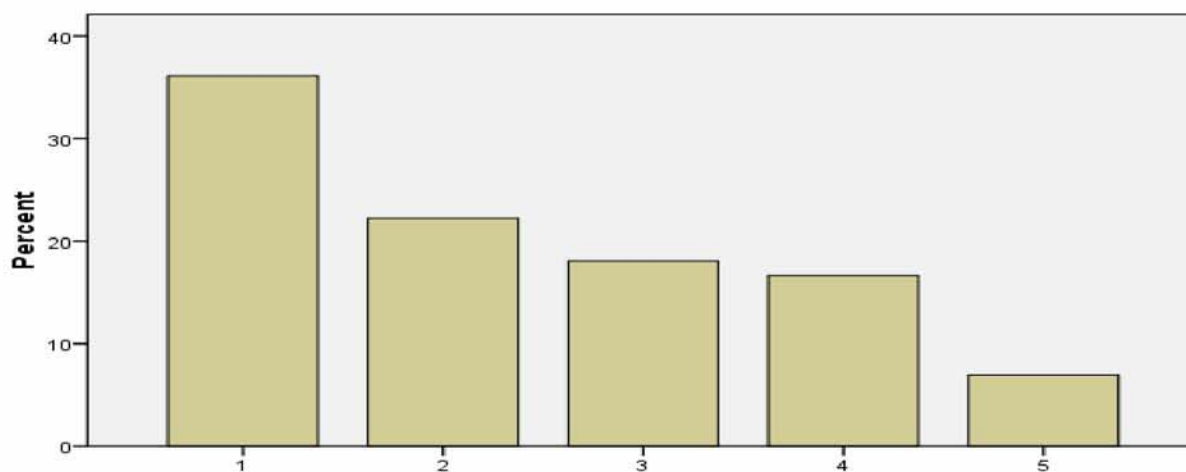

Διάγραμμα 72: Βαθμολογείτε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: (Κύκλωσε τον κατάλληλο αριθμό στην κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνεστε ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι.) Ικανότητα- Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων γνωριμίας με διάφορα είδη κούκλας.

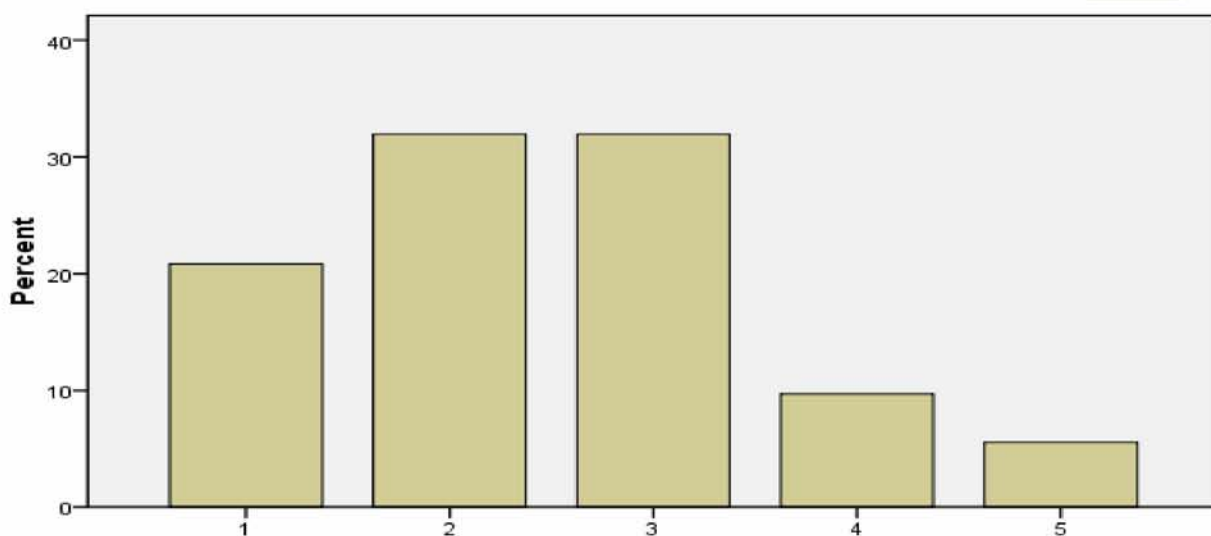

Διάγραμμα 73: Βαθμολογείτε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: (Κύκλωσε τον κατάλληλο αριθμό στην κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνεστε ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι.) Ικανότητα- Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων άλλων γνωστικών αντικειμένων μέσω του κουκλοθέατρου.

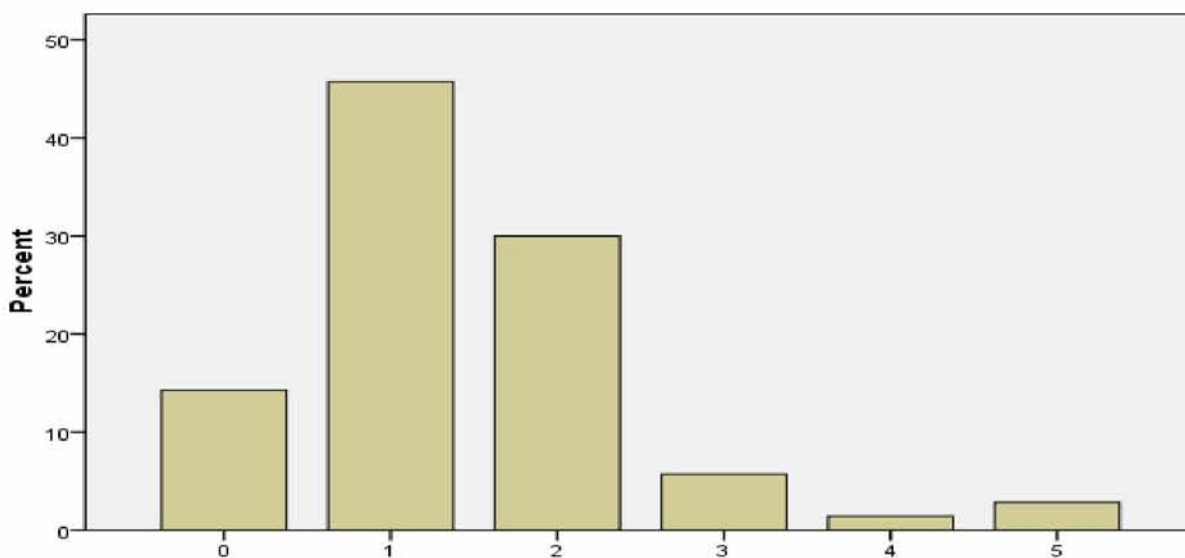
Διάγραμμα 74: Βαθμολογείτε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: (Κύκλωσε τον κατάλληλο αριθμό στην κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνεστε ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι.) Ικανότητα- Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων κουκλοθέατρου με αξιοποίηση τεχνολογίας (π.χ. φωτογραφική μηχανή, Η/Υ).

Διάγραμμα 75: Βαθμολογείτε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα: (Κύκλωσε τον κατάλληλο αριθμό στην κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνεστε ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι.) Ικανότητα- Οργάνωση και πραγματοποίηση, δραστηριοτήτων ανάπτυξης της κριτικής τους εκτίμησης, μέσα από δικές τους δημιουργίες ή άλλων.

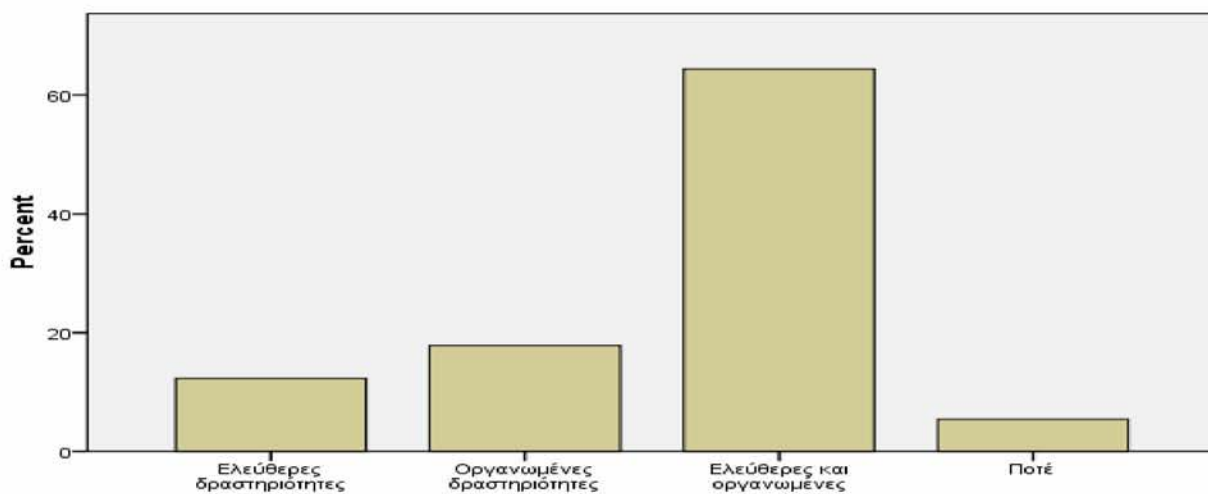
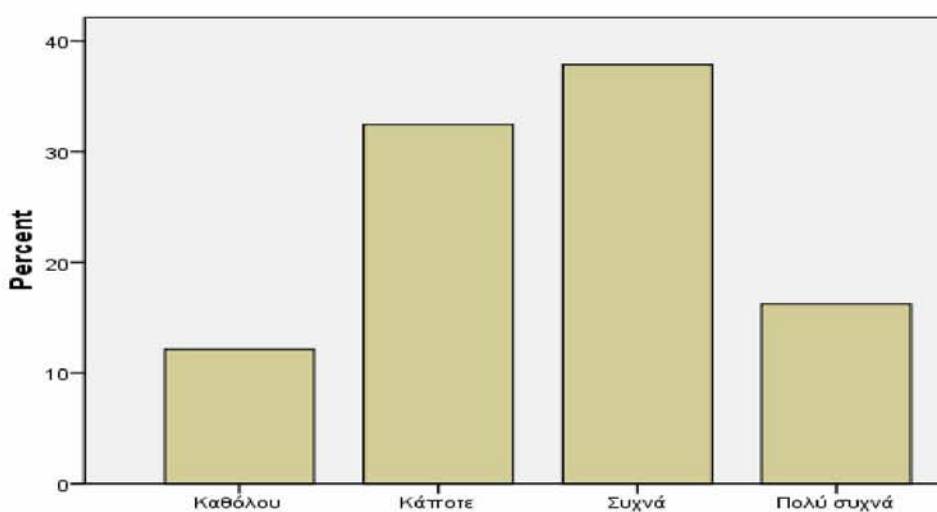
Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟΥ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ

Ερώτηση 14

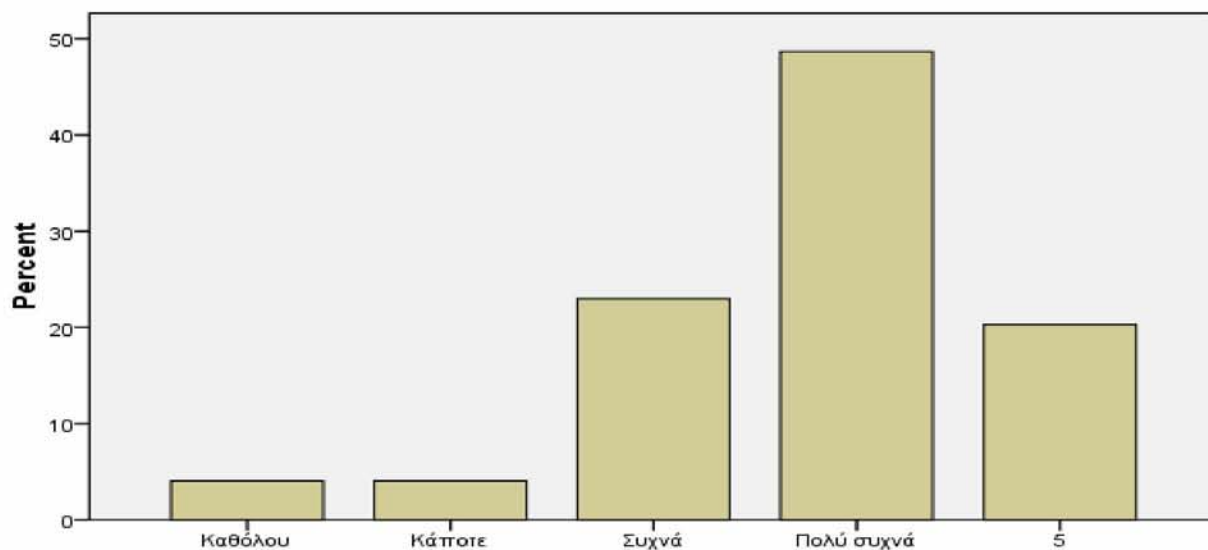

Διάγραμμα 76: Πόσες διδακτικές ώρες πραγματοποιείτε σε δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στη τάξη σας κατά μέσο όρο την εβδομάδα;

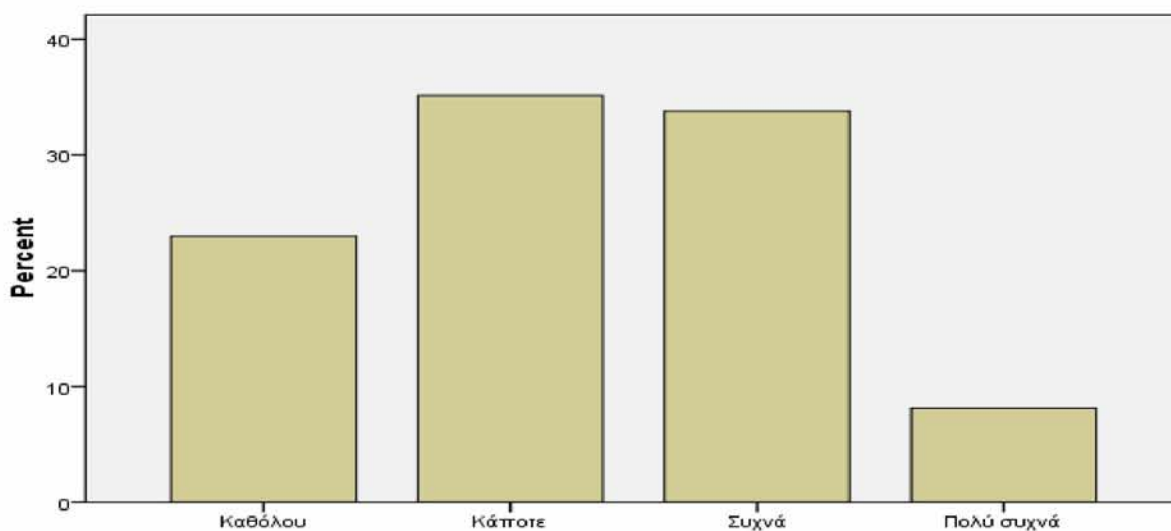
Ευαγγελία Α. Ναστά

Ερώτηση 15**Διάγραμμα 77: Πότε συνήθως χρησιμοποιείτε το κουκλοθέατρο στη τάξη σας;****Ερώτηση 16****Διάγραμμα 78: Πόσο συχνά συμβουλευέστε τον Οδηγό του Νηπιαγωγού για τη χρήση του κουκλοθεάτρου στη τάξη; (σημειώστε με X σε μία απάντηση)**

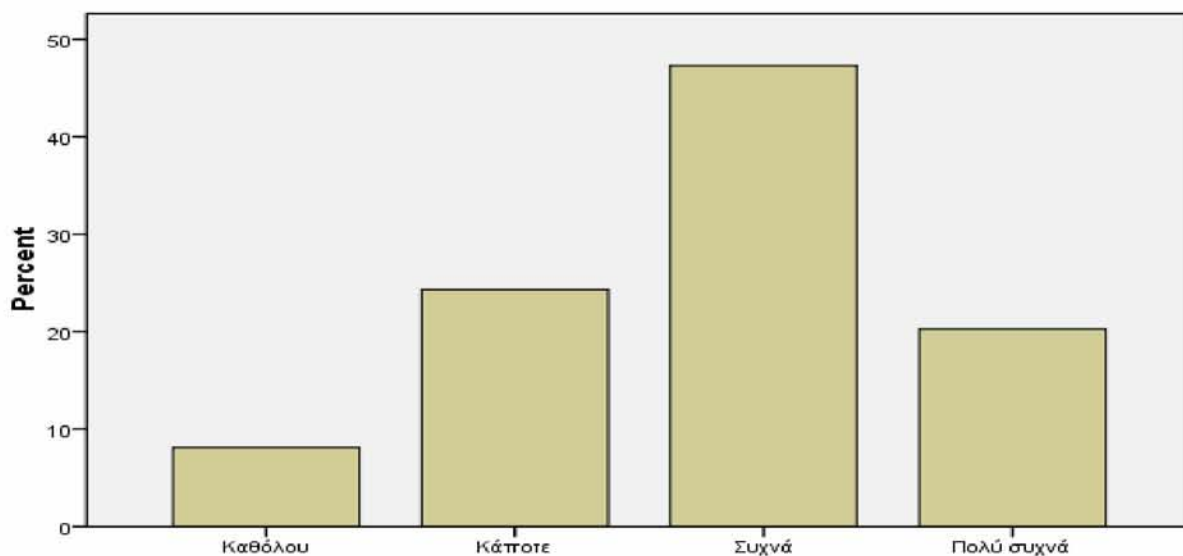

Ερώτηση 17

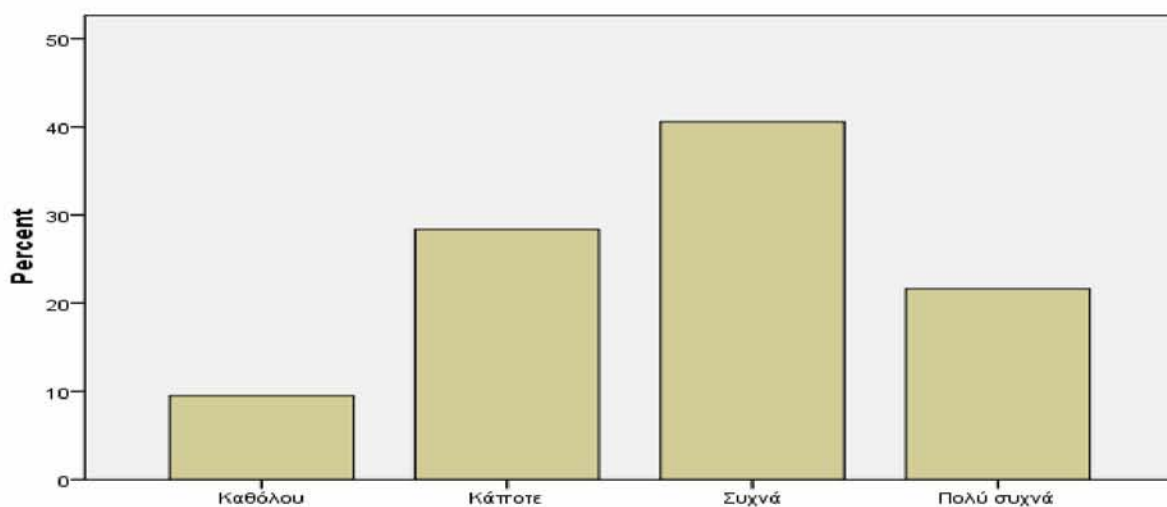
Διάγραμμα 79: Σε ποιο βαθμό επιθυμούν οι μαθητές (νήπια) σας να ασχολούνται με δραστηριότητες κουκλοθεάτρου;

Ερώτηση 18

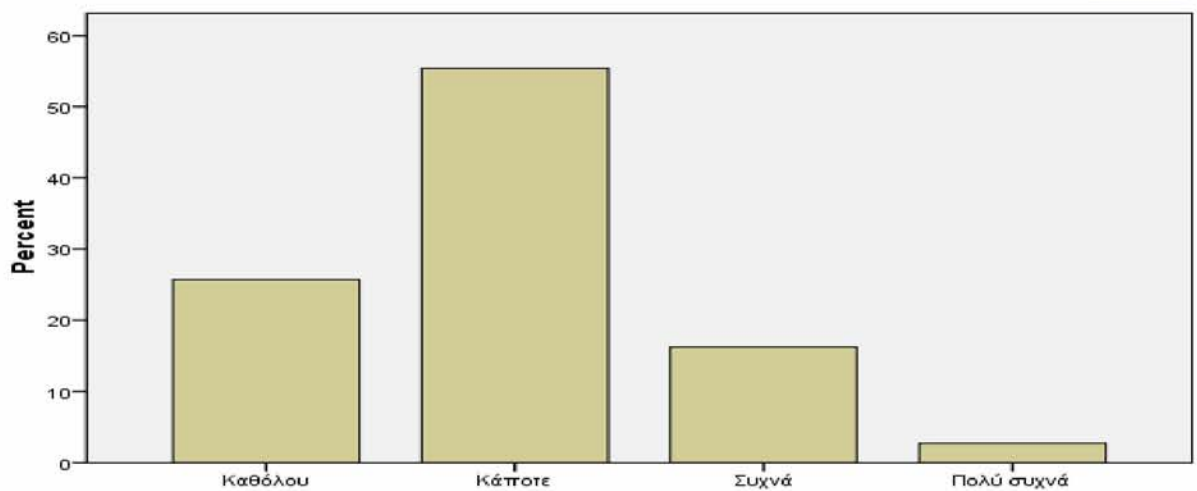
Διάγραμμα 80: Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Κατασκευή κούκλας.

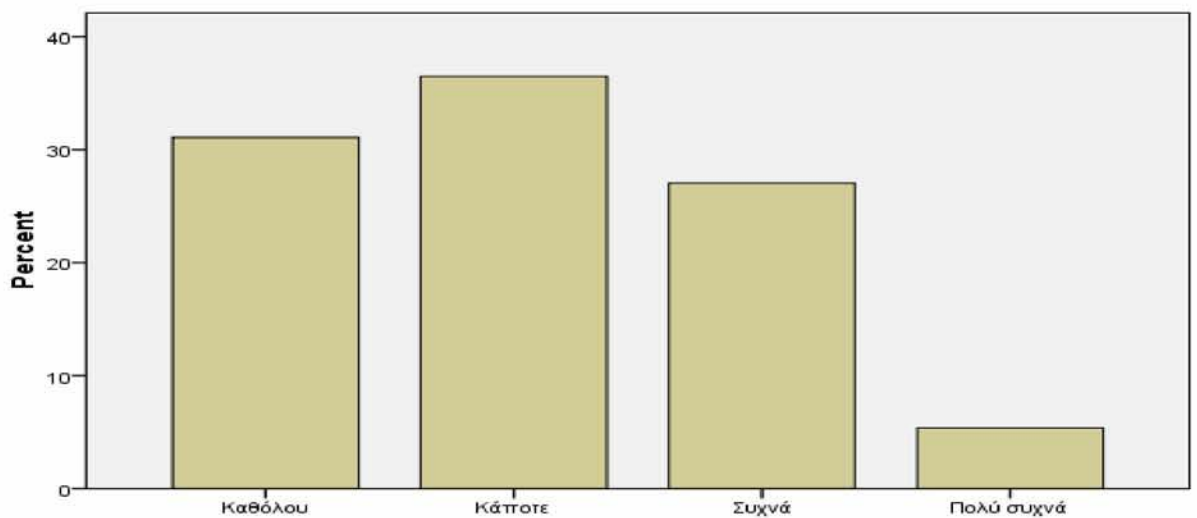
Διάγραμμα 81: Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Εμπύχωση κούκλας από τα νήπια.

Διάγραμμα 82: Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Εμπύχωση κούκλας από τον εκπαιδευτικό.

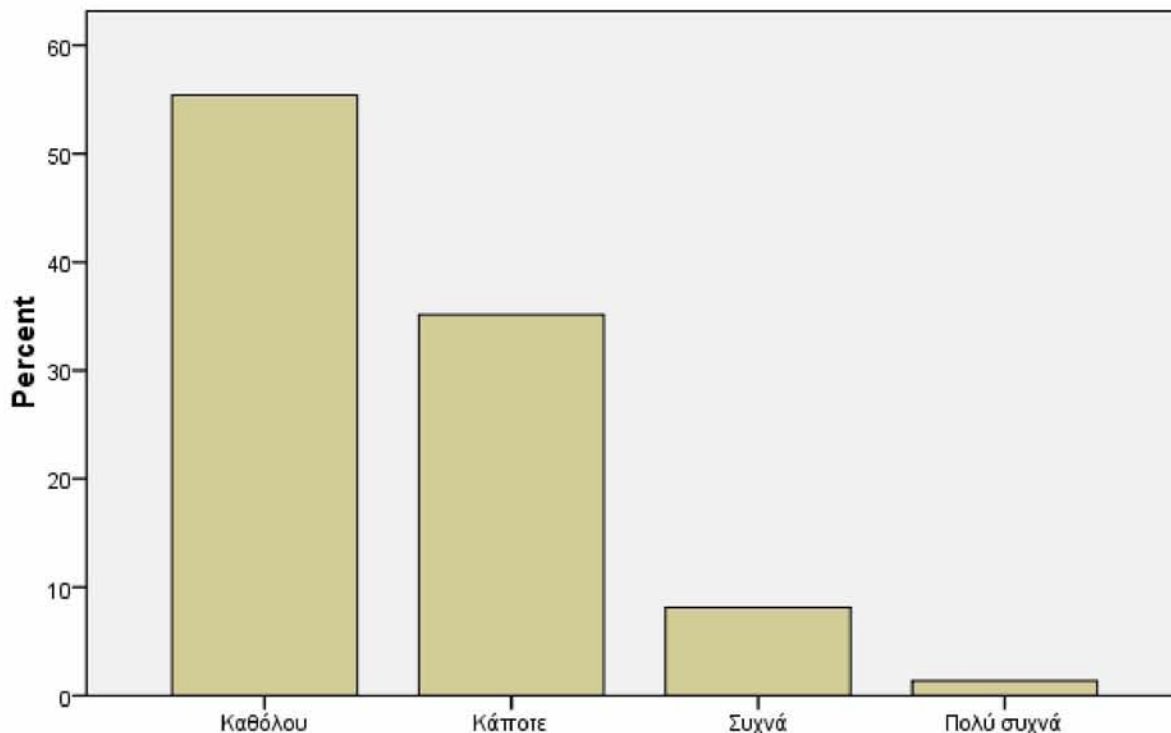
Διάγραμμα 83: Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Κατασκευή σκηνικών.

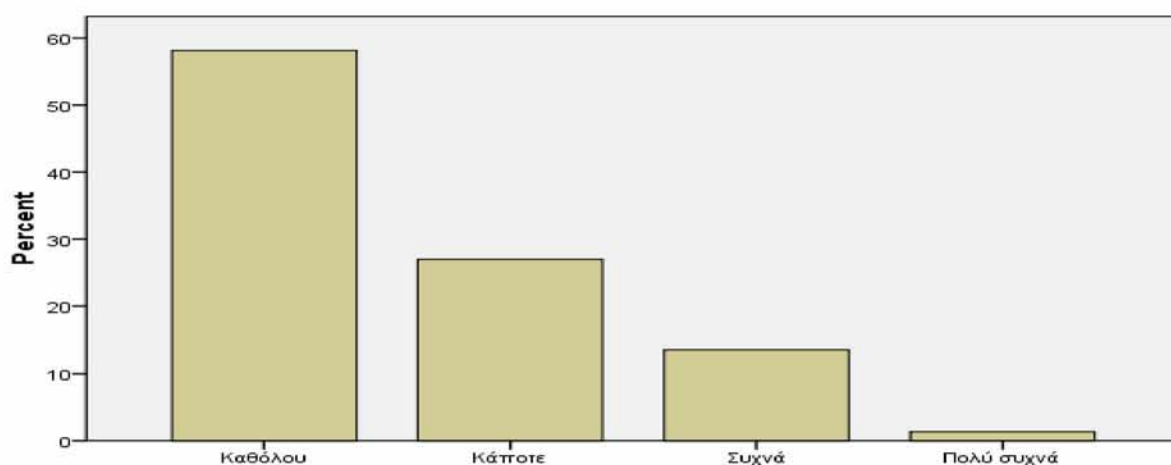
Διάγραμμα 84: Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων.

Δραστηριότητες - Ιστορία κουκλοθεάτρου

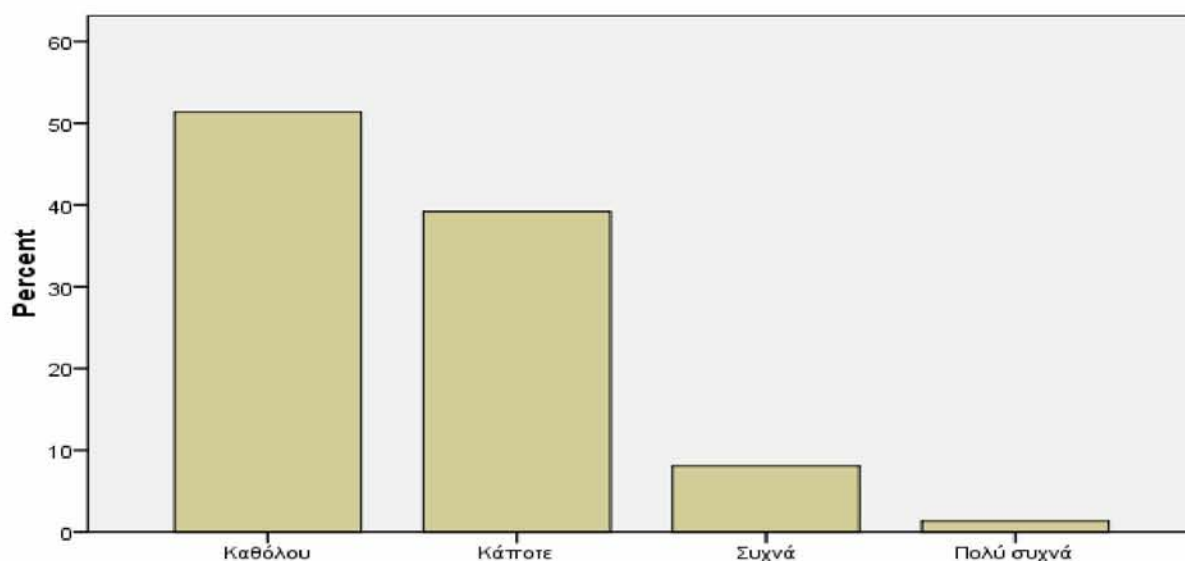

Διάγραμμα 85: Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Ιστορία κουκλοθεάτρου.

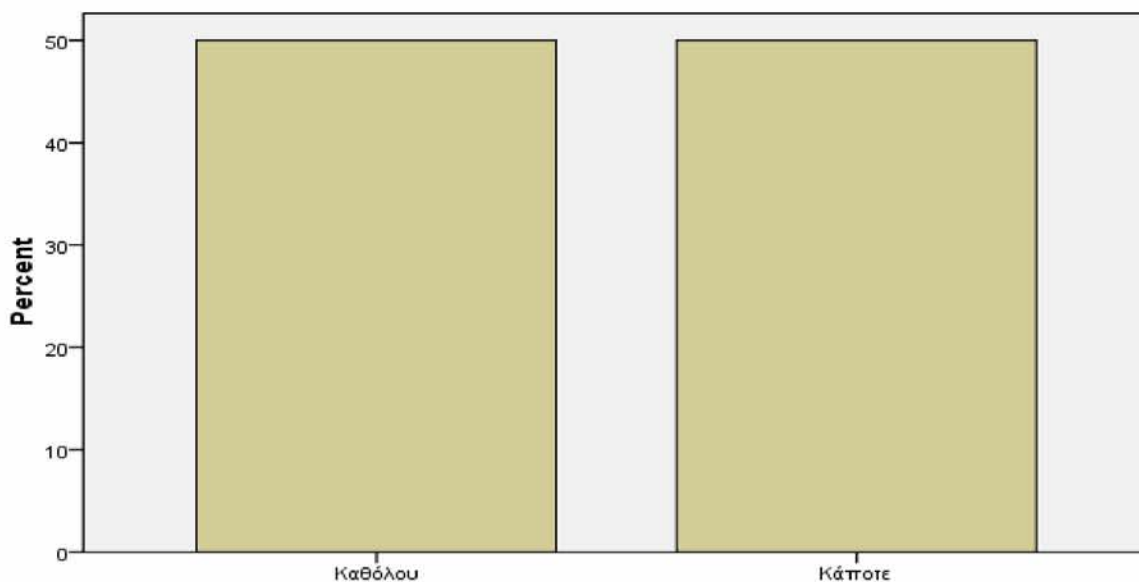

Διάγραμμα 86: Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Φωτογραφική μηχανή, διαφανοσκόπιο κλπ.

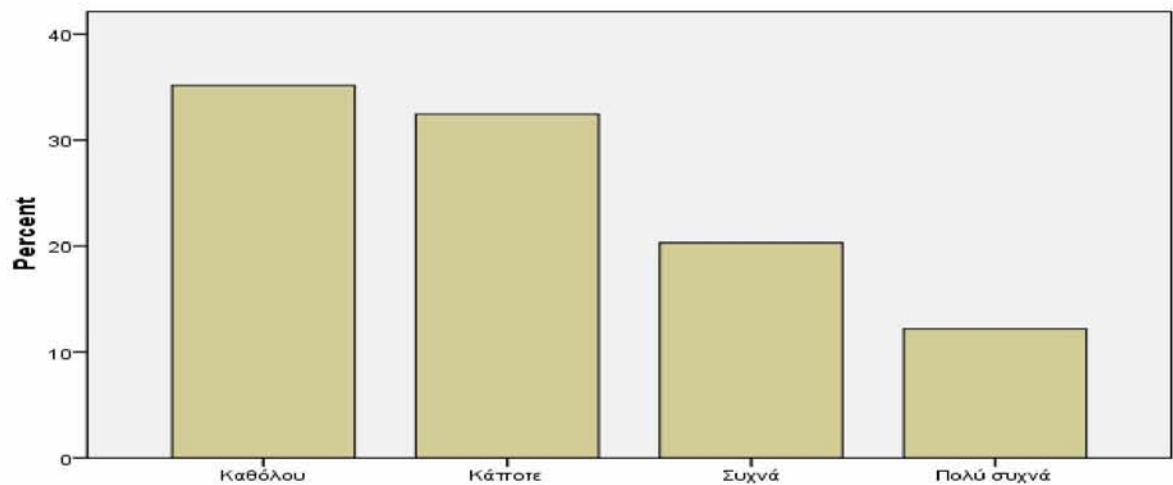
Ευαγγελία Α. Ναστά

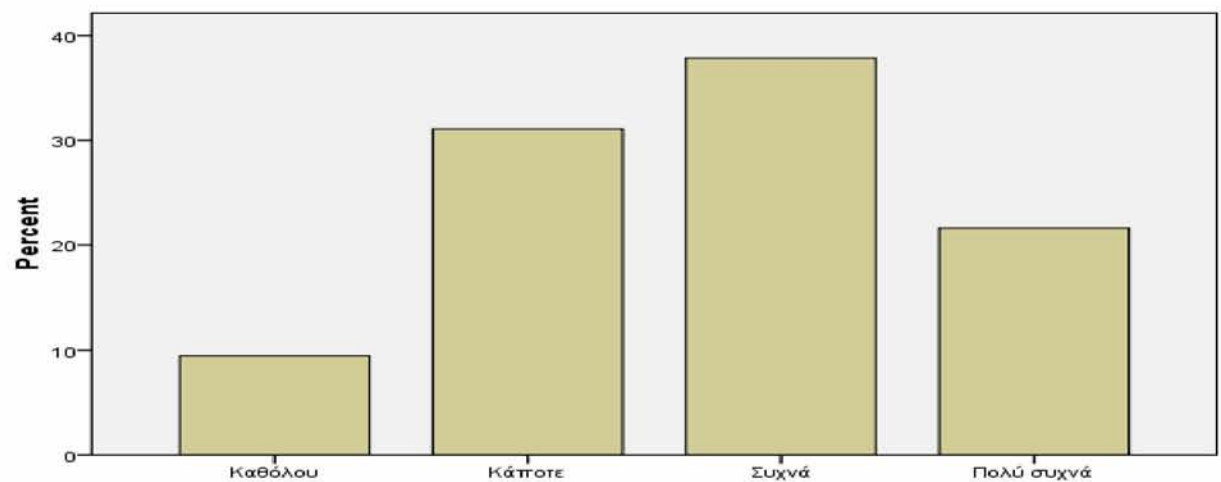
Διάγραμμα 87: Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Επισκέψεις σε μουσεία κουκλοθεάτρου, κουκλοθεατρικές παραστάσεις, εργαστήρια κουκλοθεάτρου.

Διάγραμμα 88: Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Άλλο.

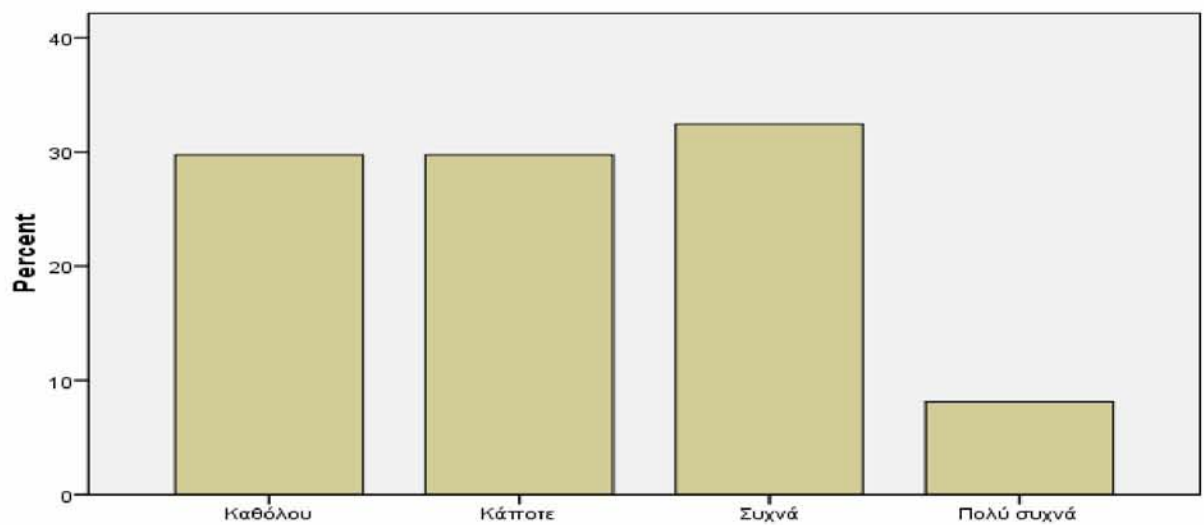
Ερώτηση 19

Διάγραμμα 89: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; - Κάλτσα.

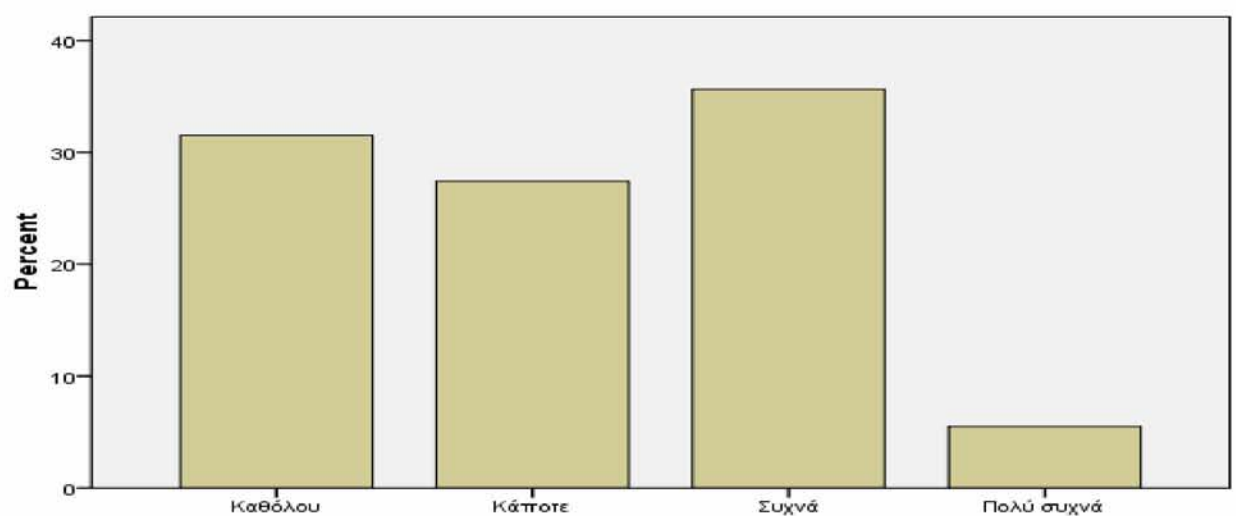

Διάγραμμα 90: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; - Υφάσματα/ Μαλλί/ Κλωστές.

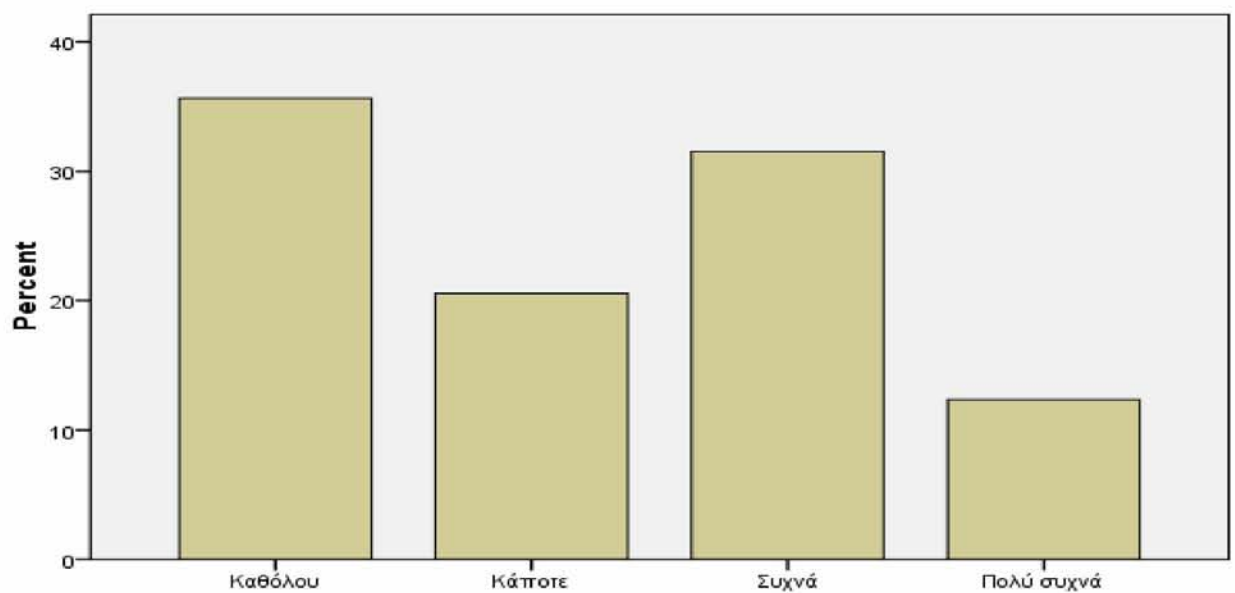

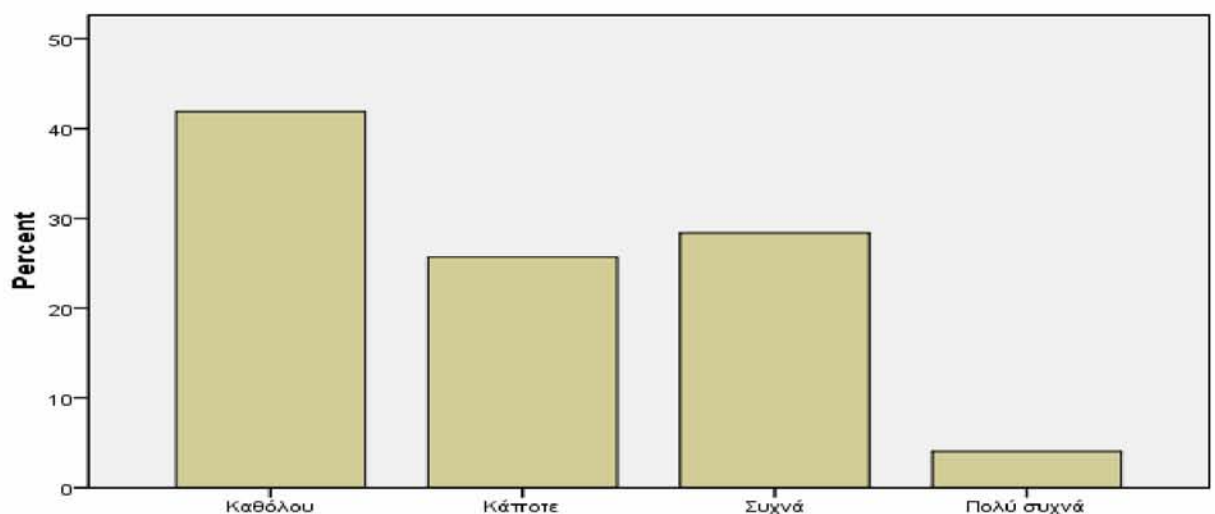
Διάγραμμα 91: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; - Σφουγγάρια.

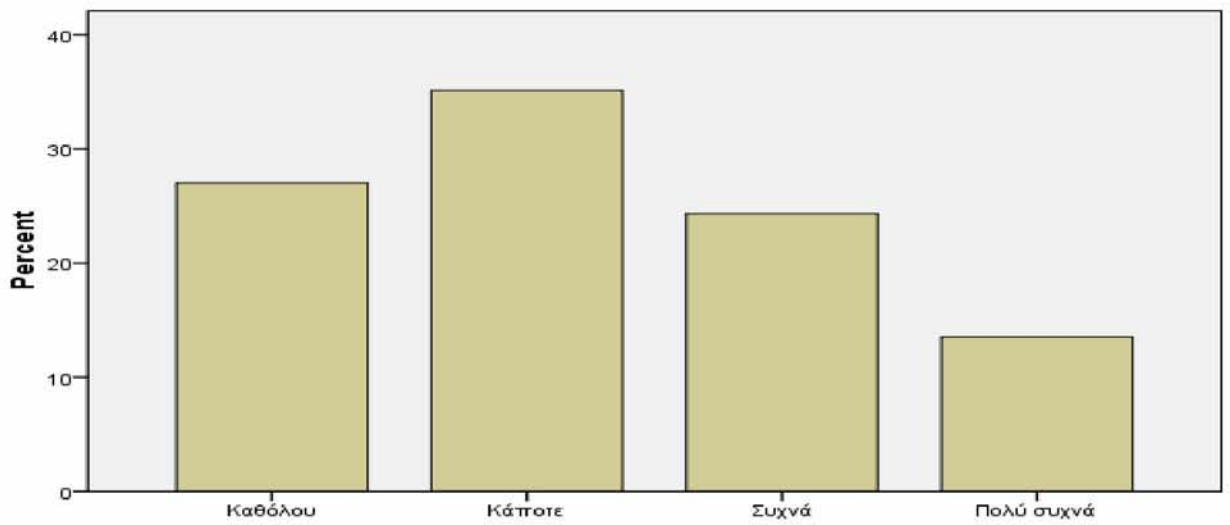
Διάγραμμα 92: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; - Μπαλόνια.

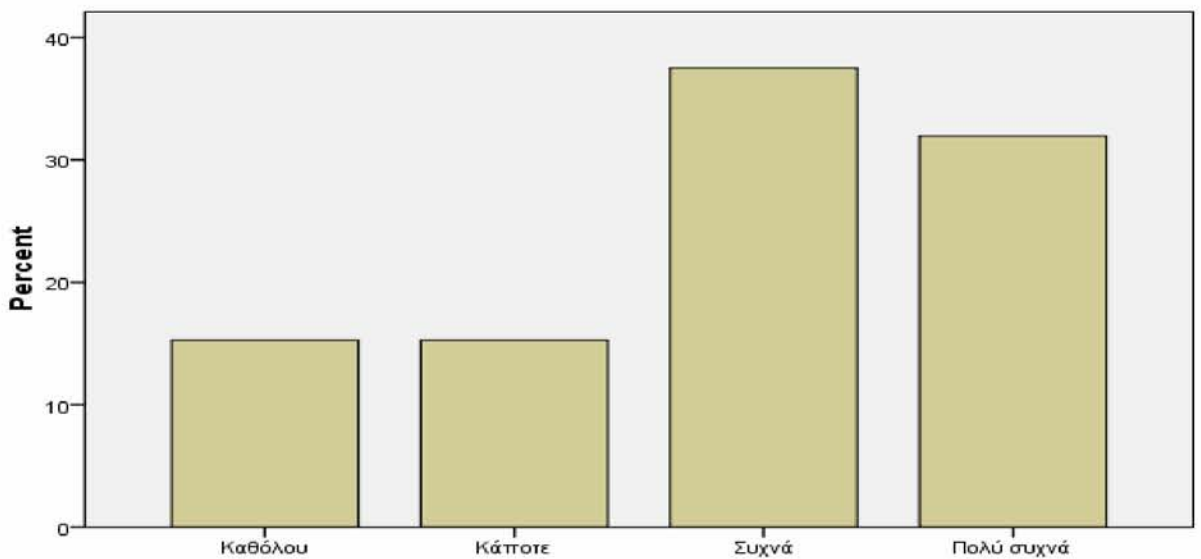
Διάγραμμα 93: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; - Πλαστελίνη.

Διάγραμμα 94: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; - Πηλός.

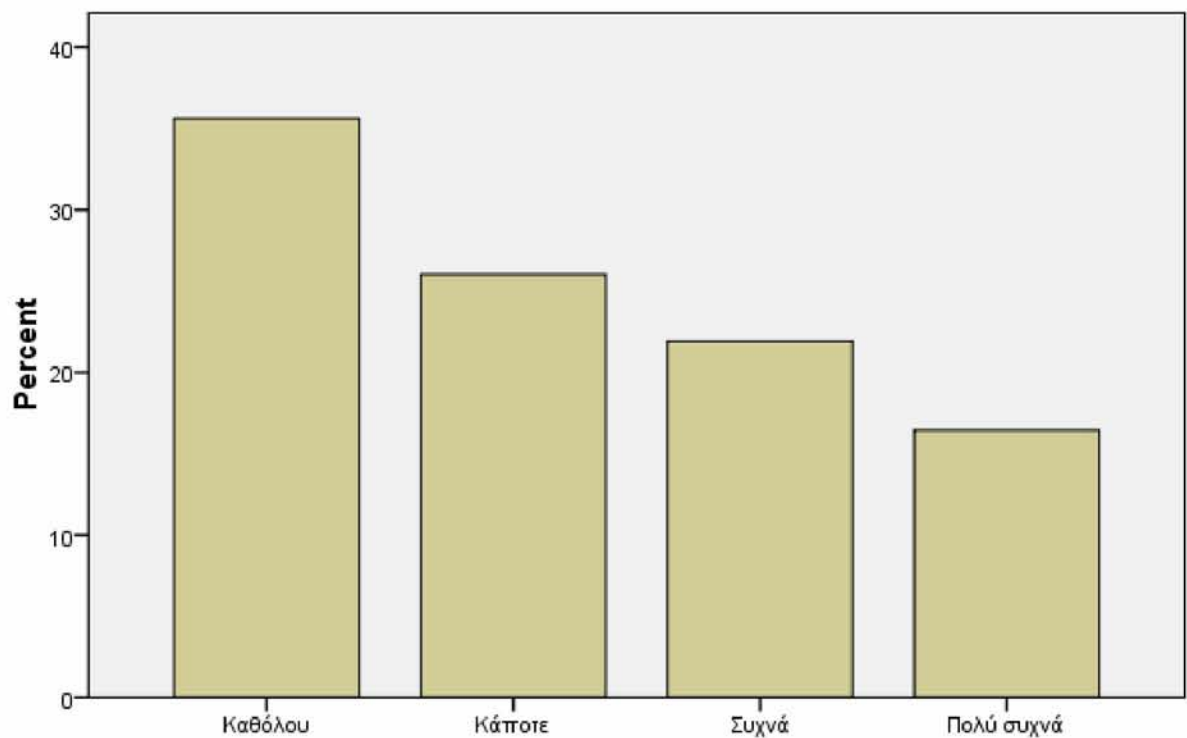

Διάγραμμα 95: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; - Εφημερίδες/ χαρτοπετσέτες.

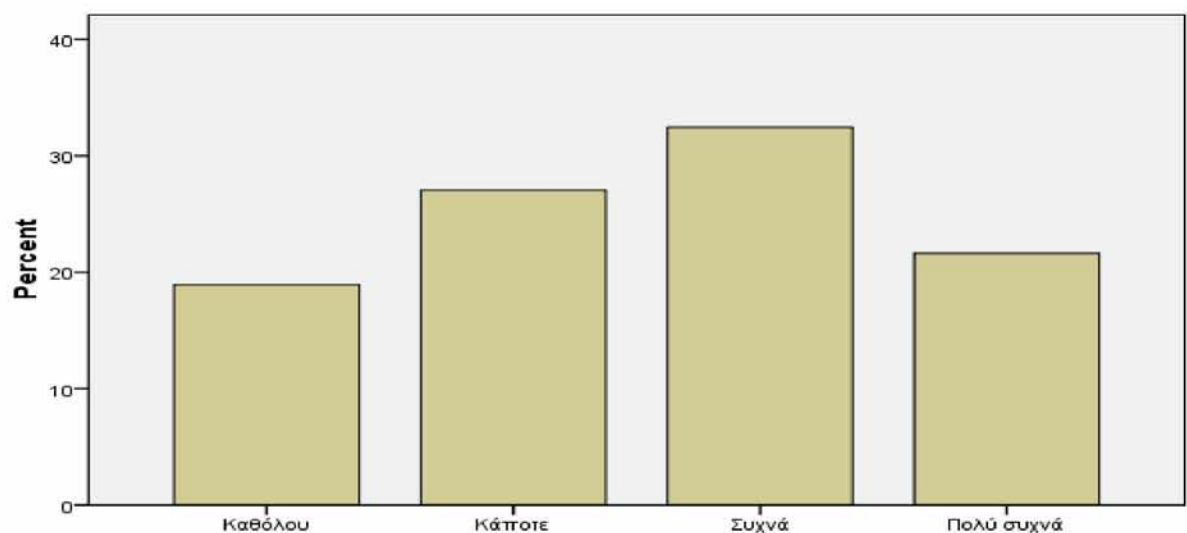

Διάγραμμα 96: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; - Χρωματιστά χαρτιά (κανσόν, γκοφρέ, βελουτέ κα)

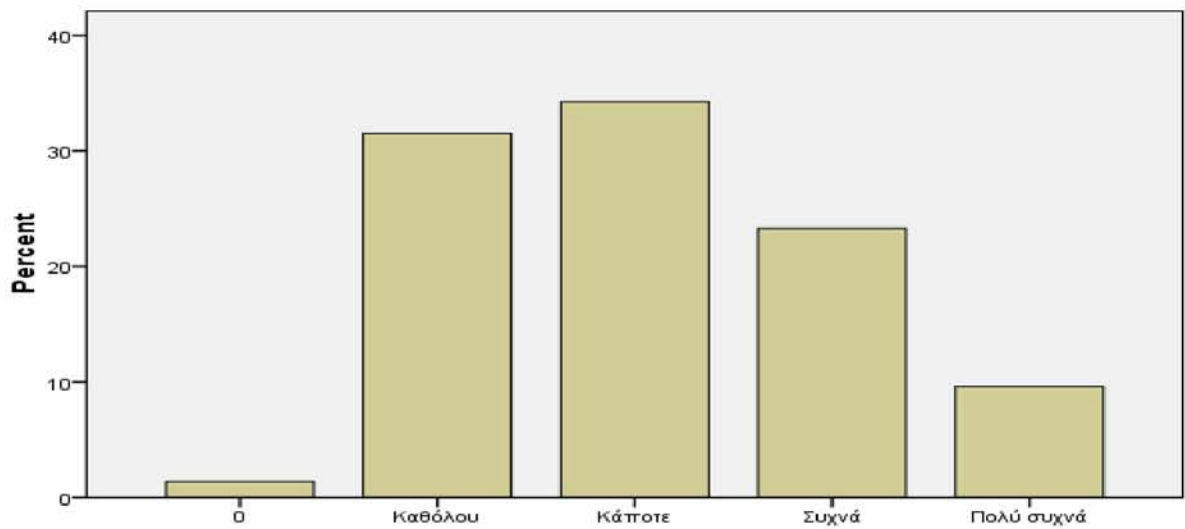

Διάγραμμα 97: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Φυσικά υλικά (φύλλα, λαχανικά, βότσαλα κ.α)

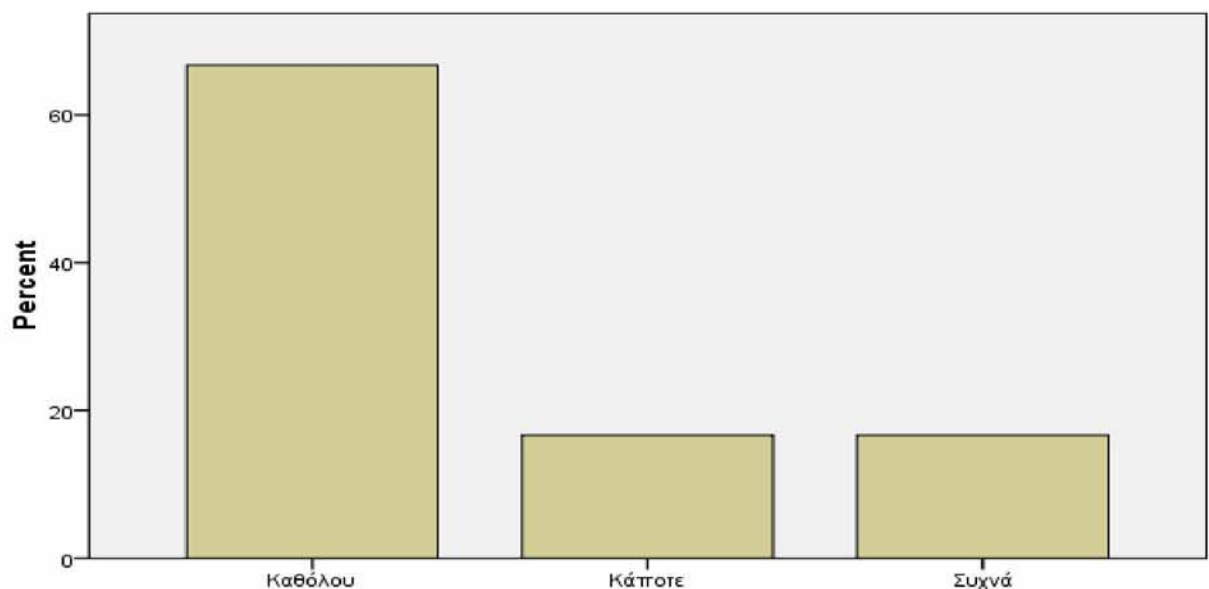

Διάγραμμα 98: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου;- Ανακυκλωμένα υλικά (κουτιά, πλαστικά μπουκάλια κ.α.)

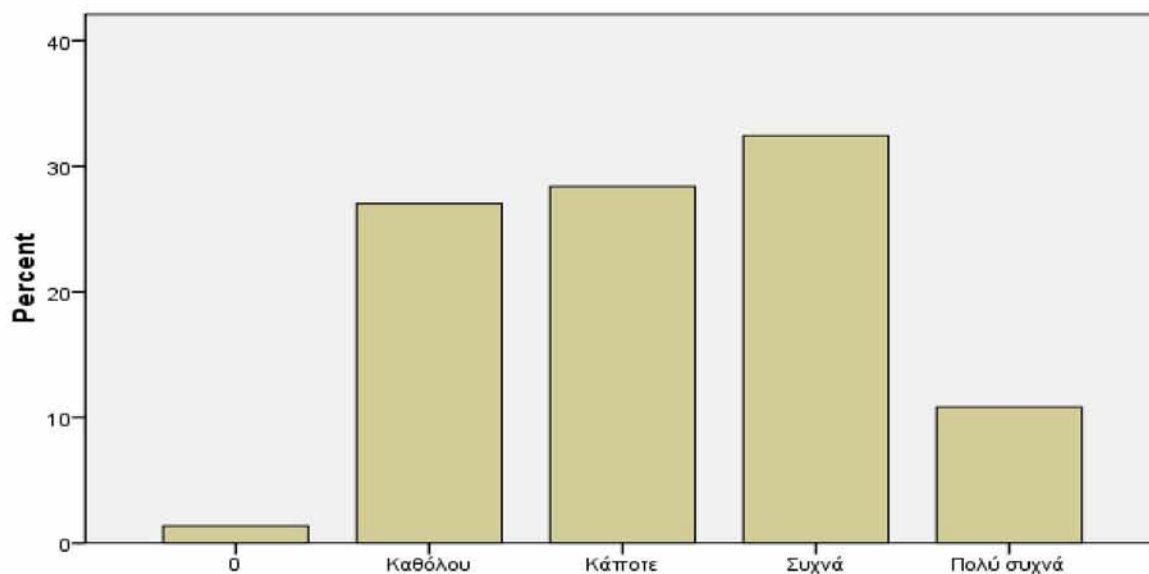
Ευαγγελία Α. Ναστά

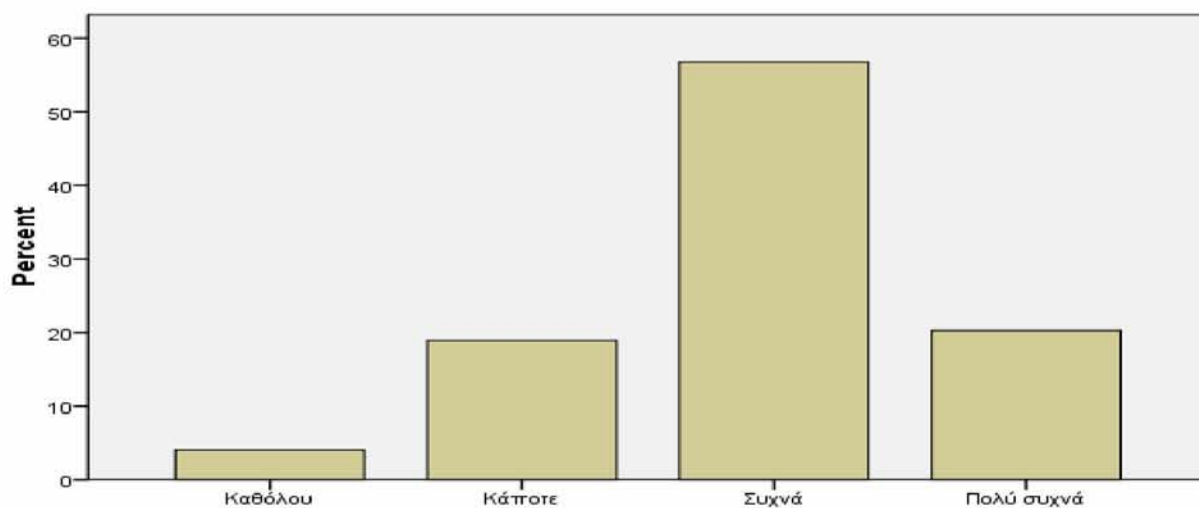
Διάγραμμα 99: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; - Ξύλο (Κομμάτια ξύλου, ξύλινες κουτάλες, κ.α.)

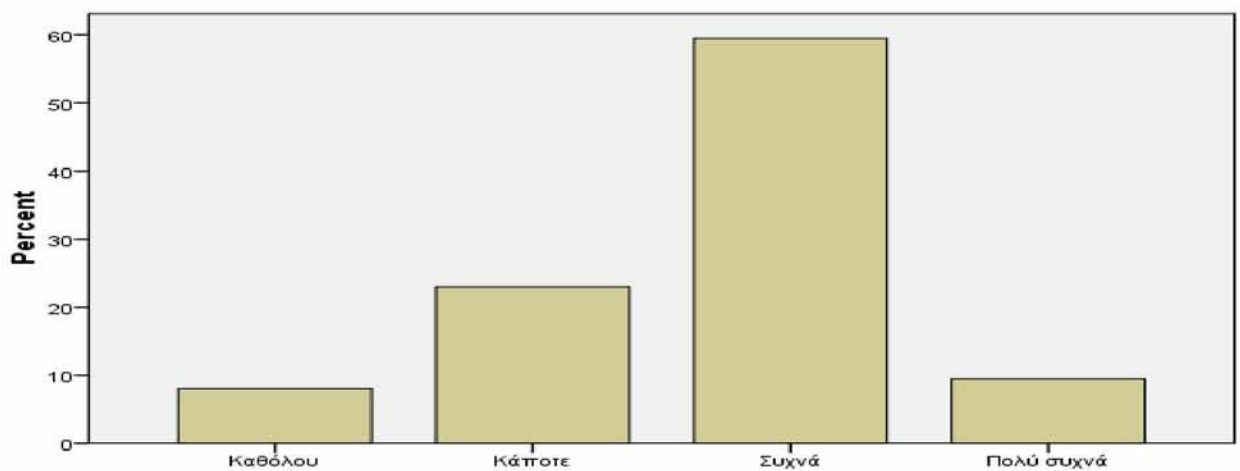
Διάγραμμα 100: Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; - Άλλο.

Ερώτηση 20

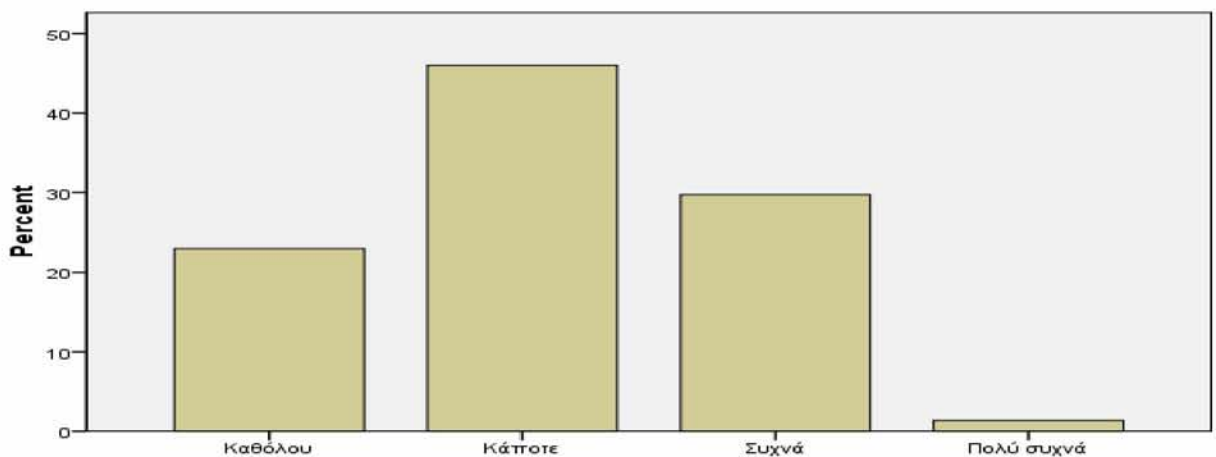
Διάγραμμα 101: Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στην τάξη σας με την παρατήρηση κουκλών;

Διάγραμμα 102: Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στην τάξη σας με το άκουσμα κάποιου παραμυθιού;

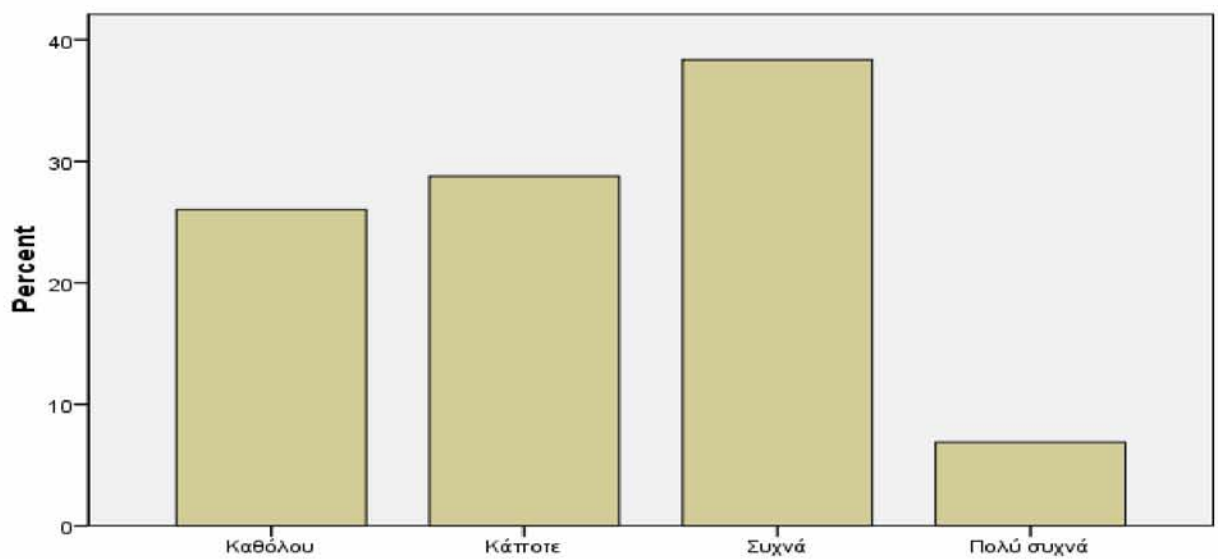

Διάγραμμα 103: Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στην τάξη σας με την ανακοίνωση ενός επίκαιρου γεγονότος;

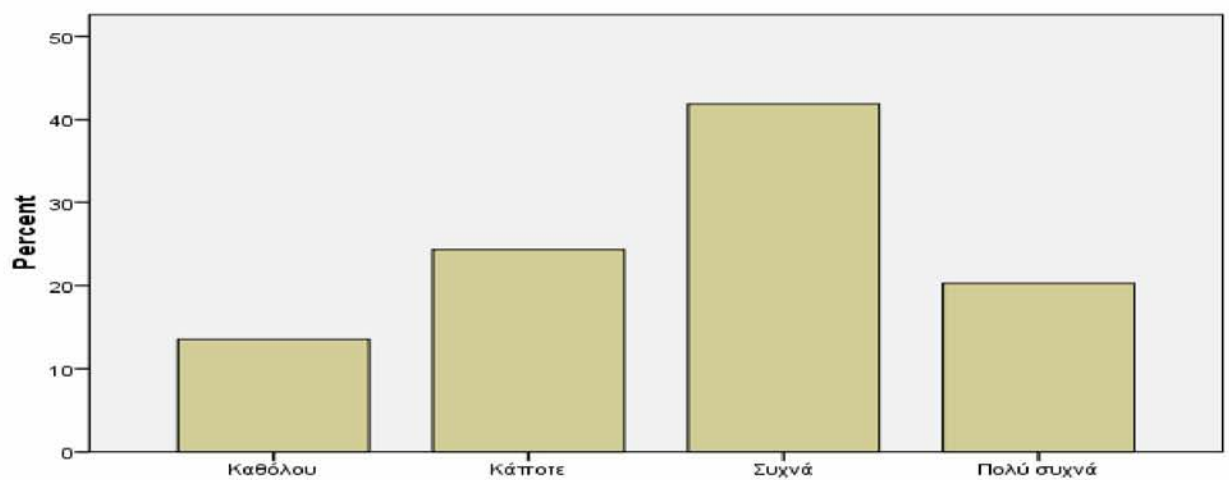

Διάγραμμα 104: Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στην τάξη σας με την επίσκεψη σε ένα χώρο;

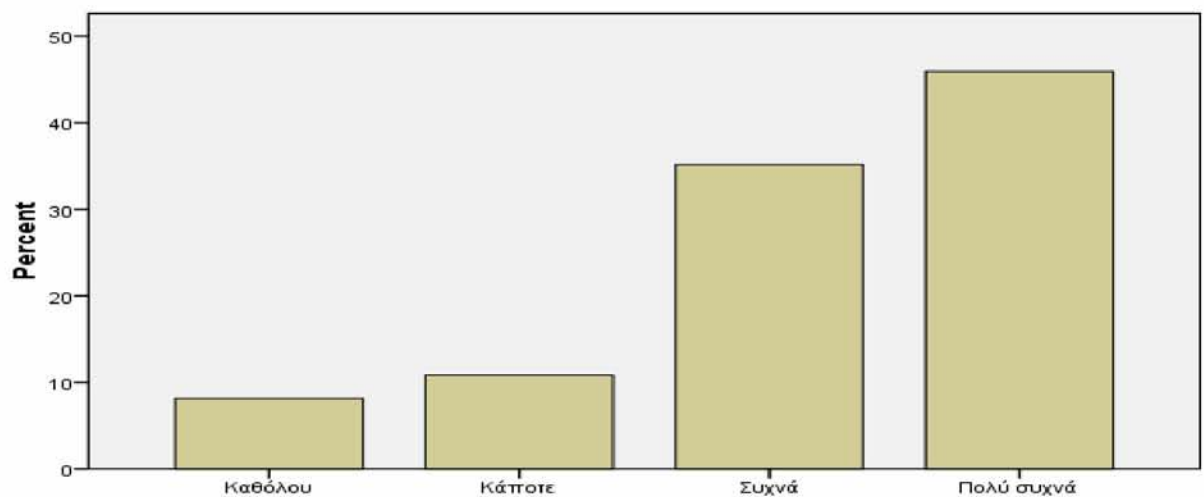

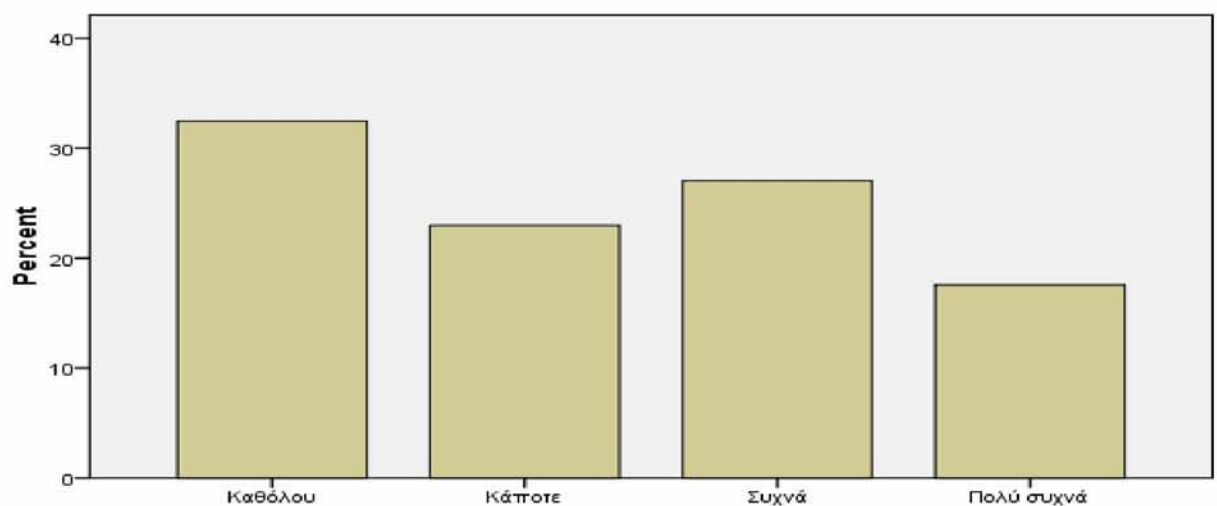
Διάγραμμα 105: Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στην τάξη σας με κάποιο άλλο γνωστικό αντικείμενο;

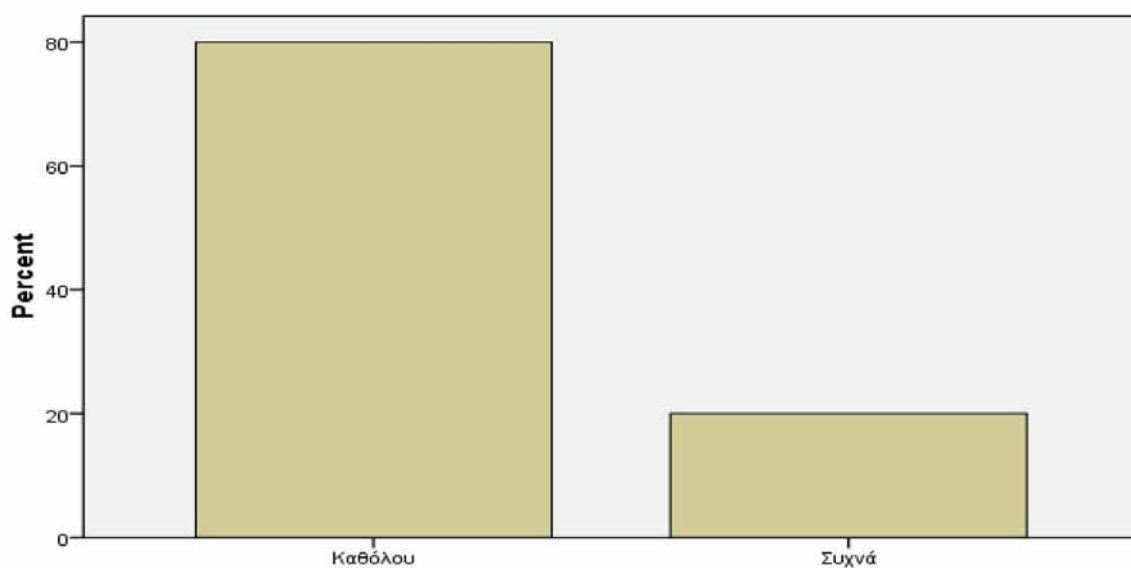
Διάγραμμα 106: Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στην τάξη σας με την παρατήρηση συμπεριφορών ή στάσεων χαρακτήρων;

Διάγραμμα 107: Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στην τάξη σας με τη διασκέδαση παιδιών;

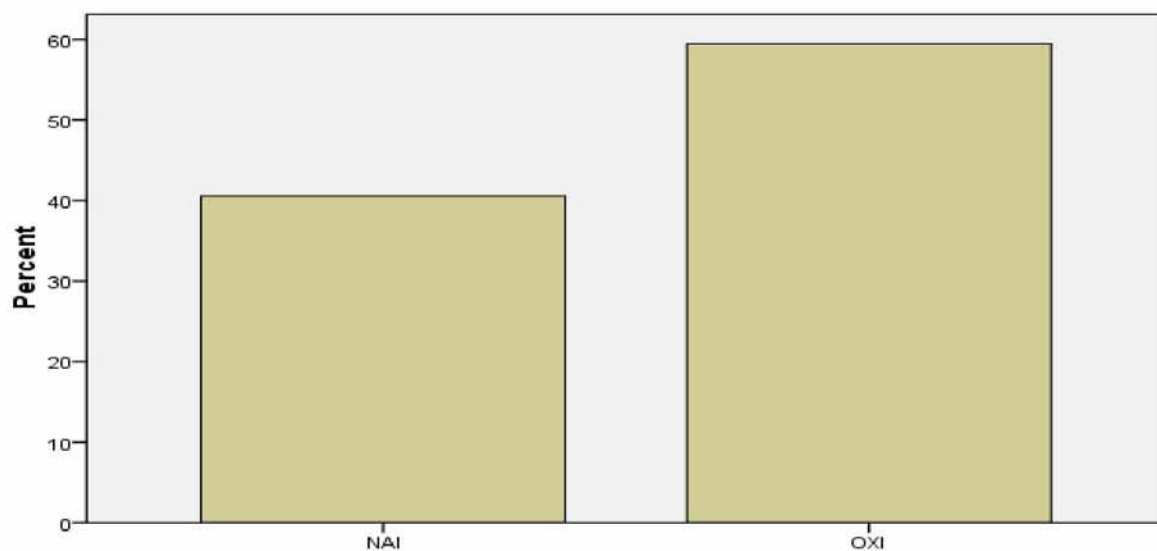

Διάγραμμα 108: Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στην τάξη σας με την παρουσίαση ανεκδότων ή παροιμιών ή τραγουδιών ή στίχων;

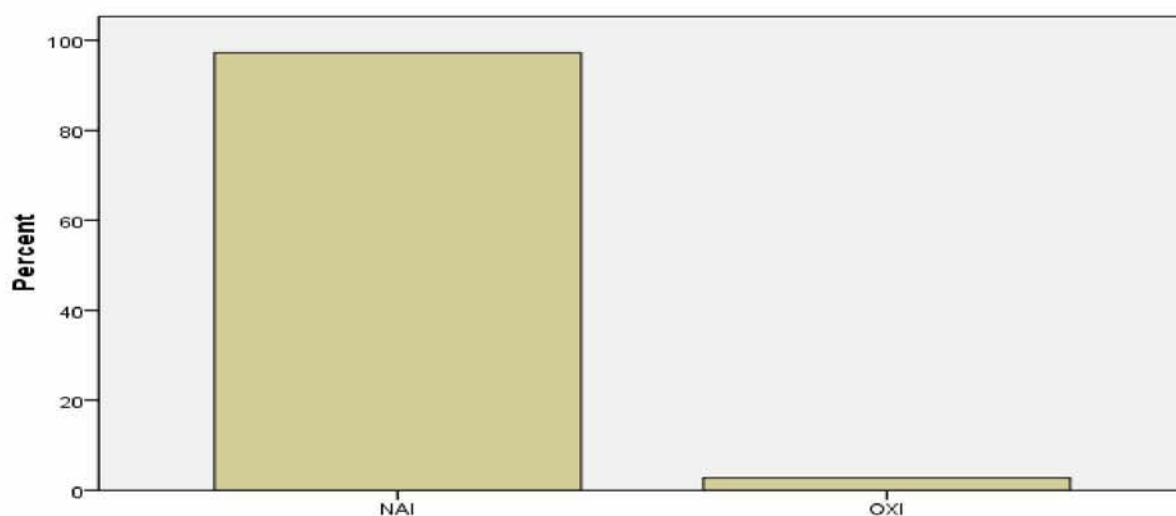

Διάγραμμα 109: Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στην τάξη σας με κάτι άλλο;

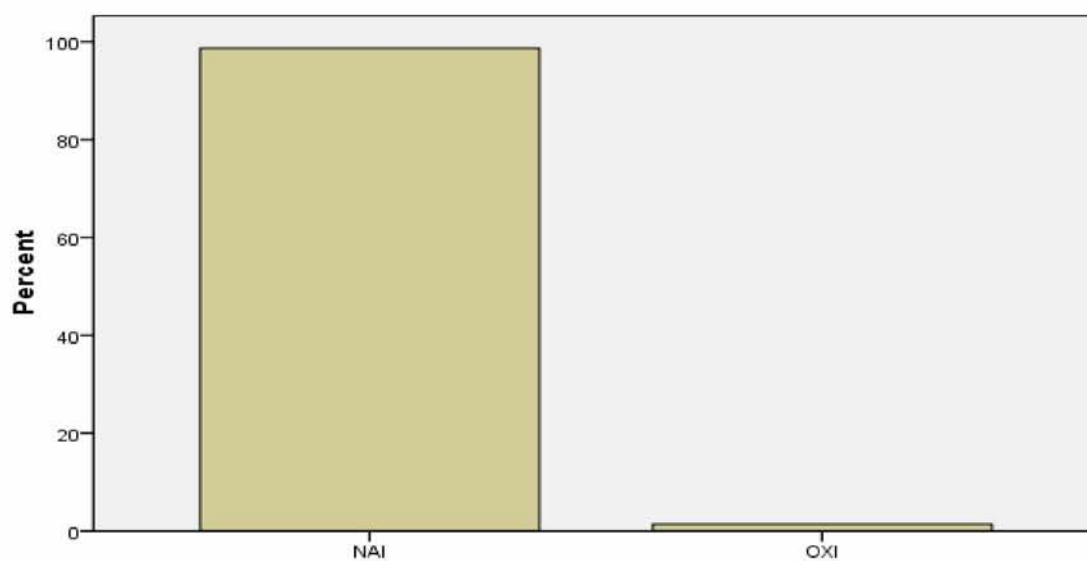
Ερώτηση 21

Διάγραμμα 110: Ποιες κούκλες γνωρίζεται;- Μαρότα

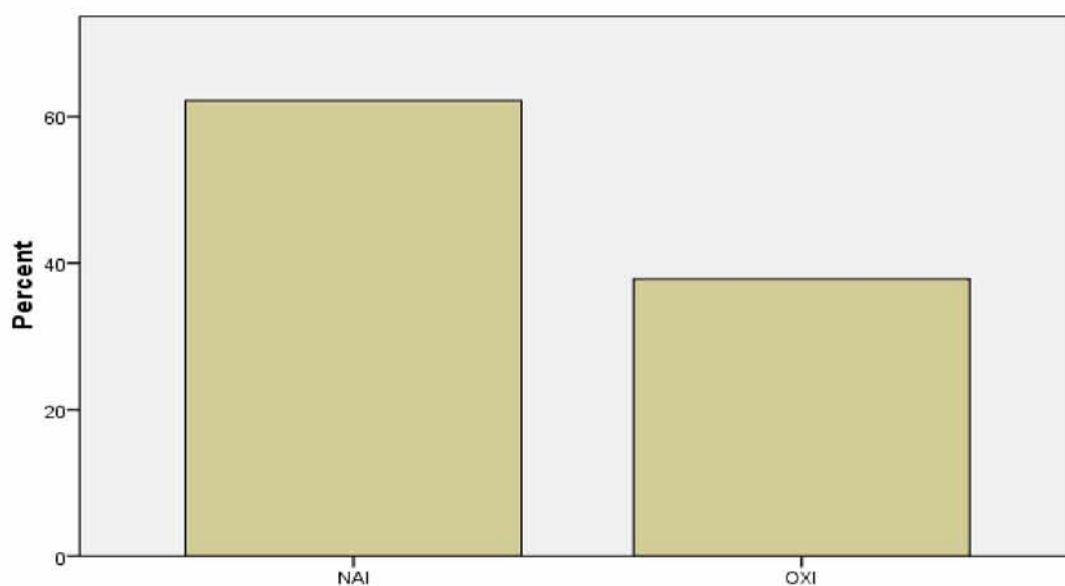

Διάγραμμα 111: Ποιες κούκλες γνωρίζεται;- Γαντόκουκλα

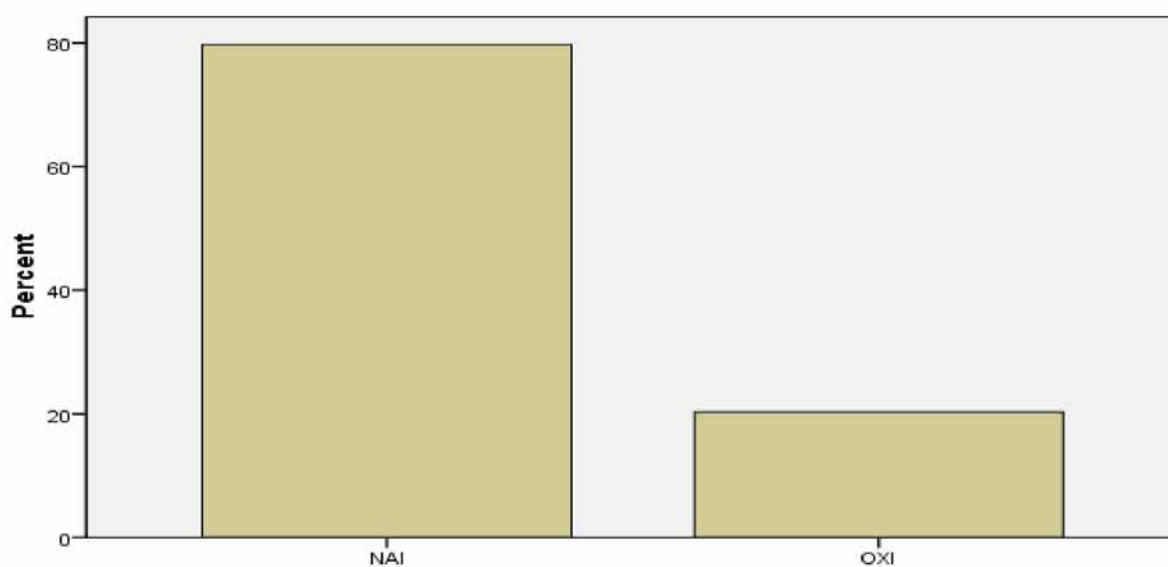

Διάγραμμα 112: Ποιες κούκλες γνωρίζεται;- Δαχτυλόκουκλα

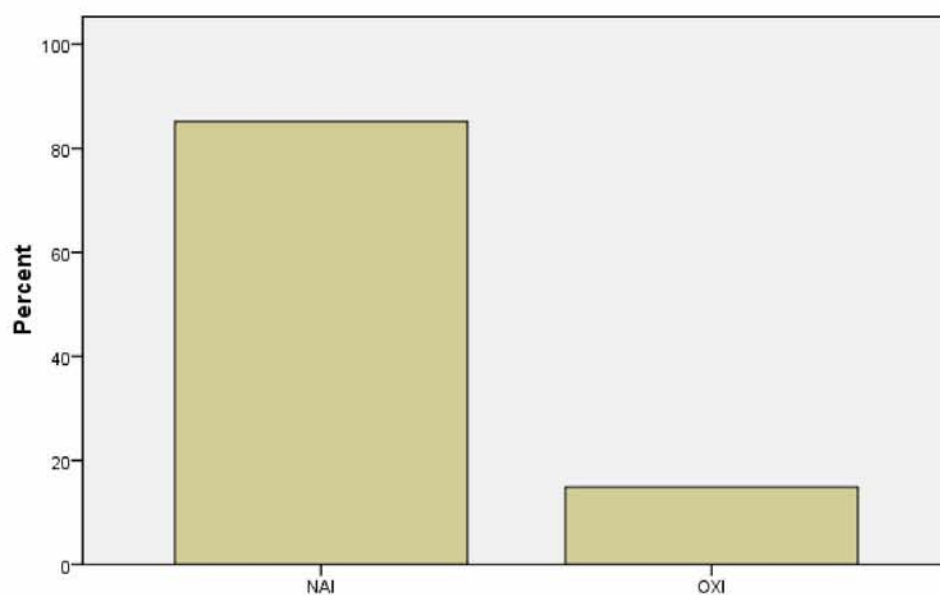

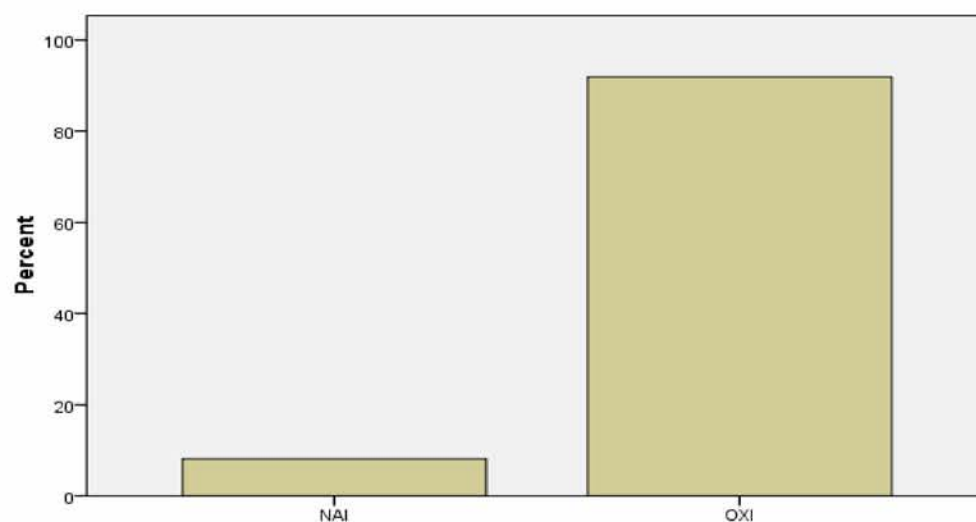
Διάγραμμα 113: Ποιες κούκλες γνωρίζεται;- Επίπεδες

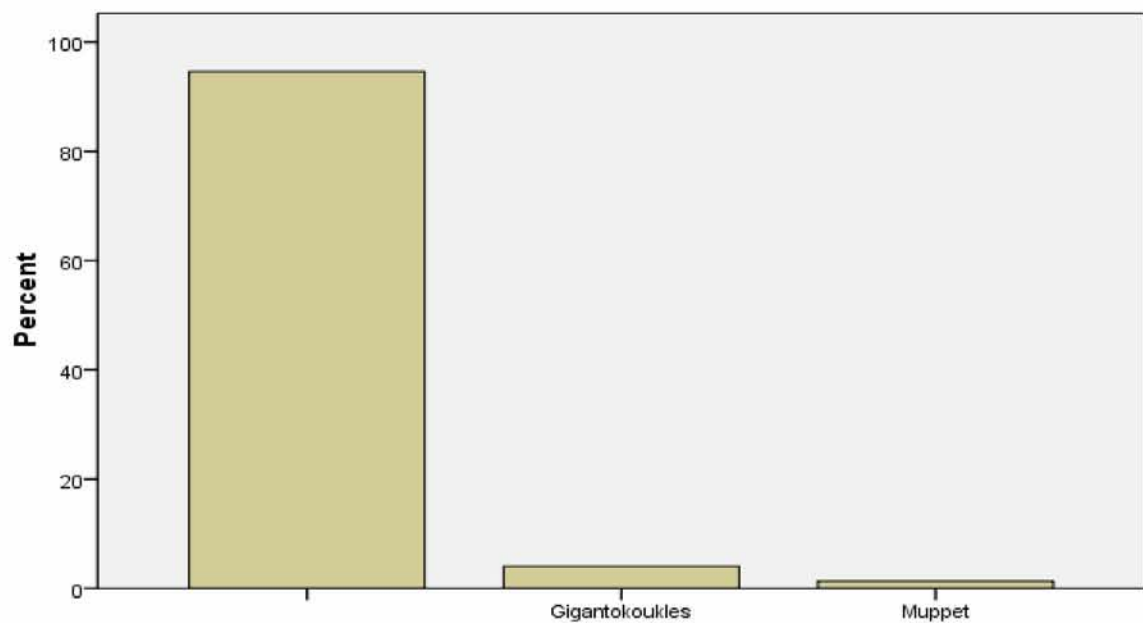
Διάγραμμα 114: Ποιες κούκλες γνωρίζεται;- Με κλωστές (μαριονέττες)

Διάγραμμα 115: Ποιες κούκλες γνωρίζεται;- Σκιών

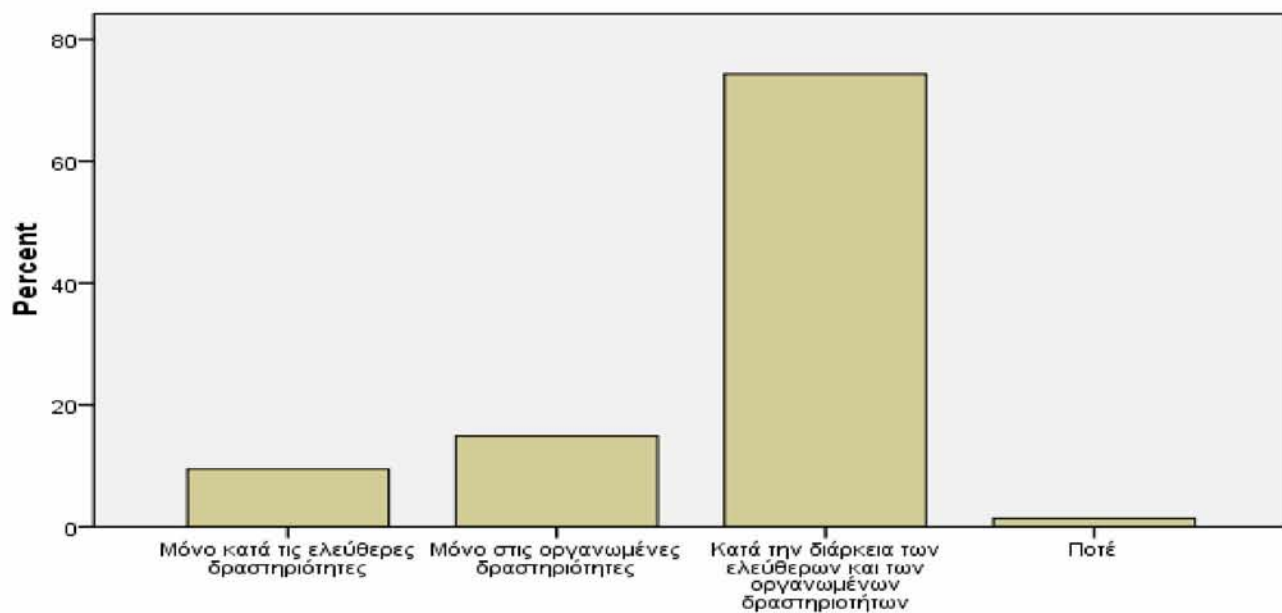

Διάγραμμα 116: Ποιες κούκλες γνωρίζεται;- Άλλο

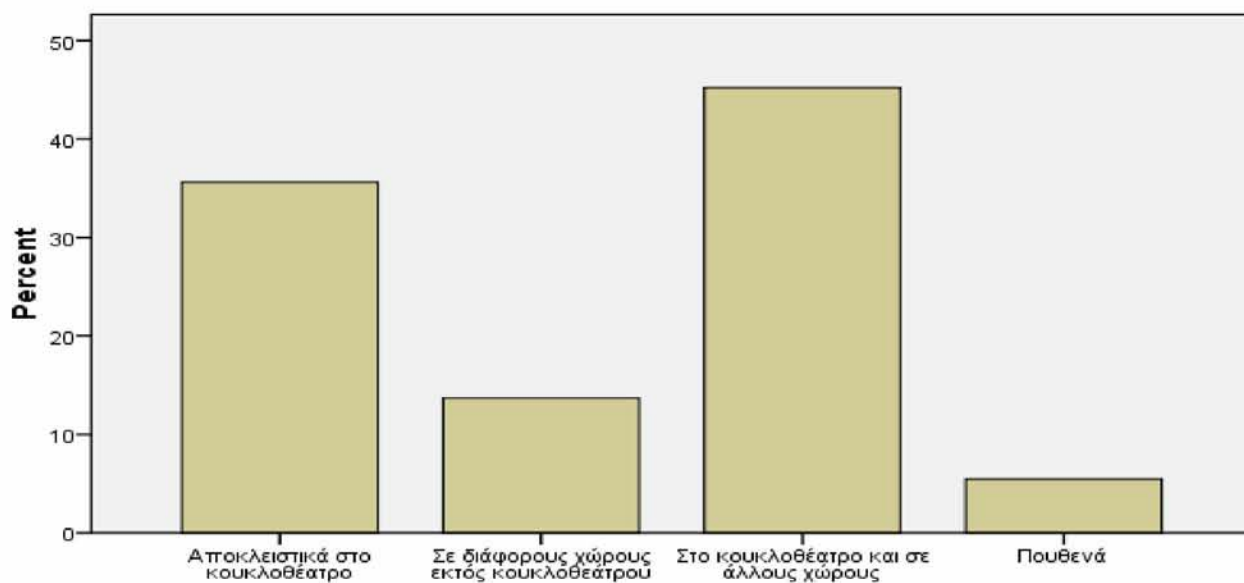
Διάγραμμα 117: Ποιες κούκλες γνωρίζεται;- Άλλο... (σημειώστε)

Ερώτηση 22

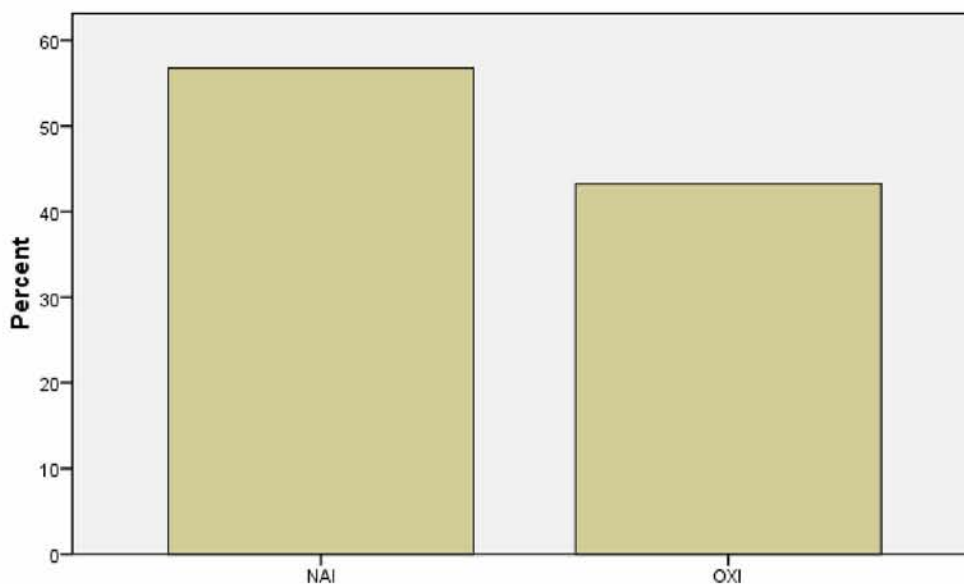

Διάγραμμα 118: Πως τις χρησιμοποιείται μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου;

Ευαγγελία Α. Ναστά

Ερώτηση 23

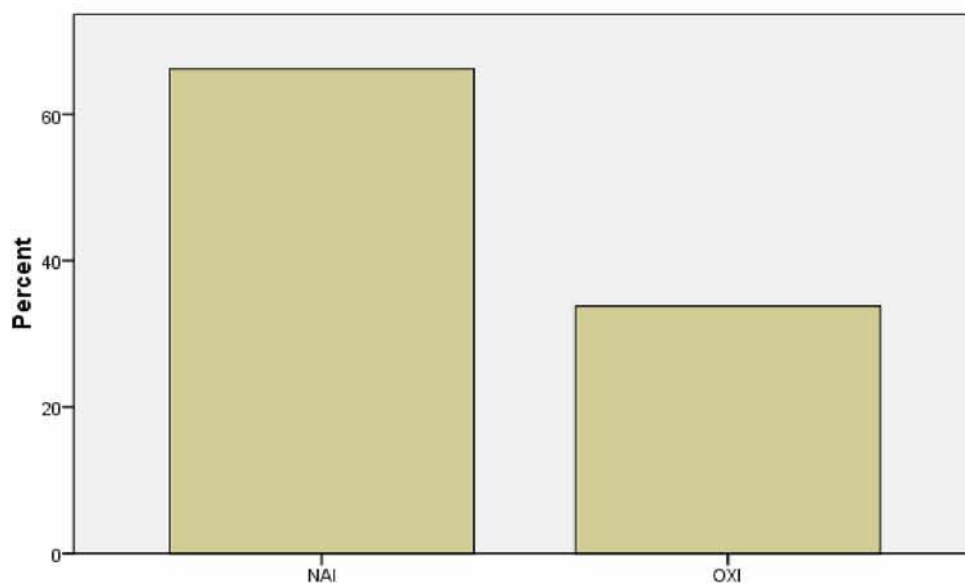
Διάγραμμα 119: Σε ποιους χώρους βρίσκονται οι κούκλες στο χώρο του νηπιαγωγείου- παιδικού σταθμού;

Δ. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-ΑΝΑΓΚΕΣ**Ερώτηση 24**

Διάγραμμα 120: Αντιμετωπίζετε συγκεκριμένα προβλήματα σε σχέση με τη χρήση του στη τάξη;

Ευαγγελία Α. Ναστά

Ερώτηση 25

Διάγραμμα 121: Υπάρχουν συγκεκριμένοι τομείς του κουκλοθεάτρου στους οποίους θα επιθυμούσατε επιπλέον επιμόρφωση;

2. Ερωτηματολόγιο

ΝΑΣΤΑ Α. ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Π.Μ.Σ.- Π.Τ.Π.Ε.

Ακαδ. Έτος 2008-09

Σκοπός

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί έχει ως σκοπό την διερεύνηση της θέσης που έχει το Κουκλοθέατρο και η Κούκλα μέσα στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης στην Ελληνική πραγματικότητα τόσο σε σχέση με το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα όσο και με τον τρόπο χρήσης του μέσα στη τάξη. Στοχεύει επιπλέον στην καταγραφή και αξιολόγηση των απόψεων και δυσκολιών σε σχέση με το Κουκλοθέατρο- Κούκλα.

Η άποψή σας είναι σημαντική και πρόκειται να συμβάλει δημιουργικά στη διεξαγωγή της έρευνας, αλλά και γενικότερα στην βελτίωση και αναδιαμόρφωση των θεμάτων που άπτονται του Κουκλοθεάτρου- Κούκλας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Α. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο: (σημειώστε με Χ) ^{erA1}

α. Άντρας ☐¹

β. Γυναίκα ☐²

2. Ηλικία (σημειώστε με Χ σε μία από τις παρακάτω) ^{erA2}

α. 20-25 ☐¹

β. 25-30 ☐²

γ. 30-35 ☐³

δ. 35-40 ☐⁴

ε. 40+ ☐⁵

3. Σπουδές (σημειώστε με Χ σε μία από τις παρακάτω) ^{erA3}

α. Διετής Σχολή Νηπιαγωγών ☐¹ β. Εξομοίωση ☐² γ. Διδασκαλείο ☐³

δ. Τμήμα Προσχολικής Αγωγής Α.Ε.Ι. ☐⁴ ε. ΠΕΚ ☐⁵ στ. Μεταπτυχιακό ☐⁶

ζ. Άλλο (παρακαλώ εξηγήστε):⁷

.....

4. Χρόνια Υπηρεσίας (σημειώστε με Χ σε μία από τις παρακάτω) ^{erA4}

α. Έως 5 χρόνια ☐¹

β. 6-10 χρόνια ☐²

γ. 11-20 χρόνια ☐³

δ. Πάνω από 20 χρόνια ☐⁴

Ευαγγελία Α. Ναστά

5. Εργάζεστε σε: (σημειώστε με Χ σε μία από τις παρακάτω) ^{erA5}

- α. Δημόσιο Νηπιαγωγείο ☐¹
- β. Ιδιωτικό Νηπιαγωγείο ☐²
- γ. Ιδιωτικό παιδικό σταθμό ☐³
- δ. Δημοτικό παιδικό σταθμό ☐⁴
- ε. Άλλο (παρακαλώ σημειώστε):⁵
- .....

Β. ΣΠΟΥΔΕΣ-ΣΤΑΣΕΙΣ**6. Σε ποια/ες βαθμίδα/ες των σπουδών σας ασχοληθήκατε με το κουκλοθέατρο** (σημειώστε με Χ όσες απαντήσεις σας αντιπροσωπεύουν) ^{erB6}

- α. Στο Νηπιαγωγείο ☐¹
- β. Στο Δημοτικό ☐²
- γ. Στο Γυμνάσιο ☐³
- δ. Στο Λύκειο ☐⁴
- ε. Στη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών ☐⁵
- στ. Επιμόρφωση μέσα από ημερίδες- σεμινάρια- συνέδρια ☐⁶
- ζ. Από συμμετοχή σας σε κουκλοθεατρικές ομάδες ☐⁷
- η. Πουθενά ☐⁸
- θ. Κάπου αλλού (παρακαλώ εξηγήστε):⁹
- .....

7. (α) Την τελευταία δεκαετία ασχολείστε με το κουκλοθέατρο στον ελεύθερό σας χρόνο; (σημειώστε με Χ σε μία από τις παρακάτω) ^{erB7a}

- α. ΝΑΙ ☐¹
- β. ΟΧΙ ☐²

(β) Αν ΝΑΙ, με ποια μορφή του κουκλοθέατρου ασχολείστε και σε ποιο βαθμό;
(σημειώστε με Χ στον βαθμό που σας αντιπροσωπεύει κάθε μορφή κουκλοθέατρου) ^{erB7b}

	Ελάχιστα ¹	Μέτρια ²	Αρκετά ³
α. Κατασκευή κούκλας ^{erB7ba}	☐	☐	☐
β. Εμφύχωση κούκλας ^{erB7bb}	☐	☐	☐
γ. Κατασκευή σκηνικών ^{erB7bc}	☐	☐	☐
δ. Ιστορία κουκλοθέατρου ^{erB7bd}	☐	☐	☐
ε. Παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων ^{erB7be}	☐	☐	☐
στ. Άλλο (παρακαλώ εξηγήστε): ^{erB7bst}	☐	☐	☐

8. (α) Επισκέπτεστε κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθέατρου; (σημειώστε με Χ σε μία από τις παρακάτω) ^{erB8a}

α. ΝΑΙ ☐¹

β. ΟΧΙ ☐²

(β) Αν ΝΑΙ αναφέρετε δύο κουκλοθεατρικά μουσεία ή μουσεία κούκλας ή εργαστήρια κουκλοθέατρου που επισκεφτήκατε πρόσφατα. (σημειώστε) ^{erB8b}

α. .... ^{erB8ba}

β. .... ^{erB8bb}

(γ) Αν ΟΧΙ σημειώστε μια ή περισσότερες αιτίες. (σημειώστε με Χ μία ή περισσότερες αιτίες) ^{erB8c}

- α. Γιατί δεν απολαμβάνω προσωπικά το κουκλοθέατρο ☐¹
- β. Γιατί δεν κατανοώ το νόημα/περιεχόμενο πολλών κουκλοθεατρικών παραστάσεων ☐²
- γ. Γιατί δεν δημιουργώ εγώ κουκλοθεατρικά έργα ☐³
- δ. Γιατί δεν υπάρχουν κοντά μου μουσεία/εργαστήρια κούκλας- κουκλοθέατρου ☐⁴
- ε. Γιατί δε διαθέτω αρκετό χρόνο ☐⁵

Ευαγγελία Α. Ναστά

στ. Κάτι άλλο (παρακαλώ εξηγήστε): .....

☐⁶

9. (α) Κατά τη διάρκεια των παιδαγωγικών σπουδών σας διδαχθήκατε το μάθημα του κουκλοθεάτρου: (σημειώστε με X σε μία από τις παρακάτω)^{erB9a}

α. ΝΑΙ ☐¹

β. ΟΧΙ ☐²

(β) Αν ΝΑΙ, σε ποιους από τους παρακάτω τομείς αναφέρονταν: (σημειώστε με X έναν ή περισσότερους τομείς)^{erB9b}

α. Κατασκευή κούκλας

☐¹

β. Εμπύχωση κούκλας

☐²

γ. Κατασκευή σκηνικών

☐³

δ. Παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων

☐⁴

ε. Ιστορία κουκλοθεάτρου

☐⁵

στ. Άλλο (παρακαλώ εξηγήστε):

☐⁶

(γ) Σε ποιο περίπου ποσοστό είχε αυτή η διδασκαλία θεωρητική ή πρακτική/βιωματική μορφή: (σημειώστε με ποσοστό κατά προσέγγιση)^{erB9c}

α. Θεωρητική ....%

β. Πρακτική/βιωματική ....%

10. (α) Ως παιδαγωγοί, πόσο ικανοποιημένοι είστε από τις σπουδές σας στο Κουκλοθέατρο: (σημειώστε με X σε μία απάντηση)^{erB10a}

α. Καθόλου ☐¹

β. Λίγο ☐²

γ. Αρκετά ☐³

δ. Πολύ ☐⁴

(β) Δικαιολογείτε την απάντησή σας: (σημειώστε με X μία ή περισσότερες απαντήσεις)^{erB10b}

α. Στην ποσότητα μαθημάτων κουκλοθεάτρου ☐¹

Ευαγγελία Α. Ναστά

β. Στην ποιότητα των μαθημάτων ☐²

γ. Σε κάτι άλλο (παρακαλώ εξηγήστε): ³.....

11. Η κουκλοθεατρική έκφραση είναι κατά τη γνώμη σας αποτέλεσμα;

(σημειώστε τα τρία σημαντικότερα αποτελέσματα με κλίμακα 1-3, όπου «3» το λιγότερο σημαντικό αποτέλεσμα και «1» το σημαντικότερο) ^{erB11}

- α. Γνώσεων ☐¹
- β. Προσωπικού ταλέντου ☐²
- γ. Φαντασίας ☐³
- δ. Εξάσκησης/διδασκαλίας ☐⁴
- ε. Παρατηρητικότητας ☐⁵
- στ. Διάθεσης/έμπνευσης ☐⁶
- ζ. Περιέργειας ☐⁷
- η. Κατάλληλων/ποιοτικών υλικών/εργαλείων ☐⁸
- θ. Άλλο (παρακαλώ εξηγήστε): ☐⁹
- .....

12. Πόσο σημαντικοί είναι κατά τη γνώμη σας οι πιο κάτω στόχοι της ενότητας Παιδί: Δημιουργία και Έκφραση και ειδικότερα όσο αφορά το κουκλοθέατρο στο Νηπιαγωγείο; (σημειώστε με Χ την σημαντικότητα κάθε στόχου) ^{erB12}

Καθόλου   Λιγότερο   Σημαντικό³   Πολύ

σημαντικό   σημαντικό²   σημαντικό⁴

α) Να παρατηρούν και να προσπαθούν

να ερμηνεύσουν το φυσικό και ανθρωπογενές

περιβάλλον με πολλούς τρόπους και

χρησιμοποιώντας ποικίλα υλικά. ^{erB12a} ☐ ☐ ☐ ☐

β) Να πλάθουν και να μορφοποιούν. ^{erB12b} ☐ ☐ ☐ ☐

γ) Ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν τη γλώσσα,
 την επικοινωνία. ^{erB12c} ☐ ☐ ☐ ☐

δ) Να χρησιμοποιούν με πολλούς τρόπους

Ευαγγελία Α. Ναστά

- διάφορα υλικά για να κάνουν
μικροκατασκευές. ^{erB12d} ☐ ☐ ☐ ☐
- ε) Να εκφράζονται με το ελεύθερο
δραματικό παιχνίδι, να αναπτύσσουν τη
δημιουργικότητα τους, να γνωρίζουν τον
εαυτό τους και τον κόσμο. ^{erB12e} ☐ ☐ ☐ ☐
- στ) Να εκφράζονται με τον αυτοσχεδιασμό
και τη μίμηση. ^{erB12st} ☐ ☐ ☐ ☐
- ζ) Να εξοικειώνονται με τις τεχνικές του
κουκλοθέατρου και του θεάτρου σκιών,
να “παίζουν” δημιουργικά με τις κούκλες
και τις μαριονέτες. ^{erB12z} ☐ ☐ ☐ ☐
- η) Να συνεργάζονται και να δημιουργούν
από κοινού. ^{erB12h} ☐ ☐ ☐ ☐
- θ) Να αναπτύσσουν την αισθητική τους
αντίληψη και έκφραση, να αποκτούν
θεατρική παιδεία. ^{erB12u} ☐ ☐ ☐ ☐
- ι) Να δημιουργούν πολλαπλής φύσης
καλλιτεχνικά δημιουργήματα
(σκηνικά, κούκλες, κοστούμια). ^{erB12i} ☐ ☐ ☐ ☐
- ια) Να αναπτύξουν την κριτική τους εκτίμηση
σε δραστηριότητες κουκλοθεάτρου,
δικής τους δημιουργίας ή άλλων. ^{erB12ia} ☐ ☐ ☐ ☐
- ιβ) Διδασκαλία άλλων γνωστικών
αντικειμένων μέσω του κουκλοθεάτρου. ^{erB12ib} ☐ ☐ ☐ ☐
- ιγ) Άλλο (παρακαλώ εξηγήστε): ^{erB12ic} ☐ ☐ ☐ ☐
- .....

13. Βαθμολογείτε την ικανότητά σας σε καθένα από τα επόμενα:

(Κύκλωσε τον κατάλληλο αριθμό στην κλίμακα 1-5. Το 5 δείχνει την περιοχή στην οποία αισθάνεστε ικανότεροι και το 1 την περιοχή στην οποία αισθάνεστε πιο αδύνατοι.) ^{erB13}

Ευαγγελία Α. Ναστά

ΕΛΑΧΙΣΤΟ 1 2 3 4 5 ΜΕΓΙΣΤΟ

- α. Οργάνωση και πραγματοποίηση,
δραστηριοτήτων κουκλοθεάτρου γενικά.^{erB13a} 1 2 3 4 5
- β. Οργάνωση και πραγματοποίηση
δραστηριοτήτων κατασκευής κούκλας.^{erB13b} 1 2 3 4 5
- γ. Οργάνωση και πραγματοποίηση
δραστηριοτήτων εμπύχωσης κούκλας.^{erB13c} 1 2 3 4 5
- δ. Οργάνωση και πραγματοποίηση
δραστηριοτήτων αυτοσχεδιασμού και μίμησης.^{erB13d} 1 2 3 4 5
- ε. Οργάνωση και πραγματοποίηση επισκέψεων
σε κουκλοθεατρικές παραστάσεις/μουσεία κουκλοθεάτρου/
εργαστήρια κουκλοθεάτρου.^{erB13e} 1 2 3 4 5
- στ. Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων
γνωριμίας με διάφορα είδη κούκλας.^{erB13st} 1 2 3 4 5
- ζ. Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων
άλλων γνωστικών αντικειμένων μέσω
του κουκλοθεάτρου.^{erB13z} 1 2 3 4 5
- η. Οργάνωση και πραγματοποίηση
δραστηριοτήτων κουκλοθεάτρου με αξιοποίηση
τεχνολογίας (π.χ. φωτογραφική μηχανή, Η/Υ).^{erB13h} 1 2 3 4 5
- θ. Οργάνωση και πραγματοποίηση δραστηριοτήτων
ανάπτυξης της κριτική τους εκτίμησης σε δραστηριότητες
κουκλοθεάτρου, δικής τους δημιουργίας ή άλλων.^{erB13u} 1 2 3 4 5

Γ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟΥ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ

14. Πόσες διδακτικές ώρες πραγματοποιείτε σε δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στη τάξη σας κατά μέσο όρο την εβδομάδα; (σημειώστε)^{erC14}

..... διδακτικές ώρες

15. Πότε συνήθως χρησιμοποιείτε το κουκλοθέατρο στη τάξη σας; (σημειώστε με Χ σε μία απάντηση)^{erC15}

α. Ελεύθερες δραστηριότητες ☐¹

β. Οργανωμένες δραστηριότητες ☐²

γ. Ελεύθερες και οργανωμένες δραστηριότητες ☐³

δ. Ποτέ ☐⁴

16. Πόσο συχνά συμβουλευέστε τον Οδηγό του Νηπιαγωγού για τη χρήση του κουκλοθεάτρου στη τάξη; (σημειώστε με Χ σε μία απάντηση)^{erC16}

α. Καθόλου ☐¹ β. Ελάχιστα ☐² γ. Μέτρια ☐³ δ. Πολύ ☐⁴ ε. Πάρα πολύ ☐⁵

17. Σε ποιο βαθμό επιθυμούν οι μαθητές (νήπια) σας να ασχολούνται με δραστηριότητες κουκλοθεάτρου; (σημειώστε με Χ σε μία απάντηση)^{erC17}

α. Καθόλου ☐¹ β. Ελάχιστα ☐² γ. Μέτρια ☐³ δ. Πολύ ☐⁴ ε. Πάρα πολύ ☐

18. Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε ήδη συμπεριλάβει ή σκοπεύετε να συμπεριλάβετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; (σημειώστε με Χ)^{erC18}

	Καθόλου ¹	Κάποτε ²	Συχνά ³	Πολύ συχνά ⁴
α. Κατασκευή κούκλας ^{erC18a}	☐	☐	☐	☐
β. Εμφύχωση κούκλας από τα νήπια ^{erC18b}	☐	☐	☐	☐

Ευαγγελία Α. Ναστά

γ. Εμφύχωση κούκλας από τον

εκπαιδευτικό ^{erC18c} ☐ ☐ ☐ ☐

δ. Κατασκευή σκηνικών ^{erC18d} ☐ ☐ ☐ ☐

ε. Παραγωγή κουκλοθεατρικών κειμένων ^{erC18e} ☐ ☐ ☐ ☐

στ. Ιστορία κουκλοθεάτρου ^{erC18st} ☐ ☐ ☐ ☐

ζ. Δραστηριότητα κουκλοθεάτρου με

αξιοποίηση τεχνολογίας (π.χ. φωτ. μηχανή,

διαφανοσκόπιο, Η/Υ) ^{erC18z} ☐ ☐ ☐ ☐

η. Επισκέψεις σε μουσεία

κουκλοθεάτρου/ κουκλοθεατρικές παραστάσεις/

εργαστήρια κουκλοθεάτρου ^{erC18h} ☐ ☐ ☐ ☐

θ. Άλλο (παρακαλώ εξηγήστε): ^{erC18u} ☐ ☐ ☐ ☐

19. Ποια υλικά χρησιμοποιείτε ή σκοπεύετε να χρησιμοποιήσετε στις φετινές δραστηριότητες Κουκλοθεάτρου; (σημειώστε με Χ) ^{erC19}

	Καθόλου ¹	Κάποτε ²	Συχνά ³	Πολύ συχνά ⁴
α. Κάλτσες ^{erC19a}	☐	☐	☐	☐
β. Υφάσματα/ Μαλλί/ Κλωστές ^{erC19b}	☐	☐	☐	☐
γ. Σφουγγάρι ^{erC19c}	☐	☐	☐	☐
δ. Μπαλόνια ^{erC19d}	☐	☐	☐	☐
ε. Πλαστελίνη ^{erC19e}	☐	☐	☐	☐
στ. Πηλός ^{erC19st}	☐	☐	☐	☐

Ευαγγελία Α. Ναστά

ζ. Εφημερίδες/χαρτοπετσέτες^{erC19z} ☐ ☐ ☐ ☐

η. Χρωματιστά χαρτιά^{erC19h}

(κανσόν, γκοφρέ, βελουτέ κ.α.) ☐ ☐ ☐ ☐

θ. Φυσικά υλικά^{erC19u}

(φύλλα, λαχανικά, βότσαλα κ.α.) ☐ ☐ ☐ ☐

ι. Ανακυκλωμένα υλικά^{erC19i}

(κουτιά, πλαστικά μπουκάλια κ.α.) ☐ ☐ ☐ ☐

ια. Ξύλο (Κομμάτια ξύλου,

ξύλινες κουτάλες, κ.α.)^{erC19ia} ☐ ☐ ☐ ☐

ιβ. Άλλο (παρακαλώ εξηγήστε):^{erC19ib} ☐ ☐ ☐ ☐

.....

20. Συνδυάζετε τις δραστηριότητες κουκλοθεάτρου στην τάξη σας με: (σημειώστε με X)

Καθόλου¹ Κάποτε² Συχνά³ Πολύ συχνά⁴

α. Την παρατήρηση κούκλων ^{erC20a}	☐	☐	☐	☐
β. Το άκουσμα κάποιου παραμυθιού ^{erC20b}	☐	☐	☐	☐
γ. Την ανακοίνωση ενός επίκαιρου γεγονότος ^{erC20c}	☐	☐	☐	☐
δ. Την επίσκεψη σε ένα χώρο ^{erC20d}	☐	☐	☐	☐
ε. Κάποιο άλλο γνωστικό αντικείμενο ^{erC20e}	☐	☐	☐	☐
στ. Για την παρατήρηση συμπεριφορών ή στάσεις χαρακτήρων. ^{erC20st}	☐	☐	☐	☐
ζ. Τη διασκέδαση παιδιών ^{erC20z}	☐	☐	☐	☐
η. Την παρουσίαση ανέκδοτων ή παροιμιών ή τραγουδιών ή στοίχων ^{erC20h}	☐	☐	☐	☐

Ευαγγελία Α. Ναστά

θ. Κάτι άλλο (παρακαλώ εξηγήστε):^{erC20u}

☐ ☐ ☐ ☐

21. Ποιες κούκλες γνωρίζεται: (σημειώστε με Χ σε μία ή περισσότερες απαντήσεις)^{erC21}

α. Μαρότα (ή με μαστούνια) ☐¹

β. Γαντόκουκλα ☐²

γ. Δαχτυλόκουκλα ☐³

δ. Επίπεδες ☐⁴

ε. Με κλωστές (μαριονέτες) ☐⁵

στ. Σκιών ☐⁶

ζ. Άλλο ☐⁷

22. Πως τις χρησιμοποιείται μέσα στο χώρο του νηπιαγωγείου: (σημειώστε με Χ σε μία απάντηση)^{erC22}

α. Μόνο κατά τις ελεύθερες δραστηριότητες ☐¹

β. Μόνο στις οργανωμένες δραστηριότητες ☐²

γ. Κατά την διάρκεια των ελεύθερων και των οργανωμένων δραστηριοτήτων ☐³

δ. Ποτέ ☐⁴

23. Σε ποιους χώρους βρίσκονται οι κούκλες στο χώρο του νηπιαγωγείου- παιδικού σταθμού: (σημειώστε με Χ σε μία απάντηση)^{erC23}

α. Αποκλειστικά στο κουκλοθέατρο ☐¹

β. Σε διάφορους χώρους εκτός κουκλοθεάτρου ☐²

γ. Στο κουκλοθέατρο και σε άλλους χώρους ☐³

δ. Πουθενά ☐⁴

Δ. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ-ΑΝΑΓΚΕΣ

24. (α) Αντιμετωπίζετε συγκεκριμένα προβλήματα σε σχέση με τη χρήση του κουκλοθεάτρου στη τάξη; (σημειώστε με Χ σε μία απάντηση) ^{erD24a}

α. ΝΑΙ ☐ ¹

β. ΟΧΙ ☐ ²

(β) Εάν απαντήσατε ΝΑΙ γράψτε έως τρία προβλήματα που αντιμετωπίζετε. ^{erD24b}

α. .... ^{erD24ba}

β. .... ^{erD24bb}

γ. .... ^{erD24bc}

25. (α) Υπάρχουν συγκεκριμένοι τομείς του κουκλοθεάτρου στους οποίους θα επιθυμούσατε επιπλέον επιμόρφωση; (σημειώστε με Χ σε μία απάντηση) ^{erD25a}

α. ΝΑΙ ☐ ¹

β. ΟΧΙ ☐ ²

(β) Εάν απαντήσατε ΝΑΙ αναφερθείτε στους τρεις πιο σημαντικούς από αυτούς τους τομείς;

^{erD25b}

α. .... ^{erD25ba}

β. .... ^{erD25bb}

γ. .... ^{erD25bc}

26. Εάν κατά τη γνώμη σας υπάρχουν σημαντικά σημεία που θεωρείτε ότι έχουν μείνει έξω από αυτό το ερωτηματολόγιο παρακαλώ αναφερθείτε σ' αυτά: ^{erD26}

.....
.....
.....

Σας ευχαριστώ θερμά για τη συμμετοχή σας

Ευαγγελία Α. Ναστά

